

6936

Piele roșie pe harti

BIBLIOTECA
SCRITORILOR
ROMĂNI:

V. ALECSANDRI...

OPERE COMPLETE

POEZII POPULARE
ALE ROMÂNILOR

MINERVA

BUCUREȘTI.

BIBLIOTECA CENTRALA
A
UNIVERSITAȚII
DIN
BUCUREȘTI

No. Curent 40724 Format.....

No. Inventar..... Anul.....

Secția..... Raftul.....

POEZII POPULARE
ALE ROMÂNILOR

8531

Inscr. 89200
BIBLIOTECA SCRITORILOR ROMÂNI

Inscr. 8169

V. ALECSANDRI

40724 dublet

POEZII POPULARE ALE ROMÂNILOR

CU INSEMĂRI DE PE EDIȚIILE
ANTERIOARE ȘI MANUSCRIPTE

DE

EM. GÂRLEANU

114680
EDIȚIE POPULARĂ

«MINERVA», Institut de arte grafice
și editură. — Bulevardul Academiei. 3
— Strada Edgar-Quinet, 4, BUCUREȘTI

1908

1947

Biblioteca Centrală Universitară
"Carol I" București
Cota 40724

CONTROL 1953

PC 38/09

POEZII POPULARE
ALE ROMÂNILOR

B.C.U. Bucuresti

C114680

ROMANIA REGELE CAROL I

V. ALECSANDRI.

NOTĂ, la ediția „MINERVA“.

Poeziile populare culese de către V. Alecsandri, au apărut mai întâi răslețe, dar foarte puține, prin câteva calendare ale vremii. Așa «Păunașul Codrilor» îl găsim în «Almanahul de învățătură și petrecere» pe anul 1848. Cea dintâi culegere care să împlinească o carte a ieșit însă în anul 1852: «Balade, adunate și îndreptate de V. Alecsandri. Partea I. Iași. Tipografia «Buciumului Român», 1852». Această ediție cuprinde cunoscuta prefață, care a întovărășit și ediția definitivă de mai târziu:

«Românul e născut poet!... etc.

Volușașul de 100 pagini, cuprinde 14 balade ¹⁾ adăogate la sfârșit cu note.

Baladele erau și «îndreptate», după cum spunea mai dinainte, nota ce întovărășia balada «Păunașului» în Almanahul de pe 1848 (v. și pag. 21. Edit. «Minerva».)

Celei dintâi părți trebuia să urmeze o a doua, ceea ce se întâmplă, peste un an, deși Alecsandri plecase la Paris. El însărcinează însă pe T. Codrescu, cu îngrijirea tipăririi. Lipsa lui Alecsandri însă păgubește volușașul de **notele** trebuitoare. Acest lucru îl și arată Codrescu în câteva rânduri, la începutul

¹⁾ Mioara, Blestemul, Codreanul, Român Grue Grozovanul, Balaurul, Turturica și Cucul, Toma Alimos, Sârb-Sârac, Păunașul Codrilor, Inelul și năframa, Miha Copilul, Șalga, Bujor, Erculean. — Note.

cărții ¹⁾. Volumașul poartă acelaș titlu ca cel dintâi, și a apărut în 1853, cu 17 balade ²⁾.

În 1866, culegerea ese completă, adăogată cu: **Doine, Hore și Cântece din Basarabia**. Așa cum a apărut volumul, «tipărit cu spesele Azilului Elena Doamna», e una din cele mai frumoase cărți ce au ieșit vreodată din tipografiile românești. El e intitulat: «**Poezii Populare ale Românilor**. Adunate și întocmite de **Vasile Alecsandri**. București. Tip. Lucrătorilor Asociați, 1866».

Impins de către un simțimânt duios, marele poet dăruiește culegerea Azilului de copii găsiți «Elena Doamna», adăogând că, și poeziile populare «sunt copiii găsiți ai geniului românesc». Ediția cuprinde note în josul fiecărei bucăți. Poeziile însă se tipăresc de astă dată cu multe schimbări de limbă, cu multe deosebiri de text, față de cele tipărite cu atâția ani mai înainte.

Ediția din 1866 e foarte rară astăzi. Dar poeziile populare, în forma dată de Alecsandri, — care nu trebuie luat drept un simplu folclorist, ci drept un purtător mai departe al geniului poetic popular, și care, dacă în unele locuri a știrbit poate din frăgezimea sălbatecă a acestei poezii primitive dar de o inspirație atât de largă, a adăogat însă în multe altele duioșia și seninătatea geniului său curat românesc, — trebuie cunoscute, citite și răscitite, întrebuițate ca o reînprospătare a sufletului și a inspirației românești.

Intru acest scop, apare din nou această carte.

Ediția Minerva cuprinde: **Balade** (cântecurile bătrânești), **Doi-**

¹⁾ NB. D-l V. Alecsandri aflându-se acum în Paris, și lipsindu-i acolo documenturile istorice trebuincioase pentru scrierea notelor ce se cuvin acestor nouă Balade, suntem siliți a publica partea II a cântecelor bătrânești, fără note. Putem însă făgădui că d-l V. Alecsandri, le va compune după întoarcerea sa în țară, și le va tipări odată cu a treia colecție de Balade ce pregătește, pentru complectarea acestor interesante publicații.

T. CODRESCU.

²⁾ Negru-Vodă și Manoli sau Mănăstirea Argeșului, Mihne-Vodă și Radu Calomfirescu, Movila lui Burcel, Bogdan, Ștefăniță-Vodă, Constandin Brancovanu, Mogoș Vornicul, Novac și fata Cadiului, Novac și Corbul, Vidra, Kira, Dolca, Holera, Badiul, Bogatul și săracul, Năluca, Luna și soarele.

nele, Horele și Cântecele din Basarabia. În retipărirea lor s'a avut în vedere edițiile din 1852, 53, și în „*Insemnări*“, s'au dat cele mai însemnate deosebiri de text. Unele bucăți, ca: *Bogdan* (Balade P. I-1852), *Badiul, Novac și Corbul*, (Balade P. II-1853) care în 1866 au eșit cu mari schimbări, au fost reproduse întregi, la «*insemnări*». În afară de această ediția *Minerva* dă și toate deosebirile de text, aflate în Manuscrisul No. 814 al Academiei, care cuprinde mai toate poeziile populare. S'a mai adăogat bucățile inedite, găsite în manuscris, cum e balada: *Fata Banului de Hațeg, Hore ca: Mierlița și Săftița* (v. pg. 233) și câteva *Doine*. S'a mai dat și balada: *Mărgerilă și Stelița* (v. p. 144) retipărită din Calendarul lui Codrescu, de pe anul 1855, de către revista *Făt-Frumos*, An. I, din Bârlad. S'a desființat „*Suplimentul*!“ din Ediț. 1866, trecându-se poeziile la locul lor: *Magdu la Balade; Fratele răzleț, Surorile, Cântecul orbului la doine; Hora de la Mircești și Hora Uniri la hore*, și s'au lăsat în acest capitol al cărții, supt titlul *Cântece*, cântecurile de leagăn, de nuntă și colinzile.

În manuscriptul No. 819 al Academiei, aflându-se o însemnată culegere de «*expresii din poveștile românești*» datorită marelui poet, s'au tipărit într'un *Adaos* la sfârșitul volumului.

Ediția *Minervei*, fiind o ediție populară, ne-am mărginit a da numai deosebirile din manuscripte și edițiile anterioare, lăsându-se la o parte alte schimbări de text cum sunt chiar acele din suplimentul revistei «*România Literară*» din 1855, în care *Alecsandri* și-a tipărit cea mai mare parte din *Doine și Hore*.

EM. GĂRLEANU.

București, 19 Martie 1908.

MĂRIEI SALE DOAMNEI ELENA

Prea Înălțată Doamnă,

Într'un șir de mai mulți ani m'am ocupat cu adunarea și coordonarea Poeziilor populare din Țările Românești și am parvenit a forma o culegere prețioasă de balade, de legende și de felurite cântece improvizate de poporul român în orele sale de suferință sau de veselie, de cădere sau de mărire.

O parte din acele pietre scumpe a comoarii geniului românesc au fost scoase la lumină și traduse în limbile franceză, engleză și germană. Fiind pretutindeni bine primite și admirate, ele au deșteptat luarea aminte a oamenilor erudiți și au contribuit mult a atrage simpatii meritate asupra nației noastre de atâți secoli uitată și părăsită pe marginile Orientului.

Complectând acum, pe cât mi-a fost prin puțință, colecția începută și dorind a face ca să contribue însuși geniul poporului în folosul Azilului de copii-găsiți ce poartă numele Înălțimei Voastre, iau îndrăzneala a dărui acestui așezământ manuscrisul meu de poezii culese din gura poporului.

Ele cuprind glasurile intime ale sufletului său, și merită de a fi unite cu glasurile de recunoștință și de binecuvântare ce răsun împrejurul numelui Înălțimei Voastre. Ele sunt copiii-găsiți ai geniului românesc, și dar au dreptul a se bucura de îmbrățișarea Inaltei Protectoare a Azilului Elena.

Am onoare a fi cu cel mai adânc respect
al Înălțimei Voastre

prea plecat și supus servitor,

V. Alecsandri

SCRISOAREA MĂRIEI SALE DOAMNEI

Domnul meu,

Nu voi să întârziu mai mult a vă mulțumi pentru buna și mărinimoasa cugetare ce ați avut. Am citit cu plăcere scrisoarea prin care îmi dedicați complecta ediție a poeziilor naționale culese de D-voastră. Vă mulțumesc ca Română și ca Doamnă.

Ca Română, căci ați alăturat numele meu la această lucrare patriotică, la aceste cântece scăpate de uitare, mulțumită serioaselor voastre cercetări, și care amintesc bucuriile, durerile, istoria și simțimintele țarei. Fără a ridică ceva din caracterul naiv al expresiei populare, ați mlădiat cu o rară fericire forma acestor încercări inteitoare. De acum înainte aceste foi răspândite ale trecutului nostru, sunt așezate pe o carte frumoasă, și oricât de modest ați fi la partea ce vi se cuvine, Români nu vor despărți niciodată de Doine, Balade și Lăcrămioare numele poetulului care a aruncat o strălucire atât de vie asupra literaturii naționale.

Ca Doamnă, vă mulțumesc că ați dat ca desăvârșită proprietate rodul ocupărei voastre de mai mulți ani, la Azilul Elena ce am fundat pentru pruncii găsiți. Această lucrare este o comoară adevărată pentru bieții mei micuți adăpostiți, și o primește cu recunoștință.

Vroesc ca edițiile ce se vor face și se vor vinde în folosul Azilului Elena să fie demne de geniul poetic al Românilor.

Voiu comandă două, din care una, ediție de lux, pentru admiratorii frumuseșilor poeziei populare; cealaltă, ediție tipărită cu caractere, fiind menită a se vinde cu prețul cel mai mic,

va servi a duce cântecele naționale ale României, în sânul munților, în sale, în mănăstiri, de unde le-ați cules cu pietate.

Dar mai mult în Azilul Elena acele poezii se vor păstra, căci ele, puse pe muzică, vor legăna tinerile ființe adăpostite în el. Micii copilași ai Azilului meu le vor cânta, și atunci voi fi îndeplinit acea gingașă cugetare din scrisoarea voastră de a dedica pruncilor găsiți din România aceste poezii pe care le numiți «Copiii-găsiți ai geniului românesc».

Primiți, Domnul meu, cu expresia recunoștinței pe acea a stimei mele particulare.

Elena.

București, 10 Octomvrie 1862.

CÂNTECE BĂTRÂNEȘTI
LEGENDE. — BALADE.

POEZIA POPORALA ¹⁾

Românul e născut poet !

Inzestrat de natură cu o închipuire strălucită și cu o inimă simțitoare, el își revarsă tainele sufletului în melodii armonioase și în poezii improvizate.

De-l muncește dorul, de-l coprinde veselia, de-l minunează vre-o faptă măreață, el își cântă durerile și mulțumirile, își cântă eroii, își cântă istoria, și astfel sufletul său e un isvor nesfârșit de frumoasă poezie.

Nimic dar nu poate fi mai interesant de cât a studia caracterul acestui popor în cuprinsul cântecelor sale, căci ele cuprind toate pornirile inimei și toate razele geniului său.

Comori neprețuite de simțiri duioase, de idei înalte, de notițe istorice, de crezuri superstițioase, de datini strămoșești și mai cu seamă de frumuseți poetice pline de originalitate și fără seamăn în literaturile străine, poeziile noastre populare compun o avere națională, demnă de a fi scoasă la lumină ca un titlu de glorie pentru nația Română

Aceste poezii se împart în trei clase deosebite :

1° Cântecile bătrânești sau Balade,

---

¹⁾ În manuscrisul 814 al Academiei (Balade și Cântice populare, culese în România de V. Alecsandri) la început, se găsește și următoarele : *Note asupra ortografiei adoptate pentru publicarea poeziei populare* :

«Poeziile cuprinse în acest volum fiind culese din gura poporului, sunt dedicate nației române ca o dreaptă avere a sa. Prin urmare, am adoptat pentru publicarea lor ortografia cea mai simplă și mai potrivită cu gradul de cunoștinți în care se găsește neamul românesc. Filologii radicali și pedanții bur-suflați de pretenții gramaticale, vor scoate negreșit țipețe răgușite la vederea acestei ortografii, însă bunul simț al românului va primi bucuros un sistem nlesnitor de a scrie și a înțelege limba strămoșească fără a fi silit să știe

2° Doine,

3° Hore.

Baladele sunt mici poemuri asupra întâmplărilor istorice și asupra faptelor mărețe.

Doinele cuprind toate cânticele de doruri, de iubire și de jale.

Horele sunt cânticele de veselie ale poporului.

Pe lângă aceste se mai află unile cântice numite *Colinde* care au un caracter religios, precum: *Nașterea lui Hristos*, *Florile dalbe*, *Plugul* etc. ce se cântă în ajunurile Crăciunului și al anului nou.

Toate aceste poezii, fără dată sigură, și fără nume de autori, sunt ascunse de secolii întregi, ca niște petre scumpe în sânul poporului. Ele sunt espuse a se perde; prin urmare e o sfântă datorie de a le căuta și a le feri de noeanul timpului și al uitărei.

Datoria aceasta am cercat să o îndeplinesc. Ajutat de câteva persoane, iar mai cu seamă de d. A. Russo, am adunat în deosebite călătorii prin munții și prin câmpiile înflorite ale țării noastre, o mare parte din poeziile populare, și acuma săvârșind coordonarea lor, le închin patriei mele ca cea mai dreaptă avere a ei.

Moldova 1852¹⁾.

italienește, spaniolește, latinește și franțuzește, pentru-ca să poată citi scrierile românești. Iată dar alfabetul simplificat ce s'a întrebuințat aici.

a—a	k—k—ca	<i>Note.</i> Glăsuitoarea k se exprimă prin <i>a</i> cu accent—â.
h—â	l—l	
b—b	m—m	Glăsuitoarea h se exprimă prin <i>i</i> cu accent—î.
c—s	n—n	Consoana h se exprimă prin <i>ts</i> sau <i>t</i> cu sedila (t), această sedilă nefiind alta de cât un mic <i>s</i> pus dedesuptul literei <i>t</i> .
ch—ss—ș	o—o	
d—d	p—p	
e—e	r—r	Consoana h se exprimă prin <i>ss</i> sau <i>s</i> cu sedilă, această sedilă nefiind de cât un <i>s</i> mic pus dedesupt.
f—f	t—t	
g—g	u—iū	Glăsuitoarea h , se întrebuințează numai la plural, de pildă: el <i>a</i> făcut — ei <i>aū</i> făcut — eu <i>fac</i> , ei <i>facū</i> .
h—h	ou—u	
i—i	v—v	Consoana z se exprimă cu litera <i>z</i> sau <i>ç</i> . Alară de aceste regule, carele (sic) sânt cerute de geniul limbei noastre, am adoptat ortografia italiană.
h—i	x—cs	
j—j	z—z	

¹⁾ *Nota.* — Această prefață a fost tipărită în broșura I. a baladelor. — 1852.

MIORIȚA

Pe-un picior de plaiu,
 Pe-o gură de raiu,
 Iată vin în cale,
 Se cobor la vale
 Trei turme de miei
 Cu trei ciobănei.
 Unu'i Moldovan
 Unu'i Ungurean
 Și unu'i Vrancean.^{1*)}
 Iar cel Ungurean
 Și cu cel Vrancean,
 Mări, se vorbiră,
 Ei se sfătuiră
 Pe la-apus de soare
 Ca să mi'l omoare
 Pe cel Moldovan
 Că'i mai ortoman,
 Ș'are oi mai multe
 Măndre și cornute,
 Și cai învățați
 Și câni mai bărbați!..
 Dar cea Mioriță
 Cu lână plăviță
 De trei zile 'ncoace
 Gura nu'i mai tace,
 Iarba nu'i mai place.
 « — Mioriță lae,

Lae, bucălae,
 De trei zile 'ncoace
 Gura nu-ți mai tace!
 Ori iarba nu-ți place,
 Ori ești bolnăvioară
 Drăguță Mioară?¹⁾
 — Drăguțele bace!
 Dă-ți oile 'ncoace
 La negru Zăvoi,
 Că-i iarbă de noi
 Și umbră de voi.
 Stăpâne, stăpâne,
 Ți chiamă ș'un căne
 Cel mai bărbătesc²⁾
 Și cel mai frățesc,
 Că l'apus de soare
 Vreau să mi te-omoare
 Baciul Ungurean
 Și cu cel Vrancean!
 — Oiță bârsană,^{2*)}
 De ești năzdrăvană
 Și de-a fi să mor^{3*)}
 În câmp de mohor,
 Să spui-lui Vrancean
 Și lui Ungurean
 Ca să mă îngroape
 Aici pe aproape

In strunga de oi,
 Să fiu tot cu voi;
 In dosul stâniei
 Să-mi aud câinii.
 Aste să le spui,
 Iar la cap să-mi pui
 Flueraş de fag,
 Mult zice cu drag!
 Flueraş de os,
 Mult zice duios!
 Flueraş de soc,
 Mult zice cu foc!
 Vântul când a bate
 Prin ele-a răzbate
 Ş'ouile s'or strânge
 Pe mine m'or plânge
 Cu lacrimi de sânge!
 Iar tu de omor
 Să nu le spui lor.
 Să le spui curat
 Că m'am însurat
 Cu-o mândră Crăiasă,
 A lumii mireasă; ^{4*)}
 Că la nunta mea
 A căzut o stea; ^{5*)}
 Soarele şi luna
 Mi-au ţinut cununa. ^{6*)}
 Brazi şi pâltonaşi
 I-am avut nuntaşi,
 Preoţi, munţii mari,
 Paseri, lăutari,
 Păsărele mii,
 Şi stele făclii!
 Iar dacă-i zări
 Dacă-i întâlni

Măicuţă bătrână
 Cu brâul de lână,
 Din ochi lăcrămând,
 Pe câmpii alergând,
 De toţi întrebând
 Şi la toţi zicând:
 Cine-au cunoscut
 Cine'mi-au văzut
 Mândru ciobănel
 Tras printr'un inel?
 Feţişoara lui
 Spuma laptelui;
 Mustăcioara lui
 Spicul grâului;
 Perişorul lui
 Pana corbului;
 Ochişorii lui
 Mura câmpului!...
 Tu, Mioara mea,
 Să te 'nduri de ea
 Şi'i spune curat
 Că m'am însurat
 Cu-o fată de Craiu
 Pe-o gură de raiu.
 Iar la cea măicuţă
 Să nu spui, drăguţă,
 Că la nunta mea
 A căzut o stea,
 C'am avut nuntaşi
 Brazi şi pâltonaşi,
 Preoţi, munţii mari,
 Paseri, lăutari,
 Păsărele mii
 Şi stele făclii!...

N O T E.

^{1*)} *Unu-i Moldovean
 Unu-i Ungurean
 Şi unu-i Vrancean*

Adică: unu-i de pe valea Moldovei, unul din munţii Vrancei şi unul din Ardeal. Din neştiinţă, poporul nostru confundă ades numele de Ardelean cu cel de Ungurean, căci el încă nu a ajuns a cunoaşte întinderea pământului locuit de Români. El nu ştie că dincolo de toate hotărele Moldovei şi a Valachiei, peste Carpaţi şi până la Tisa, peste Dunăre şi până în centrul

Macedoniei, peste pâraele Milcovul și Molna, și peste râul Prutului se află frații de ai lui, cu același port, aceleași obiceiuri, aceleași credinți, aceeași limbă, acelaș trecut de glorie și de suferinți, precum și acelaș viitor!

2*) *Oiță Bârsană*

Bârsa, în Ardeal.

3*) *Și de-a fi să mor*

Românul are mare plecare a crede în soartă! El își împarte viața în zile bune și zile rele, în ore ce aduc cu ele fericire sau nenorocire. Astfel în-tâmplările lumei îl găsesc totdeauna pregătit a primi lovirile lor căci el se întărește în credința mângăetoare că: *așa i-a fost scris! așa i-a fost zodia! așa i-a fost să fie!* etc.

4*) *O mândră crăeasă
A lumei mireasă.*

Moartea! Ea domnește ca o regină asupra omenirii și e tot-odată mireasa lumei. Tot omul e logodit cu moartea din minutul ce el intră în viață.

Românul iubește imaginele poetice, de pildă:

Un om bun, e bun ca sânul mamei, sau e bun de-pus pe rană.

Un voinic, e Păunaș de codru.

Un tânăr cu părul alb, e nins în luna Mai.

Femea frumoasă e ruptă din soare... etc.

5*) *A căzut-o stea*

Stelele au mare înrăurire asupra închipuirii românului. El crede că tot omul are câte o stea în ceruri ce este tainic legată de soarta lui. Așa steaua omului se întunecă când el este amenințat de vre-o cursă, și cade în văzduh când el se apropie de fînitul vieții. Pentru dânsul un om însemnat e născut cu stea în frunte.

Sunt stele care, după crederea poporului se arată ca prevestiri de mari întâmplări pe pământ, precum unele stele roșii ca de sânge ce apar înaintea războaelor... etc.

6*) *Mi-au ținut cununa*

Cununa de nuntă care se pune pe fruntea mirilor în ceremonia cununiei. Soarele și Luna țin aici locul nunilor mari.

INSEMNAȚII:

1) Mioriță, Mioară?

[Balade. P. I. 1852]

2) Cel mai voinicesc

Cel mai bărbătesc.

(Balade P. I. 1852.)

II.

NĂLUCA

Frunză verde alunică! 1*)

Mircea sue pe potică

Și 'ntâlnește o fetică

Ce purtă cofiță'n mână

Cu apă dela fântână :

«Copiliță, stăi să beu,

Răcori-te-ar Dumnezeu!

— Ba, bădiță, ba, nu vreu

Că mă tem de dragul meu.

El mi-a zis să mă feresc

De străini ce-i întâlnesc,
 Că de apă nu le-i sete
 Ci de sărutări de fete.
 — Nu te teme, fata mea¹⁾,
 Că el de s'a mânia
 Cu baltagul l'oiu lovi,
 Cu pământ l'oiu înveli.
 — Mergi în valea cu sulcină²⁾
 Că-i găsi o cofă plină
 Scoasă chiar cu mâna mea,
 Descalcă și o beă,
 Bea-o toată dacă-i vrea;
 Da-ți fă cruce mai întâi³⁾
 Și suflă pe fața ei^{2*)}

Să nu fie descântată
 De baba cea blestemată,
 Să nu aibă vre-o nălucă,
 În pustiu ducă-s'ar ducă !»
 Mircea 'n vale se ducea
 Dar el cruce nu'și făcea,
 Peste apă nu suflă
 Ci la ea năvală dă.
 Inghițeă, bietul, odată
 Și'l loviă dorul de fată.
 Inghițiă de două ori
 Și'l apucă reci fiori.
 Inghițiă iar de trei ori
 Și cădeă mort între flori!

N O T E.

1*) *Frunză verde alunică*

Vezi nota în balada lui Codreanu.

2*) *Și suflă pe fața ei*

Românul a păstrat multe obiceiuri și crezuri din timpul păgânismului, pierzând simțul mitologic acelor datini. Așa, el fără a se gândi la libațiile vechilor Romani, crede că e de augur bun a suflă în fața apei sau al vinului dintr'un vas, și chiar a vărsa o parte din băutura până a nu duce vasul la gură. Acest soi de libație, el o face pentru-ca să alunge nălucile morților ce zbor prin lume și se amestec în faptele oamenilor. Asemenea este în țară o datină veche de a pune câte o mică monedă în mâna fiecărui mort, când este a-l înmormântă, și aceeași poporul o face fără a se gândi la antica obolă a lui Caron.

INSEMNAȚII :

1) Mergi în vale la fântână.
 2) Nu te teme, fata mea,
 Și mă lasă de a beă
 Căci e apa mult mai dulce
 Când o puică mi-o aduce,
 Și e mult mai răcoroasă
 Când de mâna ta e scoasă.
 (Mnsr. Acdm).

3) În «Balade», partea I, Iași, 1852,
 balada urmează astfel :

Da-ți fă cruce și o suflă
 Să nu fie vr'o nălucă;
 Să nu fie descântată

De baba cea blăstămată».
 Mircea fetii mulțumeă,
 La fântână se ducea,
 Cofa plină o găseă
 Dar el cruce nu făcea,
 Pe de-asupra nu suflă!
 Ci la ea năvală dă
 Și-nghițeă numai odată
 Și simțeă dorul de fată;
 Și-nghițeă de două ori
 Și-l apucă reci fiori;
 Și-nghițeă a treia oară
 Și cădeă mort la izvoară,
 Că-nghițise o nălucă
 În pustiu ducă-s'ar, ducă!

III.

CUCUL ȘI TURTURICA

CUCUL.

Dulce turturică,
 Dalbă păsărică!
 Hai să ne iubim,
 Să ne drăgostim
 La nouri, la soare,
 În frunzi la răcoare,
 La stele, la lună
 Cântând împreună ¹⁾.

TURTURICA.

Pentru dumneata
 Eu n'aș zice ba;
 Dar zic și zic ba
 Pentru maica ta
 Că-i bănuitoare
 Și fărmeacătoare, ^{1*)}
 Ea mi-a bănui
 De te-oiu prea iubi
 Și m'a fărmeacă ²⁾
 De te-oiu desmierdă.

CUCUL.

Dragă turturică,
 Pasăre dălbică,
 Nu-mi fii dușmănică,
 Vara că ne ndeamnă
 Și frunza ne cheamă
 Să ne drăgostim
 Și să ne iubim ³⁾

TURTURICA.

Ba, cucule, ba,
 Nu te-oiu ascultă.
 Dă-mi tu bună pace

Că, zău, m'oiu preface
 Azimioară 'n vatră
 Cu lacrimi udată,
 Și de foc uscată
 De toți lepădată.

CUCUL.

Oricum te-i preface
 Tot nu ți-oiu dà pace
 Că și eu m'oiu face
 Un mic vătrărel,
 Frumos, subțirel ⁴⁾
 Și 'n foc oju intră
 De te-oiu sărută,
 Și te-oiu coperi,
 De foc te-oiu feri ⁵⁾
 Încât chiar de silă
 Dacă nu de milă
 Tu me-i îndrăgi
 Și ne vom iubi.

TURTURICA.

Eu n'aș zice ba
 Pentru dumneata,
 Dar cumplit mi-e teamă
 De cumplita-ți mamă ⁶⁾
 Că-i bănuitoare
 Și fărmeacătoare.
 De cât m'a muștră
 Că te-oiu desmierdă
 Și mi-a bănui
 Că te-oiu prea iubi,
 M'oiu face mai bine,
 Ca să scăp de tine,
 Trestioară 'n baltă
 Subțire și 'naltă.

CUCUL.

Ori-cum te-i preface,
 Tot nu ți-oiu dă pace
 Că și eu m'oiu face
 Un mic ciobănaș
 Din fluer doinaș,
 Ș'oiu cătă prin baltă
 O trestie naltă,
 Și cât te-oiu vedeă
 Pe loc te-oî tăeă
 Și 'n tine-oiu cântă
 Și te-oiu sărută 7).

TURTURICA.

Ba, cucule, ba,
 Nu te-oiu ascultă,
 Porumbacule,
 Frumușelule,
 Pestișorule,
 Drăgușorule,
 Știu că mi-ar fi bine
 Să fiu tot cu tine,
 Dar maică-ta'i rea,
 Și decât cu ea
 M'oiu face mai bine

Cu gândul la tine
 Iconiță mică
 Intr'o biserică.

CUCUL.

Ori-cum te-i preface
 Tot nu ți-oî dă pace,
 Că și eu m-oîu face 8)
 Un mic dăscălaș
 La cel sfânt locaș,
 Și pe la icoane,
 Oîu duce plocoane,
 Și m'oiu închină
 Și le-oîu sărută
 De luni care pică
 Până duminică.
 Iar când te-oîu zări
 Astfel ți-oîu grăi:
 «Sfântă iconică,
 Fă-te păsărică
 Ca să ne iubim
 Să ne dragostim
 La nouri, la soare,
 In frunzi la răcoare,
 La stele, la lună
 In veci împreună!

NOTE.

Turturica figurează adesea în cântecele populare ca simbol de iubire și de credință. Cucul, asemenea în crederea Românului, e o pasăre misterioasă ce are tainice legături cu soarta omului. Glasul său menește a bine când răsună de-a dreapta auzului, și, din potrivă, menește a rău când răsună în stânga.

1*) Că'i fărmeătoare

Poporul crede în puterea farmecilor, și atribue babelor știința vrăjitoriilor de unde vine și vorba că «baba'i calul dracului». — În ochii lui, un om cu mintea distrasă este un om fărmețat, un tânăr aprins de iubire e fărmețat de vre-o babă Cloanță ce i-a «făcut cu ulcica». Acel nenorocit este expus a încăleca pe o prăjină și a se duce prin văzduh după glasul fărmeătoarei care, bătând cu o vârguță de alun peste o ulcică din vatră, chiamă neconținut pe iubitul ei.

Sunt oameni care pretind că au văzut asemenea călăreți fantastici trecând ca săgeata prin aer.

Nimica nu-i poate opri din călătoria lor, decât numai înfigerea unui cutit în pământ.

Vrăjitoarele știu a face de dragoste cu oase de lilieci prinși în ajunul Crăciunului și îngropați de vii într'un furnicar. Din scheletul liliacului nu rămâne decât un cărligel și o lopățiță. Cel întâi servă a atrage pe cine ți-e drag, iar lopățița a depărta pe cine ți-e urât.

Vrăjitoarele au putere a închegă apa, a legă ploile, a ghici soarta oamenilor trăgând în 41 bobii de porumb, a vindeca de feluri de boale prin descântece și prin apă ne'ncepută.

Descântecile sunt foarte numeroase și unele din ele prea originale, precum acelea de mușcarea șerpilor, de deochiu, de săgetătură, de lele, de urât, etc. Iată ca exemplu acel de deochiu și acel de lele :

De deochiu

Fugi deochi

Dintre ochi

Că te-ajunge-o vacă neagră

Cu coarnele să te spargă.

Să te-asvârle peste mare

În pustiu, în depărtare.

Acolo să pieri

Ca ziua de ieri

Ca roua de floare

Ca spuma la soare.

Iar capul cel deochiat

Să rămâe luminat

Curat, de boală scăpat.

Ochii cei vătămători

Și de foc săgetători

Învăliți să fie cu perdele albe

Să nu mai privească la obraze dalbe.

Descântece de lele

Voi lelelor măestrelor

Dușmane oamenilor

Stăpânele vântului

Doamnele pământului

Ce prin văzduh zburăți

Pe iarbă lunecați

Și pe valuri călcați,

Vă duceți în locuri depărtate

În baltă, trestie, pustietate,

Unde popa nu toacă

Unde fata nu joacă.

Vă duceți în gura vântului

Să vă loviți de toarta pământului.

Ești din mână, trup, picior,

Și să periiți sus într'un nor.

Da-ți omului sănătate

Că sabie de foc vă bate !

INSEMNĂRI :

1) CUCUL.

Mică turturică

Dalbă păsărică,

Fi-mi tu ibovnică

Pân' duminică.

2) Și ea mă muștră.

3) Vezi nota 1.

4) Duminic vâtrăraș...

În foc arde-m'aș.

5) De foc te-oiu feri

Și mi te-oiu suflă

Și te-oiu sărută,

Și tot nu-i scăpă

De-ami fi ibovnică

Dragă turturică !

6) Dar zic și zic bă,

Pentru maică-ta.

7) Urmează :

Și tot nu-i scăpă

De-am fi ibovnică

Dragă turturică.

8) Că și eu m'oiu face

Duminic dăscălaș

Bland diaconăș ;

Ș'așa m'oiu smeri

Că oiul tot veni

În cea biserică

De luni care pică

Pân' duminică !

Și m'oiu închină

Și te-oiu sărută.

Și tot nu-i scăpă

De-ami fi ibovnică

Dragă turturică.

(Balade P. I. 1852).

IV.

BALAURUL

La mijlocul drumului,
 La puțul porumbului
 Văzuiu floarea câmpului,
 Dar nu-i floarea câmpului
 Și-i chiar ochiul șarpelui,
 Șarpe lung cu solzii verzi,
 Nici să-l vezi nici să-l visezi.
 Cel Balaur din păcate
 Inghițișe jumătate
 Trup cu arme ferecate,
 Trupușor de voinicel
 Ce strigă mereu din el:
 «Sai, bădiță ortomane
 Că m'ajunge la ciolane!
 Sai, bădiță, de mă scoate
 Că m'apuc fiori de moarte!»
 Iată 'n lungul drumului,
 La puțul porumbului
 Că veniă, mări, veniă
 Pe Balaur de 'ntâlniă
 Un viteaz de Ortoman
 Pe-un cal negru Dobrogean:
 «Măi Balaur! strigă el,
 Lasă trupul tinerel
 Că te curm pe jumătate
 Să-mi răscumpăr din păcate^{1*)}
 Șarpele se svârcoliă
 Și cu șapte limbi grăiă:
 «Ortomane
 Hoțomane!
 Bateți negrul

Pe de 'ntregul
 Și te dū, și fugi de mine
 Că nu-i bine nici de tine¹⁾
 — Șerpuliță,
 Dinți de criță,
 Am un paloș de oțel,
 Lasă trupul tinerel.²⁾
 — Tae-mă, nu mă tăeă,
 Nu mă las de prada mea,
 Ist copil chiar din pruncie
 Maica sa mi l'a dat mie
 Că ades îl blestemă
 Și-i ziceă când îl culcă:³⁾
*Culcă-te, alină-te*⁴⁾
Șearpele sugă-mi-te!
 Cel viteaz de Ortoman
 Isbiă negrul Dobrogean
 Și cu pala lui cea nouă⁵⁾
 Pe Balaur tăiă 'n două.
 Apoi trupul inghițit,
 Plin de rane, otrăvit,
 El în cârcă 'l ridică,
 Sus, la stână se urcă
 Și în lapte mi-l scaldă,
 De venin îl curăță
 Și cu viață 'l dăruia.
 Apoi, mări, cât trăiă
 Frați de cruce se prindeă^{6*)}
 Și 'mpreună voiniceă
 Pe Balauri de stârpeă!

NOTE.

Românii au multe crezări în privirea șerpilor, unele întemeiate pe ispită, altele născute din inchipuire. Așa găsim în poveștile și în baladele lor niște ființi fantastice sub nume de Balauri cari au trup de șarpe și graiu omenesc, și cari, când se luptă cu vitejii Feți-frumoși, se lovesc cu ei în buzdugane, iar când alung vre-o pradă, o alung cu o falcă 'n cer și cu una

în pământ. Inșă ei sunt totdeauna învinși de către Feți-frumoși și tăiați în multe bucăți care *cearcă a se împreună până ce asfințește soarele.*

Acei Balauri se rudesc cu *Dragonii* popoarelor Apusului. Ca și acestii, ei sunt păzitori de comoare și de fete mândre de împărați, răpite de dănși.

Românii cred încă că pietrele scumpe se formează din spuma gurei șerpilor, și că cuiburile lor sunt adevărate comoare de brillanturi și de rubinuri.

1*) *Să-mi răscumpăr din păcate.*

Superstiția poporală pretinde că de *fie-care șearpe ucis, Dumnezeu eartă un păcat.*

Sunt câteva zile în an, începând dela sfântul Petru, în care se zice că es șerpii la drum. Atunci se face mare ucidere de aceste reptiluri. Unii șerpi inșă au privilegiul de a fi respectați, de pildă acei de casă. Ei, ca și barzele de pe acoperișul casii, și ca rândunelile de sub ștreasină, sunt oaspeți neatinși, fiind apărați de legea sfântă a ospetiei ce domnește din vechime la Români.

2*) *Frați de cruce se prindeă.*

A se prinde frați de cruce e o datină antică ce impune datorința de a și da viața unul pentru altul. Legătura acestei frății se făcea prin amestecarea sângelui. Când doi bărbați se decideau a se înfrăți, trebuiau să-și facă ei pe brațul drept câte o tăetură în formă de cruce și să unească sângele lor.— Acest obicei mistic, care în epoca de astăzi e mai de tot căzut, se ține negreșit de oare-care tradiții de pe timpul cruciadelor, sau poate chiar de tainele introducerii Hristianismului la Români.

Romanii vechi încă aveau mare respect pentru șerpii de casă, pe care îi imblânzeau și îi primiau la masă de-i hrăneau cu lapte.

3*) *Și în lapte mi-l scaldă*

Laptele vindecă de răul otrăvii (N. A. Mnsr. Acdm.).

INSEMNARI:

1) Pân' ce nu te 'nghit pe tine.

2) Șerpuliță

Dinți de criță

Șerpurel

Bălăurel!

Nu 'nghiți pe bietul frate

Că 'ți taiu trupu 'n jumătate!

(Balade P. I. 1852)

3) Și-i zicea când il culcă

Il culcă și-l legână:

4) *Culcă-te, alină-te*

Șerpele sugă-mi-te!

Femeile române au obiceiul a legână și adormi copiii lor cu cântece dulci și armonioase în care cuvântul «*Nani, nani*» răsună ades ca o duioasă deșmierdare, de pildă:

Nani, nani, copilaș,

Dragul mamei ingerăș!...

Nani, nani, copiliță,

Draga mamei porumbiță!...

Asemenea și surorile lor din Italia cântă un soi de *Nani, nani* copiilor lor, precum se poate află din strofa următoare ce se cântă la Crăciun:

Dormi, dormi nel mio seno

Dormi, o mio fior Nazareno

El mio cuor culla sara,

Fa la Nina, nana, na!

(Balade P. I. 1852)

5) lute paloșul scoteă

Pe balaur il tăeă:

Copilandrul mi-l scoteă

Și 'n cărcă mi-l ridică

Și la stână mi-l duceă

Și 'n lapte... etc.

(Balade P. I. 1852)

V.

ERCULEAN

Plecat-au în zori
 Trei surori la flori.
 Sora cea mai mare
 S'a dus în spre mare, ¹⁾
 Sora cea mezină
 Pe mal, în grădină,
 Sora cea mai mică
 Și mai sălbățică
 S'a dus, mări, dus
 Pe Cerna în sus. ^{1*)}
 Ear în urma lor
 Mulți voinici cu dor
 S'au luat cântând
 Ș'au venit plângând.
 Eată-un Căpitan
 Căpitan Râmlean, ^{2*)}
 Că mi se ivește
 Pe mal se oprește,
 Cu Cerna grăește :
 «Neră limpezie ²⁾
 Stai de-mi spune mie
 Despre trei surori
 Plecate din zori. ³⁾
 — Sora cea mai mare
 S'a dus cătră mare
 Pe Dunăre 'n jos
 La un plai frumos.
 Sora cea mezină
 S'a dus din grădină
 Peste nouă munți,
 În codri cărunți.
 Sora cea mai mică
 Și mai sălbățică
 Plânge colo 'n stâncă
 La umbră adâncă».
 Ercul Erculean,
 Căpitan Râmlean,
 Iși repede calul

De răsună malul,
 Ș'ajunge 'ntr'un zbor
 La stâncă cu dor,
 «Eși, fată, din piatră
 Să te văd odată !
 — Cum să es din piatră
 Că sunt goală toată
 Și mă tem de soare...
 Nu m'a soarbe oare ?
 — Să n'ai nici o frică,
 Fată sălbățică,
 Că te-oiu lua 'n brață
 Să mai prind la viață
 Și te-oiu coperi
 Și mi te-oiu feri
 De vânt și de soare,
 De-a lor sărutare.
 — Bădiță, bădiță,
 De'ți sunt drăguliță,
 Soție de vrei
 De vrei să mă iei,
 Mă scoate din stâncă,
 Din umbră adâncă,
 Să-ți es la lumină
 Cu inima plină».
 Ercul Erculean,
 Căpitan Râmlean,
 Calcă peste peatră
 Și iată că 'ndată
 Lumei se arată
 O dalbă de fată
 Albă, goală toată,
 Vie și frumoasă,
 Dulce, răcoroasă,
 Cu păr aurit,
 Pe umeri leit.
 Cât o și zărește
 Soarele s'oprește,

Și fața-i s'aprinde
 Și raza-i se 'ntinde
 Ca un sărutat
 Lung și înfocat.
 Ear cel Erculean
 Căpitan Râmlean
 Mi-o apucă 'n brață

De prinde la viață,
 Mi-o strânge la piept
 Și-o leagă'nă 'ncet;
 Și-i face 'n răcoare⁴⁾
 Departe de soare
 Cuib de floricele
 Ivite la stele.

NOTE.

Această legendă pare a cuprinde o alegorie ingenioasă și poetică asupra descoperirii apelor minerale de la Mehadia în Banat. Numele de Ercul Erculean raportă gândirea la timpurile domniei Romanilor în Dacia pe când băile astăzi cunoscute sub numele de Mehadia purtau numirea latină de: *Pontes Herculi* și *ad media aquae sacrae*. Chiar acum încă unul din acele izvoare minerale se chiamă isvorul lui Ercul, zeul puterii, căci apa lui este întăritoare.

Sora cea mai mică și mai sălbătică ce stă ascunsă într-o stâncă și plânge în umbră adâncă, reprezintă negreșit, sub o formă alegorică, un isvor limpede și dătător de viață. Temerea ei de a fi sorbită de razele soarelui, și cuibul său de floricele așezat la răcoare, înfățișează imagina unui pârâu de munte ce curge la umbra pădurilor.

^{1*)} Cerna este numele pârâului de munte ce curge prin Mehadia și merge de se aruncă în Dunărea. Acest cuvânt înseamnă în limba slavonă un lucru negru; prin urmare se înțelege pentru-ce Ercul Erculean zice pârâului: *Neră* limpezie.

^{2*)} Căpitan Râmlean

În letopisițele noastre cele vechi se vede numele de Râmlean dat locuitorilor din Roma.

INSEMNAȚII :

1) Pe Cerna, la vale:

2) Cerno limpezie

3) Ce-au plecat la flori.

4) Pe-un pat, la răcoare.

Pe-un pat fără soare,

Cuib de floricele

De dulci viorele.

(Balade. P. I. 1852)

VI.

BLESTEMUL

Pe cel deal, pe cel colnic
 Trece-o pruncă ș'un voinic,
 Voinicelul hăulind
 Și pe murgul netezind,
 Iar pruncuța suspinând
 Și din guriță zicând:

«Ia-mă, bădiță, călare
 Că nu mai pot de picioare.
 Drumu-i greu și grunțuros
 Nu mai pot merge pe jos!
 — Puiculiță, chip frumos,
 Eu te-aș lua bucuros,

Dar mi-e murgul sprintinel
 În picioare subțirel.
 Murgu-i mic și drumu-i greu
 Abiea duce trupul meu,
 Trupul cu păcatele,
 Mijlocul cu armele. ^{1*)}
 — Nu ți-e milă și păcat!
 Dela părinți m'ai luat,
 Și'n răi codri m'ai băgat!
 Dare-ar Domnul Dumnezeu
 Să fie pe gândul meu!
 Să te duci, bădiță, duci
 Pân'ăi pică rob la Turci,
 Cu picioarele 'n butuci
 Și cu mânele 'n cătuși!
 Să te-ajungă dorul meu ^{2*)}
 Unde-a fi drumul mai greu!
 Să te bată jalea mea

Unde-a fi calea mai grea!
 Murgul să se poticnească,
 În creștet să te trântescă,
 Mâna dreaptă să-ți sclintească
 Mâna stângă
 Să ți-o frângă,
 Să ții dârlogii cu dinții,
 Să mi te plângă părinții,
 Să te 'nsori de nouă ori ^{3*)}
 Ca să faci nouă feciori,
 Să te mai însori odată
 Ca să faci numai o fată...
 Ei să treacă șuerând
 Când te-ar auzi plângând,
 Ea în palme să-ți tot cară
 Apă turbure și amară
 Tu să bei, să bei mereu
 Gândind la blestemul meu! ^{4*)}

NOTE.

^{1*)} *Mijlocul eu armele*

Pistoalele, paloșul sau iataganul se purtau înainte într'o chingă lată de curea ținută ce se numeă *seleaf* (cuvânt turcesc) și care cuprindea mijlocul trupului.

^{2*)} *Să te-ajungă dorul meu
 Unde-a fi drumul mai greu!
 Să te bată jalea mea
 Unde-a fi calea mai grea!*

Pentru cine înțelege puterea dorului, nu poate fi blestem mai amar de cât acela exprimat cu atâta poezie în strofa aceasta. Dorul ce alungă pe călător și jalea ce îi bate sufletul reprezintă imagine de o rară frumusețe.

^{3*)} *Să te'nsori de nouă ori
 Ca să faci nouă feciori.*

„Mulțimea copiilor averea omului“ zice Românul.

Partea aceasta a blestemului e cu atât mai cruntă că ea atinge una din credințele cele mai scumpe Românului, menindu-i nouă feciori nepăsători de suferințele părintelui lor.

Românii au multă dragoste pentru copii. Când un copil e singur la casa omului, el este numit *unicelul*; când sunt doi ei sunt chemați *ochii capului*; iar dacă moare vre-unul, părinții zic plângând «că l'a îndrăgit Dumnezeu».

^{4*)} *Gândind la blestemul meu.*

În locul acestui vers, unii cântăreți zic:
 Câte lacrimi am plâns eu.

VII.

INELUL ȘI NAFRAMA

I.

Fost-au, fost un Craișor
Tinerel, mândru fecior
Cum e bradul codrilor
Sus, pe vârful munților.
De soție și-a luat
O copilă din cel sat,
Copiliță Româncuță,
Toți vecinilor drăguță;
Cu chip dulce luminos
Cu trup gingaș mlădios
Cum e floarea câmpului
În lumina soarelui.
Iată lui că i-au sosit
Carte mare de pornit
La tabără de ieșit.
El în suflet s'a mâhnit
Și din gură a grăit:
«Draga mea, sufletul meu,
Ține tu inelul meu,
Pune-l în degetul tău.
Când inelu-a rugini
Să știi, dragă, c'oiu muri! ^{1*)}
— De mă lași plângând acasă,
Na-ți năframa de mătasă
Pe margini cu aur trasă,
Aurul când s'a topi
Să știi, frate, c'oiu muri!»

II.

El pe cal a 'ncălecat
Și pe drum a apucat.
Mers-a el pân' la un loc
Ș'a aprins un mare foc
În mijlocul codrului,
La fântâna corbului. ¹⁾
Mâna 'n sân el și-o băgă

La năframă se uită...
Inima'i se despică!
«Dragii mei, ostașii mei.
Puișori viteji de zmei!
Stați pe loc de ospătați
Și la umbră vă culcați.
Eu sunt gata de plecat
Acasă, că mi-am uitat
Paloșul cel rotilat
Pe-o masă verde-aruncat».
Indărăpt el a pornit,
C'un voinic s'a întâlnit,
C'un voinic cu calul mic:
«— Noroc bun, tânăr voinic!
Ce veste, de unde vii?
— Dacă vrei, Doamne, s'o știi,
De altul poate-ar fi bine
Dar e rău ș'amar de tine!»
Tatăl tău că s'a sculat,
Țara 'ntreagă ne-a călcat
Pân' ce mândra ți-a aflat,
Și pe dâns' a aruncat
Într'un tău adânc și lat!
— Na, voinice, calul meu
Să mi-l duci la tatăl meu.
De-a 'ntrebă unde sunt eu,
Tu să-i spui că eu m'am dus
Pe malul apei, în sus,
Și că 'n apă m'am svârșit
La copila ce-am iubit».

III.

Tatăl său țar' a sculat,
Tău 'ntreg de l'au secat
Și copiii și-a aflat
Amândoi îmbrățișați,
Pe nășip galben culcați, ³⁾
Amândoi senini la față

De păreau că sunt în viață.
Atunci Craiul s'a căit,
În mătasă i-a 'nvelit,
Și 'n biserică i-au dus
Și 'n două racle i-au pus,
Racle mândre 'mpărătești
Purtând semne latinești. *)
Și pe dânsul l'a zidit
În altar, la răsărit,
Pe ea 'n tindă l'asfințit!
Iar din el, frate-a ieșit
Un brad verde, cătinat,

Pe biserică plecat.
Și din ea o viișoară
Înflorită, mlădioară
Ce din zori și până 'n seară
Pe biserică s'a 'ntins
Și cu bradul s'au coprins!

Tună, Doamne, și trăsnește
Tună 'n cine despărțește
Dulcea dragoste 'nfocată
De-un fecior și de o fată.

NOTE.

*) Când inelu-a rugini,
Să știi, dragă, c'oiu muri.

În poveștile, în legendele și în baladele românești se găsesc o mulțime de idei poetice și de imagini răpitoare, precum inelul ce ruginește, și aurul năframei ce se topește în ajunul morței unui om. Pe lângă minunile din povești: palaturi de cristal zidite pe munți de oțel, copaci creșcuți până în noui și purtând în vârful lor cuib de zână, erghelii de cai sălbatici ce ies noaptea din sânul mărilor ca să pască poenile codrilor, paseri măiestre ce aduc vești de pe cea lume, pajuri urieșe ale căror cuiburi sunt în fundul pământului, zmei ce răpesc fetele de împărați, șerpi mari ce stau culcați pe paturi de pietre scumpe, iarba fierului care deschide zăvoarele cetăților, iarba șarpelui ce invie morții vindecându-le ranelă, poduri de argint, cu copaci de aur în cari cresc mere de rubin și cântă paseri de brilliant, etc., etc., găsim mere de aur care, aruncate jos, se prefac în palaturi împărătești, furci de argint care torc singure, piatra de teacă a sfinteii Miercure, peria sfinteii Joi, și ștergarul sfinteii Vineri, date de tustrele tânărului Făt-Frumos ca să-i fie de ajutor când l'ar ajunge Zmeif. Piatra de teacă aruncată în calea Zmeilor se schimbă într'o stâncă naltă până la cer, peria într'un codru des în care nici vântul nu răsbate, ștergarul într'o mare lungă și lată ca fața pământului. Zmeii trebuie să macine stânca, să doboare codrii, și să soarbă apele mării, pentru-ca să ajungă pe Făt-Frumos.

În numărul semnelor considerate de Români ca prevestiri de moarte, mai sunt și căderele stelelor, cântecul cucuvei, urletul cânilor, arătări de năluce, pocnirea lemnului icoanelor din casă, stătutul cailor pe loc când au a plecă la drum, etc.

2*) *Purtând semne latinești.*

*) Această baladă este din Ardeal (N. A. Balade. P. I. 1852).

Adică inscripție cu litere latine, precum se obișnuiește pe sarcofagiuri.
O variantă a legendei sună așa :

Trecu toată primăvara,
Trecu pe urmă și vara,
Inelul nu ruginiă,
Nici naframa se roșiă,

C'amândoi erau în vieceță
Ea cu lacrimi pe față,
El cu arma la război,
Și se doreau amândoi;

Iată că 'ntr'o dimineață,
Intr'o zi cu neagră ceață,
Mândrulița se sculă,
Fața albă își spală,
La icoane se 'nchină,
Ș'apoi la inel cătă.
Dar inelu'i ruginit!
«Vai! drăguțul mi-a murit!»
Vorba bine nu sfârșeă
Și de cale se găteă
Pe-un cal ager s'aruncă
Și la tabără plecă.

Calul sboară ca și vântul
De cutreeră pământul,
Și când toaca 'n cer tocă,
Ea prin tabără umblă,
Tot pe dragul ei cătă,
Și'l găseă sârmanul mort,
Întins veșted sub un cort.
Ea naframa' și-o luă
De trei ori o sărută,
Capul, fața și înveleă,
Și pe loc moartă cădeă.

INSEMNĂRI:

1) La fântâna Corbului.
El pe iarbă s'a întins
Ars de dorul cel nestins
Și din sânu-i plin de teamă
Scoase tainica năframă.
Vai de suflet amărat!
Aurul eră topit!

(Mnscr. Acdm.)

2) De altul tot ar fi bună
De tine nici cum nu-i bună,
3) Pe nisip luciu culcați,
Cu cosițe gălbioare
Și cu fețe rumeioare...
La biserică i-au dus
In racle mândre i-au pus.

(Balade. P. I, 1852)

VIII.

PĂUNAȘUL CODRILOR ¹⁾

I.

Pe cel deal, pe cel colnic
Trece-o pruncă ș'un voinic,
Puiculiță bălăioară
Cu cosița gălbioară,
Voinicel tras prin inel,
Mult e mândru tinerel!
Și-i tot zice voinicul:
«Cântă ți, mândro, cântecul
Că'mi e drag ca sufletul.
— Eu, bădiță, l'oi cântă
Dar codrii s'or răsună
Și pe noi ne-a 'ntâmpină
Păunașul codrilor
Voinicul voinicilor!
— Aurică drăgulinică!
Nici ai grijă, nici ai frică.
Să n'ai grijă pentru tine

Cât îi fi tu lângă mine.
Să n'ai frică pentru mine
Cât oi fi eu lângă tine!»
Puse prunca a cântă,
Codrii puseră-a sună.
Eată că-i întâmpină
Păunașul codrilor,
Voinicul voinicilor.
«— Cale bună, Românaș!
— Mulțămim, măi Păunaș,
— Măi-băete, băețele, ²⁾
Măi voinice, voinicele,
Dă-ne nouă pe mândra
— Ca să scapi cu vieța ta.
— Ba, eu mândra nu ți-oi dă
Pân' ce capul sus mi-a stă,
Că eu când o am luat
In cosițe i-am jurat ^{1*)}
Să n'o las de lângă mine

Și s'o apăr de ori-cine.»

II.

Ei de brâie s'apucau
 Și la luptă se luau ^{2*)}
 Când în loc mi se 'nvârteau,
 Când în sus se opinteau.
 Nici unul nu dovedea,
 Jos nici unul nu cădea.
 Ear băeatul cam slăbea,
 Brâul i se descingea
 Și Păunul mi'l strângea
 Trupușorul îi frîngea ³⁾
 «—Mândro, mândruțița mea!
 Vin' de'mi strânge brâul meu!
 Apără-te-ar Dumnezeu!
 Că-mi slăbesc puterile,
 Mi se duc averile ^{3*)}»

— Ba, nu, nu bădiță frate,
 Că vei luptă pe dreptate,
 Și ori care-a birui,
 Eu cu dânsul m'oi iubi..»
 Voiniceii se isbeau,
 Și mai tare s'opinteau,
 Și mai tare se 'nvârteau,
 Și mai tare se trânteau.
 Din doi unul dovedea,
 Din doi unul jos cădea;
 Cine că mi'ș dovedea
 Și cu mindra purcedea?
 Păunașul codrilor
 Voinicul voinicilor!
 Cine în luptă jos cădea
 Și 'n urmă-le rămâneă?
 Voinicel tras prin inel,
 Moare 'n codru singurel!

N O T E.

Păuraș însemnează un voinic tânăr, mândru și misterios, mândru ca păunul și misterios ca Pan, zeul codrilor.

În România plină de urme Romane, nu ar fi de mirare să se fi păstrat numele zeului Pan și să se fi schimbat cu timpul în Păunaș, precum s'au păstrat numele zeilor păgânismului, Joe, Mercur, Venere, ce se văd figurând în povești sub chipuri de Sfinte creștine: Sfânta Joe, Sfânta Mercure, Sfânta Vinere. Prin urmare e de crezut că Păunașul din această baladă nu este altul de cât chiar Pan zeul codrilor.

1*) *In cosițe i-am jurat.*

Imagină grațioasă și expresie foarte poetică. A jură credință în cosițele fetelor este un vechiu obicei ce face parte din șezătoarele flăcăilor și a copiilor, noaptea, pe prispa casei părintești.

2*) *Ei la luptă se luau.*

Lupta eră la vechii Romani un exercițiu zilnic și o petrecere: *lucta*.

Asemenea la Români de astăzi lupta e un obicei care domnește pretutindeni la munți și la câmpii. Ea se urmează în deosebite chipuri cu deosebite numiri: de pildă, *lupta voinicească, lupta ciobânească, lupta ursărească luptă pe dreptate*, (adică fără punere de piedică și fără ajutor străin).

Cine asistă la aceste lupte a flăcăilor români de la Carpați și de pe malul Dunărei, recunoaște bine în ele apucăturile și pauzele gladiatorilor *din vechime*.

3*) *Mi se duc averile.*

Pentru sufletele viteze puterea e cea mai scumpă avere.

INSEMNĂRI :

1) «Păunașul Codrilor» s'a tipărit întâi în «Almanahul de învățătură și petrecere» pe anul 1848. (Iași, Inst. Albinei) cu următoarea notiță :

«Această baladă populară face parte din colecția cântecilor Poporului Român, adunate în Moldova, îndreptate și puse de curând sub tipar de d. V. Alecsandri».

2) Știi tu mări ce-am gândit ?

Să-mi dai mândra de iubit

Căci în codri m'am urât

Fără puică de trăit.

(Mnscr. Acdm.)

3 Urmează aceste 3 versuri :

Ear mândruța mi-i privea

Ochișorii-i strălucea

Inimioara-i se batea.

IX.

SOARELE ȘI LUNA

Umblă, frate, mândrul soare

Umblă, frate, să se 'nsoare

Nouă ai^{1*)}

Pe nouă cai

Care noaptea pasc în raiu ;

Umblă cerul și pământul

Ca săgeata și ca vântul,

Dar toți caii-și obosia

Și potrivă nu-și găsiă

Ca sora sa Ileana

Ileana Cosinzana,^{2**)}

Ce-i frumoasă ca o floare

Intr'o iarnă fără soare¹⁾.

« — Sorioară Ileano

Ileano Cosinzeano!

Haideți să ne logodim

C'amândoi ne potrivim

Și la plete și la fețe

Și la dalbe frumusețe.

Eu am plete strălucite,

Tu ai plete aurite,

Eu am fața arzătoare

Tu, fața mângăietoare.

— Alei! frate luminate,

Trupușor făr' de pacate,

Nu se află-adevărat

Frați să se fi cununat.

Cată-ți tu de cerul tău

Și eu de pământul meu

C'așa vrut-a Dumnezeu».

Soarele se 'ntunecă,

Sus, la Domnul se urcă,

Domnului se închină

Și din gură cuvântă :

«Doamne sfinte,

Și părinte!

Mie timpul mi-a sosit,

Timpul de căsătorit,

Și potrivă n'am găsit

Ca sora mea Ileana

Ileana Cosinzeana».

Domnul sfânt îl ascultă

Și de mână mi-l luă

Și prin iaduri mi-l purtă

Doar că l'ar înspăimântă

Și prin raiu încă-l purtă

Doară că l'ar încântă ; (?)

Apoi Domnul Dumnezeu

Cuvântă cu graiul său,

Iar când domnul cuvântă,

Lumile se deșteptă

Și cu drag îl ascultă.

Cerurile strălucia,

Norii din senin pierea :

«Soare, soare luminate,

Trupușor făr' de pacate

Raiul tu l'ai petrecut

Și prin iad încă-ai trecut,

4. Ce mai zice gândul tău ?
 — Zice că sufletul meu,
 Aleg iadul chiar de viu
 Numai singur să nu fiu,
 Ci să fiu cu Ileana
 Ileana Cosinzeana!»
 Soarele se coborâ
 La sora lui se opreă,
 Mândră nuntă pregăteă,
 Pe Ileana și-o găteă
 Cu peteală de mireasă
 Cunună de 'mpărăteasă,
 Și rochița neșesută,
 Din pietre scumpe bătută.
 Apoi mândri, el și ea
 La biserică mergeă.
 Dar când nunta se făceă,
 Vai de el, amar de ea!
 Candelile se stingeă
 Clopotele se dogeă.
 Sfinții fața și ascundeă
 Preoții în genunchi cădeă.
 Iar mireasa, vai de ea!
 Frig de moarte-o cuprindeă
 Căci o mână se 'ntindeă
 Și pe sus o ridică
 Și 'n mare mi-o aruncă!
 Valurile bulbucă,
 Iar ea 'n valuri cum treceă
 Mreană de-aur se făceă.

Soarele se 'nălță sus.
 Se lăsă tot spre apus
 Și 'n mare se scufundă
 La soră sa Ileana
 Ileana Cosinzana²⁾.
 Iară Dumnezeu cel sfânt
 Sfânt în cer și pre pământ,
 Mâna 'n valuri că băgă
 Mreana 'n mână-o apucă
 Și 'n ceruri o aruncă
 Și-n lună plină-o schimbă.
 Apoi Domnul Dumnezeu
 Cuvântă cu graiul său;
 Ear când Domnul cuvântă
 Lumile se spăimântă
 Mările se tupilă,
 Munții se cutremură
 Cerul se întunecă:
 «Tu, Ileană Cosinzană
 Suflețel fără prihană,³⁾
 Și tu, soare luminate
 Trupușor făr' de păcate!
 Cu ochii să vă zăriți
 Dar să fiți tot despărțiți.
 Zi și noapte plini de dor,
 Arși de foc nestingător,
 Veșnic să vă alungați
 Ceriul să cutrierați
 Lumile să luminați!

NOTE.

Printre rămășițele de mitologie antică ce mai există la Români legenda soarelui este una din cele mai poetice. Soarele e un zeu frumos cu părul de aur carele, ca Apolon, cutrieră cerul pe un car tras de cai. — Asemene Români cred, când tunetul vuește, că Sfântul Ilie se preumblă cu cartul pe bolta de aramă a cerului.

1*) *Noă ai...*

Adică noă ani, provincialism din Moldova.

2*) *Ileana Cosinzana.*

Ileana Cosinzana este închipuirea cea mai poetică a geniului Românesc; ea personifică tinereța, frumuseța, nevinovăția virginală; suflet îngeresc, într'un cuvânt perfecția omenirii sub chipul de copilă gingașă și răpitoare.

Mulțime de povești există în care Ileana Cosinzana joacă rolul cel mai ademenitor. În acele basme minunate prin originalitatea lor apleseori fantastică, Ileana Cosinzana este reprezentată cu părul de aur și cu farmec dulce la privire. Ea-i atât de strălucită că *pe soare poți căta, iar pe dânsa bă*; pasările cântă în calea sa cântecile lor cele mai frumoase, florile se culc în câmpie ca să-i facă covor, balaurii se îmblânezesc și vin de se întind cu dragoste la picioarele ei, și toți fiii de împărați umblă să o ia de soție.

Averile ei sunt nesfârșite; ea are trei îmbrăcăminte: una ca ceriul cu luna și cu stelele, una ca câmpul cu florile și una ca marea cu spumele aurite de razele soarelui.

Românii din Moldova zic că Ileana Cosinzana personifică Moldova cu podoabele și avuțiile pământului său, cu farmecul răpitor care flutură pe câmpiile sale.

A zice de o femeie că e frumoasă ca Ileana Cosinzana este tot așa ca și când se zice că e ruptă din soare, adică, e o ființă din ceruri.

Între cărțile vechi și noi ce s'au tipărit pân'acum în țările Românești, cea mai populară este micul poem al lui Arghir și al iubitei lui, Ileana Cosinzana.

INSEMNAȚII:

- 1) Și potrivă nu 'și găseă
Ca soră-sa Ileana,
Ileanuța Cosinzeana,
Soarele se aprindeă
Într'o vară c'o videă
Jucătoare, scaldătoare,
Într'o apă curgătoare.

(*Mnscr. Acadm.*)

- 2) Candelile se stingea
Clopotele se dăgeă,
Stranele se răsturnă,
Turnul se cutremură,
Preoții cu toți muteă
Veșmintele le cădeă!
Iar Ileana se 'ngrozeă
Și de-odată vai de ea!
O mână din cer veneă
De mijloc o cuprindeă
Și pe sus o ridică

Și în marea-o aruncă.
Și în marea cât cădeă
Mreană de-aur se făceă!
Ear soarele 'ngălbeneă
Și 'n văzduh se înălță,
Șpre apus el se lăsă
Și 'n mare se scufundă
La soră-sa Ileana
Ileana Cosinzeana.

(*Balade P. II. 1853*)

- 3) Trupușor făr' de păcate!
Cu ochii să vă vedeți
Dar în veci să nu puteți
În cale să v'ajungeți:
Veșnic să vă alungați
Cerul să cutrierați
Lumile să luminați!

(*Balade P. I. 1852*)

X.

ȘOIMUL ȘI FLOAREA FRAGULUI

Sus, în vârf de brăduleț,
S'a oprit un șoimuț,
El se uită drept în soare
Tot mișcând din aripioare.
Jos la trunchiul bradului
Crește floarea fragului ^{1*)}.

Ea de soare se ferește
Și de umbră se lipește.
«—Floriciță dela munte
Eu sunt șoim șoimuț de frunte,
Eși din umbră, din tulpină.
Să-ți văd fața la lumină,

C'au venit până la mine
 Miroș dulce dela tine, ¹⁾
 Cât am pus în gândul meu
 Pe-o aripă să te ieu
 Și să mi te port prin soare
 Pân' te-i face roditoare
 Și de mine iubitoare.
 —Șoimuleț, duios la graiu,
 Fiecare cu-al său traiu,
 Tu ai aripi sburătoare

Ca să te înalți la soare,
 Eu la umbră, la răcoare
 Am menire 'nfloritoare.
 Tu te legeni sus, pe vânt,
 Eu mă leagăn pe pământ.
 Dute'n cale-ți, mergi cu bine
 Fără' a te gândi la mine,
 Că e lumea 'ncăpătoare
 Pentru-o pasere ș'o floare! ²⁾

NOTE.

1) *Jos la trunchiul bradului
 Crește floarea fragului*

În Carpați pădurile sunt pline de fragi ce cresc mai cu seamă la rădăcina brazilor. Acel soi de fragi sunt lungăreți, roșii și foarte parfumați.

2) *Că e lumea 'ncăpătoare
 Pentru-o pasăre ș'o floare.*

Cugetare poetică și de o filozofie adâncă.

ÎNSEMNĂRI :

Urmează :

1) «Miroș dulce dela tine
 Care mult m'a fermecat
 Mințile mi-a îmbătat etc.»

(*Mnscr. Acadm.*)

XI.

BRUMĂRELUL

Intr' o verde grădiniță
 Șeade-o dalbă copiliță
 Pe-așternut de calonfiri,
 La umbră de trandafiri.
 Trece-un voinicel cu grabă,
 Și din fugă o întreabă :
 «— Spune-mi, dalbă copiliță,
 Cu rumena ta guriță
 Ești nevastă, ori ești fată, ^{1*)}
 Ori zână din cer picată?
 — Nici nevastă sunt, nici fată

Nici zână din cer picată,
 Ci sunt floare garofiță,
 Răsărită 'n grădiniță ;
 Dar tu, voinicele, spune
 Ești însurat ori ești june ?
 — Eu sunt, dragă, Brumărelul,
 (li răspunse voinicelul).
 Eu vin seara, pe răcoare
 De mă culc pe sân de floare,
 Și când plec voios cu soare ^{2*)}
 După mine floarea moare !»

NOTE.

1*) *Ești nevestă, ori ești fată...*

După datina antică fetele poartă capul gol, până când se mărită, iar de cum se cunună ele pun ștergare pe cap.

Cuvântul nevestă trage etimologia sa dela numele zânei Vesta căreia fecioarele erau închinat în timpul Romanilor. Măritându-se, fata ese din rândul vestalelor și încetează de a fi supusă cultului zânei Vesta. Ea se face *nevesta, nevestă*.

2*) *Și când plec voios cu soare
După mine floarea moare.*

Tablou poetic, alegorie ingenioasă de peirea florilor bătute de brumă.

Brumărel este numele lunii lui Octomvrie, când încep a cădea brume mici. Românii dau lunelor numiri potrivite cu timpurile anului; de exemplu: Ianuarie, se numește *Cărindariu* sau *Gerariu*, adică începutul Colindelor anului și a gerului.

Februarie, *Faur* sau *Făurar*, adică a faurilor de fier cari pregătesc ferele aratului.

Martie, *Mărțișor* sau *Germănar* (incolțitor).

April, *Prier* (deschizător) sau *Florariu*.

Maiu, *Frunzar* sau *Prătar* (a erburilor).

Iunie, *Cireșel* (a cireșelor).

Iulie, *Cuptor* (a ferbințelelor).

August, *Măsălar*, (a secerișului).

Septemvrie, *Râpciune* sau *Vinicer* și *Vinițel* (a vinului).

Octomvrie, *Brumărel*.

Noemvrie, *Brūmar* sau *Promorar* (a brumei mari și a Promoroacei).

Decemvrie, *Andrea* sau *Neios* (a ninsoarei).

XII.

CIUMA

Frunză verde salbă moale,
Adus'a un nor în poale
Boala cea mai rea din boale!
Noru 'n țară s'a lăsat
Peste oameni a ploat;
N'a ploat ploaie curată
Dar cu ciumă-amestecată!
Unde-ajunge picătura
Se închid ochii și gura,
Ochii să nu mai privească,
Gura să nu mai grăiască!

Plină-i țara, mult e plină
De scaeți de mărăcină;
Unde-s tufe pin potici
Sunt mormânturi de voinici,
Unde-s tufe mai dese
Mormânturi de jupănese,
Unde-s tufe mai rari
Mormânturi de fete mari,
Unde-s tufe mai vii
Tot mormânturi de copii.
Frunză verde porumbică

Stă voinicul la potică.
 Ciuma rea îi ese 'n cale,
 Voinicul zice cu jale :
 «N'ați calul cu armele
 Și-mi lasă tu zilele.»
 Ea-i răspunde: «Dragul meu!
 Cal și arme nu voiu eu,
 Dar pe tine chiar te vreau.»
 Frunză verde garofiță
 Trece 'n câmp o copiliță
 Cum e crinul înflorit,
 Cum e bună de iubit.
 Baba ciuma cea păgână
 Mi-o apucă strâns de mână.
 Copilița-i zice: «Ciumă!
 Nu-mi fii ciumă și-mi fii mumă;*
 Na-ți salba cu florile
 Și-mi lasă tu zilele.»
 Ea-i răspunde: «Drăguliță!
 Am o neagră săbuliță**)

De cercat la gâtul tău,
 Care nu te-a prinde rău.»
 Frunză verde toporaș,
 Eată-un dulce copilaș
 Care-alungă-un fluturaș.
 Unu-aleargă, unul zboară;
 Ciuma-i prinde și-i omoară!
 Frunză verde poamă acră •
 Eată-o babă, eată-o soacră.**)
 Cum o vede Ciuma 'ndată
 Dă la fugă spăimântată,
 Culegând în calea ei
 Pruncușorii mititei,
 Nevăstuice tinerele,
 Copilițe gingășele,
 Feciorași cu mintea crudă
 Și bărbați voinici la trudă.
 Ducă-s'ar în pribegie!
 Ducă-s'ar în cea pustie,
 Îndărăt să nu mai vie!

N O T E.

Ciuma a bântuit țara în mai multe rânduri, pe timpul când hotarele ei despre Dunărea și despre Bugeac erau expuse călcării dușmanilor. Dela așezarea carantinilor însă, ea a fost ferită de grozăviile acelei cumplite epidemii.

1*) *Nu-mi fii Ciumă și-mi fii mumă.*

Spaima răspândită în țară de răutatea ciumei a născut mai multe legende și proverburile. Cel mai caracteristic din toate este proverbul scos pe șeama mamei neomenoase, și care zice: «*Cutare e ciumă nu e mumă*». Asemenea se zice de un om rău și dușmănos că «*l'a făcut Ciuma*».

2*) *Am o neagră săbuliță.*

Aluzie la petele acele negre lăsate de boala Ciunii pe trupurile victimilor sale.

3*) *Eată-o babă, eată-o soacră*

Un proverb popular sună în următorul chip:

Soacră, soacră,
 Poamă acră!
 De te-ai coace cât te-ai coace,
 Poamă dulce nu te-ai face.

Ideea satirică cuprinsă în aceste versuri e destul de aspră, însă imaginea ciunii spăimântându-se la vederea unei soacre, și fugind din țară numai că a întâlnit-o, face a presupune că autorul necunoscut a legendei a avut multe daune din partea mamei nevastii lui.

XIII.

H O L E R A

Jos pe malul Prutului,
 La casele Vâlcului,
 Vâlcul bea, se veseleşte
 Cu trei fete se'ndrăgeşte,
 De holeră nici gândeşte,
 Maică-sa grija-i ducea
 Şi cu lacrimi îi zicea :
 «Dragul mamei Vâlcule,
 Mândrurile, voinicile!
 Tu tot bei şi veseleşti
 De holeră nici gândeşti.
 Lasă-mi-te de beţie
 Şi de dalba veselie,
 Că holera-i chiar la Prut^{1*)}
 Şi chiar dincoace-au trecut!»
 Vâlcul ei se supunea
 Patru boi la car puneă^{2*)}
 Şi pe cal încălecă,
 Drumul la vale-apucă,
 Apucă'n călătorie
 Să facă negustorie.
 Când la cotul Prutului,
 Prin mijlocul câmpului
 El zăriă, mări, vedea
 O clonţată ce râdea,
 O clonţată 'nveninată
 Cu pelea pe trup uscată
 Şi cu părul despletit
 Tot cu şerpi împleticit^{3*)}.
 Ea din loc în loc săriă.
 Spini în urmă-i răsăriă,
 Earba câmpului ardea
 Şi oamenii morţi cădea!
 «—Cale bună, măi drumet;
 Unde mergi așa sumet?
 — Cale'ntoarsă cloanţă fa,
 Unde-alergi curând așa?

— Merg la casa Vâlcului
 De pe malul Prutului
 Ca să-i ridic zilele
 Să mă duc cu dânsele.
 — Alei! iazmă călătoare,
 Boală rea ş'ucigătoare!
 Na-ţi calul şi armele
 De-mi lungeşte zilele,
 Să-mi mai văd copilele
 Că-mi sunt dragi ca soarele.
 Na-ţi şi carul, na-ţi şi boi,
 Numai te dū de la noi!
 — Nu vreau arme omeneşti
 Că eu am arme drăceşti.
 Am trei coase nevăzute¹⁾
 Cu ciocan de foc bătute^{4*)}
 Una pentru cei voinici,
 Una pentru copii mici
 Una pentru fete mari
 Şi neveste cu ştergari;
 Nu vreau nici carul cu boi
 Ci vă vreau pe toţi pe voi,
 Să vă îmflu zilele
 Să mă duc cu dânsele».
 Vâlcul biet se ojeriă,
 Holera la el săriă,
 Oasele şi le 'ntindeă
 Şi pe Vâlcu'l cuprindeă.
 Gură pe gură puneă,
 Buze pe buze lipiă,
 Zilele i le sorbiă.
 Apoi cloanţa iar râdea,
 Cu zilele purcedea,
 Şi voinicul mort cădea,
 Jos la cotul Prutului
 În mijlocul câmpului!²⁾

NOTE.

1*) *Că holera-i chiar la Prut.*

De multe rele ce au venit de peste Prut, de când Basarabia e în stăpânirea Rușilor, precum holere, locuste, invazii de armate, vânturi săcetoase, etc., a eșit în țară vorba «*Slut la Prut*», și cânticul Prutului care incede astfel: «Prutule, râu blestemat, etc.»

2*) *Patru boi la car puneă.*

Carul a fost adus în Dacia de coloniștii Romani. Ei aveau deosebite trăsururi. Acea de care se serveau cetățenii avuți se numea *biga*. Trăsura matroanelor se chemă *carpentium* și eră cu două roți, însă la serbările publice ele se suiău în altele mai mari cu patru roți, numite *pilentum*. Afară de aceste Romanii aveau, pentru țară, o trăsură *carruca*. Vizitiul se numia *carricarius*, cărucier.

3*) *Tot cu șerpi împleticit.*

Imagină antică. Furiile iadului, după mitologia romană, poartă plete de șerpi.

4*) *Cu ciocan de foc bătute.*

Adeseori se văd în basmele românilor figurând arme și unelte de foc. Îngerii au în mâna dreaptă sabie de foc; o calamitate publică e numită biciu de foc; vânturile de la apus ce sunt ferbinți sunt vânturi de foc, etc.

INSEMNAȚII:

1) Am trei coase nevăzute

Care cosesc mii și sute!

Nu vreu nici cal pământean,

Că am calul lui Satan

Care 'n sboru-i nu s'oprește

Nici în cale-i oboșește.

Nu vreu car cu patru boi, etc.

(Balade P. II, 1853).

2) Zilele i le sorbeă

Ș'apoi crunt, grozav râdeă,

Și cu ele se duceă

Nevăzută se făceă.

(Balade P. II, 1853).

XIV.

BOGATUL ȘI SĂRACUL

Frunzuliță de dudău,
La umbră la făgădău ¹⁾
Beau săracul și bogatul, ^{1*)}
Beau stăpânul și argatul.
Iar bogatul se mândreă
Și-n glas mare porunceă:
«Măi crășmar,
Măi făgădar!

Adă-mi mie vin de-un ban
Ca să beau cu ist sărman».
Iar săracul că râdeă
Și din gură porunceă:
«Măi crășmar,
Măi făgădar!
Adă-mi mie vin de-un zlot
Să-l beau cu bogatul tot! ^{2*)}

— Măi sărace, sărăcilă
De ce vrei să-mi faci în silă?
Nu-ți pune punga cu mine
Că n'ai cămeșe pe tine,
Nici nu ai turme de oi,
Nici coșer cu păpușoi,
Nici car mare'n patru boi
Ca să poți cinsti cu noi.^{3*)}

— Măi bogate, bogățele!
Dacă ai averi de-acele
Nu-mi scoate ochii cu ele.
Că averile de frunte
Sunt ca un izvor de munte,
Astăzi curge și înneacă
Și mâni scade ș'apoi seacă!
De ai turme mari de oi
Ai și turme de nevoi,
Că pe unde-s turme blânzi
Sunt și lupi mereu flămânzi.

— Măi sărace, sărăcilă!
Face-mi-aș de tine milă
De n-ai fi tu om pismaș
Și la inimă vrăjmaș.

— Măi bogate, bogățele!
Nu fii dușman gurii mele
Că nu-ți vreu nici rău nici bine,
N'am ce împărți cu tine.
Tu ai care cu opt boi,
Ai coșar cu păpușoi,
Eu un cal bun de nevoi!
Tu ai bani de vânturat,
Galbini mulți de sămănat,
Eu am numai un topor
Care-mi e bun frățior;
Dar ce-aduni tu într'o vară
Eu adun numa 'ntr'o seară
Că toporul mi-i vrăjit,
Cu tăiușul oțelit,
Și când el se 'ntoarce 'n vânt
Cad bogății la pământ.

«Măi crâșmar,

Măi făgădar!

Adă-o vadră de Cotnar^{4*)}
Și de plată n-ai habar
Că săracul când cinstește
Varsă sânge și plătește!^{5*)}.

N O T E

1*) *Beau săracul și bogatul.*

Carul țărănesc ce purtă la Romani numele de *carrum* se numea și *sarracum*. Este dar de presupus fără amăgire că cuvântul de sărac adică neavut au denumit din învechime pe oamenii însărcinați cu ducerea carelor, oameni cu simbrie și lipsiți de avere.

2*) *Adă-mi mie vin de-un zlot.*

Zlotul e o monedă de convenție, precum leul, a cărei valoare e de 30 parale. Obiceiul de a se număra în Zloturi s'au pierdut mai cu totul în țările Românești.

3*) *Ca să poți cinsti cu mine.*

Cuvântul *cinste*, de origină slavonă a fost rău înțeles și întrebuințat până acum ca să exprime *onorul*. A se cinsti, vrea să zică a bea împreună la crâșmă, sau cum'zice francezii *se traier*.

4*) *Adă-o vadră de Cotnar.*

Moldova produce vinuri foarte bune care sunt menite a deschide un izvor de mare comerț țării. Unele podgorii, mai ales, precum: Adjudul, Crucea, Socola, Panciul, Odobeștii, etc., sunt vestite pentru calitatea produselor lor.

Cotnariul e însă vinul de frunte al Moldovii. În acea podgorie se găsesec viile lui Ștefan-Vodă.

5*) *Varsă sânge și plătește.*

Expresia «*varsă sânge*» nu însemnează aici că săracul ar fi ucigător de oameni. Ea vrea să zică că ar vărsa sudori de sânge, lucrând pentru-ca să dea dreptul cui se cuvine.

Nu e în firea Românului de a face morți de om; el nu cunoaște simțirea răzbunării, *vendetta* Italianilor. Crimele cu premeditare sunt foarte rari în țară; cele mai multe provin din furia mâniei sau din cauza băuturii. Gelozia încă produce din când-in-când acte criminale.

Finitul acestui cântec are o variantă care pune în gura săracului următoarele cuvinte:

«Tu ai galbeni la chimir,
Eu am un seleaf cu fir,
Și-n seleaf un iatagan
Ce mă scapă de alean.

Tu ai casă și ai masă
Eu am lunca cea frumoasă,
Și ce-aduni tu într'o vară
Eu adun numa 'ntr'o seară».

XV.

STEJARUL ȘI CORNUL

«— Frate, frate de stejar!
Lasă-mă să taiu un par
Să-mi fac osie la car.
— Frățioare Românaș
Voios parul dați-l-aș
Dac'ai face tu din el
Buzdugan de voinicel^{1*)}
Ghioagă mare nestrugită,
Cu piroane ținuită
Și cu dânsa de-ai luptă
Să aperi moșia ta^{2*)}.
— Cornule, ce nu tendoi,
De-o creangă să te despoi

Să-mi fac prăjină de boi?
— Frățioare Românaș!
Creanga lungă dați-o-aș,
Ca s'o faci arc de război
S'alungi Leșii dela noi^{3*)}.
Lasă boii, frățioare,
Și te dă la vânătoare,
Că nu-i timp de plugărie.
Și e timp de vitejie¹⁾.
— Codri, codri, mă jur eu
Să ucid cu brațul meu
De tot cornul un dușman,
De stejar un căpitan».

N O T E.

1*) *Buzdugan de voinicel.*

Buzduganele sunt armele favorite ale vitejilor din balade, precum și ale Zmeilor și ale Feșilor-frumoși din povești. Zmeii când se întorn la casele lor, aruncă buzduganele din depărtări fabuloase, și aceste după ce lovesc

în poartă, merg de se așează în cuele dela păreți. Lupta între Zmei și Feți-frumoși începe totdeauna cu lovirea buzduganelor.

2*) *Să aperi moșia ta.*

Moșia strămoșească, patria!—Măndre timpuri erau acele când țara reprezintă pământul tuturor, averea ramasă de la moși-strămoși, și când glasul codrilor chemă pe Români la vitejie!

3*) *S'alungi Leșii de la noi.*

Acest vers lasă a presupune că balada e de pe timpul năvălirilor lui Sobieski și altor regi Poloni.

INSEMNĂRI :

1) Ci e timp de vitejie
Căci ne cade la robie

Dalba noastră de moșie.
(*Mnscr. Acadm.*).

XVI.

CĂLĂTORUL.

Trece-un călător și cântă,
Trece pe-o cărare frântă
Prin câmpia înflorită,
Cu inima veștejită.
El se plânge că'n cea lume
Nime știe de-al său nume,
Nime nu se îngrijește
De e mort ori de trăește.
Sorjioara Magdalină¹⁾
L'auzia dintr'o grădină
Și pe gânduri ea cădea
Și de dor se aprindea:
«—Călătorule mâhnit,
Și prin lume rătăcit!
Tu ești pasăre străină

Care cântă prin grădină
Ș'apoi zboară mai departe
Lăsând inimi înfocate²⁾.
— Surioară mângâioasă
Mult ești dulce și frumoasă!
Ochi-ți ard și-ți arde fața
Ca garoafa dimineața
Când de rouă-i încărcată
Și'n lumină se arată.
— Călătorule mâhnit,
Nu ți-e calul obosit?
— Nu, drăguță, nici de cum
Dar e săturat de drum.»
Călătorul se opriă...
Nici că mai călătorie!

N O T E.

Există o legendă a unei călugărițe ce a urmat în codri pe un om necunoscut, și care a fost găsită moartă sub poalele Ceahlăului. Poate că balada Călătorului să fie începutul acelei drame misterioase.

INSEMNĂRI :

1) O copilă, o giurgină.
(*Mnscr. Acadm.*)

2) În manuscr. Acadm: balada urmează astfel până la sfârșit:

Lăsând inimi fărmeceate.
 «Eu de când te-am auzit
 Liniştea mi-am prăpădit!
 Lângă mine-aleargă 'ndată,
 Să te văd numai odată,
 Să te văd trecând la poartă,
 Chiar de-a fi să cad eu moartă.

Eşti frumos, îţi arde faţa
 Ca garofa dimineaţa
 Când de rouă-i încărcată
 Şi'n lumină se arată».
 Călătorul se opriă
 Nici că mai călătoria.

XVII.

FATA DE BIREU

«— Fată de Bireu!
 Fă pe dorul meu.
 — Ba, bădiţă, ba,
 Nu te-oiu ascultă,
 Că m'oi înşelă
 Şi nu me-i luă.
 — Jur pe mândrul soare
 Ce sfârşit nu are!
 Că eu vreu să-mi fii
 Mamă la copii».
 Fata-l ascultă
 Şi mi-l sărută;
 Ear a doua zi
 Când ea se trezi,
 Prinsă-a lăcrimă
 Ş'a se blestemă.
 Ea se tot boceă,
 El îi tot ziceă:

— Fată de Bireu,
 Şi de ţăran rău!
 Ce plângi la pârău?
 Rogi pe Dumnezeu
 Ca să te iau eu?
 Nu mai plânge, fa,
 Că eu te-oiu luă,
 De sojia mea,
 Când se va vedeă
 Ursul cu cercei
 Umblând după miei,
 Lupul cu cimpoi
 Umblând după oi,
 Vulpea cu măргеle
 Culegând surcele,
 Ş'un epure şchiop
 Intr'un vârф de ploп».

N O T E

Bireu. — Cioplitor de sare la Ocnă.

Tot acest subiect este cântat în Ardeal cu versurile următoare:

Pe cea zare de colnic
 Merge-un tânăr de voinic.
 Pe cea vale înflorită
 Merge-o fată 'mbobocită.
 Când au fost de către seară
 Ei în drum se'mpreunără

Când au fost de către zi
 Unul ş'altul se trezi.
 El se sculă şuerând,
 Ciop de rouă scuturând;
 Mândra se sculă plângând
 Tot plângând şi blestemând ¹⁾.

INSEMNĂRI:

1) In Mnscri. Acadm. urmează încă aceste 2 versuri:
 Iar în vârful nucului
 Rădeă puilul cucului.

XVIII.

MÂNDRA DIN MUNCCEL

Colo jòs, pe lângă Tisa,
 Merge mândra cam descinsă
 Prin erbuța până 'n brâu,
 Și ține murgul de frâu,
 Murg voinic și pintenog
 Care paște busuioc. 1)
 Ea se plimblă 'n poeniță
 Și tot zice din guriță :
 «Busuiocul l-aș plivi, 1*)
 Mă tem că m'oiu zăbovi,
 Dar l-oiu smulge și m-oiu duce
 Până dincolo de cruce,
 La marginea codrului,
 La stăpânul murgului,
 Tot pe culmea din Muncel,
 La haiducul voipicel.
 Cine-a vreă ca să mă iee
 Meargă-acasă să mă cee,

Meargă-acasă la părinți
 Cu inima lui în dinți ;
 Iar pe când el mă va cere,
 Tu, murguțule 'n putere,
 Du-mă iute ca un zmeu,
 Du-mă la stăpânul tău»
 Mândra calu 'ncălecă,
 Spre Muncel vesel plecă,
 Noaptea 'n drum o apucă.
 Ea mergeă, calea-și perdeă
 Și 'ntru'n râu adânc cădeă
 Vai de mândra! vai de ea!
 Sufletu-i sburând ziceă :
 Sărmanul copilul meu :
 Cum rămâne singurel,
 Fără pic de mângăere,
 Fără mamă cu durere! 2)

N O T E.

1) *Busuiocul l-aș plivi*

Fetele românce au obiceiul de a-și pune în păr și în sân snopuri de busuioc. Ele cred că această plantă are o putere farmecătoare ce atrage inimile bărbaților. Un cântec popular zice :

*Floricea de busuioc
 Ce oprește mândru 'n loc.*

Busuiocul se întrebuințează la țară în leacuri deosebite, și în descânțece de dragoste.

INSEMNĂRI :

1) Priponit prin busuioc.

(*Mnscr. Acdm.*).

2) În *Mnscr. Acdm.* se află următoarea variantă :

«Frunză verde clocotici
 «Ce faci mândra mea pe-aici?
 «Nă ist murg și sui pe el
 «Și te lasă pe Muncel».
 Mândra calu 'ncălecă
 Spre Muncel vesel plecă

Noaptea 'n drum o apucă.
 Ea mergeă, calea-și pierdeă
 Și 'ntru'n râu adânc cădeă.
 Vai de mândra! vai de ea!
 Sufletu-i zburând ziceă :
 «Sărmanii copiii mei
 «Cum rămân ei singurei,
 «Fără mamă cu durere
 «Fără nici-o mângăere!

XIX.

ROMÂNII DE PE MALURILE DUNĂREI

«Fă, bădiță, piatra'n zece
 La ist mal curând de-i trece,
 Că suntem de soi român,^{1*)}
 Nu suntem de neam păgân.
 Despică Dunărea'n două,
 Să facem dragoste nouă,
 Colea'n umbra istor nuci
 Pe brațe-mi să mi te culci
 Să facem dragoste dulci.
 Bădiță, la chip frumos,
 Fă-n pădurea cea din dos
 Că-i găsi un pântinel
 Să durezi luntre din el,
 Și-i găsi două nuele
 Să durezi vâsle din ele.
 —Face-oiu, puică, cum mă'nveți,
 Face-oiu luntre și lopeți
 Să despică Dunărea'n două,
 Când a eși lună nouă».

Eată soarele-au apus,
 Crai nou se ivește sus^{2*)}.
 Mândrul trage din lopată,
 Trece Dunărea îndată,
 Ese'n valea înflorită,
 Vede puica adormită.
 S'o deștepte-i vine milă
 Că-i gingașă, că-i copilă.
 Să o lase-i vine dor,
 C'are fața de bujor.
 «Scoală, puică, să mă vezi,
 Să mă vezi și să nu crezi.
 — Ai venit ursitul meu?
 Noroci-te-ar Dumnezeu!
 Vină 'n brațe, vin' bădiță,
 Să-ți dau miere din guriță,
 Miere de floare de tei,
 De-i gustă-o să tot cei».

NOTE.

1*) *Că suntem de soiu român.*

Pe malul drept al Dunărei sunt multe sate locuite de Români, pribegiți din Moldova și din Valahia. Asemenea în Epir, Macedonia, Tesalia, Albania și Bosnia se găsesc multe politii și sate în care locuiesc Români cunoscuți sub denumirea de Cuțo-Vlahi. Mulți din ei sunt negustori, iar cea mai mare parte păstori.

Vezi în România Literară, publicată în Iași, în anul 1855, statistica pöpörimei Române din Turkia Europei.

2*) *Craiu nou se ivește sus.*

Când iese Craiu nou pe cer, fetele și flăcăii Români îl salută cu strigări de veselie și îi adresează rugăminți, zicând: *Craiu nou, Craiu nou, sănătos m'ai găsit, sănătos să mă lași; fără bărbat m'ai găsit, cu bărbat să mă lași...* etc.

XX.

MUIERUȘCA DIN BRAȘEU

Sub tufe de Clocotel
 Zace-un tânăr voinicel,
 Cu mândruța lângă el.
 «Scoală, scoală măi bărbate,
 Nu mai tot zace pe spate,
 Că mi-am urât zilele
 Mutând căpătâele
 Când la cap când la picioare,
 Când la umbră, când la soare.
 — Oh! dragă muieră mea!
 Nu pot, nu pot chiar d'aș vrea
 Boala mea nici că s'a duce
 Pân' ce tu nu mi-i aduce
 Mură-albastră și amară,

Sloi de ghiață 'n miez de vară.
 — Oh! draguț bărbatul meu
 Ajută-ți-ar Dumnezeu!
 Eu toți munții am călcat,
 Mură-albastră n'am aflat,
 Sloiu de ghiață n'am găsit
 Că pământu-i încălzit.
 — Muierușcă din Brașeu!
 Mură-albastră'i ochiul tău
 Care mă ucide rău.¹⁾
 Sloiu de ghiață netopită
 E chiar inima-ți răcită
 Și de mine deslipită!»

INSEMNĂRI :

¹⁾ Care-mi tot menește-a rău.

(*Mnscr. Acadm.*).

XXI.

D O L C A

Pe câmpul Tinekiei,
 Pe zarele câmpiei
 Răsărit-au florile
 Odată cu zorile?
 N'au răsărit florile
 Ș'au dus Costea oile
 De-au așezat stânele
 Pe toate movilele.
 Azi e luni și mâni e marți
 Pleacă Costea la Galați.
 Se iea sare
 La mioare,
 Și bolovani
 La cârlani,

Și țărățe
 La oițe,
 Și glugi mari
 La cei zărari,¹⁾
 Și opinci
 La cei voinici.
 Eară Costea cum mergea
 Cu Fulga se întâlneă,
 Fulga cel cu barba neagră
 Si cu mintea neîntreagă,
 Necăjit și obosit
 De trei zile flămânzit.²⁾
 «Ale! Fulgo, dragul meu,
 Să faci cum ți-oiu zice eu :

Mergi la stâna mea cu bine
 Să-ți iei un dar dela mine, ^{1*)}
 Trei mioare de frigare
 Și încă una de căldare
 Ca să-ți fie de prânzare. ²⁾
 Fulga cel cu barba neagră
 Dar cu mintea neîntreagă,
 Sus la stână se duce ³⁾
 Și oile cât le vedeă,
 Cărduri, cărduri le rupeă,
 Cu botăul le mână
 În codru la Pandina ⁴⁾.
 Iar Costea când se 'ntorcea
 Mare pagubă-și vedeă
 Că lui, mări, nu-i venea
 Nici laptele la mulsoare,
 Nici cașul la 'nchiegătoare,
 Nici urda la 'nvelitoare!
 Costea mult nu se 'ngăimă,
 El dulăii toți chieamă,
 Un caș dulce desvăleă,
 Opt-zeci de fălii tăia,
 Patru-zeci la pui de câni, ⁵⁾
 Patru-zeci la câni bătrâni.
 Toți în grabă le mână
 Dar sama nici că și-o dă.
 Când la urma tuturor
 Ean că venea 'ncetișor
 Șchiopătând, schelălăind,
 Laturile cam fiind,
 Dolca, haita cea bătrână
 Ce știeă rândul la stână.
 Ea venia, nu prea venia,
 «Dolca fa, Costea 'i ziceă,
 Unde-mi e averea mea?»
 Dolca 'ncet schelălăia,
 La pământ se întindeă.
 «Dolca fa, tu ești bătrână
 Tu știi rândul dela stână.
 Eu pe tine te-am grijit,
 Tot cu lapte te-am hrănit.
 Dolcă fa, cum de-ai lăsat,
 Furi stâna de-au prădat?»
 Gemeă Dolca, se culcă,

Laba ruptă-și arată:
 «Dolca mea, Dolcuță fa!
 Furi labă și-au rănit
 Când la dâșii ai sărit?
 Dacă-mi ești tu pricepută
 Și nu te-arăți prefăcută,
 Înainte să apuci
 Și la furi drept să mă duci
 Pe urmele oilor
 Prin pajșteea florilor».
 Dolca vesel se sculă
 Câmpul de-alung apucă,
 Botul prin earbă vârand,
 Urmele tot mirosind.
 Urma-i ici, urma-i colea,
 Dolca nici c'o prăpădeă.
 Ziua 'ntreagă ea mergeă
 Și 'ndeseară ajungeă
 În codru la Pandina
 Ce de foc se lumineă.
 Când în codru se 'ndesia
 Bietul Costea ce zăria?
 Fulga masă că-și gătia,
 Mieii de piele că-i jupia;
 Care prin frigări frigeă,
 Care prin căldări ferbeă!
 «Masă bună, veselie!»
 Strigă Costea cu mânie.
 Și Dolca se repezia, ⁷⁾
 La Fulga mereu bătea,
 Iar Fulga cum o zăria
 Crunt de spaimă tresăria.
 «Aleii Fulgo, barbă neagră
 Dar cu mintea neîntreagă,
 Când la drum te-am întâlnit
 Eu, mări, și-am dărui
 Trei mioare de frigare
 Și 'ncă una de căldare
 Ca să-ți fie de prânzare,
 Și tu 'n loc de mulțămită
 Ca o fiară flămânzită
 Toată stâna mi-ai răpit
 Și pe Dolca mi-ai rănit!
 Stăi măi Fulgo barbă neagră

Să te fac cu mintea 'ntreagă». Iară Dolca n'o mîncă
 Și cum stă și-l judecă Inima de vânzător^{2*)}
 Inimia i-o despică, E venin otrăvitor!⁹⁾
 Și Dolcâi o aruncă,⁸⁾

NOTE.

1*) *Să-ți iei un dar de la mine*

Generozitatea este una din calitățile Românilui. Inima lui blîndă și darnică îl îndeamnă totdeauna a veni în ajutor celui nevoiaș. Lui îi place a împărți bucățița lui cu altul; de-acolo a născut datina oaspeției.

2*) *Inima de vânzător
E venin otrăvitor!*

Nerecunoștința este în ochii Românilui una din cele mai urâte patimi omenești.

'I-am mîncat pâinea și sarea, nu pot să-i plătesc cu rău, și nemulțumitorului i se ia darul, sunt zicătoare populare care arată cât de frumoase se află în inima poporului nostru.

Această baladă a Dolcâi precum și a Mioriței le-am cules din gura unui baci, anume Udrea, dela stîna de pe muntele Ceahlău. Acel păstor sună din buciom cu o putere extraordinară, în cât munții se răsuna în mare depărtare. El cântă și din fluer mai multe cântece ciobănești, dar mai cu seamă Doina cu o expresie de înduioșare ce aducea lacrimi în ochii celor care îl ascultau.

La anul 1842, într'o frumoasă seară de vară urcându-mă la stîna din Ceahlău unde auzisem răsunînd buciumul lui Udrea, am asistat la unul din cele mai sublime spectacole ale naturei, luminat de razele asfințitului soarelui; ear după-ce noaptea preseră cerul cu stele, mă așezai cu Udrea și cu alți păstori împrejurul unui foc, și petrecui până 'n zori cu cântecele de la munte. Udrea îmi spuse că tatăl său știa mulțime de balade între care acele ale lui Traian și ale lui Aurelian, dar din nenorocire el le luase cu dînsul în mormînt.

1) La mînzărari
(Balade P. II. 1853)

2) Și cu mintea neîntreagă.
Costea cum îl întâlnea
Il oprea și mi-i zicea:

3) Și-un berbec de căldare
Ca să-ți fie de gustare.

4) Dar cu mintea neîntreagă
Ca un frate mulțumea
Și la stîna se ducea
(Balade. P. II. 1853)

5) La stîna la Padina.

6) Opt-zeci de fălii tăia
La dulăi le împărțeă:
Patru-zeci la pui de căni, etc.
(Balade. P. II 1853)

7) Dolca crunt, grozav bătea
La Fulga se repezeă.
Fulga 'n spaimă răsărea,
Și pe Costea cum zărea
Ciung părilit se și făcea.
Iar Costea la el mergea
Și din gură-așa'i grăia:
8) Și cum stă și-l judecă
Cu pala și-l despică
Din piept inima'i luă
Și Dolcâi o aruncă...
(Balade. P. II. 1853).

9) Inima de vânzător
Și de nemulțemitor
E venin otrăvitor.
(Mnscr. Acad.)

XXII.

Ș A L G A

Sus pe malul Dunărei
 La perdeaoa cu câni răi
 A Șalghii a vădanei
 Este-o turmă de cârlani
 Păscută de opt ciobani,
 Turma Șalghii cea frumoasă
 Ca șoimul de inimoasă^{1*)}.
 La perdea în miezul nopței¹⁾
 Nemerit-au haiducei,
 Nemerit-au, năvălit-au,
 Paloșele zângănit-au,
 Pe ciobani legatu-mi-au,
 Dulăi 'mpușcatu-i-au.
 Ear pe baciul cel mai mare
 Il ferecă și mai tare
 Cu coatele la spinare
 De strigă că rău il doare:
 «Căpitan Caracatuci
 Vătăjel peste haiduci!
 Peste cinci sute și cinci
 Tot haiduci de cei voinici.
 De-ai făcut vr'o dată bine,
 Fă-ți o milă și cu mine
 Și-mi desleagă brațele,
 Rău mă dor sărmanele!»
 Căpitanul se 'mblânzeă,
 Brațele-i le sloboziă,
 Eară baciul cum scăpă,
 Mâna 'n sânu'și o băgă
 Bucium de aur câtă,^{2*)}
 Și de trei ori buciumă,
 Văile se răsună,
 Frunzele se clătină³⁾
 Șalga 'n somnu-i l'auzeă,
 Din somn Șalga se trezeă
 La soacră-sa se duceă
 Și din gură așa-i ziceă:
 «Maică, măiculița mea!

N'auziși tu buciumând
 Și văile răsunând?
 Nu știi, maică, ciobanii
 Rătăcit-au cârlanii,
 Ori drumul au rătăcit,
 Ori haiduci i-au năvălit?»
 Baba soacra răspundeă:
 «Mergi te culcă fata mea,
 De ciobani nu te 'ngrijă
 C'ășa bucium ei cu dor
 Când le-i dor de casa lor».
 Soacra bine nu sfârșiă,
 Șalga ear că auziă
 Glas de bucium răsunând,
 Pân' în suflet răsbătând.
 «Hei! copii, copii argați!
 Somnul dulce voi lăsați,
 Ș'un cal iute-mi înșăuați;
 Puneți șaua bărbătește,
 Să încalec voinicește».
 Ea pe cal se aruncă
 Și spre Dunăre-alergă
 Hăulind și chiuind,
 Buzduganul învărtind.
 Cât haiducii o zăriă
 Loc de fugă nu găsiă,
 Eară Șalga-i urmăriă
 Și din gură-așa răcniă:
 «Ean' așteapt' așteapt' așteaptă
 Să luptăm la luptă dreaptă
 Căpitan Caracatuci,
 Vătăjel peste haiduci,
 Peste cinci sute și cinci
 Tot haiduci de cei voinici!
 Stăi pe loc să ne'ntâlnim
 Două vorbe să grăim
 Și'n arme să ne lovim,
 Că mă jur pe Dumnezeu!

Să te 'nvăţ eu, fătul meu,
 Cum se leagă ciobanii,
 Cum se pradă cârlanii».
 Căpitan Caracatuci
 Cetaş mare de haiduci ^{3*)}
 Se duceă, duceă, duceă,
 Nici capul nu-şi întorceă.
 Şalga-i ici, Şalga-i coleă,
 Capul din fugă-i tăia!
 Capu-n urmă rămâneă,
 Trupu 'nainte fugia,

Sângele pârău curgeă,
 Drumul roş că se făceă!

.....
 Ci-că, mări de pe-atunci,
 Când vin cete de haiduci,
 Drumul lor nici că greşesc,
 Nici că, zău, mai nimeresc,
 La perdeaoa cu câni răi ³⁾
 A Şalghii a vădanei,
 De pe malul Dunărei.

NOTE.

1*) *Ca Şoimul de inimoasă.*

Şoimul e pasăre răpitoare, mai mare decât uliul şi mai mic decât vulturul, însă foarte îndrăzneţ şi repede în sborul său. El trăeşte în munţii Carpaţi şi 'şi face cuibul pe stânci înalte.

Şoimul vânează pasări mari precum găste sălbatice, cucoare, dropii, etc. carele trec în cârduri prin Moldova şi pribegesc din ţară la apropierea timpului de iarnă. Când el zăreşte un cârd de acele pasări călătoare, îşi ia sborul de se înalţă mult de-asupra lor, apoi se răpede din senin ca o săgeată şi loveşte pasările cu osul peptului, încât aceste cad ameteite şi seucid sdrobindu-se de stânci.

În timpurile de demult, strămoşii noştri aveau obiceiul de a imblânzi şoimii şi a-i deprinde la vânat precum se face şi astăzi cu coroi, şi se vede că meşteşugul lor eră foarte vestit, de vreme ce şoimii făceau parte din tributul ce se plătiă sultanilor după închinarea Moldovii. Acest tribut ce purtă numele de *dar spre semn de închinare* se compunea de 4000 galbeni, 40 epe şi 24 şoimi.

Şoimul se vede ades figurând în balade ca imagină de vitejie şi de răpezime. Un voinic e *Căpitan Şoiman* şi are ochi *Şoimuleţi*. Un cal sprinten zboară ca *şoimul*. În balada lui Serb-Sărac, descrierea alergării cailor pe câmpul dela Haidar-Paşa e făcută în chipul cel mai poetic:

Alalah! cai arăpeşti,
 Alalah! cai tătareşti,

Cum mişcau copitele
 Ca Şoimii aripele.

2*) *Bucium de aur cătă.*

În letopiseţele noastre se zice că semnul de război se dă prin buciume. Domnii porunceau a buciună când oastea română eră gata a se înceleşă la luptă cu duşmanul. Este dar de presupus că în secolii de înainte buciumul nu eră numai o ţevie de cireş, ca acelea ale ciobanilor dela munte, ci un instrument de metal, un soi de trâmbiţă militară.

3*) *Cetaş mare de haiduci.*

Adică: Căpitan de ceată.

INSEMNĂRI :

1) La perdea spre miezul nopţii
 Nimerit-au, furii, hoţii,
 Nimerit-au, năvălit-au

Puştile 'n plin slobozit-au ;
 Pe ciobani legatu-i-au
 Dulăi împuşcatu-i-au.

Ear pe baciul, pe Urdare
L'au ferecat și mai tare.
(*Mnscr. Acdm.*)

²⁾ Frunzele se clătina
Valurile clocotia

Peștii 'n fața lor eșia!
(*Balade. P. I. 1852*)

³⁾ La perdeaoa Șalgăi
Sus, pe malul Dunării.
(*Balade. P. I. 1852*)

XXIII.

MIHU COPILUL

La dealul Barbat,
Pe drumul săpat
Merge hăulind
Merge chiuind
Mihu Copilaș
Mândru Păunaș,
Păunaș de frunte, ^{1*)}
Copilaș de munte. ¹⁾
Merge el cântând,
Din cobuz sunând ^{2*)}
Codrii dismierdând
Din cobuz de os
Ce sună frumos.
Merge cel voinic
Pe-un murgușor mic
Pin miezul nopții,
Pin codrul Herții ^{3*)}
Mult e frunza deasă,
Noaptea 'ntunecoasă,
Și calea petroasă!
Dar când se urcă
Și murgul călcă
Piatra scăpără,
Noaptea lumină
Noaptea ca ziua.
Merge, mări, merge,
Ș'urma li se șterge
Pintre frunzi căzute
Pe cărări perdute.
Merge tot mereu
Voinicelul meu

Din frunze pocnind,
Codrii vechi trezind
Și mereu grăind:
«Hai, murgule, hai,
Pe coastă de plai.
Ce lași tu drumul
Ș'apuci colnicul?
Ori zeaua te-apasă, ^{4*)}
Ori șaua te'ndeasă,
Ori frâul cu fluturi
Ori scumpele rafturi,
Ori armele mele
Ce lucesc ca stele,
De duci așa greu
Trupușorul meu?
— Zeaua nu mă'ndeasă
Șaua nu m'apasă,
Frâul nu mă strânge,
Chinga nu mă frânge,
Dar ce mă apasă
Și'n drum nu mă lasă,
Că s'ațin pe-aici
Patru-zeci-și-cinci,
Cinci-zeci fără cinci
De hăiduci Leviinți ^{5*)}
Duși dela părinți
De când erau mici
La codru 'n potici.
Ș'acum se găsesc
De 'benchetuesc
La valea adâncă,

La muchie de stâncă
 La des pâlteniș,
 Mărunt aluniș;
 La masă de piatră,
 În patru crăpată,
 Cu sârmă legată,
 Cu slove săpată,
 Cu slove de carte
 Cu aur suflate.
 Iar la masă șade ^{6*)}
 Gata să te prade
 Ianuș Ungurean
 Vechiul hoțoman,
 Cu barba sburlită,
 De rele 'nvechită,
 Până 'n brâu lungită,
 Cu brâu învelită.
 El are, măi frate,
 Săbii lungi și late ²⁾
 Durdă ghintuită, ^{7*)}
 Inimă-oțelită.
 Și mai are încă
 Pe'mprejur de stâncă
 Voinicei Levinți
 Cu armele 'n dinți.
 Feciori buni de mână,
 Căliți, tari de vână. ³⁾
 Flăcăi groși în ceafă
 Voinici făr' de leafă!
 Cu chivere nalte
 Cu cozile late
 Lăsate pe spate.
 Ei te-ar auzi
 Și s'or răpezi
 Și amar de tine
 Și amar de mine!
 — Hai, murgule, hai
 Pe coastă de plai
 Lasă colnicul
 Ș'apucă drumul
 Că ești cu Mihul! ⁴⁾
 Lasă 'n urmă-ți teamă
 Că te ieu pe seamă
 Istor brațe groase,

Groase și vânoase,
 Istue pept lat,
 Lat și înfășurat,
 Istui păloșel
 Cu buza de-oțel.
 Unguru-i fălos ^{8*)}
 Nu-i primejdios,
 Gura lui e mare
 Dar nu mușcă tare.
 Câți sunt ei? cinci-zeci,
 Șease-zeci, opt-zeci,
 O sută ș'o mie?
 Iase-n cale-mi, vie
 Dacă vreau să știe
 Cine e Mihul
 Mihul Copilul!»
 Murgul ca gândul
 Lasă colnicul
 Ș'apucă drumul.
 «Hai, Murgule, hai,
 Pe coastă de plai
 La poeana grasă,
 Dumbrava frumoasă
 Cu iarbă 'nverzită,
 Cu flori înflorită!» ⁵⁾

II.

Iată 'n codru, iată,
 Că Ianuș de-odată
 Cum benchetuește
 Și se veselește,
 Stă, încreminește,
 Pe gânduri pornește
 Că din când în când
 Aude sunând
 Codrii răsbătând
 Un mândru cântic
 Cântic de voinic
 Ș'un glas de cobuz
 Dulce la auz
 De cobuz de os
 Ce sună duios.
 Și iată, și iată

Că Ianuș de-odată
 Tresare și sare
 Și zice-n glas mare.
 «Voi vitejilor^{9*})
 Haraminilor!
 Ear stați ș'ascultați,
 Ș'armele-apucați,
 Că eu cam auz
 Un glas de cobuz
 Pintre frunzi sunând
 Codrii desmierdând.
 Deci voi vă grăbiți,
 Curând vă porniți
 Să-i ieșiți în cale
 Pe deal și pe vale,
 La pod, la hârtop,
 La lunca de plop,
 La potica strâmtă,
 La cărarea frântă,
 La fântâna lină
 Cu apă puțină.
 De-a fi vr'un viteaz
 Cu flori pe obraz
 Să nu mi-l stricați
 Ci să mi-l legați.
 Ear vr'un fermecat,
 De muieri stricat,
 O palmă să-i dați,
 Drumul să-i lăsați!»
 Ungurii pornese
 Și calea-i opresc.
 Ear cât îi zărește
 Mihu le grăește:
 «Voi Voinicilor
 Haraminilor,
 Cine v'a mânat
 Capul v'a mâncat!»
 Și nici că sfârșește,
 La hartă pornește^{10*)}
 Și se învârtește
 Toți îi risipește.
 Apoi ear purcede
 Pin cel codru verde.
 Murgul se urcă,

Și când el călcă,
 Piatra scăpără.
 Noaptea lumină
 Noaptea ca zioa.
 Ianuș cum îl vede
 Din loc se răpede:
 «Voi, Vitejilor,
 Haraminilor!
 Dați cu lăncele,
 Dați cu flintele.
 — Lăsați flintele
 Lăsați lăncele
 Voi, Voinicilor
 Haraminilor!
 Că eu Mihu sunt,
 Și vreau să vă cânt
 Un mândru cântic
 Cântic de voinic
 Cum n'ați auzit
 Cât veac ați trăit».

III

Eată, mări, eată
 Că Mihu de-o-dată
 Începe pe loc
 A zice cu foc,
 Începe ușor
 A zice cu dor
 Un cântic duios
 Atât de frumos,
 Munții că răsun,^{11*)}
 Șoimii se adun
 Codrii se trezesc,
 Frunzile șoptesc,
 Stelele clipesc
 Și 'n cale s'opresc!
 Ear Ungurii mult
 Cu drag îl ascult,
 Și Ianuș îndată
 Ca ne-altă dată
 Glasu-și împlânzește,
 Mihului grăește,
 La masă-l poștește.

«Vin' tu, Mihule,
 Vin Voinicule
 Să benchetui
 Și să veselim,
 Și apoi amândoi
 Ne-om luptă noi doi».
 Ei cu toți s'adun
 La masă se pun
 Și benchetuesc
 Și se veselesc
 Ploștele ciocneșc⁶⁾
 Vesel chiuesc.^{12*)}
 Dar când au sfârșit
 De benchetuit,
 Masă de-ospătat,
 Virul de gustat,
 Ianuș Ungurean,
 Mihul Moldovean
 De-o parte se duc,
 La luptă s'apuc.
 Cruntă-e lupta lor
 Că e pe omor.
 Cine c'a pică
 Nu s'a mai sculă!
 Ear Ungurii toți
 Lui Ianuș nepoți
 Stau de mi-i privesc
 Cum mi se 'nvârtesc,
 Cum mi se smucesc
 Cum mi se trântesc
 Ca doi zmei, ca lei⁷⁾
 Ca lei paralei.^{13*)}
 Eată, mări, eată
 Că Mihul de-odată
 În loc se oprește,
 Pe Ianuș sucește,
 Sus îl opintește
 Jos încă'l izbește
 Și 'n genuchi îl pune
 Și capu-i răpune.
 Iar Ungurii toți
 Lui Ianuș nepoți,
 Stau încremeniți
 De moarte 'ngroziți.

Mihul mi-i trezește
 Și astfel le grăește:
 «Voi, copiilor
 Haraminilor!
 Care s'ar află
 De va ridică
 Buzduganul meu
 Cât este de greu,
 Durdulița mea
 Cât este de grea
 Și zalele mele
 Cât îmi sunt de grele
 Acela să vie
 Cu mine-n frăție
 Ca să vitejească^{14*)}
 Numele să-i crească!»
 Ungurii se 'ntrec
 La pământ se plec
 Și 'n zadar se 'ncerc!
 Nici unul nu poate
 Să ridice'n spate
 Armele culcate
 Cu-aur îmbrăcate
 Cu fer ferecate.⁸⁾
 «Voi mișeilor
 Haraminilor!
 Codrul mi-l lasați,
 Jugul apucați
 Că nu sunteți voi,
 Nu sunteți ca noi
 Oameni de mândrie⁹⁾
 Buni de vitejie,
 Ci oameni de gloată
 Buni de sapa lată.»
 Și cum zice 'ndată
 Mihul cel voinic
 Cu degetul mic
 Armele 'și ridică,
 Pleacă pe potică
 Cu murgul voios
 Pin codrul frunzos.
 Și 'n urmă-i vuește
 Codrul clocotește
 De-un mândru cân

Cântec de voinic,
De-un glas de cobuz
Dulce la auz,

De cobuz de os
Ce sună frumos!

N O T E.

1*) *Păunaș de frunte
Copilaș de munte.*

În locul acestor două versuri o variantă zice :

Păunaș de codru
Vătăjel de lotru

Înțelesul cuvântului *Lotru* nu e bine cunoscut. Unii pretind că însemnează bandă de hoți.

2*) *Din cobuz sunând.*

Cobuzul e un instrument oriental.

3*) *Pin codrul Hertii.*

Acest codru se găsește în țara de sus a Moldovii. El a fost mult timp locașul hoților celor mai vestiți. Asemenea a fost și Strunga, și Teiușul în districtul Romanului, și Bordea lângă Iași, și Lunca Mare etc.

4*) *Ori zeaua te-apasă.*

În secolul de mijloc oamenii războinici precum și caii lor erau coperiți cu cămăși de fer, numite zale ; prin urmare balada lui Mihai se poate presupune că ar exista de pe epoca Cruciadelor.

Însuși caracterul cavaleresc a eroului baladei ne întărește în această idee.

• 5*) *De haiduci Levintii.*

Levent însemnează viteaz de soiu. Un voinic poate să fie de neam prost, ear un Levent trebuie să fie de neam bun.

6*) *Ear la masă șade.*

Șade în loc de *șede*, precum *șapte* în loc de *șapte*, provincialism din Moldova. Asemenea se zice *ai* în loc de *ani*, *cei* în loc de *ceri*, etc. etc. În unele părți a României pronunțarea cuvintelor, de și mai puțin corectă, e mai dulce și chiar mai armonioasă.

7*) *Durda ghintuită.*

Pușca are deosebite numiri. În munții despre Ardeal e numită flintă și în alte localități durdă.

8*) *Unguru-i fălos.*

Românul e înzestrat de natură cu un spirit de observare ce l'a făcut a caracteriza în puține cuvinte neamurile străine cu care s'a găsit în relații. Trebuie să adăogim însă că spiritul său este tot odată innarmat de un ghimpe satiric ce își arată vârful în multe din zicerile sale.

9*) *Voi vitejilor,
Haraminilor!*

Înțelesul cuvântului *Haramin* este necunoscut.

10*) *La harță pornesc.*

După letopisițele vechi harța eră în timpul războaelor începutul luptei, ceea-ce numesc Francezii *escarmouches d'avant garde*. Oastele aveau «hărăți» sau «hărăși» cari făceau atacul dintâi pentru-ca să-l silească pe dușman, a-și desvâli puterile. Oamenii însărcinați cu harța erau aleși printre cei mai îndrăzneți și mai iubitori de luptă, de-acolo vine cuvântul harțăgos pentru-ca să exprime un om gata de ceartă.

În balada lui Mihnea-Vodă și Radul Calomfirescu se vede că harța eră și un joc voinicesc în soiul acelor cunoscute sub numele frances de *tournoi*. Frații Buzești și Căplești zic lui Radu Calomfirescu :

Noi în cale ți-am eșit
C'avem dor de harăți.

Hai la harță voinicească
Și la joacă războiască.

etc. etc. etc.

11*) *Munții se răsun,
Șoimii se adun,
Codrii se trezesc,
Frunzile șoptesc,
Stelele clipesc
Și 'n cale s'opresc.*

Tablou sublim de adevărată poezie. Una din cele mai încântătoare creații a închipuirii. Ar crede cineva că poetul ce a improvizat balada lui Mihu este acelaș care a dat viață nemuritoarei Mioriței, acelaș care a prefăcut Universul într'un templu pentru nunta păstorului Moldovan cu moartea, zicând :

Soarele și luna
Mi-au ținut cununa.
Brazi și pâltași
I-am avut nuntași.

Preoți, munții mari
Pasări lăutari,
Păsărele mii
Și stele făclii!

12*) *Vesel chiuesc.*

Chiotul face parte din toate serbările și veselile Românului ; la nunți, la hore, la mese mari este obiceiul a chiui într'un ton puternic și prelungit.

13*) *Ca lei paralei.*

Ființi fantastice care figurează ades în povestele populare. În locul acestor două versuri unii cântăreți zic :

*Ca doi voinice
Puișori de zmei.*

Alții schimbă compararea și spun :

*Ca doi negri tauri
Și ca doi balauri.*

14*) *Ca să vitejească,
Numele să-i crească*

Cântărețul care la începutul baladei numia pe Mihu, «vătăjel de lotru» cântă în locul versurilor de mai sus pe aceste următoare :

*Ca să vitejească
Și 'n frunzi să hoțească!*

Tot acela zice mai departe :

Că nu sunteți voi,
Nu sunteți ca noi
Buni de haiducie,

Vrednici de hoție
Ci de sapă lată
Și de cea lopată.

După ideea mea balada lui Mihule este de preferat așa cum este aicea prescrisă și cum mi-a cântat-o un vânător de la Bicaz, pe malul Bistriței, anume Ștefan Nour. — Eroul baladei, e despoiat de nuanțele hoției, și rămâne cu nobila figură a unui cavalier din Secolul de mijloc.

ÎNSEMNĂRI :

- 1) Păunaș de codru
Vătăjel de lotru.
(Balade. P. I. 1852).
- 2) El, mări, că-mi are
Săbii lucitoare.
- 3) Voinicei levinți
Duși dela părinți
De când erau mici ;
Tot unguri voinici,
Flăcăi buni de mână
Voinici scurți de vână.
(Balade. P. I. 1852).
- 4) Că-i voinic Mihule !
Cu el să nu-ți pasă ;
Murgule te lasă
Istor brațe groase. etc.
(Balade. P. I. 1852).
- 5) Mai urmează aceste 3 versuri în
Mnscr. Acdm.
«Dacă vor să știe
De am pală nouă
Cu-n tăiuș, sau două.
6) Armele ciocnesc.
(Balade. P. I. 1852)
- 7) Ca doi voinici
Puișori de smei.
(Balade. P. I. 1852).
- 8) Armele 'ncărcate
La pământ culcate.
(Balade. P. I. 1852).
- 9) Buni de haiducie
Vrednici de hoție.
Ci de sapă lată
Și de cea lopată !
(Balade. P. I. 1852).

XXIV.

TOMA ALIMOȘ

Depart, frate, departe,
Depart și nici prea foarte
Sus, pe șesul Nistrului^{1*)}
Pe pământul Turcului ;
Colo'n zarea celor culmi,
La groapa cu cinci ulmi
Ce răsar dintr'o tulpină
Ca cinci frați de la o mumă,
Ședeă Toma Alimoș,
Boer din țara de jos ;
Ședeă Toma cel vestit

Lângă murgu-i priponit,
Cu țărășul de argint
Bătut în negru pământ^{2*)}
Și pe iarbă cum ședeă
Mândră masă-și întindea
Și tot bea și veselea
Și din gură-așa zicea :
«Inchinare-aș și n'am cui!^{3*)}
Inchinare-aș murgului
Dar mi-e murgul cam nebun
Și de fugă numai bun,

Inchinare-aș armelor
 Armelor surorilor,
 Dar și ele-s lemne seci
 Lemne seci, oțele reci!
 Inchina-voiu ulnilor
 Urieșii culmilor
 Că sunt gata să-mi răspunză
 Cu freamăt voios de frunză,
 Și-n văzduh s'or clătină
 Și mie s'or închină!»
 Eată, mări, cum grăia
 Că'n departe auziă
 Un nechez ce necheziă
 Și se tot apropieă
 Toma 'ncet mi se sculă,
 Peste câmpuri se uită
 Și zăriă un hoțoman 1)
 Pe-un cal negru Dobrogean, 4*)
 Un cal sprinten voinicesc...
 Plătiă cât un cal Domnesc.
 Hoțomanul nalt, pletos 5*)
 Cum e un stejar frunzos,
 Eră Mane cel spătos
 Cu cojoc mare, mișos,
 Cu cojoc întors pe dos, 6*)
 Și cu ghioaga nestrugită,
 Mumai din topor cioplită.
 El la Toma 'ncet veniă
 Și din gură-așa'i grăia:
 — Alei! Toma Alimoș
 Boer din țara de jos,
 Ce ne calci moșiele
 Și ne strici fânețele?»
 Boer Toma Alimoș
 Îi da ploscă cu vin roș:
 — Să trăești, Mane fârtate 7*)
 Dă-ți mâniea după spate
 Ca să bem în jumătate. 8*)
 Mane cu stânga luă,
 Cu dreapta se înarmă,
 Paloșul din sân scoteă
 Și-așa bișe-l învărteă
 Și-așa bine mi-l chitiă
 Că pe Toma mi-l tăia

Pe la furca peptului,
 La încinsul brâului
 De-asupra buricului
 Unde-i greu voinicului. 9*)
 Toma crunt se oțeriă... 2)
 Manea 'n scări se 'nșepeniă.
 Dos la fugă și puneă.
 «Alelei! fecior de lele!
 Căci răpiși zilele mele!
 De te-aș prinde 'n mâna mea,
 Zile tu n'ai mai aveă!
 Și cum stă de cuvântă
 Mațele și le-adună,
 În coșuri și le băgă, 3)
 Pe de-asupra se 'ncingeă
 Și cu murgu-așă grăia
 « — Alelei! murguleț mic,
 Alei! dragul meu voinic!
 De-ai puteă la bătrânețe
 Cum puteai la tinerețe!»
 Murgul ochi-și aprindeă,
 Necheziă și răspundeă:
 — Eată coama sai pe mine,
 Și de-acum te ține bine
 Să-ți arăt la bătrânețe
 Ce-am plătit la tinerețe!»
 Toma iute 'ncălecă,
 După Mane se luă
 Si mereu, mereu strigă:
 «Alelei! murguleț mic,
 Alei! murgul meu voinic,
 Așterne-te drumului 10*)
 Ca și iarba câmpului
 La suflarea vântului!»
 Murgul mic se așterneă,
 Mane 'n lături se zăreă.
 Toma turbă și răcniă
 «Tăiatu-m'ai tălhărește,
 Fugitu-mi-ai mișelește.
 De te-aș prinde'n mâna mea
 Zile tu n'ai mai avea.
 Stăi pe loc să ne'ntâlnim
 Două vorbe să grăim,
 Două vorbe oțelite

Cu paloșile grăite!»
 Mane 'n lături tot fugia
 Eară Toma-l ajungea ¹⁾
 Și-așa bine mi-l chitiă
 Că din fugă mi-i tăia
 Jumătatea trupului
 Cu trei coaste-a negrului!
 Mane 'n două, jos cădea,
 Toma, murgului zicea:
 «Alelei! murguleț mic,
 Alei! dragul meu voinic!
 Ochi-mi se painginesc,
 Norii sus se învârtesc.
 Te grăbește-aleargă, fugi

Și ca gândul să mă duci ^{*11)}
 Colo'n zarea celor culmi,
 La gropana cu cinci ulmi,
 Că eu murgule-oiu muri
 Pe tine n'oiu mai sări!
 Ear când sufletul mi-oiu dà,
 Când nu te-oiu mai desmierdă,
 Din copită să-ți faci sapă
 Lângă ulmi să-mi faci o groapă
 Și cu dinții să m'apuci,
 În tainiță să m'arunci.
 Ulmii că s'or clătină,
 Frunza că s'a scutură,
 Trupul că mi-a astupă!»

NOTE.

¹⁾ *Sus, pe șesul Nistrului
 Pe pământul Turcului.*

În partea Basarabiei de jos, ce purtă numele de Bugeac.

^{2*)} *Bătut în negru pământ.*

Pământul din țările locuite de români e vestit pentru calitatea sa mănoasă. E un soi de pământ vegetal, negru și gras care dă roade inbelșugate. De aceea românii l-au sanctificat în gândul lor și îi zic *sfântul pământ! el te hrănește, el te adăpostește, el te învește!* vechii Romani dă pământului numele de *mamă*.

^{3*)} *Inchinare-aș și n'am cui.*

Una din mulțumirile românului e de a închină până a nu bea. Cuvintele obișnuite la asemenea închinări sunt: *Noroc să dăe Dumnezeu! și la anul cu bine! voe bună cu belșug și cu opt boi la plug.* etc.

^{4*)} *Pe-un cal negru Dobrogean.*

Caii din Dobrogea erau cunoscuți pentru calitatea lor ca și acei din Bugeac. Erau un soi de cai sălbatici crescuți în câmpiile pustii din Dobrogea, și de soiul tătareșc.

^{5*)} *Hoțomanul nalt, pletos.*

Pletele sunt un semn de bărbăție în ochii Românilor. Ei le poartă lungi și se mândresc de dănsese. Una din cele mai adânci măhniri a flăcăilor ce sunt luați la oaste, este că disciplina militară îi silește a se despărți de po-doaba firească a capului.

^{6*)} *Cu cojoc întors pe dos.*

Se zice de un om aprins de mânie că și-a *întors cojocul pe dos*.

^{7*)} *Să trăești Mane fârtate.*

Cuvântul fârtat e compus din cuvintele fără și tată și însemnează bastard.

8*) *Ca să bem în jumătate.*

Adică să deșarte plosca fiecare pe jumătate. Încă o dovadă de plăcerea ce are Românul a împărți cu altul bunurile de care el se bucură.

// 9*) *Unde-i greu voinicului*

Adică unde atârnă greutatea armelor purtate la pept, în cingătoare.

10*) *Așterne-te drumului
Ca și iarba câmpului
La suflarea vântului.*

Icoană vie și admirabilă de fuga calului. În toate baladele unde se pomeneste de alergări de cai, poezii poporului se întrec în imagini de o sublimă frumusețe.

11*) În povești caili Feșilor-frumoși, îi întreabă totdeauna cum să-i ducă?
ca vântul ori ca gândul?

Unii din cântăreții numesc pe Toma Alimoș Toma a lui Moș și adaogă următoarele versuri la finalul baladei:

«Și să cați murgule 'n zori
Să-mi găsești yr'o două flori,
Și la cap și la picioare
Să-mi sădești câte o floare.
Una, floare de bujor
Ce pare că arde'n dor,
Și alta de busuioc
Ce oprește mândra'n loc.
Apoi, dragă, să-mi nechezi,
Apoi să te depărtezi
Și să mergi la câmp, la noi,
Unde-am născut amândoi.

Nimeni frâul să nu-ți pue
Nici pe tine să se sue,
Iar de-i vedeă tu pe jos
Un voinic tânăr, frumos
Cu păr lung și gălbior
Să știi că-mi e frățior.
Tu să-l lași ca să te sue
Mâna'n coamă să ți-o pue,
Și să-l porți, murgule, bine
Cum m'ai purtat și pe mine,
Și să-l primbli aici pe culmi
Tot la umbra istor ulmi!»

INSEMNĂRI :

1) Și zărea un voinicel
Pe-un cal negru sprintenel
Pe-un căluț dobrogenesc .. etc.
(*Balade. P. I. 1852*)

2) Toma crunt se oțereă...
Toma paloșul goleă!

3) În coșuri le cuprindeă.
(*Balade. P. I. 1852*)

4) Iară Toma-l ajungeă
Drept în două-l despică,
Apoi Toma se 'ntorceă
Și cu glas de mort ziceă:
(*Mnscr. Acdm.*)

XXV.

ROMÂN GRUE GROZOVANUL

I.

Sus, pe câmpul Nistrului
Sub poalele cerului,

• La coada lalpăului 1*)
Unde fat' zmeoaicele 2*)
Și s'adun zernoaiicele,
Și s'adap leoaicele.

Multe-s frate, și mai multe
 Corturi mari, corturi mărunte!
 Iar în chiar mijlocul lor
 Nalță-se-un cort de covor
 Un cort mare și rotat
 Poleit și narămzat,
 Cu țaruși d'argint legat ¹⁾
 Par'că-i cort de împărat! ^{2*)}
 Dar înuntru cine șede?
 Dar în el cine se vede?
 Ghirai Hanul cel bătrân ^{3*)}
 Cu hamger bogat la sân.
 Mulți tătari stau împrejur
 Cu ochi mici ca ochi de ciur,
 Și stau toți ingenunchieți
 Pe covor cu perii creți.
 Iar la ușa cortului
 Sub stejarul mortului ^{5*)}
 Este-un biet Român legat
 Legat strâns și ferecat
 Ca un mare vinovat.
 Român Grue Grozovanul
 Român Grue Moldovanul ²⁾
 Care-a sărăcit pe Hanul.
 Doi Tătari țeapa-i gătesc,
 Doi amar mi-l chinuesc
 Dar el cântă 'n nepăsare
 Par'că-ar fi la masă mare, ³⁾
 Și dă semn de veselie
 Par'că-ar fi la cununie!..
 Iată Mirzăcițele ^{6*)}
 Și cu Tătărițele
 Că la hanul năvălesc
 Și cu toate-așa'i grăesc:
 «Alei! Doamne, Han bătrân
 Cu hamger bogat la sân!
 Fă cu Grue ce vei face
 Sufletul să ni se'mpace,
 Că de când s'au rădicat
 Și'n Bugeac Grue-a intrat
 Mulți Tătari el și-a stricat
 Și Tătarce-a văduvit,
 Fete mari a bătrănit,
 Bugeacul l'a pustiit,

Bugeacul pe jumătate
 Și Crâmul a treia parte! »
 Ghirai hanul cel bătrân
 Trage pala dela sân
 Și cu glas crunt de păgân ^{7*)}
 Zice lui Grue Român:
 «Alei, Grue, viteaz mare!
 Dela mine n'ai ertare.
 Spune 'ncalte-adevărat
 Mulți Tătari tu mi-ai stricat?
 — Alei! Doamne Han bătrân
 Lasă cel hamger la sân
 Că eu sunt puiu de Român
 Și nu-mi pasă de-un păgân!
 De-i ertare sau de nu-i
 Tot cu dreptul vreu să-ți spui
 Că de când m'am rădicat
 Și'n Bugeac eu am intrat
 Mulți Tătari, zău! și-am stricat
 Și Tătarce-am văduvit,
 Fete mari am bătrănit
 Și Bugeac am pustiit
 De bahmeți l'am sărăcit ^{8*)}
 Bugeacul pe jumătate
 Și Crâmul a treia parte.
 Iar Nistrul când l'am trecut ⁴⁾
 Pod pe dânsul am făcut
 Ca să duc să car-la noi
 Averile dela voi:
 Să duc cară Mocănești
 Cu copile Mirzăcești
 Și cu roabe Tătărești.
 Alei! Doamne Han bătrân
 Lasă cel hamger la sân
 Și-mi dă moartă de Român
 Nu-mi dă moarte de păgân.
 Las' să mă mărturisesc ^{9*)}
 Și de suflet să-mi grijesc
 La un popă creștinesc
 Care zice din psaltire
 În cea sfântă Mănăstire,
 Că mult sunt eu vinovat,
 De păcate încărcat;
 C'am curvit cu sora ta

Ș'am răpit pe fiica ta,⁵⁾
 Și am ucis pe frate-tău,^{10*)}
 Viteaz mare cât un leu
 Care-a fost dușmanul meu!»
 Ghirai Hanul cel bătrân
 Uită hamgerul la sân,
 Și cu glasul oțerit
 Pe loc au și poruncit
 La Mârzaci de cei mai mari
 Și la cinci-zeci de Tătari
 Pe Grue să-l ducă'ndată
 La cea Mănăstire naltă!

II.

Tătărilea purcedea
 Și pe Grue mi-l ducea
 La cel popă creștinesc,
 Sfânt cu chipul omenesc,
 Care zice din psaltire
 În cea sfântă Mănăstire.
 Dacă videă și videă
 Grue vreme nu perdeă,
 Două cruci numai făcea,
 Doamne-ajută! el ziceă
 Bardă'n mână apucă
 Și-n Tătari se aruncă
 Ca un vânt inviforat
 Într'un lan de grâu uscat.
 Aman! ei cu toți răcniă^{11*)}
 Și din fața-i toți peria!
 Dacă videă și videă
 El în grabă se ducea
 Chiar la grajdul Hanului
 Hanului Tătarului.
 Când la grajd el ce zăria?
 Un bahmet ce tot săria,
 Un căluț cam pătrărel,
 Eșia'n vară cincărel.
 Grue mi-l apropieă,
 Mâna'n coamă că-i puneă
 Și'n podele-l asvârliă
 Așa cal nu-i trebuia!
 Dar colo, cât colo'n fund

Eată-un negru cam rotund
 Care soare n'a văzut
 De când mă-sa l'a făcut.^{12*)}
 La el Grue se ducea,
 Mâna'n coamă că-i puneă
 Din loc nici că mi-l clintia!
 Așa cal îi trebuia.
 El afară mi-l scoteă,
 Frumușel mi-l înșăuă
 Înșăuă și-l înfrăuă,⁶⁾
 Și pe ochi il sărută
 Și pe dânsul s'aruncă.
 Trei dezbinuri că mi-i dă,
 Scânteii verzi din ochi îi dă,^{13*)}
 Și de-odată s'arătă
 Chiar la ușa corțului
 Sub stejarul mortului
 Ghirai Han cât îl vedeă
 Oftă greu și mi-i ziceă:
 «Aleii! Grue, viteaz mare!
 Dela mine ai ertare,
 De vrei numai să te prinzi
 Negrul meu să nu mi-l vinzi,
 Să nu-l vinzi la Ungurean,⁷⁾
 Nici la Turc Țarigradean.
 Să nu-l vinzi nici la Litean^{14*)}
 Că Liteanu-i om viclean.
 Ci să-l vinzi la un Român
 Că-i om drept și bun stăpân
 Și de mână mai dănos
 Și de suflet mai duios.^{15*)}
 El pe negrul de-a avea
 Tot de nunți mi l'a ținea.
 Eu la dânsul l'oiu vedeă
 Ori la nunți ori la războiu
 Când ne-om luptă noi cu voi.
 El că mi l'a dărui
 Sau că i l'oi cumpăni
 De trei ori cu venetici
 Venetici de câte cinci.»^{16*)}
 Român Grue cam radeă
 Și din gură răspundeă:
 «Aleii! mări, Han Bătrân!
 Ori nu știi că sunt Român?

De-s Român, sunt frate bun ^{17*)}
 C'ori ce cal viteaz nebun!
 Iar de ai bahmeți fugari
 Și de ai voinici Tătari,
 Bahmeți iuți să mă gonească,
 Tătari crunți să îndrăznească,
 Dă-le voe, dă-le știre
 După mine să se 'nșire
 Și s'alerge să m'ajungă
 Pe câmpia astă lungă.»

III.

Ghirai Hanul semn dedea
 Tătărimea purcedeă
 Pe cel câmp nemărgenit
 Cu negară învălit
 Și cu troscot coperit.
 Tătărimea se'nșiră
 Și fugând se resfiră
 Câte unul, unul, unul
 După negrușor nebunul,
 Negrișor fugiă, fugiă,
 Cum se fuge nu fugiă, ⁸⁾
 Ci săriă tot epurește
 Ș'alergă tot ogărește
 Nechezând tot voinicește.
 Alei! voi, Tătari păgâni,
 Vi s'a stâns ziua de mâni!
 Iată Grue dă 'nnapoi
 Și s'aruncă pintre voi

Ca un vânt înviforat
 Intr'un lan de grâu uscat; ⁹⁾
 Și cu negrușor nebunul
 Vă ie unul câte unul
 Și din fugă vă cosește
 Și vă taie chip snopește ^{18**)}
 Și de-averi vă curățește
 Și de boală vă scutește
 Și vă lasă 'n urma lui
 Ca momâi de-a câmpului!
 Apoi Grue se pornește
 Și 'n Moldova se ivește
 Ca un soare ce 'ncălzește
 Incălzește și rodește,
 Că mult bine 'n lume face
 Sufletul să și-l împace.

Creștinează ^{19**)}

Și botează

Dă de fin

Câte-un tretin

Și de fină

O tretină.

Și cunună fete mari
 Fără grijă de Tătari,
 Și ridică mănăstiri ¹⁰⁾
 Pentru timp de năvăliri ^{2**)}
 Iar pe negrul sprintenel
 Il face frate cu el,
 Că Românul-i frate bun
 C'ori ce cal viteaz nebun!

N O T E.

^{1*)} *La coada lalpăului.*

lalpeu, râu din Basarabia ce se varsă în lacul numit lalpug.

^{2*)} *Unde fat Zernoaicele,
 Și s'adun Zmeoaicele.*

Ființi fantastice care joc un mare rol în basmele poporului.

^{3*)} *Parcă-i cort de Impărat*

În broșura întâia a baladelor tipărite în Iași la anul 1852, se zice:
 Un cört mare și rotat
 Mult e mândru naramzat,
 De țeruși de-argint legat

Cu sfiori albe de mătasă...
 Parcă-i cort de mpărăteasă.

4*) *Ghirai Hanul cel bătrân.*

Hanul de Tătari purtă denumirea de Ghierai, ca un titlu de suveranitate, după numele celui întâiu șef al Tătarilor care a luat Crâmul.

5*) *Sub stejarul mortului.*

Tradiția poporală spune de un copac locuit de sufletul unui om ce fusese spânzurat de crăcile lui Ori-cine ardormea la umbra aceluia arbore, făcea visuri de moarte care se împlineau până în trei zile. Poate că stejarul mortului din baladă să fie char cel din tradiție.

6*) *Iată Mirzăcițele
Și cu Tătărițele.*

Adică nevestele Mirzacilor și a Tătarilor de gloată. Mirzacii erau de sânge hănesc și formau o castă puternică între Tătari. Numele lor eră Myrza.

7*) *Și cu glas crunt de păgân.*

Românii dă numele de păgân la toate neamurile ce nu erau de religia lui și cu care se găseau în lupte.

8*) *De bahmeți l'am sărăcit.*

Bahmet sau bahamet, cuvânt de origină tătară, ce denumește caii din Bugeac.

O mare parte din Basarabia poartă numele de Bugeac, de pe timpul năvălirii Tătarilor în sânul ei, în urma morții lui Ștefan-Vodă. Câmpiile Bugeacului hrăneau înainte un soi de cai sălbateci ce erau foarte apretuiți de Turci și de Tătari. Asemenea și în Dobrogia, malul drept al Dunărei, în față cu Basarabia de jos, se găseau herghelii de soi bun.

Caii cei mai buni însă, cei mai frumoși la făptură și mai spornici la pas, erau caii din Moldova.

Cantemir zice în *Descrierea Moldovei* că Turcii au un proverb care pomenește de frumuseța tinerilor Persiani și de agerimea cailor Moldoveni. Acei cai erau foarte căutați de Unguri și de Leși pentru remonta cavaleriei.

(Dovadă la aceasta este următorul proverb turcesc: «*Agem dilberi. Bogdan barghiri meşhurdir*», adică: Frumuseța persiană și calul moldovenesc sunt două minuni cunoscute — *Mnscr. Aadm.*).

9*) *Las' să mă mărturisesc.*

Grue vroeste să-și mărturisească păcatele înainte de-a muri. Românii țin foarte mult la îndeplinirea datoriilor lor de creștini.

10*) *Am ucis pe frate-tău
Viteaz mare ca un leu
Care-a fost dușmanul meu.*

Unii din cântăreți adaogă mult la faptele lui Grue, după cursul inspirării și câte odată după nevoia rimei. Astfel în ediția baladelor din 1852, se citește următoarele:

Am curvit cu soră-ta
Ș'am ucis pe maică-ta

Ș'am tăiat pe frate-tău
Și am ars pe tată-tău.

Este însă de presupus că Ghirai Hanul ce eră bătrân nu mai aveă nici tată nici mamă pe timpul lui Grue.

11*) *Aman ! ei cu toți răcnea.*

Aman e strigătul Turcilor și al Tătarilor când ei se află față cu un pericol. Aman înseamnă : Grație !

12*) *Care soare n'a văzut
De când mă-sa l'a făcut.*

Vezi nota din balada lui Sârb-sarac.

13*) *Scântei verzi din ochi îi dă*

Caii din baladele și din povestele populare sunt hrăniți cu jăratec și scot scântei de foc pe ochi și pe nări când se aprind la fugă. A scoate însă scântei verzi înseamnă a simți o durere vie.

14*) *Să nu-l vinzi nici la Litean.*

Litean sau Litfean, locuitor din Litfania. Desele războaie ce avură Moldovenii cu Leșii, daunele ce făceau aceștia în țară, când năvăleau, și numeroasele lor călcări peste tractatele de pace, au dat cuvântului Litfă o semnificare foarte uricioasă. Litfă e sinonim de neam rău și fără credință.

15*) *Ci să-l vinzi la un Român
Că-i om drept și bun stăpân, etc.*

În ediția baladelor de la 1852, cu greșeală s'au tipărit următoarele versuri.

Să nu-l vinzi la vr'un Muntean
Că Munteanu-i om viclean.

Adevăratul cântic bătrânesc, precum l'am aflat de la un cântăreț orb din satul Bohotinu, anume Neculai Nastasi, pomenește de Litfean iar nu de Muntean.

16*) *Venetici de câte cinci.*

Galbini de Veneția, ducați mari de câte cinci unul ce se numește lești.

17*) *De-s Român sunt frate bun,
C'ori ce cal viteaz nebun.*

Admirabilă caracteristică a Românului de pe timpul vitejiei.

18*) *Și vă tae chip snopește.*

Adică, îi tae snopuri ca grâul.

19*) *Creștinează
Și botează. etc.*

Românii sunt foarte bucuroși de cumătrie judecând după marea număr de cumătre ce se găsesc în fiecare sat. Ceremonia botezului dă loc la serbări voioase cu mese mari și cu hore.

20*) *Și ridică mănăstiri
Pentru timp de năvăliri.*

Mănăstirile ce se ridicau în timpurile grele ale luptelor noastre cu vecinii, erau destinate a fi și templul lui Dumnezeu și locuri de adăpostire pentru bătrâni, pentru femei și copii, când năvăleau dușmanii în țară.

De aceea mănăstirile aveau ziduri mari ca niște cetăți, baște boltite și taințe pentru ascunderea sculelor, și erau mai mult clădite în locuri retrase, prin munți, și în fundul codrilor.

INSEMNĂRI :

- 1) Cu șferi albe de mătăasă...
Par'că'i cort de mpărăteasă!
(Balade. P. I. 1852).
- 2) Grozovanul, Moldovanul.
- 3) Doi mereu îl chinuesc,
Dar el cântă 'n veselie
Par'c'ar fi la cununie!
(Balade. P. I. 1852).
- 4) Iară Prutul când trecui.
(Balade. P. I. 1852).
- 5) S'am ucis pe maică-ta
S'am tăet pe frate-tău
Și am ars pe tată-tău!
(Balade. P. I. 1852).
- 6) Înșăuă, încăpăstră.
(Balade. P. I. 1852).
- 7) Să nu-l vinzi la vr'un Muntean
Că Munteanu-i om viclean;
Ci să-l vinzi la Moldovan...
Moldovanu-i ortoman
(Balade. P. I. 1852).
- 8) Cum se fuge nu fugeă
Ci la copci mereu săreă.
(Balade. P. I. 1852)
- 9) Intr'un câmp de grâu uscat.
- 10) Și rădică mânăstiri
Fără griji de năvăliri.
(Balade. P. I. 1852)

XXVI.

CODREANUL

I.

Frunzuliță de dudău!^{1*)}
S'au aflat la Movilău^{2*)}
De Codreanul cela rău,
Că se primblă prin ponoare,
Pin potice fără soare,
Cu sarică bocșănească
Și căciulă țurcănească,
Nime să nu mi-l cunoască.
Mult e mândru, sprintenel
Cel voinic, cel voinicel!
Și tot cată-un călușel
Roibuleț cu părul creț
De-a lui Codrean drăguleț.
Mult aleargă s'ostenește,
Cal pe gându-i nu găsește;
Câți fugari i ș'arătă,
El de coamă-i apucă,
Peste tufe-i aruncă.
Dacă vedeă și vedeă
Că nărocul nu-l slujeă,

În băltag se rezemă,
Colea'n vale se lăsă,
Colea'n vale, la strămoare
Unde trec mocani cu sare^{3*)}.
Iar în drum cât se puneă,
C'un mocan se întâlneă,
Și din gură așa-i grăiă:
«Cale bună, măi Muntene!
— Mulțemim, frate Codrene!
— Măi, Mocane frățioare,
Nu ți-e roibul de schimbare?
Să-ți dau chebea din spinare
Ș'un car mare plin de sare,
Un car mare cu opt boi
Să mergi bogat dela noi?
— Nu-mi e roibul de schimbare,
Nici 'mi-e roibul de vânzare,
Că cu mama roibului
Plătesc valea Oltului,
Și de-aș vinde și roibul
Aș plăti Movileul.
— Alelei! Mocănaș dragă,

De mine dorul se leagă,
 Fă și tu pe dorul meu
 Că bun e cel Dumnezeu!
 Dă-mi pe roibul drăguleț,
 Că să cerc de-i șoimuleț.
 De-i mi-a plăcea îmbletul
 Eu ți-oiu dà și sufletul.»
 Mocănașul se plecà,
 Codrenașu 'ncălecă...
 Trei rugini el îi trăgea, ^{4*)}
 Astfel roibul meu fugiã...
 Văile se limpeziã! ^{5*)}
 Se duceã hoțul rãzând,
 Fugeã roibul nechezând,
 Iar Mocanul stã plângând
 Și din gurã tot zicând:
 «Alelei! mări Codrenele!
 Te vezi de pe sprincenele
 Cã ești făcător de rele. ¹⁾
 Vin' Codrene înapoi
 Dă-mi încalte cei opt boi,
 Câțiva bani de cheltueală
 Și chebea de primineală.
 — Ba-ți fă cruce, mări mocan,
 Zi c'ai cinstit pe Codrean
 Cã de-oiu veni înapoi
 In loc de car cu opt boi
 Ți-oiu dà niște pumni sgârçiti ²⁾
 De ți-or părea bani găsiți.» ^{6*)}
 Și s'au dus, s'au dus, s'au dus
 Pân' ce soarele-au apus.

II.

Frunză verde de alună;
 Codrenaș cu voe bună
 Se urcã în deal la stână,
 Se urcã și chiuiã...
 Toți ciobanii că fugiã!
 Numai unul rămâneã,
 Lângã foc se întindeã,
 Bolnãvior că se făcea:
 Codrenaș îl pricepeã
 Și din gurã-așã 'i ziceã:

«Mâncă-te-ar lupii cioban!
 La ce te mai faci viclean
 Cã ți-oiu trage-un eartagan
 De-i sări ca un șoldan!
 Scoal' de-mi alege-un cârlan,
 Cãrlănaș dela Ispas ^{7*)}
 Tinerel, rotund și gras.»
 El cârlanul și-l luã,
 La ciochine și-l legã
 Și cu roibul iar plecã
 Și cu roibul se lãsã
 Colo 'n vale la Șanta,
 La Șanta, la crășmăreasã
 Cu ochi mari de puică-aleasă.
 Beã Codrean, se veselește,
 Cu Șanta se drăgostește,
 Și de platã nici gândește.
 Beã Codrean și poruncește,
 Iar crășmariu 'ngâlbinește
 Și porunca-i împlinește.
 «Mări, bãdiță, mări crășmar!
 Adã-o ploscă de Cotnar
 Și una de Odobești
 Dacă vrei să mai trãești!»
 Ploștele Codrean luã
 La oblânc le aninã,
 Crășmăriță sãrutã,
 Și cu roibul iar plecã
 Și cu roibul se lãsã
 De-asupra Copoului, ⁸⁾
 Colea 'n rediul Breazului
 Locașul viteazului. ³⁾
 El la umbrã se puneã,
 Cãrlanu 'ntreg și-l frigeã,
 Masã mândrã-și întindeã,
 Și mâncã, beã, veselie,
 De potirã nici gândieã!
 Dar potira-l urmãriã,
 Potirã Arnãuțeascã ^{9*)}
 Cu earbã vãnãtoreascã,
 Unde-a dà să nu greșeascã!
 Codrenaș cât o vedeã
 Plosca la gurã-aduceã, ⁴⁾
 Iar potira-i tot ziceã:

«Dă-te, Codrene, legat
Să nu te ducem stricat.»
Codrenaș le răspundea:
«Mielu-i gras, ploscuța-i grea,
De sunteți niscaiva frați,
Iată masa și mâncăți!»^{10*}
Arnăuții se isbiă,
Armele de foc scotea
Și 'n Codrean le slobozia...
Peptul lui Codrean săria!
Iar el rănile-și strângea,
Plumbii din carne-și scotea,
Cu ei durda-și încărcă
Și din gură-așa strigă:
«Alelei! tâlhari păgâni!
Cum o să vă dau la câni,
Că de-atâta sunteți buni!»
Apoi durda-și întindea
Și-n plin durda lui pocniă.
Potirașii jos cădea,
In sânge se vârcolia.
Iar Leonti-Arnăutul,
Inghiți-l-ar pământul!
Nasturi de-argint că scotea^{11*}
De 'ncărcă o șușanea^{12*} 5)
Și 'n Codrean o slobozia,
Pe Codrenaș mi-l râniă!
Voinicelul meu turbă,
In durdă se rezemă,
Baltagul și-l ridică,
In Leonti-l repezia
Și capul îi retezeă.
Capul de-a dura săria,
Sângele bolborosia,
Trupul mătanii făcea.
Dar Codreanul tot slăbia,
Pe genunchi bietul cădea,
In palme se sprijiniă,
Și potira mi-l prindea,
Legă-s'ar moartea de ea!

III.

Frunză verde de măcieș,
Pe Codreanu-l duc la Eși,

La Domnul la Ilieș.^{13*}
Și mi-l duc într'un divan
Unde Domnul cu caftan
Și pe cap cu gugiuman
Stă culcat pe-un buzdugan
Lâng' un grec țarigradean.^{14*}
«Măi Codrene, voinicele,
Spune tu Domniei mele,
Mulți creștini ai omorât
Cât în țară ai hoșit?
— Domnule, Măria-ta!
Jur pe maica Precista,
Eu creștini n'am omorât
Cât în țară-am voinicit,
Vre-un creștin de-l întâlneau
Averile-i împărțiam.
Cu doi cai de-l apucam
Unu-i dam, unu-i luam.
Mâna-n pungă de-i băgam⁶⁾
Jumătate-o deșertam.
Unde vedeam săracul,
Imi ascundeam baltagul,
Și-i dam bani de cheltuială
Și haine de primeneală.^{15*}
Iar unde zăriam grecul
Mult îmi ardeă sufletul
Pân' ce-i reteziam capul!
In cap mâna că-i puneam
La pământ il aduceam,
Căpățâna i-o tăiam
Și la corbi o giuruiam!»
Cel grec mândru, coroiat,
Ce ședeă cu Domnu 'n sfat,
Pe Codrean cât l-auzia,
La față se 'ngălbenia,
Pe covor ingenunchia
Și din gură-așa grăia:
«(De-a mai fi Codrean vr'o vară
Imi scoate grecii din țară)
Domnule, Măria-ta!
Pe Codreanul nu-l iertă,
Că el capul ți-a mână
Și foc târgului ți-a dă
Și pe Doamna ți-a fură».

Domnul că se spărieă,
 Semn calăului făcea,
 Iar Codreanu priceputul,
 Priceputul și pățitul,
 Semnul Domnului zăria
 Și din gură-așa grăia :
 «Domnule, Măria-ta !
 Tu pe greci nu ascultă,
 Că ei viața ți-or scurtă.
 Grecu-i fiară dușmănoasă,
 Grecu-i limbă veninoasă,
 Grecu-i boală lipicioasă
 Ce pătrunde pân' la oasă! ^{16*})
 Iar de vrei tu să mor eu,
 Mai lungește veacul meu,
 Să mă 'mpac cu Dumnezeu.
 Las' să mă mărturisesc,
 De moarte să mă gătesc,
 Și s'ascult slujba cea mare
 Din gura popii Macare !»
 Domnul pe gânduri cădea,
 Semn Armașului făcea ;
 Porțile se deschideă,
 Iar Codreanu 'n gândul său
 Ziceă: bun e Dumnezeu !

IV.

Frunză verde de bujor ;
 La biserică 'n pridvor
 Stă Codreanul frățior
 Cu butucul de picior. ^{17*})
 Popa slujbele-i cetia,
 De moarte mi-l pregătia.
 Codreanaș se umilia
 Și popei gemând ziceă :
 «Părinte, sfinția ta !
 Mai desleagă-mi pe dreapta
 Să-mi fac cruce cu dânsa,
 Să-mi fac cruce, să mă 'nchin
 Ca să mor ca un creștin».
 Popa dreapta-i deslegă
 El în sân mâna-și băgă
 Dalb de paloș că scoteă ⁷⁾

De butuc că-l și trântia,
 Și butucul deschideă ;
 «Alelei! tâlhari păgâni
 Cum o să vă dau la câni
 Că de-atâta sunteți buni !»
 Cum ziceă așa făcea,
 Potira măcelărea
 Și la curte se 'ntorcea
 Și 'n glas mare-așa ziceă :
 «Domnule, Măria ta !
 Ean deschide-ți fereasta,
 Să ne videm fețele
 Să ne-auzim vorbele.
 Să știi, Doamne, să știi bine
 Că nu-i vrednic pentru tine
 Să omori voinici ca mine !»
 Domnul fața și-aprindea ^{18*})
 Grecu 'n beciuri s'ascundea.
 Curtenii cu toți sărea,
 Poarta curței închideă.
 Codreanaș dacă vedeă
 Paloșul și-l zinghenia ^{19*})
 Și de-odată chiuiă :
 «Alelei! cal roibuleț,
 De-a lui Codrean drăguleț !
 Unde ești, voinicule,
 Să-mi mai scapi tu zilele !»
 Eată roibu-l auzia,
 Eată roibul necheziă,
 De la esle se smunciă,
 La glas de stăpân veneă,
 Venea vesel ne'nșăuat
 Ne'nșăuat și ne'nfrănat
 Zbură vesel pe pământ
 Narea'n vânt și coama 'n vânt.
 Codreanaș se 'nveseliă
 Pe el iute se-asvârliă,
 Printre glonțuri viu trecea,
 Zid de peatră nalt sărea
 Și, sărind, așa ziceă :
 «Rămâi, Doamne, pe Domnie,
 Eu mă duc în haiducie !
 Rămâi, Doamne, sănătos
 Că tu vrednic nu mi-ai fost.

lieaş, rămâi cu bine
Că nici tu nu ești de mine
Și nici eu nu sunt de tine!»

Scăpatu-mi-au voinicul!
Eu mă 'nchin cu cânticul,
Ca codrul cu freamătul
Ca roibul cu umbletul,

Roibul sare zid în loc
Scoate voinicul din foc.
Codrul frunza-și îndesește
Pe voinic îl mistuește,
Rămâneți în veselie,
Ca Codreanu 'n haiducie
Și-mi faceți parte și mie.^{20*)}

NOTE.

1*) *Frunzuliță de dudău.*

Cele mai multe dintre cânticele populare încep cu «*frunză verde*». Aceasta provine din iubirea Românului pentru natura înverzită. Primăvara cu cerul ei albastru, cu dulcea sa căldură, cu însuflețirea ce ea aduce lumii amorțită de viorele ernii, naște în inima Românului doruri tainice, porniri entusiaste care îl fac a uită suferințele trecutului și a visă zile de iubire, de vitejie.

Lui îi place, când vine primăvara cea verzie, a se întinde pe iarbă, a se rătăci prin lunci și codri, a cântă și a pocni din frunze, a se scăldă în lumina soarelui și în aerul parfumat al câmpului. Frunza cea nouă îi insuflă cântice pline de o melancolie adâncă, ce exprimă jalea unui trecut de mărire, și aspirarea cătră un viitor măreț.

Frunza verde ce încunună cânticele populare servă tot-odată de caracteristică cântecului. Astfel, când subiectul este eroic, când el cuprinde faptele unui viteaz, poetul alege frunzele de arbori sau de flori ce sunt în potrivire cu puterea, și cu tinereța, precum frunza de stejar, frunza de brad, frunză de bujor, căci voinicii baladelor sunt nalți ca bradul, tari ca stejarul, și rumeni ca bujorul. — Cânticele de iubire se încep cu frunzele de lăcrimioară, de sulcină, de busuioc, pentru-că aceste flori, după crederea poporului, au o menire farmecătoare. Când e cânticul de durere sau de moarte, el preferă frunzele de mărăcină, de mohor, etc.

În legendele și în baladele unde figurează copile frumoase, aceste sunt întovărășite de cele mai gingașe flori ale câmpiilor, poetul le încunună cu ghirlandă mirositoare de frunzi de viorele, de trandafiri, de micșunele, (de rujă, de toporaș, — Mnsr. Acđ.) etc., și astfel se poate cunoaște subiectul unui cântic chiar de la cel întâu vers.

Românii dovedesc prin această formă poetică ale improvizărilor lor, o și mai strânsă rudire cu frații lor din Italia, căci în cânticele populare ale Umbrilor, ale Ligurilor, ale Picenilor, și ale Piemontezilor, frunza e înlocuită prin floare. De pildă:

Fior de viole

Li vostri ochietti furono le strale
Che fece la ferita che mi dole, etc.

Fior di cerasa

E d'una siepe de mortella e rosa
Io la vorré siepa 'la vostra casa.

Fior di mela

Vattene a casa che mamma ti chiama
Mamma ti chiama e lo mio core pena.

(In manuscrisul Academiei mai urmează :)

Fior di narciso

Ha visto il tuo bël volto e ne fui preso,
E sono stato anch'io nel paradiso.

Fior de pero

E' o arrivato a quell'albero ch'amavo,
L'ho colta quella rosa ch'io volevo.

Fiore dell'orno

Luce la luna la metà dell'anno :
Voi, bellina, lucete notte e giorno.

Fior di candido

Fe lo voglio ammazia l'innamorato
Tu resti vedovella ed io bandito.
etc., etc.

2*) *S'au aflat la Movilău.*

Oraş vechiu din Basarabia pe malul Nistrului.

3*) *Unde trec Mocani cu sare.*

Mocanii de la munte, fac din vechime şi până astăzi, cu carele lor mari înhămate de herghelii întregi de cai, trasporturi de sare şi de mărfuri pin ţară şi la hotare.

4*) *Trei rugini et ii trăgea*

Adică îl lovi de trei ori cu varga ruginită a puştei, sau cu muchea ruginită a paloşului.

5*) *Astfel murgul meu fugiă...
Văile se limpezeă.*

Imagină minunată de repezimea calului.

6*) *De ți-or părea bani găsiți.*

Ban găsit, ban vrăjit. Comoară găsită, belea nesfârșită, proverbur.

7*) *Cârlănaș dela Ispas.*

Din ziua Ispasului începe a se tăia miei pentru hrana poporului. De-acolo vine zicătoarea prin care cată a se mângâia bătrânii : Primăvara vede mai multe piei de miel decât de oi.

8*) *De-asupra Copoului.*

Copoul e un câmp frumos în capătul laşilor, locul de plimbare a societăţii fostei capitală. Dincolo de acest câmp se găseşte rediul Breazului.

9*) *Potiră Arnăuțească.*

Arnăuții au fost mult timp în serviciul Dornnilor şi ai boerilor. La început ei formau o gardă domnească îmbrăcată numai în haine cusute cu fir. Mai pe urmă ei fură întrebuițați de Agie ca potirași în contra hoților ce țineau drumurile. Unul din șefii lor cei mai vestiți a fost Bimbaşa-Sava.

În fine de când cu formarea miliției române, ei au rămas ca slugi de paradă la unii din boeri. Meseria lor consistă numai întru a fi înarmați ca niște arsenaluri și a figură astfel din dreptul caleștelor:

10*) *Iată masa și mâncați.*

Răspuns caracteristic al unuia din cele mai nobile obiceiuri române, obiceiul ospetiei. Ori când vede cineva o masă întinsă și zice: Masă bună! Stăpânul mesii răspunde: Poftim la dânsa!

11*) *Nasturi de-argint că scoteă.*

Poporul crede că sunt zale vrăjite pe care numai glonțul de argint le poate străbate.

12*) *Și 'ncărcă o-șușanea.*

Pușcă lungă Arnăuțească.

13*) *La Domnul la Ilieaș.*

Este de prezumat că balada pomenește de Alexandru Ilieaș care a domnit în al XVII secol, 1666.

14*) *Lâng' un grec țărigrădean.*

Adică grec din Fanar, unul din acei intriganți servili cari au sădit în inimile Românilui ură și dispreț în contra grecilor, atât prin bântuirile ce au cauzat țarei în timp de mai mult de un secol, cât și prin conruperia moravurilor ce au lăsat în urma lor!

15*) *Și haine de primeneală.*

A se primeni în haine nouă este un prilej de a primi urări de fericire și de sănătate din partea cunoștințelor și a neamurilor. Aceștia zic: să le porți sănătos și voios!

16*) *Grecu-i boală lipicioasă,
Ce pătrunde pân' la oasă.*

Aceste versuri aduc aminte pe cele din Eneida: *Timeo Danaos et dona ferentes*; și pe acel al poetului Italian: *O villi, o superbi, ma infami sempre*. Unii dintre cântăreții pomenește de Turc în loc de grec, și prin urmare Codrean zice:

Domnule, Măria-ta
Pe străini nu-i ascultă, etc.

Vezi partea I a baladelor, ediția din 1852.

17*) *Cu butucul de picior.*

Pedeapsa butucului obișnuită în Orient, se aplică culpașilor chiar la Romani. Între ruinele orașului Pompeia, s'au găsit într'o închisoare osemintele a doi oameni, prinse într'un mare butuc de bronz.

18*) *Domnul fața-și aprindeă.*

Adică i se cuprinse obrazul de roșăta mâniei.

19*) *Paloșul și-l zinghenea.*

Adică cercă ascuțitul cu unghiea ca să se încredințeze de sună a armă ruginită sau oțelită.

20*) *Și-mi faceți parte și mie.*

Unele din balade se termină cu o urare adresată ascultătorilor. Strămoșii noștri iubeau să auză cântece de vitejie, și la mesele lor aduceau cântăreț ce le spuneau faptele Domnilor vechi. Cântarea acelor poezii se făcea într'un mod recitativ. Balada *se ziceă*. Astfel mi-a zis mie balada lui Codrean, orbul din Bohotin, Neculai Nastasi.

INSEMNAȚII :

1) Că-mi ește făcător de rele Dușmanul zilelor mele (<i>Mnscr. Acdm.</i>)	5) În pușcă mi-i ascundeă. (<i>Balade P. I, 1852</i>)
2) Ți-oi da niște pumni sgârșiți De ți-or părea bani ciopliți. (<i>Balade. P. I. 1852</i>)	6) Cu lei zece de-l prindeam, Luam cinci și cinci îi dam. (<i>Balade. P. I. 1852</i>)
3) Locașul Codreanului.	7) Dalb de pălușel scotcă, Și-n butuc că mi-l trântea, De rugină și-l ștergeă... (<i>Balade. P. I. 1852</i>)
4) La gură plosca puneă Și mai tare 'nveseleă. (<i>Balade. P. I. 1852</i>)	

XXVII.

V I D R A

I.

Frunză verde peliniță,
Pe cel deal pe cea colniță
Plimbă-mi-se-o cătăniță,
Cu doi bani în punguliță.
Și cu doi în buzunar,
Cu doi-sprece lăutari,
Și cu doi, trei călușei
Încărcați de gălbinei.
Iar cu dânsa se află,
Tot pe lună se primblă
Stoian Șoimul, popă vechiu^{1*)}
Cu potcapul pe urechi,

Ce s'a lăsat de popie
Și de sfânta leturghie
De s'a dat în haiducie.
El de mijloc o țineă,
Lângă peptu-i o strângă
Și mereu o desmierdă
Și mereu o sărută,
Și lăutarii cântă,
Câmpii de se răsună.
Când fu cătră dimineață,
Popa se spală pe față,
Barbă neagră pieptănă,
La baltagu-i se 'nchină
Și pe Vidra mi-o treziă

Și din gură-așa'i grăia :¹⁾
 «Știi tu, Vidro, ce-am gândit,
 Știi tu ce m'am socotit ?
 Suflecă mânice largi
 Și 'mpletește la colaci^{2*)}
 Fă colaci mari de doi saci
 Pentru cumnăței burlaci,
 Ș'un covrig de un meritic
 Pentru cumnățel mai mic.
 Apoi haideți amândoi
 Cu cotiga cu doi boi
 Peste codri peste munți
 La cei socri cam cărunți».

II.

Amândoi la drum plecă,
 Sus, la munte, se urcă
 Și mereu boii 'ndemnă :
 «Hăi Plevan, hăi Bourean,
 Juncănași de-a lui Stoian»
 Opintia boii mereu
 Opintia și suflă greu,
 Și cotiga scârția
 Și calea se'ngreuiă.
 Ear pe când soarele-i sus,
 Pe când șoimul stă ascuns,
 Pe când umbra e scăzută
 Și se face nevăzută,
 Stoian popa se opriă
 Și de prânz el poposiă
 În mijlocul codrului
 Unde-i larg voinicului,
 În poiana înflorită
 Cu frunzari acoperită
 Unde iarba se 'mpletește
 Și-n vârș se găitânește.
 Vidra masă că 'ntindeă,
 Și la masă că ședeă
 Cu Stoian alătura.
 Ei prânziă și veselii
 De nime grijă n'aveă,
 Dar păcatul mi-i pășteă,
 Pe Stoian îl zădăria

Și Stoian așa grăia :
 «Oliolio ! mândruța mea !
 De când eu mi te-am luat
 Nici un cântic n'ai cântat.
 Cântă-ți, mândro, cântecul,
 Că mi-e drag ca sufletul.
 —Alei ! frate, dragul meu !
 Nu mai pofti să cânt eu
 Să-ți cânt cântic haiducesc
 Cu viers dulce femeesc.
 Eu dacă ți l'oiu cântă,
 Apele s'or tulbură,
 Brazii mi s'or scutură,
 Munții mi s'or clătina,
 Văile or răsună
 Și pe noi ne-a 'ntâmpină
 Păunașul codrilor,
 Voinicul voinicilor,
 Iubitul nevestelor,
 Drăgălașul fetelor.
 —Las' să vie că nu-mi pasă²⁾,
 Eu că l'oiu pofti la masă
 Și de-a mai vrea altă hrană
 I-oi dă trei baltagi pomană».

III.

Puse Vidra a cântă,
 Codrii a se deșteptă,
 Apele-a se tulbură,
 Brazii a se scutură,
 Munții a se clătina
 Văile-a se răsună.
 Și de-o dată s'arătă
 Păunașul codrilor,
 Voinicul voinicilor :
 «Hei ! Stoiene, bărbărie
 Ce te-ai lăsat de popie
 Și de sfânta leturghie
 De te-ai dat în haiducie !
 Ce ne calci poenele
 Și ne paști fânațele ?
 — Ce poene, măi Păune ?
 Ce fânațe, măi nebune ?

Doar pământul nu-i al tău,
 Nici al tău nu-i, nici al meu
 Ci-i tot a lui Dumnezeu.
 — Hei, Stoiene, bărbărie, ³⁾
 Vorbă multă sărăcie!
 Dă-mi juncanii tăi drept vamă
 Și îți cată-apoi de seamă.
 — Ba, juncanii nu-ți dau eu
 Că mi i-au dat Dumnezeu
 Să mă scoată dela greu.
 — Dă-mi pe Vidra ta de vamă
 Și îți cată-apoi de seamă.
 — Ba, pe Vidra nu ți-oiu da
 Pân' ce capul sus mi-a stă
 Că mi-a dat o soacra mea
 Ca să țin casă cu ea.
 — Dă-mi baltagul tău de vamă
 Și îți cată-apoi de seamă.
 — Eu să-ți dau baltagul, eu?
 Vin' de-l iea tu, fătul meu,
 De ți-e sufletu 'ndrăzneț,
 Cât ți-e graiul de sumeț!»

IV.

Ei de brăe s'apucară
 Și la luptă se luară
 Zi de vară pân' în seară.
 Când în loc mi se 'nvârțiă,
 Când la vale s'aduceă,
 Niciunul nu dovediă!
 Dar Stoian mereu slăbiă,
 Brăul lui se descingeă ^{3*)}.
 «Vidro, puiculița mea!
 Vin' de-mi strânge brăul meu,
 Apără-te-ar Dumnezeu,
 Că-mi slăbesc puterile,
 Mi se duc averile!»
 Eară Vidra mi-i priviă,
 Ochișori-i străluciă,
 Inimioara-i se băteă,
 Și gurița-i răspundea:
 «Ba, nu, nu bădiță frate,
 Că vi-i lupta pe dreptate,

Și oricare-a birui
 Eu cu dânsul m'oiu iubi»,
 Stoean popa s'aprindeă
 Și făcea el ce făcea
 Pe Păun că-l aduceă,
 Și 'n pământ că mi-l isbiă,
 Cât pământul despică,
 Pân' în brâu că mi-l băgă ^{4*)}.
 Baltag-apoi ridică
 Capul lui Păun zbură;
 Trupul pe brânci se plecă
 Lui Stoian se închină.
 Ear Stoian se întorceă,
 La Vidra 'nct se ducea,
 Se ducea posomorât,
 De gânduri negre muncit
 Ca un șarpe otrăvit.
 Vidra nici că se clintia,
 Ochii 'n ochii lui țințiă,
 Ochii cătă bărbătește
 Și pătrundeă femeeste
 Stoian popa mi-i ziceă:
 «Vidro fa, nevastă reă!
 Când de moarte mă luptam
 Și pe tine te rugam
 Să vii iute lângă mine
 Ca să-mi strângi brăul mai bine,
 De bărbat nu ți-a fost milă,
 De păcat nu ți-a fost silă
 Și cu glas dulce, frățesc
 Zis-ai cuvânt dușmănesc:
 Că ori-care-a birui
 Tu cu dânsul te-i iubi.
 Așa este Vidro fa?
 — Așa-i, Stoiene, așa!
 Am zis'o și încă-o mai zic
 Că mi-e drag cine-i voinic
 De se luptă fără-a cere
 Ajutor dela muiere.
 — Știi tu, Vidro, ce-am gândit?
 Știi tu ce m'am socotit?
 Astă vară am cosit
 Vr'o cinci clăi de le-am clădit,
 Patru mi le-am vârfuit,

Ear unei vârî a lipsit.
 Și mi-am pus în gândul meu
 Să-i fac vârî cu capul tău.
 — Eată capul de mi-l tae
 Ca să-l pui tu vârî la clae
 Și te 'nvață dela mine
 Ca să mori cum se cuvine!»
 Crunt Stoian se repeziă
 Și capul îi reteză,
 Și țâțele-i le tăia
 Și pe câmp le 'mprăștieă :
 Apoi singur purcedeă,
 La socrii lui se duceă
 «Hei Stoiene, pupă vechiu

Cu potcapul pe urechi
 Unde-i Vidra cea frumoasă
 Fata noastră cea voioasă ?
 — Eu pe Vidra mi-am lăsat
 Intr'un codru depărtat
 Hotărând moșiele
 Și așezând momăele
 Cu capul și țâțele».
 Bine vorba nu sfârșia,¹⁾
 Pe loc cerul s'aprindeă
 Și trei fulgeri răpeziă,
 Pe Stoian popa-l lovia.
 În cenușe-l prefăceă !

N O T E.

1*) *Stoian, Șoimul, pupă vechiu.*

Acest Stoian care, după cum zice balada, s'a lăsat de popic și de sfânta leturghie de s'a dat în haiducie, nu a fost singurul hoț eșit din sânul clerului. Pe la 1820 s'a mai ivit în țară un alt voinic de drumul mare anume Andrei Popa, care când se întâlnea cu potera, strigă la tovarășii lui: *Dați copii în numele Domnului!* El a hoțit mai mulți ani bătându-și joc de domnia lui Suțu, dar în fine a fost ucis în luptă de viteazul Mihai Cozoni care primise ordin de la Vodă ca să prinză pe Andrei viu sau mort. *Vezi în „Doine și Lăcrămioare” balada lui Andrei Popa.*

2*) *Și 'mpletește la colaci.*

A dă și a primi colaci este una din vechile datini ale țării. În toate împrejurările cele mai însemnate a vieții omului, la naștere, la botez, la înmormântare colacii nu lipsesc, și iau proporții de mărime potrivită cu starea omului.

Când se naște un copil și se botează, părinții duc colaci nașului și acesta dăruiește finului sau finei ceia ce-i dă mâna.

La înmormântări se fac colaci mari ce întovărășesc pe mort, cu pompă, până la mormânt, și acolo sunt împărțiți la săraci.

Cuvântul de colaci a ajuns cu vremea a fi sinonim de prezent, plocon. Așa, locuitorii de la țară au obicei a merge la stăpânii moșilor cu *colaci* la zile mari, însă acei colaci sunt reprezentați prin ouă, pui de găini, faguri de miere, poame și miej.

În ajunul Sf. Vasile, copiii și flăcăii plec pe la casele oamenilor ca să facă urări de anul nou; ei se numesc atunci colăieri ce merg cu colinda pîn sat.

Iată una din acele urări, numite plugul, ce obișnuit se zice în ajunul Sf. Vasile, împreunând cuvintele cu sunet de telincă și cu ciocniri de fere de plug.

Urare cu plugul.

A ho! A ho! plugul badei cu 12 boi.

Boi bourei

În coadă cu dălbei,

În frunte țintați,

În coarne 'nferăți.

Pe pânteci bălani,

Pe spate plăvani,

Fiecare de câte cinci ani.

Mânați măi, hăi, hăi !

Badea cu'n plug bine 'mpănat,
 Și tot cu fer ferecat
 Tras de boi bourei
 Voinicei ca niște zmei

S'au apucat de arat
 Zi de vară
 Pân' în sară.
 Mânați măi, hăi, hăi!

La lună, la săptămână s'a dus Badea să vază grâul de-i răsărit, dar eră de secerat.

Badea l'a săcerat,
 În girezi l'a adunat
 Apoi l'a trierat
 Cu roibul, cu murgul

Cu negrul, cu surul
 Și multe cară-a 'ncărcat
 Și la moara din vale-a plecat
 Mânați măi, hăi, hăi!

Dar hoța de moară, ce pășteă brândușe pe costișe, dacă-a văzut așa po-vară mare,

Puse coada pe spinare
 Și fugi spre lunca mare.
 Iar morariul meșter bun
 Alergă ca un nebun

Și strigă mereu strigă
 Na, morișca, na, na, na;
 Moara tot hodorogeă
 Și prin apă tot fugeă.

Mânați măi, hăi, hăi!

Iar lelea Morăriță, bună meșteriță, sullecând mănici și catrință:

Luă un cojoc mișos,
 Și mi-l îmbracă pe dos
 Cu tărițe, cu cojițe,
 Prinse moara de costișe.
 Ș'o apucă de călcăiu
 Ș'o puse pe căpătăiu.

Lovi c'un ciocan în șele
 De o dete pe măsele;
 Atunci moara s'a pornit
 Roțile și le-a 'nvărtit
 Și pe loc a măcinat
 Tot grâul cel săcerat.

Mânați măi, hăi, hăi!

S'a sculat apoi nevasta bădicăi și s'a dus în cămară,

A scos o sită de-afară,
 Și-i părû că-i prea rară.
 Ea s'a dus iar în cămară
 Și a scos o sită deasă
 Tot cu firuri de mătase
 Mânați măi, hăi, hăi!

Tras-au unul mare'n vatră.
 Un colac, rotund, frumos,
 Alb ca fața lui Hristos,
 Și mi l'a rupt drept în două
 Ca să ni-l dee tot nouă...
 De urat am mai ură
 Dar ne temem ca 'nseră,
 Și-s cărările 'ncurcate,
 Și casele depărtate.
 A ho! A ho! plugul badei cu 12 boi
 lată-ne sosiți la noi.

Frământăt-au ș'au dospit
 Și cuptoriul l'a umplut,
 Și colacii au crescut.
 Apoi lelea c'o lopată

Unii mai adaog și următoarele versuri:

Noi din suflet vă dorim
 Acum și până murim
 Câte pae sus pe casă,
 Atâția galbini pe masă,

Câți cărbuni în cel cuptor
 Atâți mândri gonitori,
 Câte lire în manta
 Atâtea vaci a fătă.

Urare de dimineața anului nou.

Anul nou cu fericire
 Vă dorim și cu 'nflorire,
 Ca merii
 Ca perii
 În mijlocul verii.

*) *Brâul i se descingea*

Românii au obicei a-și strânge mijlocul cu brâc de lână roșii, sau cu chingi late de piele, ținute cu bumbi de alamă. Ei pretind că puterea omului e cu atât mai mare cu cât șelele sunt mai strâns legate cu cingătoare.

**) *Până 'n brâu că mi-l băgă*

În povestele populare când Zmeii se apuc la luptă dreaptă cu feți-логоfeții, Zmeii trântesc pe dușmanii lor astfel de tare că-i bagă în pământ până la genuchi, apoi feții-frumoși, la rândul lor, bagă pe Zmei în pământ până la brâu, etc.

Balada lui Stoian are asemănare în unele pasagiuri cu cea a Păunașului Codrilor. Ele mi-au fost amândouă cântate de un lăutar din satul Mircești, anume Didică, și poate că au acelaș autor.

INSEMNĂRI :

1) La icoane se 'nchină
Armele 'n brâu își puneă
Și din gură-așă grăiă.
(Balade P. II. 1853).

2) Aurică, drăgulină
Nici n'ai grijă, nici n'ai frică.
Să n'ai grijă pentru tine
Cât îi fi tu lângă mine ;
Să n'ai frică pentru mine
Cât oi fi eu lângă tine ;
Că eu sunt popa Stoian
De se teme chiar Satan».
(Balade P. II. 1853).

3) — Hei, Stoine, bărbărie !
Vorba multă sărăcie,
Dă-mi pe Vidra ta de vamă
Și îți cată-apoi de samă.
— Să-ți dau ție pe Vidra ?
Ba pe Vidra nu ți-oi dă.
Că mi-a dat-o soacră-mea

Ca să țiu casă cu ea.
— Dă-mi pe murgul tău de vamă
Ș'apoi îți cată de samă.
— Să-ți dau ție murgul meu ?
Ba Păune, nici nu vreu,
Că mi l'o dat socru-meu
Să zboare cum oi vrea eu.
— Dă-mi paloșul tău de vamă
Ș'apoi îți cată de samă.
— Să-ți dau paloșul chiar eu ?
Vină de-l ia, fătul meu,
De-ți e brațul îndrăzneț
Cât ți-i graiul de sumeț.
(Balade. P. II. 1853)

4) Bine vorba nu sfârșie
Cerul neted se roșie,
Fulgerile s'aprindeă
Din senin ele cădeă
Pe Stoian îl ucideă.
(Mnscr. Acdm).

XXVIII.

S Â R B - S Â R A C

I.

Pe'n mijloc de Țarigrad,
La cișmeaua lui Murad

Plimbă-mi-se Sârb-Sărac
Pe-un cal negru din Bugeac,
Voinicel și sprintenel
Dar sărac ca vai de el!

Cu saia îmbăirată,
 Cu șalvari de ciorcă lată, ^{1*)}
 Cotul cinci galbini luată.
 Cu cămașa de mătase,
 Vițele 'mpletite 'n șase. ^{2*)}
 Cu picioarele 'ncălțate
 În opinci inhârzobate:
     Hârzobul
     Și galbinul,
     Nojița
     Și leița,
     Curaua
     Și paraua
 Plimbă-mi-se 'n sus și'n jos
 Pe fugaru-i cel frumos.
 Unde negrul necheză
 Țarigradul se trezeă,
 Turcii toți că alergă
 Și pe Sârbu-l întrebă:
 «Copilaș de Sârb-Sărac!
 Nu-ți e negrul din Bugeac?
 De-ți e negrul vânzător
 Eu îți sunt cumpărător,
 Că vreau bine să-l plătesc!
 Cu aur să-l cumpănesc.
 — Nu mi-e negrul de vânzare,
 Nici mi-e negrul de schimbare
 Că-i voinic, și-i puiu de zmeu,
 Și-i fugar pe placul meu!»
 Nepoata Sultanului,
 Copilița Hanului
 Hanului Tătarului,
 Pe Sârb iată că-l zărea
 Din saraiu, dela zebrea ^{3*)}
 Și din gură-așa grăia:
 «Copilaș de Sârb-Sărac,
 Mult ești mândru și pe plac!
 Vin' colea, lângă zebrea
 Să-ți dau iuzluci cât îi vrea, ^{4*)}
 Negrul tău să-l priminești
 Și pe mâni să-l potcovești
 Cu potcoave de argint
 Ce sunt spornici la fugit.
 Că știi, frate, pe la noi

Azi e Miercuri, mâni e Joi,
 Mâni es Turcii la halca ^{5*)}
 Sus, în Haidar-pașa ^{6*)}
 Și ori cine-a câștigă
 Roabă, lui, Hanul m'a dà!
 — Floricică din zebrea
 Răsărită 'n calea mea!
 De-ți sunt drag, de-ți sunt pe plac
 Mâni vârtej am să mă fac
 Să vin Turcilor de hac!
 — Copilaș de Sârb-Sărac,
 Mult mi-ești drag și-miești pe plac
 Dar eu, frate, mult mă tem
 De căzlariul din harem ^{7*)}
 Cel cu chipul de arap,
 Buzat, negru, ras pe cap
 Și cu solzii mari de crap.
 El că-și are-un bidiviu ^{8*)}
 Cu sânge de argint viu,
 Un fugar neîntrecut
 Care soare n'a văzut
 De când mă-sa l'a făcut.
 — De ținut unde și-l ține?
 — De trei ani e ținut bine
 Intr'o boltă 'ntunecată
 Sub pământ în grajd de piatră ^{9*)}
 — De hrănit cu ce-l hrănește?
 — De doi ani îl întărește
 Cu floarea trifoiului
 Hrana dulce-a roiului.
 — De-adăpat cu ce-l adapă?
 — Tot cu lăptișor de eapă,
 De și-l face lat pe sapă.
 Ș'așa, frate, mult mă tem
 De căzlariul din harem
 Și de mândru-i bidiviu
 Cu sânge de argint viu;
 Că pe el de-a 'ncălecă
 Mâni la jocul de halca,
 Roabă lui Hanul m'a dà! ^{10*)}
 — Floricică din zebrea
 Răsărită 'n calea mea!
     Să n'ai frică
     De nimică

Că nu-i cal împărătesc
Ca negrul ist voinicesc !

Ori ce-alung
Cu el ajung,
Ori când plec
Pasări intrec !»

II.

Treceă Mercuri, veneă Joi,
Turcii mergeă câte doi
Ca să joace la halca.
Sus, în Haidar-Paşa,
Şi de-odată toţi plecă,
La fugă se aruncă,
Pe câmp luciu se 'nşiră.
Ear sultanul, stând pe cal,
Sub un verde cort de şal,
Barbă neagră-şi neteziă
Şi cu ochii urmăriă.
Alalah ! cai arăpeşti,
Alalah ! cai tătareşti !
Cum mişcă copitele
Ca şoimii aripele !^{11*)}
Dar căzlariul se 'ncruntă
Bidiviu-şi întărtă,
Pe toţi turcii 'i întreceă
Şi 'nainte se duceă.
Vai ! de fata Hanului
Hanului Tătarului,
Nepoata Sultanului !
Eată, eată Sârb-Sărac
Pe-un Şoimuţ dela Bugeac
Că veniă, mări, veniă
Cuvântul de-şi împliniă.
Pe căzlariu-l ajungeă
Ajungeă şi întreceă !
Ear căzlariu-l vicleniă
Şi din urmă-i tot răcniă :
«Copilaş cu cal de foc !
Opreşte negrul pe loc
Că-i pică potcoavele
Şi-ţi răpune zilele.
Sârb-Sărac descălecă,
Potcoavele cercetă...
Nici un cuiu nu le cădeă !

Dacă vedeă şi vedeă,
Biciu de sârmă el scoteă
Şi pe negrul opinteă,
Şapte stânjeni că săriă,
Pe arapu-l urmăriă.

Puneă scară
Lângă scară
Şi oblânc
Lângă oblânc
Şi dârlog
Lângă dârlog,

Şi din fugă cum veniă !¹⁾
El în scări se 'nţepeniă,
De căzlariu s'apropiă
Două palme 'n ceafă-i dă,
De pe cal il rădică
Şi pe câmp il aruncă !
Se duceă bietul arap
Rostogolul peste cap,
Şi pe câmp se răstigniă,
Şi în urmă rămâneă
Buzat, negru, părăsit
Tocmai ca un ciung pârlit !
Ear Sârbul se tot duceă
De halca s'apropiă,
Şi din fugă asvârliă
Djeridul său chiar prin ea.^{12*)}
Apoi vesel se 'nturnă
La Sultan de se 'nchină
Cu adâncă temenă.^{13*)}
Iar copila Hanului
Hanului Tătarului
Nepoata Sultanului
Cu ochiana prin zebreă
Pe voinicu-l urmăriă,
Şi când Sârbul se 'ntorceă
Ea 'nainte-i se duceă,
Cu năstrapa mi-l stropiă^{14*)}
Cu năframa-l răcoriă.
Apoi nunta se făceă^{15*)}
Şi la nuntă petreceă
In cântări şi veselie
Cum e rândul la Domnie...
Faceţi-mi parte şi mie !

NOTE.

1*) *Cu șalvari de cioarcă lată.*

Cioarcă-lată sau Ciorcălată, cuvânt corupt ce însemnează negreșit o materie *ecarlată*, căci șalvarii se fac de postav roșiu.

2*) *Vîțele 'mpletite 'n șase.*

Șase în loc de șese, provincialism, asemenea se zice șapte în loc de șapte, etc.

3*) *Din saraiu dela zebrea.*

Ferestrele dela casele Turcești, mai cu seamă acele din partea haremului sunt închise cu gratii împletite de lemn, sau *zăbrele-jaluzele* care opresc ochii de a pătrunde înăuntru.

4*) *Să-ți dau iuzluci cât îi vrea.*

Iuzlucul e o monedă turcească vechie.

5*) *Mâni es Turcii la halca.*

Halca, e cuvânt turcesc ce însemnează verigă. Jocul halcalei trebuie să fi fost acelaș care poartă la Francezi numele de *jeu de bagues*. După înțelesul baladei, jocul consistă întru a se repezi călare în partea unde se găseă halcaua spânzurată, și a zvârli djeridul astfel în cât să treacă prin cercul ei.

6*) *Sus, în Haidar-Pașa.*

Haidar-Pașa este numele unui câmp lat și frumos ce se găsește în Asia, lângă Scutari (Ischiudar) în față cu Stambulul. Pe acel câmp se făceau înainte jocurile favorite ale Turcilor, djeridul, halcaua, arcu; și pe dânsul astăzi se adună caravanele și hagio cari pleacă pe tot anul la Meca, spre a duce prezenturile Sultanului la mormântul lui Mohamed, profetul Islamismului.

7*) *De căzlariul din harem.*

Haremurile Turcilor, adică locuința femeelor, sunt incredințate pazei eunucilor, arapi ce se numesc turcește kâzlari.

8*) *El că-și are-un bidiviu.*

Cal tânăr și sprinten la fugă.

9*) *Sub pământ în grajd de piatră.*

A crește caii la întuneric pentru a-i face iuți și mai frumoși este o crezare orientală ce există și la Români. Toți caii cei mai vestiți din povești, precum cal Graur, cal Vințes, și alții ce duc ca vântul și ca gândul pe Făt-Logofăt cu părul de aur, sunt născuți și crescuți în bolți întunecoase. Balada zice:

Că el soare n'a văzut

De când mă-sa l'a făcut.

10*) *Roaba lui, Hanul m'a dà.*

Adică: Hanul o va dà lui de soție. Se crede că femeile, chiar ceie măritate sunt roabe la Turci.

1*) *Cum mișcă copitele
Ca șoimii aripile.*

Minunată și mult poetică imagină de alergarea cailor.

13*) *Și din fugă asvârlea
Djeridul lui chiar prin ea.*

Jocul djeridului a fost cel mai favorit al Turcilor, căci el dă prilej a arăta dibăcie și în purtarea calului și în aruncarea lanței plumbuită la capete ce se numea djerid. Acel joc eră ca un soi de *tournoi* cavaleresc, în care luă parte un mare număr de amatori, și se execută ades sub ochii Sultanului pe câmpul dela Apele dulci din Europa. Luptătorii se împărțeau în două tabere, fiecare din ei își alegea protivnicul său; apoi, la un semnal ce se dă din chioșcul împărătesc, toți se repezeau în fuga cailor și aruncau djeridele. Dibăcia consistă întru a se feri de djeridul protivnicului, a-l prinde din zbor sau a-l culege de jos fără a-și opri calul, și a-l arunca îndărăt.

14*) *Cu adâncă temena.*

Cuvânt turcesc ce însemnează închinăciune. Turcii fac multe temenale când se întâlnesc; ei se pleacă până la pământ unul dinaintea altuia, și cu mâna dreaptă își atinge pieptul, gura și fruntea. Aceste semne înlocuiesc la dâșii scoaterea pălăriei și strângerea de mână a Europeilor.

15*) *Cu năstrapa-l răcoreă.*

Vas de aur sau de argint în care se vărsă ape mirositoare. Obiceiul înainte eră de a stropi cu apă de trandafir pe vizitatori la zile mari.

16*) *Apoi nunta se făcea.*

În ediția baladelor din 1852, s'au tipărit alte versuri la finalul baladei lui Sârb-Sârac. Eată-le:

Iar copila Hanului
Nepoata Sultanului
Cu ochiana prin zebrea
Serbușorul și-l zăriă,
Și'naintea lui săriă,
Cu năstrapa-l răcoreă
Cu meneștergu-l ștergeă

Și la sânu-i mi-l strângeă,
Și'n'etac că mi-l ducea,
Nuntă mândră că făcea,
Săptămână,
Lună plină, *)
Cum e rândul Domnilor
Și rândul vitejilor.

*) *Notă* în Mnscri. Acdm :

Unele balade zic despre nuntă că au ținut :

Noapte lungă, zi senină,
Săptămână, lună plină.

INSEMNĂRI :

1) Pe harap il ajungeă
L'ajungeă și-l și loveă,
Tot în palme-l sprijineă
Și de-oblânc așa-l trântiă
Că pe loc el și cădeă,
Jos, în urmă, rămâneă,
Buzat, negru, părăsit

Tocmai ca un ciung pârlit!
Sârb-sârac ear se iviă
Ear la fugă purcedeă
Și halcaoa mi-o prindeă
Și 'napoi se întorceă,
Sultan'ui o duceă!

(Balade P. I. 1852).

XXIX.

DONCILĂ.

Sub cel păr mare din sat
 Zace Donciul pe un pat;
 Nouă ani și jumătate
 De când zace el pe spate!
 Pentru dânsul nu e vară,
 Nu e dulce primăvară
 Ci numai viață amară!
 Pe de-o parte carnea-i cade,
 Pe de alta vermi-l roade,
 El se roagă tot mereu
 Să-l sloboază Dumnezeu.
 Toată lumea l'a lăsat,
 Lumea toată l'a uitat.
 Numai soră-sa, Ancuța,
 Anicuța Româncuța,
 Luceafărul satului,
 Salba împăratului,
 Nici pe Donciu l'a lăsat
 Nici pe Donciu l'a uitat
 Nouă ani ea l'a cătat,
 Nouă ani și jumătate
 L'a cătat tot ca pe-un frate.
 Zi și noapte l'a veghiat,
 Perne albe i-a mutat
 Când la cap, când la picioare,
 Când la umbră, când la soare!¹⁾
 Intr'o zi el o vede
 Că de plâns se ascunde
 Și cu jale-așa-i zicea:
 «Ce-i, Ancuțo, draga mea?
 Ochișorii tăi frumoși
 Sunt ca doi luceferi roși;
 Poate că ți-a venit greu
 De când tu mă cați mereu?
 — Ba, ferească Dumnezeu!
 Nu-i asta, drăguțul meu.
 Dar un plâns m'a apucat
 Că pe fetele din sat

Grea urgie au picat!
 Că știi, frate un Mârzac
 Au sosit dela Bugeac
 Și prin țară face jac.^{1*)}
 Lângă sat el s'a oprit
 Sub un cort mare păsilit,
 Și-ori-ce vrea Tătarul cere
 Tot în silă și-n putere.
 De tot omul de pe-aici
 Zece galbeni Venetici,
 Și de fie-care casă,
 Câte-un miel ș'o juncă grasă,
 Iar pe noapte fiecare
 Cere câte-o fată mare!
 — Hei, Ancuțo, draga mea,
 Facă Dumnezeu ce-a vrea!
 Tu să n'ai nici-o păsare.
 Fierbe lapte 'ntr'o căldare²⁾
 De-mi gătește-o scaldătoare,
 Și mă freacă 'ntr'un noroc
 Cu floare de busuioc
 Doar mi-ar potoli cel foc
 Apoi adă-mi haine dalbe
 Cusute cu firuri albe:
 Adă-mi și armele mele
 Ce lucesc ca niște stele.
 Apoi chiamă din câmpie
 Calul meu de voinicie
 Care plânge când mă vede
 Și de-i zic că mor, nu crede»³⁾
 El în lapte se scaldă,
 Cu busuioc se frecă,
 Haine dalbe îmbracă,
 Calul și-l încălecă,
 Și cât se vede
 Strigă tot în gura mare:
 «Rămâi, soro, sănătoasă
 Ca o viorea frumoasă

Intr'un păhărel pe masă!
 Și tu Șoime ce nechezi
 Și de boala mea nu crezi,
 Să te văd cum te repezi
 Când în mine mă gândesc
 Să răpun cap tătăresc!»
 Șoimul vesel necheziă,
 Șborul iute-și răpeziă
 Epurește, ogărește, ^{2*)}
 Păsărește, fulgerește,
 Și 'ntr'o clipă ajungeă
 La codrul lui Crâm Hogea.
 «Bun sosit, ghiaur Doncilă! ^{3*)}
 De-mi aduci vre-o copilă,
 Adu-mi tu pe soră-tă
 Că nu doresc pe alta.
 — Iți aduc altă mireasă, ^{4*)}
 Mai frumoasă, mai aleasă,
 Care când te-a sărută,
 Halal de viața ta!
 — Cine-i, bre Doncilă, cine?
 Unde, unde-i s'o văz bine?

— Iat-o, ici în brâu la mine!
 Ian vezi cât e de frumoasă,
 De subțire, de lucioasă.
 Ce glăsuț zinghenitor
 Scoate când o prinde dor,
 Dar mănâncă om de viu
 Și tae cap de deliu. ^{5*)}
 — Ah! amar, amar Doncilă! ⁴⁾
 N'am cerut așa copilă.
 Du-te cu dânsa 'napoi
 Că eu plec azi dela voi.
 — Ba nu! vreau să te cunun
 C'am jurat să fiu azi nun».
 Pala 'n aer fulgeră
 Capul Mărzăcesc zbură!
 Apoi Donciul se 'ntorcea,
 Anicuței de ziceă:
 «Bietul om! noroc nu are;
 I-am dus lui o fată mare,
 Și numai dintr'un sărut
 Capul lui și l'au perdut!»

NOTE.

Subiectul acestei balade a fost tratat și de poezii populare ai Serbiei, sub numele de *Dojcin bolnavul*. Vezi colecția cântecelor populare ale Serbilor, tradusă în limba franceză de August Dozon, — (Dentu. libraire-éditeur Paris).

În Ardeal există asemenea balada lui Doncilă, însă cu numele de *Radu și Călugărița*. (Vezi colecția tipărită la Pesta de Dr. Marin Marinescu).

^{1*)} Și pin țară face jac.

În timpurile pe când Bugeacul era în stăpânirea Tătarilor, aceștia făceau adesea năvăliri pe pământul Moldovii și cășunau cumplitे rele locuitorilor români, arzându-le satele, prădându-le vitele, și răpindu-le nevestele și fetele. Asemenea României din partea lor dă năvală în Bugeac și-și răz bunau cu foc și cu moarte. În balada lui Doncilă, Tătarul Crim Hogea cere tot în silă și în putere, el ridică *harăciu* de tot omul câte zece galbeni Venetici, etc. și pretinde pe fiecare noapte câte o fată mare.

În balada lui Român Grue Grozovanu, am văzut că el intrase în Bugeac pentru-ca să ducă în țară cară mocănești pline de copile Mirzăcești și de roabe Tătărești. Tablou viu și spăimântător de acea epocă de vrăjmasie unde omul nu era sigur de azi până mâine, și în care el se găsea într-o luptă necurmată cu dușmanii din țările vecine.

^{2*)} Epurește, ogărește,
 Păsărește, fulgerește.

Aceste patru cuvinte formează un adevărat model de repezimea calului.

Ogarul e mai iute decât epurele, paserea mai iute decât ogarul și fulgerul mai iute decât paserea.

3*) *Bun sosit, ghiaur Doncilă.*

Popoarele ce urmează preceptelor religiei lui Mohamed, dau Creștinilor denumirea de *ghiauri*, adică: necredincioși.

4*) *Iți aduc altă mireasă.*

Expresia poetică de mireasă întrebuințată pentru spadă, se găsește și în una din cele mai frumoase poezii ale vestitului poet german Uhland. În bucata intitulată: *Spada*, cavalerul zice:

«Dar spada mea, dar eu sunt un om liber, și te iubesc din fundul inimii, te iubesc ca și când mi-ai fi mireasă... etc.»

5*) *Și tae cap de deliu.*

Deliu însemnează în limba turcească un om voinic însă cam nebun.

ÎNSEMNĂRI :

- 1) Când la umbră, când la soare
Când sub coasta care-l doare.
(*Mnscr. Acdm.*)
- 2) Apoi urmează aceste 2 versuri, în
Mnscr. Acdm.:
Doar s'a întâmplă să-mi easă
Focul ce mă arde 'n oase.
- 3) Urmează, în Mnscr. Acdm.
«Bunu-i sfântul Dumnezeu
Dar bunu-i și gândul meu».
El în lapte se scaldă; etc.
- 4) Cât vedeă mireasa nouă
Se plecă Tătaru 'n două
Și strigă: «Aman! Doncilă!
N'am cerut așa copilă!»

XXX.

K I R A

La Brăila 'n vale
Șapte bolozale 1*)
Și șapte sandale
Descarc la zamboale 1)
Și 'ncarc la stamboale,
Descarc băcălii
Și 'ncarc dimerlii
Tot de grâu mărunț 2*)
Și de arnăut.
Dar cine descarcă
Și cine încarcă?
Un arap bogat
Negru și buzat

Cu solzi mari pe cap,
Cu solzii de crap;
Și cu buze late
Roșii și umflate
Și cu ochi holbați
Și cu dinți smaltați.
Dar pân' descarcă
Și pân' încarcă,
El ce mai faceă?
Tot pe mal ședeă
Și mână și beă
Sub verde frunzar
De crengi de stejar.

Iată-o copiliță,
 Cu albă cofiță ;
 «Kiro, Kirolină,
 Floare din grădină !
Ghelai tu cu mine ^{3.3)}
 Că te-oiu purtă bine !
 Bine te-oiu purtă
 Și ți-oiu cumpără
 Rochiță cu zale
 Lăsată pe șale,
 Rochiță în bolduri
 Lăsată pe șolduri.
 Și pafale mari
 De mărgăritari,
 Și pafale mici
 Tot de irmilici». ^{4.3)}
 Kira tot râdea
 Și îi răspundeă : ²⁾
 «Aleii ! arăpilă,
 Aleii ! măi Buzilă !
 Unde s'au aflat
 Că s'a 'mpreunat
 Corbi cu turturele,
 Șerpi cu floricele,
 Urși cu căprioare
 Și nouri cu soare ?»
 Iară cel arap
 Cu solzi mari pe cap
 Cât o auziă
 Se și repeziă,
 În brațe-o luă
 În caic intră
 Și se depărtă,
 Către Sulina.
 Iar frații Kirei,
 Hoții Brăilei,
 Șerpii Dunărei,
 La mal alergă,
 Pe Kira strigă
 Și 'n 'not mi se dă,
 Și se cufundă,
 Și când se iviă
 În caic săriă,
 Și pe cel arap

Il dă peste cap.
 Apoi se 'ntorceă
 Și Kirei ziceă :
 «Soră ticăloasă !
 Soră păcătoasă,
 Spune la tustrei
 Care moarte vrei ?
 Moarte luminată,
 Ori întunecată ?
 — Fraților mei !
 Vă jur la tustrei,
 Jur pe Dumnezeu,
 Pe sufletul meu !
 Că's nevinovată
 Ca apa curată.
 Ah ! drăguții mei,
 Nu 'mi fiți dușmănei,
 Nu vă 'ntunecați,
 Nu vă încruntați,
 Că's o biată fată
 Zău ! nevinovată !» ³⁾
 Iar frații Kirei,
 Hoții Brăilei,
 Șerpii Dunărei,
 Acasă-o duceă.
 Apoi ce faceă ?
 O legă de-un par,
 De-un par de stejar
 Și pe lângă ea
 Vreascuri aduceă.
 Și ce mai faceă ?
 Trupu-i cătrăniă
 După ce-l goliă,
 Apoi foc îi dă
 Ș'astfel o muștră :
 «Soră ticăloasă !
 Soră păcătoasă !
 Unde s'a aflat
 De s'a 'mpreunat
 Corbi cu turturele,
 Serpi cu floricele,
 Urși cu căprioare
 Și nouri cu soare ?
 Arzi în foc nestins,

De noi trei aprins.
 Și te fă tăciune
 - Și te fă cărbune
 Cu-arapi de vroești
 Ca să te iubești !»
 Focul s'aprindea
 Vreascurile-ardea,
 Para se suiă,
 Kira vai de ea !
 Gemea și plângea,
 Trupul își frângea,
 Și amar zicea :
 «Frățiorii mei,
 Mă rog la tustrei,
 Faceți-vă milă
 De-o biată copilă.
 Ah ! mă doare foarte !
 Ah ! mă tem de moarte
 Fie luminată,
 Fie 'ntunecată !
 Vai ș'amar de mine,
 Iată moartea vine,
 Vine, se răpede
 Si nime nu-mi crede !
 Măiculița mea,
 Ce pedeapsă grea !
 Focul mă cuprinde,
 Carnea mi-o aprinde ;
 Maică, unde ești,
 De mă părăsești ?
 Maică mor, ah ! mor

Și la tine zbor !»
 Kira tremurâ,
 În foc se luptă,
 Și amar strigă ;
 Apoi lin oftă,
 Capul își plecă
 Sufletul își dă !
 Iar trupu-i ardea
 Trupu-i se roșia
 Trupu-i se 'negriă,
 Carnea sfârâia,
 Oasele trăsniă
 Para pâlpâia,
 Fumul se învârtia,
 Iar când trupul ars
 Cenușă-a rămas,
 Frații câte trei
 Șerpia Dunărei,
 Oasele strângea,
 Cenușa-alegea
 Și 'n vânt o svârليا
 Și astfel grăia :
 «Oase păcătoase,
 Pulbere de oase !
 Mâncă-v'ar pământul
 Și v'ar duce vântul
 Peste nouă mări,
 Peste nouă țări
 În pustiu golit
 Și nemărginit !»

N O T E.

^{1*)} Șapte bolozale
 Și șapte sandale

Negreșit aceste cuvinte sunt numiri corupte de vase plutitoare, căci Românii cam au obiceiul a stropși unele nume străine, precum au prefăcut cuvântul de *canton* în *cardon*, și acel de *diligianță* în *dirigiancă*, etc.

^{2*)} Tot de grâu mărunț
 Și de ărnăut

Tabloul statistic de comerțul țării noastre.

Moldova și Valahia sunt vestite pentru pământul lor mănos, și produc de mai mulți ani, câțimi foarte însemnate de grâu, popușoiu, orz ovăs, etc. ce se esportă prin porturile Galați și Ibrăila. Agricultura este până acum

singura industrie importantă a Principatelor-Unite, și de când a încetat producerea cailor, și s'au stins numeroasele erghelii ce formau înainte unul din izvoarele de bogăție a Românilor, aceștia s'au dedat la înmulțirea vitelor albe din care se esportă mare număr în Austria.

*) *Ghela! tu cu mine.*

Cuvânt turcesc ce însemnează: Vină tu cu mine.

*) *Tot de irmilici.*

Monedă turcească de o valoare de 20 lei de Țarigrad.

Unii cântăreți (un cântăreț dela Hangu. — Mnsr. Acdm.) sfârșesc balada Kirei prin următoarele versuri:

Pulberea sbură
La cer se nălță
Și 'n cer adună
Nori îngrozitori,
Nori răzbunători,
Cari se 'nvârtia

Și din sân scoteă
Trei fulgeri de foc
Căzute pe loc
Peste cei trei frați
Crunți și ne'mpăcați.
(In Mnsr. Acdm: «De ură turbați»).

INSEMNĂRI :

1) Descarc ibrișim
Și 'ncarc buți cu vin.
(*Balade. P. II. 1853*)

2) Ș'astfel răspundeă :
«Nu'i adivărat
Să se fi ertat
Și împreunat
Corbi cu turturele.
etc.

(*Balade. P. II. 1853*)

3) — »Frățiorii mei,
Vă spun la tustrei
Nu vreu moarte 'ndată
Moarte lunănată
Nici intunecată
Că's nevinovată,
Zău nevinovată !»
Iar frații Kirei
etc.

(*Balade. P. II. 1853*)

XXXI.

R A D A

La cea casă mare
Cu ferești în soare
Mulțe buți de toate
Se ivesc în coate
Buți mari, ne'ncepute
De câte cinci sute, 1*)
Ș'alte mai mici
De-o sută și cinci.

La cea casă mare
Cu ferești în soare,
Vinu-i bun și rece,
Mult vinaț se trece
Că-l vinde Rădița,
Rada crășmărița
Și-l beau cazaclii *)
Negustori de vii.

Iar unul din ei
 Căpitan Matei
 Cazaclău bătrân
 Și cu moartea 'n sân
 La Rada cătă,
 Din suflet oftă
 S'apoi cuvântă :
 «Rado, Rădișoară ¹⁾
 Mândră viișoară !
 Ia-mă tu pe mine
 Că te-oiu țineă bine
 Și ți-oiu dă eu ție
 Ruble chiar o mie,
 Papuci în badii
 Aduși din Indii, ^{2*)}
 Blană lungă, moale
 Cu samur în poale, ²⁾
 Și un așternut,
 Cu aur țesut».
 Rada mi-l videă
 Și îi răspundeă :
 «Căpitan Matei, ³⁾
 Mă vrei, nu mă vrei,
 Cât ești de bogat
 Nu mi-i fi bărbat
 Că ți-e barba sură
 Și n'ai dinți în gură.
 Bărbat oiū luă

Care s'a află
 Dunărea să 'noate,
 Rădicând din coate,
 În picioare stând,
 Buzdugan purtând» ⁴⁾).
 Nime nu s'află
 Care cuteză
 Din cei cazaclii
 Negustori de vii.
 Iar un argățel,
 Tânăr, voinicel ⁵⁾
 Pe loc s'apucă
 De se încercă.
 Dunărea treceă,
 Și iar se 'ntorceă
 Din coate 'notând,
 În picioare stând,
 Buzdugan purtând. ⁶⁾
 Rada 'nveseliă
 Si astfel grăiă :
 «Vin' voinicule, ⁷⁾
 Argățelule !
 Pe tine te vreu
 Bărbat să te ieu,
 Că-i o zicătoare
 De însurătoare :
 Cine bate Dunărea ^{4*)}
 Nu mi-l bate muerea !»

N O T E.

^{1*)} De câte cinci sute.

Adică fie care bute eră de 500 vedre.

^{2*)} Și-l beau cazaclii.

Cazaclii se numesc unii negustori din Rusia cari cumpăr în tot anul vin de la Odobesti și-l duc peste Prut.

^{3*)} Aduși din Indii.

Adică din India.

^{4*)} Cine bate Dunărea
 Nu mi-l bate muerea.

Din cuprinsul baladelor : Păunașul Codrilor, Vidra și Rada, se poate dovedi o idee exactă de caracterul femeilor române. Ele sunt vesle, glumețe, și au o plecare mare pentru voinici. Un om vrednic, care rupe mița n

două, după proverbul popular, plătește mult în ochii Româncei, și fie cât de sărac, el e preferat unui avut nevrednic. — Românul asemenea își arată simțirele lui în următoarea zicală: Mai bine cu un voinic la pagubă decât cu un mișel la câștig.

INSEMNĂRI:

1) Rado, Răduliță Dalbă crâșmăriță. (<i>Mnscr. Acdm.</i>)	4) Din oacă 'nchinând 5) Mihu, voinicel. (<i>Mnscr. Acdm.</i>)
2) Cu argint în poale. (<i>Mnscr. Acdm.</i>)	6) Oca închinând Și voios zicând: «Rado, Răduliță Dalbă drăguliță, Dă-mi tu o guriță Ș'eu într'un noroc M'arunc chiar în foc. (<i>Mnscr. Acdm.</i>)
3) «Cazacliu bătrân Cu moartea la sân! Cât ești de bogat Nu mi-i fi bărbat, Că ți-i barba sură Ș'ai trei clonți în gură. Mergi de-acum în pace Secriul de-ți face. C'amiroși a boală Și a mucezeală. (<i>Mnscr. Acdm.</i>)	7) Vin' tu Mihule! Vin' Voinicule! (<i>Mnscr. Acdm.</i>)

XXXII.

BADIUL¹⁾.

Pe luciul Dunărei,
La scursurile gârlei,
La cötitura mării,
Ean că se zăria plutind
Cu lopețile vâslind,
Cu pânzele fâlfâind,
Un caic mare, bogat
Cu postav roș îmbrăcat,
Pe 'n afară zugrăvit
Și pe margini poleit.
Da 'n caic cine eră?
Eră Căpitan-Pașa,
Baș Agaoo Turcilor,
Măcelarul frâncilor^{1*)}
Cu cinci-zeci de brăileni,^{2*)}
Și cinci-zeci de bosniei,
Brăileni din Brăila,

Bosnieni din Bosnia.
Ei, mări, cu toți venia
Și pe mal se coboră
În cel sat mare, sârbesc,
Jumătate românesc,
La casele Badiului,
Badiului bulgarului,
Frățiorul Marcului.
«Dalbo, dalbă jupâneasă!
Cu ochi mari de puică-aleasă;
De-ți e Badiul tău acasă
Zi-i degrabă ca să iasă,
Iar de-i dus în deal la vie
Mergi de-i zi să nu mai vie
Că s'a trecut de glumie!
— Nu-i la vie, și-i în casă
Cu paloșul gol pe masă.

Badiului voinic nu-i pasă
 Nici de cursă dușmănească,
 Nici de oaste 'mpărătească!»
 Badiule, te ține bine,
 Că urdia 'ntreagă vine!
 Turcii vin grămadă, clae,
 Capul tău să mi ți-l tae
 Și să-l ducă pe tipsisie
 De peșcheș la 'mpărăție. 3*)
 Eată lupta se 'ncleștă;
 Badiul singur se luptă,
 Chiar în sânge se scaldă
 Și de loc el nu se dă.
 Dar când trupul obosește,
 Când puterea se sfârșește,
 Inima la ce-ți slujește!
 Badiul meu slăbiă, cădeă
 Turcii rămași mi-l prindeă
 Și-l ferecă peste tot,
 Și-l legă strâns cot la cot
 Jos la stâlpul hornului,
 La dogoarea focului,
 Cu frânghie de mătasă,
 Vițele 'mpletite 'n șase...
 Tăeă carnea pân' la oase! 4*)
 Badiul greu să răsuciă
 Si din gură 'ncet ziceă:
 «Băduleasa mea frumoasă!
 De mi-ai fost tu credincioasă,
 Mergi degrabă la cămară,
 De iea galbini din comoară.
 Umple-ți poala plină, rasă
 Ș'o revarsă-aici prin casă.
 Doar or vrea ca să mă lasă!»
 La bani Turcii năvăliă,
 Și pe jos se tăvăliă,
 Dar pe Badiul nu-l slăbiă!
 Badiul încă mai ziceă:
 «Băduleasa mea frumoasă!
 Cu ochi mari de puică-aleasă,
 Mergi degrabă în cea casă;
 Pune fața la ghilială,
 Buze moi la ruminială
 Și sprâncene la cerneală; 5*)

Apoi vină-aice 'n casă
 Doar or vrea ca să mă lasă!»
 Mândra cât se arată
 Baș-Agaoa se 'mbătă,
 Dar de Badiul ce zăceă,
 Milă nici că-i se făceă!
 Badiul încă 'ncet ziceă;
 «Băduleasa mea frumoasă!
 De-mi ești soață credincioasă,
 Fă la apă că purcezi,
 Și-n fugă să te repezi
 Pe la gura pivniței
 Tot de-a lungul uliței,
 La casele Marcului
 Frățiorul Badiului,
 Și dă lui pe loc de știre
 Că mă aflu la peire.»
 Băduleasa purcedeă
 Dar la apă nu mergeă
 Ci 'ntr'o fugă ajungeă
 La casele Marcului.
 Marcului Bulgarului,
 Frățiorul Badiului:
 «Ale! cumnățică mea!
 Răsărit-ai ca o stea.
 Ce vânt dulce te-a bătut,
 La noi de te-ai abătut?
 — Am venit să-ți dau de știre
 Că-mi e Badiul la peire,
 Pe mâna Bosnenilor
 Si a Brăilenilor!»
 Băduleasa nu sfârșiă,
 Marcul se și repeziă,
 Buzduganul învârtind
 Si din gură chiuind:
 «Măi Bosneni, măi Brăileni
 Mișei dușmani și vicleni!
 V'aruncați sută pe-un om
 Ca și ciorile pe-un pom.
 Ce vi'i robul vinovat
 Astfel de l'ați ferecat?
 De vi'i robul de ertat,
 De vândut sau de schimbat
 Mic-mi e de cumpărat.

—Nu ni-i robul de vândut
 Ci ni-i robul de perdut.
 — Alei! frate Badiule
 Cum te calcă babele!»
 Cât ziceă, se repeziă,
 Stâlpul hornului smuncia,
 Pe Badiu că-l sloboziă
 Și din gură-i porunciă :
 «Bate tu marginile
 Că eu bat mijloacele
 Care-a scăpă dela mine
 Să nu scape dela tine!»
 Amândoi turbat răcniă,
 Vârtej de moarte făceă,
 Pintre Turci se învârtiă.
 Turcii săriă și fugiă,
 Dar păcatu-i ajungeă!

Care scăpă din stâlp
 Nu scăpă din buzdugan!...
 Noaptea neagră când cădeă,
 Clăi de Turci în foc ardeă,
 Și lumina se 'ntindeă
 Pe luciul Dunărei,
 Pe valurile mării.
 Ear nevasta Badiului
 Cumnățica Marcului,
 La cel foc grozav câtă
 Și cu jale cuvântă :
 «Alei! frate Badiule!
 Cumnățele Marcule!
 Auziți voi părăle
 Cum mănâncă oasele!
 Auziți voi mamele
 Cum își plâng păcatele?...

NOTE.

Această baladă se cântă pe o arie cam sârbească, cu trăgănituri de glas orientale, și lăutarii adaugă la sfârșitul ariei un soi de suspin pe cuvintele turcești: *Bruî aman, aman!*

1*) *Măcelarul frâncilor.*

Turcii dau numirea de Frânci la toate popoarele îmbrăcate cu haine europene, și fiind-că ei au avut multe războaie cu Ungurii și cu Nemții, poate că versul de sus face aluzie la unul din acele măceluri crâncene ce au roșit cu sânge de atâtea ori malurile Dunărei. Punem înainte această presupunere, fiind-că caracterul mai modern a baladei Badiului nu ne îngăduie a o crede de pe timpul cumpănitei desfaceri a franc(ez)ilor sub zidurile Nicopolii.

2*) *Cu cinci-zeci de brăileni.*

Înainte de războiul Rușilor cu Turcia, la 1828, orașul Brăila, întărit cu ziduri, era ocupat de o garnizonă turcească. Brăilenii din baladă nu sunt decât ostași din acea garnizonă.

3*) *De peșcheș la 'mpărăție.*

Cuvânt turcesc ce însemnează prezent, dar.

4*) *Taie carnea pân' la oase.*

Un lăutar 'din satul Folteștii, ce se află la coada lacului Brateș, lângă Galați, ziceă următoarele versuri:

Cu-o frânghie de mătășă
 Împletită 'n trei, în șase,
 Cât și brațul meu de groase,
 Taiă carnea pân' la oase.

Și cu două de fuior,
Cât un fluier de picior.
Dar când Badiul se 'ntindeă,
Cele două se rupeă.

Numai lațul de mătasă
Nu-i dă drumul ca să iasă,
Ci-l strângeă, strângeă cumplit,
Ca un șearpe 'ncolăcit.

⁵⁸⁾ Pune față la ghilială,
Buze moi la ruminială,
Și sprâncene la cerneală.

Femeile în Orient au uriciosul obiceiul de a-și drege obrazul cu suliman și a-și boi sprâncenele cu nucușoară arsă. Acel obicei s'a adoptat de toate femeile, fie mahometane, fie creștine ce locuiesc în imperiul Otoman, și din nenorocire a și trecut peste Dunărea, și s'a incuibat în satele Românești de pe malul stâng al râului.

INSEMNĂRI :

1) BADIUL

Această baladă retipărindu-se cu multe schimbări, în Ediția din 1866, o reproducem întregă și după : Balade p. II. 1853.

Pe luciul Dunării,
La scursurile gârlii,
La cotitura mării,
Ean' mări, că se zăriă
Ean' mări, că și veniă
Tăetorul Frâncilor
Măcelarul Turcilor
Cu cinci-zeci de Bosnieni
Cu cinci-zeci de Brăileni,
În cel sat mare sârbesc,
Jumătate Românesc,
La casele Badiului
Badiului Bulgariului,
Frățiorul Marcului.
«Dalbo, dalbă jupâneasă,
«Cu ochi mari de puică-aleasă,
«De-i dus Badiu 'n deal la vie
«Mergi de-i zi să nu mai vie
«Că s'au trecut de glumie !»
— Nu-i la vie și-i în casă
«Cu paloșul gol pe masă
«Că voinicului nu-i pasă
«Nici de oaste 'mpărătească
«Nici de cursă dușmânească.»
Dușmanii, mări, sosiă,
Toți în casă năvăliă
Și pe Badiu mi-l prindeă,
La pământ îl aruncă,
Cot la cot îl și legă
Jos de stâlpul hornului
La dogoarea focului,
Cu frânghie de mătase,
Vițile 'npletite în șase.
Tăiă carnea pân' la oase.
Badiu greu oită, gemeă

Și din gură 'ncet ziceă :
«Băduleasa mea frumoasă,
«Cu ochi mari de puică-aleasă,
«Mergi de-grabă la cămară
«De iea galbeni din comoară.
«Umpleți poala plină, rasă,
«Si-i revarsă-aici în casă
«Doar m'or mai slăbi din ațe...»
Dușmanii cum o vedeă
Și mai tare-l chinuîă,
Badiu iar încet ziceă :
«Băduleasa mea frumoasă
«Cu ochi mari de puică-aleasă !
«Mergi de-grabă 'n ceia casă :
«Pune-ți fața la ghileală
«Buze moi la rumeneală
«Și sprincene la cerneală
«Și te-arată-aici în casă
«Doar or vreă ca să mă lasă...»
Dușmanii cum o vedeă
Și mai tare-l chinuîă !
Badiu iar încet ziceă :
«Băduleasa mea frumoasă
«Cu ochi mari de puică-aleasă !
«Fă la apă că porcezi
«Dar la apă să nu mergi
«Ci 'n fugă să te reperi
«Pe la gura pivniței,
«Tot de-alungul uliței,
«La casele Marcului,
«Marcului Bulgariului,
«Frățiorul Badiului.
«Și te dă și-i dă de știre,
«Că mă află la peire.»
Băduleasa purcedeă

Dar la apă nu mergea
 Ci 'n fugă se repezia
 La casele Marcului,
 Frățiorul Badiului;
 Marcu vesel îi zicea :
 — «Aleii! Cumnățica mea
 «Ce vânt mare te-a bătut
 «La noi de te-ai abătut?
 — «Am venit să-ți dau de știre
 «Că mii Badiu la peire!
 «In mâna Bosnenilor
 «Și-a Brăilenilor
 «Și-a Carabinerilor!»
 Băduleasa nu sfârșia
 Iar Marcu și porcedea
 Din oțele clântănind
 Și din gură chiuind
 Și din busdugan zvrăind
 «Bună ziua la Bosneni,
 «La Bosneni, la Brăileni
 «Și la voi Carabineni!
 «Ce vi-i robul vinovat
 «Astfel de l'ați ferecat?
 «De vi-i robul de erdat,
 «De vândut sau de schimbat,
 «Mie mi-i de cumpărat.
 — Nu ni-i robul de vândut,

Ci ni-i robul de perdut.
 — Aleii! frate Badiule
 «Cum te leagă babele!»
 Și de-odată se isbiă
 Șferele că le tăea
 Și pe Badiul slobozia.
 — Aleii! frate Badiule
 Bate tu marginele
 Că eu bat mijloacele,
 Cine-a scăpă dela mine
 Să nu scape dela tine.»
 Și-amândoi turbați răcniă
 Vârtej de moarte făcea
 Și pe dușmani îi tăea,
 Și grămezi toți îi clădiă
 Și foc casei că dădea.
 «Aleii! frate Badiule!
 «Ea'n privește părăle
 «Cum întind luminile
 «Pe luciul Dunării
 «La cotitura mării!
 — «Aleii! frate Marcule
 «Ean ascultă părăle
 «Cum mănăncă oasele
 «Oasele dușmanele,
 «Și inghit pacatele!»

XXXIII.

GHEMIȘ

I.

Frunză verde de-aluniș;
 Tace cucul la răiș,
 La răiș, la cărpeniș
 De frica celui Ghemiș,
 Că de-i mic și ghemuit,
 Are fața de 'ngrozit,
 Și de-i mare cât-un ghem, i*)
 Turcii toți de el se tem.
 Cât a fost vara de mare
 El a mas pe la coșare
 Cu vânăta cea frumoasă,
 Iapă scurtă și vânoasă

Cu dungi negre pe spinare,
 Și scânteii de foc în nare.
 Ia-i ogarcă pe sub foale **)
 Cât aleargă nu dămoale,
 Și-i locustă săritoare...
 Unde-o vede Ghemiș moare!
 Intr'o zi Ghemiș puneă
 Septe buți alătorea,
 Cu vânăta le săria,
 Pe vânăta o spetiă!
 Iar Ghemiș ca un nebun
 O legă de un alun
 Și trei zile o plângea,
 Nici că se mai mângăea!

Apoi, mări, se 'ndrăciă
 Colea'n vale se duceă,
 O falangă 'n drum scoteă ^{3*})
 Pe drumeți pe toți băteă
 Ca să-i spue de știeă,
 Dacă 'n lume cunoșteă,
 Alt fugar ca vânăta,
 Să-i se dreagă inima.
 Când la urma tuturor
 Iată-un biet de cerșitor ¹⁾
 In spinare cu desag
 Și în mână c'un toeag.
 Iar Ghemiș cum îl vedeă
 La pământ îl întindeă,
 De falangă mi-l legă
 Și-l băteă și tot strigă.
 «Măi sărace, sărăcilă,
 De când umbli cerând milă,
 Văzut-ai în calea ta
 Vre-un cal bun ca vânăta ?
 — Stăi, jupâne, nu mai dă, ^{4*})
 Că ți-oiu spune tot ce știi.
 Eu cunosc un bidiviu
 La cel pașă din Măcin ^{5*})
 Care beă rachiu și vin». ^{6*})

II.

Ghemiș iute purcedeă
 Luntre mică el prindeă,
 Latul Dunărei treceă,
 La Măcin de se duceă,
 Și-n cetate el intră,
 Iar de pitic ce eră
 Nime 'n seamă nu-l băgă,
 El la grajd și alergă,
 Grajdul Miralaiului ^{7*})
 In dosul saraiului.
 Și la pândă se puneă,
 În gunoi se ascundeă.
 Când fû despre cântători ²⁾
 Pân' a nu rășări zori ;
 Ghemiș iute se trezi
 Și 'ncepeă a nechezi

Cum nechează epele
 Epele sirepele ;
 Armăsarul l'auziă
 Se 'ncordă și necheziă,
 Dela iesle se smunciă
 Peste zid ușor treceă,
 Și zburând voios veneă.
 Iar Ghemiș îl vicleniă
 Pân' de coamă-l apucă,
 Apoi iute 'ncălecă
 Și numai o fugă-i dă
 Pân' la soră-sa Manda :
 «Bună ziua surioară !
 De ești bună bunișoară
 Fii de inimă voioasă
 Și de oaspe bucuroasă. ^{8*})
 — Bun sosit, frate Ghemiș !
 Bine făcuși că veniși,
 Dar mai bine, zău, făceai
 Dacă-aice nu veneai.
 Că dușmanu-ți de cumnat
 Chiar pe cruce s'a jurat
 Să te deă la Turci legat
 Pentru-o palmă ce mi-ai dat
 Când cu el m'am cununat !
 — Să n'ai grijă, soro dragă, ³⁾
 Că cu mine nu-i de șagă.
 De mine care se leagă,
 Sângele 'n trup i se'nchiagă».

III.

Iată că se 'naintă
 Și pe prag se arătă,
 Cel cumnat jurat, hain
 Ce veneă dela Măcin.
 «Aferim, frate Ghemiș, ^{9*})
 Bine făcuși că veniși,
 Amândoi să veselim
 Ca frați buni să ne cinstim.
 Fa nevastă, du-te, adă
 Vin de cel ce fierbe 'n cadă
 Să ne cinstim oaspele,
 Să răcorim fratele».

Manda vinul aduceă
 La băut ei se 'ntreacă,
 Pân' ce unul se 'mbătă
 Și 'n somn greu se confundă.
 Iar cumnatul cel hain
 Tufeciiul din Măcin^{10*)}
 Pe Ghemiș îl ferecă,
 La seleafu-i se plecă,
 Pistoalele-i le-apucă,
 De iarbă le descărcă.
 Cu cenușă le'ncărcă
 Apoi iute alergă
 Și la Turci veste le dă.
 Turcii casa 'nconjură
 Și 'n casă buluc intră,^{11*)}
 Iară sora lui Ghemiș⁴⁾
 Puneă salbă și beniș
 Și'ntre Turci se arătă
 Și din gură cuvântă:
 «Turcilor, spahiilor,
 Nu dați vânt săbiilor
 Pân'a nu mă plăti eu
 De Ghemiș, fratele meu,
 Cu o palmă ce mi-a dat

Când bărbatul m'a luat».
 Bună palmă-atunci îi dă
 Cât Ghemiș se deșteptă,
 Și pe Turci cât îi zăria
 În picioare drept săria,
 Și pistoalele 'ntindea,
 Dar nici unul s'aprindeă!
 Dacă vedeă și vedeă
 Iartaganul apucă
 Pintre Turci se aruncă,
 Pintre Turci cale-și făcea
 Și la grajd el se ducea,
 Chiuind și nechezând,
 Iartaganul învărtind;
 Armăsarul-l auzia,
 Armăsarul necheziă,
 La Ghemiș zburând venia
 Și 'n genunchi el se puneă.
 Ghemiș iute 'ncăleacă
 Și spre Dunăre plecă,
 Apa 'n două despica
 Și săltă din val în val
 Pân' soseă la cea mal!

NOTE.

1*) *Și de-i mare cât un ghem.*

În poveștile populare există o ființă fantastică ce se numește: *Statul palmă*, *barba cot*, adică cu statul nalt de o palmă și cu barba lungă de un cot. Ei trăește sub pământ și umblă călare pe un epure șchiop. Ghemiș, mare cât un ghem, ar fi negreșit rudă cu el.

2*) *Ia-i ogarcă pe sub foale.*

Adică are formă de ogar, făcută pe alergare.

3*) *O falangă 'n drum scoteă.*

Pedeapsa barbară a falangăi s'a aplicat în țară în timpul domniei fanarioților. Nenorocitul osândit la această pedeapsă primea lovituri de bici sau de vergi pe tăpile picioarelor, în vreme ce picioarele lui erau strâns legate de un drug numit falangă, și ridicate în sus.

4*) *Iată-un biet de cerșetor.*

În țările noastre e foarte rar de a găsi un cerșetor Român, căci cerșetoria e considerată ca o meserie rușinoasă. A ajunge pe la ușile străinilor este cea mai mare nenorocire pentru un om; prin urmare e o foarte crudă ocară cuvântul de *calic*. Cerșitorii din țările noastre sunt mai toți străini, și cei mai mulți dintre ei Ruși, porecliți Rusnaci.

Cu toate aceste, până la Domnia lui Ioan Sturza calicimea din țară era oare-cum privilegiată prin hrisov Domnesc, și posedă în Iași un foburg numit mahalaua Calicimei. Ea avea dreptul a lua parte la cortegiul înmormântărilor. Breasla calicilor era reprezentată la acele triste ceremonii prin oameni aleși din sânul ei, și care purtau toeaguri groase de ceară zugrăvită cu flori și poleită. Toeagurile însă erau atât de groase că de-abea doi oameni puteau să ducă câte unul pe umerii lor.

5*) *La cel pașă din Măcin.*

Oraș mic, aproape de malul drept al Dunărei, în Turcia.

6*) *Care bea rachiu și vin.*

Legea lui Mohamed oprește băutura vinului și a rachiului.

7*) *Grajdiiul Miralaiului.*

Miralaiu însemnează la Turci rangul de Colonel.

8*) *Și de oaspe bucuroasă.*

Datina ospetiei e una din cele mai vechi și mai sfânt păzite la Români. Când sosește un străin pe pragul casii unui om, el zice până a nu intră: *Bucuroși de oaspeți?* și-i răspunde totdeauna: *Bucuroși!*

9*) *Aferim, frate Ghemiș.*

Aferim turcește, sinonim de bravo.

10*) *Tufeciul din Măcin.*

Cuvânt turcesc care însemnează fabricant de arme.

11*) *Și 'n casă buluc intră.*

Adică dă năvală în casă cu grămada. Buluc e un cuvânt turcesc care s'a pripășit în țară de când cu năvălirile Turcilor, dar începe a se perde din limba noastră ca multe alte cuvinte slavone și grecești lăsate în urma lor de ocupările Rusești și de fatala domnire a fanarioților.

INSEMNĂRI :

- 1) — «Stai, jupâne, că eu știu
«Un șoimuț de bidiviu
«Care soare n'a văzut
«Decând este la Mahmut,
«Miralaiul din Măcin
«Cărui Turcii se închin».

(*Mnscr. Acdm.*)

- 2) — Si pe când e somnul dulce
Pe când noaptea 'ncet, se duce,
Ghemiș chiar în zori de zi
Incepea a nechezi.

(*Mnscr. Acdm.*)

- 3) «Să n'ai grijă, soro dragă

«De mine care se leagă
«Sângele 'n trup i se 'nchiagă
«Cumnatu-meu e fălos,
«Dar în faptă mincinos.
«De când soro te-a furat
«Si soție te-a luat
«El trecut-a Dunărea,
«Să scape de mâna mea».

- 4) Iară sora lui Ghemiș
Ce intrase pe furiș,
Sora bună și 'nțeleaptă
Minte 'ntreagă și deșteaptă,
Printre Turci se arată
Și din gură cuvântă :

XXXIV.

V U L C A N

I.

La gura Siretului,
 Pin postul sân Petrului,
 Ean, mări, că s'a ivit
 Un caic lung, poleit,
 Cu postav verde 'nvelit ^{1*)}.
 Dar în el cine-mi erà ?
 Erà Suliman Aga
 Cu cinci-zeci de Eniceri ^{2*)}
 Care poartă 'n brâu hamgeri.
 Ei venià încet, încet
 Dela Dunărea 'n Siret
 Vadurile străbătând,
 Malurile cercetând
 De-un Vulcan, de-un căpitan
 Dușmanul lui Soliman.
 Eată, mări, cum venià,
 Că pe-un mal se întâlnià
 Cu trei fete Moldovence
 Floricele Dunărence,
 Vorbitoare, cântătoare
 Și de pânze înălbitoare ^{3*)}.
 «Bună vremea la trei fete !
 De nu sunteți voi șirete
 Spune-ți nouă de Vulcan
 Unde-i aprigul Bogdan ? ^{4*)}
 Dacă-ți spune voi cu drept,
 Răsări-v'ar flori la pept,
 Flori cu față de bujori
 Și cu ochi de pruncușori.
 Lucrul vostru să sporească,
 Pânzele să se 'nâlbească
 Cum e coala de hârtie
 Și floarea de iasomie ¹⁾.
 Ear de nu-ți grăi cu drept
 Arde-v'ar dorul în pept,
 Lucrul să nu vă sporească

Pânzele să nu albească,
 Ci la soare să 'nigrească
 Și la vânt să putrezească».
 Cele fete Moldovence,
 Floricele Dunărence,
 De la mal se depărtà
 Si din gură cuvântà :
 «Atunce s'ajungeți voi
 Când iți află de la noi
 Unde-i Badea cel iubit
 Si de Turci nebiruit !»
 Turcii se posomorà
 Pe mal verde coborà
 Si de mers nu se oprià
 Pân' ce 'n cale nu zărià
 O sălcică rămurată
 Pe-un izvor rece culcată;
 Lângă salce o bătrână
 Cu trei caftane 'ntr'o mână ^{5*)}
 De sânge spălându-le,
 De pietre bătându-le ;
 Iar sub salce-un Căpitan
 Șoimul ager de Vulcan
 Stând la umbră și dormind,
 De-a lui viață ne'ngrijind,
 Că de pază mi-l păzește,
 Si la capu-i străjuește
 Pandelaș, un grec voinic
 Cu pistoale sub ilic,
 Slugă veche și iubită
 De stăpănu-i dăruiță.
 Soliman s'apropieà
 Si din gură-așa grăià :
 «Bre Pande! de vrei bani
 Să nu-i poți mânca doi ani
 Dă-ne pe Vulcan legat
 Că-i peșcheș de împărat».
 Grecul lacom răspundeà :

«Dați-mi banii ș'om videà»
 Soliman se bucurà
 Bani 'n poală-i numărà,
 Zece pungi de irmilici,
 Opt de rubiele mici, ^{6*)}
 Și vr'o trei de venetici.
 Iar Pandele ce făcea?
 La stăpănu-i se ducea
 Și cu brău-i de mătasă,
 Brău cu țesătura deasă
 Li legà brațele 'n cruci
 Și'l dăruia rob la Turci.

II.

Lângă malul ridicat
 Stă Vulcanul răsturnat
 Ca stejarul cel frunzos
 În pădure-aruncat jos.
 Imprejuru-i adunați
 Ședeà Turcii inarmați
 Și pe rând se întrebà
 Ca ce moarte i-ar aflà?
 Unii ziceà să-l omoare
 Cu lanț de spânzurătoare;
 Alții să-l cufunde 'n apă;
 Alții să-l înfigă 'n țeapă;
 Alții să-l tae pe loc;
 Alții să-l arunce 'n foc.
 Iar Pandele-i ascultà
 Și la rându-i cuvântà:
 «La cea moară părăsită,
 De stăpănul meu clădită,
 Este-ò piatră de râșnit ²⁾
 Care încă n'a slujit,
 Și e bună de-aninat
 De un gât dè vinovat
 Și 'n Siret de cufundat».
 Turcii toți *evet* ziceà. ^{7*)}
 Pe Vulcan iute-l ducea
 Și de piatră mi-l legà
 Și-n Siret îl aruncà.
 Apele se deschideà
 Și pe loc se închideà
 Cum se 'nchide pe-un mormânt

Gura negrului pământ.
 Apoi Turcii purcedeà,
 La Galați ei se ducea
 Lăsând îndărăptul lor
 Pe luciul apelor
 Văturele ușurele
 Și vârteje 'n cercurele.
 Iar Vulcan se cufundà
 Până-ce de fund el dà.
 Când în fund el ce făcea?
 Brăul cu dinți-l rodeà,
 Mâna dreaptă-și desfăcea,
 Din picioare s'opinteà
 La lumină de eșia.
 Apoi, greu el înotà
 Și din gură cuvântà:
 «Sărăcuț, amar de mine!
 Căci un ajutor nu-mi vine
 Să mă scoată de la greu
 Să-mi lungească veacul meu!»
 Iată, mări, că de-odată
 Li răspunde-un glas de fată:
 «Voinicele, ține bine
 Că eu vin, alerg la tine» ³⁾
 Copilița sprintenică ⁴⁾
 Sărià într'o luntrică
 Și cu mânele vâslă,
 Pe Vulcan de mi-l scăpà
 Iar Vulcan o sărutà
 Și cu drag îi cuvântà:
 «Fire-ai, dragă, fericită!
 Că tu ești a mea ursită ^{8*)}
 Ca lumina de iubită.
 Mergi acum la tine-acasă
 Și-ți ia haine de mireasă
 Și m'așteaptă bucuroasă,
 Că eu dacă-oiu isbândi
 Cu tine m'oiu logodi,
 Ș'om face casă împreună,
 Să trăim viață bună».

III.

El la târg se îndreptà,
 Mamei lui se arată,

Ear bătrâna lăcrimă
 Și cu jale cuvântă:
 «Ale! dragă, de ești viu,
 Spune mamei ca s'o știu
 Iar de nu, să te bocesc ^{9*)})
 Trupul să ți-l pânzuesc,
 Podurile să-ți gătesc ^{10*)}).
 —Nu sunt mort, nu mă boci
 Nici în pânzi nu mă 'nveli,
 Ci în ztremțe mă 'nvelește
 De mă schimbă calicește».
 Făceă mă-sa cum ziceă,
 În calic îl prefăceă.
 El pe uliți apucă,
 Crâșmele de le cercă,
 Cercă una, cercă două
 Pân' împliniă câte nouă.
 Când a fost l'a nouălea
 El inuntru năvăliă
 Că 'n lăuntru el văzuse
 Pe Pandeles ce-l vânduse.
 Vanzătorul stă culcat
 Tocma 'n fund pe un macat
 Lăudându-și faptele
 Și bându-și păcatele.
 «Noroc bîn și veselie
 Celor ce-s în avuție
 Să-mi faceți parte și mie!
 Căpitane Pandelaș
 Tu ce ești un bogătaș!
 Dă-mi o frântă de lețcae
 Că foamea cumplit mă tae
 Și pân' la pământ mă 'ndoaie.
 — Măi străine, măi sărace!
 De-ți-e foame n'am ce-ți face
 Că mă țin greu înșelat
 De toți banii ce i-am dat
 Pe ist paloș oțelit
 Cu mănunchiul poleit.
 — Dă-l incoace fătul meu
 Ca să-l cercetez și eu,
 Și să-ți spun adevărat
 Dac-ai fost tu înșelat».
 Grecul beat paloșu-i dă,

Iar Vulcan cum îl luă,
 Ochii 'n sânge-și încruntă
 Și apoi aspru cuvântă:
 «Alelei! fecior de lele!
 Vanzător zilelor mele!
 Nu te ținea înșelat
 De câți bani pe el ai dat,
 Dar te ține înșelat
 Într'a cui mână l'ai dat.
 Alei! fiară veninoasă!
 Liftă rea, necredincioasă! ^{11*)})
 Ce rău, spune, ți-am făcut
 Turcilor de m'ai vândut?
 Ori la mine n'ai avut
 De mâncat și de băut?
 Haine bune de mbrăcat?
 Cal frumos de 'ncălecat?
 Ai vroit tu să mor eu
 Dar n'a vroit Dumnezeu,
 Că de moarte m'a scăpat
 Să te curăț de păcat!»
 Cum ziceă se și isbiă,
 Capul Grecului tăiă,
 Apoi trupu-i târâiă
 Fără popă nici prohod
 Pân' la capra unui pod,
 Și podeaoa rădică
 Și sub pod îl aruncă.
 Apoi iar se întorceă ⁹⁾)
 Iar pe uliți purcedeă
 Și din Turci el căsăpiă
 Câți pe mână-i încăpeă.
 Apoi iute alergă
 Și voios se cunună
 Cu cea fată Modovancă
 Florică Dunăreancă
 Care 'n haine de mireasă
 L'așteptă de mult acasă.
 Spusu-v'am cântic bătrân,
 Și mai am vr'o două 'n sân.
 De-ați aveă suflete bune,
 Și pe-acele vi le-oiu spune.

N O T E.

1*) *Cu postav verde 'nvălit.*

Colorul verde e purtat la Osmanlii numai de persoanele ce au un caracter sacru, precum hogii, dervișii, imamii, fiind-că stindardul lui Mohamed, sangeacul, e de culoare verde.

2*) *Cu cinci-zeci de Eniceri.*

Miliția Enicerilor a fost instituită la 1362, sub sultanul Amurat, de către marele Vizir Kara Halil Bașa. Ea eră compusă de robi luați în războaie după ce Ornus Beglerberg dela Rumelia luă Ipsala și Malgara. După formarea acestei vestite miliții, un Șeik anume Hagi Bektaş o bine-cuvântă, zicând: «Numele vostru să fie *lenghișchri* (cuvânt compus de *enghi*, nou, și *chehri*, soldat); înfățișarea voastră să fie vie și mândră; mâna voastră să fie invingătoare; sabia voastră ascuțită, lancea voastră totdeauna gata de-a lovi capul dușmanului, și ori unde veți merge să vă întoarceți cu chipul inflorit de sănătate.

3*) *Și de pânzi înălbitoare.*

Viața patriarhală a familiilor române impune femeilor datoria de a țese în case pânza trebuitoare pentru îmbrăcăminte bărbaților și a copiilor. Ele au perfecționat această industrie și a ajuns a face menseșterguri și ștergare foarte frumoase.

Femeile dela munte poartă ștergare de mătasă lucrate de dânsese, ce se deosebesc prin dibăcia țesăturilor.

4*) *Unde-i aprigul Bogdan.*

Turcii dau Moldovii denumirea de Bogdania, după numele lui Bogdan, fiul lui Ștefan cel mare, ce a închinat țara sub suzeranitatea Sultanilor. Ei le zic Moldovenilor Bogdani.

5*) *Cu trei caftane 'ntr'o mână.*

Caftanul e o haină orientală ce servea înainte ca un semn de onor. Domnii când primiau Domnia, și boerii când primiau boeria, erau investiți cu caftane.

6*) *Opt de rubiele mici.*

Monedă turcească de aur.

7*) *Turcii toți evet zicea.*

Evet, cuvânt turcesc ce însemnează: așa.

8*) *Că tu ești a mea ursită.*

Ursitul sau ursita însemnează mirele sau mireasa hotărâți de soartă. Flăcăii și fetele cred că norocul se ocupă de viitorul lor. Fetele mai cu seamă sunt în plecare de a-și căta ursiții în fața apei de pin fantani, în lucirea misterioasă a stelelor, în forma copacilor de pin păduri, etc.

9*) *Ear de nu să te bocesc.*

Bocitul e un obicei ce există la Români de pe timpul vechilor Romani. Ca și în epoca lui Traian se află între femei, *bocitoare*, care merg de bocesc morții pe la case, și pomenesc cu un ton plângător, de toate meritele lor.

10*) *Podurile să-ți gătesc.*

Când este a se face vre-o înmormântare, obiceiul antic cere de a se așeza poduri în calea mortului. Se întinde pe pragul porții casei o pânză albă peste care trece cortegiul. O a doua pânză se pune asemenea la jumătatea drumului, și o a treia pe pragul porții dela biserică. Acele pânze se dau pe urmă de pomană la săraci împreună, cu lumânările de ceară și cu monezile aruncate pe ele.

Aceste poduri alegorice inchipuesc punțile ce are a trece sufletul răposatului ca să ajungă la ușa raiului, iar monezile slujesc a plăti *vămile* pe astă lume (?) Afară de zisele monede se mai pune și câte o monedă mică în mâna mortului, pentru-ca să aibă cu ce plăti pe ceea lume barca lui Caron. Românii însă au uitat și pe Caron și râul Stics și câmpii Elisei din Mitologia strămoșească, de când Hristianismul a înlocuit religia păgânismului.

11*) *Litfă rea, necredincioasă.*

Cuvântul litfă care la început serviă a denumi pe Polonii din Litfania, a ajuns a însemnă *neam rău și fără credință*. Prin urmare el se aplică de Români la orice popor care i-au făcut daune rele.

INSEMNĂRI :

- 1) Unde Padișahul scrie.
(*Mnscr. Acdm.*)
- In luntriță mi-l suia
Și la mal ea mi-l scotea.
(*Mnscr. Acdm.*)
- 2) Este-o piatră chiar de moară
Nici prea grea, nici prea ușoară.
(*Mnscr. Acdm.*)
- 3) «Că eu vin, alerg la tine».
— «Vină zău, că nu mai pot
«Vai! am obosit de tot!»
(*Mnscr. Acdm.*)
- 4) Copilița mi-l zăria
Ca o pasăre săria
Intr'o luntre părăsita
Jumătate putrezită,
Si cu mânilor văslă
Lângă el pân' se află.
Apoi șterile-i tăia
- 5) Apoi iar se întorcea
Iar pe uliți purcedea,
Mânici dalbe suflecând
Paloșu 'n vânt fluturând.
Și pe turci mereu cătând
li găsiă la cafele
Bulbucind din narghilele
Si sorbind încet cafele.
Căsăpia el eăsăpia
Câți pe mână-i încăpeă,
Apoi vesel alergă
Si de nuntă o rugă
Pe cea fată Moldoveancă
Florică Dunăreancă
Care 'n haine de mireasă
L'așteptă de mult acasă.
(*Mnscr. Acdm.*)

XXXV.

C O R B A C ¹⁾

Corbac zace la 'nchisoare ²⁾
De trei ani lipsiți de soare,
In oraș la Tarigrad

In beciu la Sultan Murad.
El oftează și jăleşte
Și pin gratii tot privește

Când la nori purtați de vânt
 Care plouă pe pământ,
 Când la cârduri de cucoare
 Ce mereu zbor cătră soare.
 Eată, mări, că 'ntr'un nor
 El zărea un corbușor
 Ce pe sus tot croncăniă
 Și din aripi tot băteă.
 «Alelei! Corbac ziceă
 Căci n'am durdă, pui de corb,
 Sângile să mi-ți'l sorb!
 Ce tot zbori și croncănești?
 Ori pe mine mă jălești
 Ori de mine tu-ți bați joc?
 Rămânere-ai fără cioc,
 Și ți-ar cădeă unghile
 Să n'acați cu dânsele!»
 Corbul cât îl auziă
 Din cel nor se repeziă,
 Pe fereastă se lăsă
 Și pe limbă-i cuvântă:
 «Corbăcele, dragul meu!
 Ce mă blestemi așa rău?
 Că umblu de rândul tău
 De trei ani fără 'ncetare
 De când zaci la închisoare.
 Maică-ta mi-a poruncit
 Să tot zbor neoboșit
 Pe spinarea vântului³⁾
 În jurul pământului
 Să te afflu, ca să știu
 De ești mort, sau de ești viu.
 — Alei! corbi, de-i așa
 Eu nu te-oiu mai blestemă
 Ci cu lacrimi te-oiu rugă
 Că să faci pe gândul meu,
 Să-mi aduci cu pliscul tău
 Cinci fuioare de mătasă
 Dela mama, de acasă
 Și încă earba ferului^{1*)}
 Din codrul Neferului».
 Corbul iute 'n zbor săreă
 Cât pe cer el se zăreă
 Mai întâi ca un porumb,
 Apoi numai cât un plumb,

Pân' ce-n zare ajungeă
 Și din zare se ștergeă.
 Două zile nu treceă,
 Corbușorul se 'ntorceă
 Și cu pliscul aduceă
 Cinci fuioare de mătasă
 Cea mai bună și aleasă
 Și încă earba ferului
 Din codrul Neferului.
 «Alel! Corbușorul meu
 De-a vrea sfântul Dumnezeu
 In cea lume să scap eu,
 Jur să mi te înfrățesc,
 Și să mi te tot hrănesc,
 Nu cu carne păsărească
 Ci cu carne păgânească,
 Nici cu sânge păsăresc
 Dar cu sânge păgânesc!»
 Corbea timpul nu perdeă,
 El mătasa o torceă
 Lungă funie-o făceă
 Și de gratii o prindeă.
 Apoi când noaptea cădeă
 El cu earba cea de fer
 Atingea gratii de fer;
 Gratiile, ca de foc
 Se topiă toate pe loc.
 Numai una rămâneă
 Care funia țineă.
 Dacă videă și videă
 Corbac timpul nu perdeă,
 Funia 'și-o apucă,
 Pe funie lunecă,
 Legănat mereu în vânt
 Până ce dă de pământ.
 Apoi el se depărtă
 Și din gură cuvântă:
 «Corbi, corbi, frățior
 Mergi la maica cea cu dor
 Și-i du veste c'am scăpat
 Dela loc întunecat,
 Și de-acum ca să mă 'mpac⁴⁾
 Eu din funie-am să fac
 Colan mândru pentru Turci
 Ca să mi-i ridic în furci!»

NOTE.

Această baladă are multă asemănare cu cea a lui Novac și Corbul și pe cât presupun, ea este numai o parte din vre-o altă baladă ce s'a pierdut.

1*) *Șincă iarba ferului.*

În povești se pomenește ades de o iarbă ce are putere a topi ferul dela zăvoarele închisorilor. Ar fi de crezut că iarba ferului nu e alta decât iarba de pușcă, dacă poveștile populare n'ar fi existat înainte de descoperirea prafului.

INSEMNAȚII :

- 1) În manuscris e titlul: „*Corbac și Corbul*”.
- 2) De trei ani lipsiți de soare
Corbac zace la închisoare,
Mult departe de Bârlad
În orașul Țarigrad..
- 3) Pe aripa vântului.
(*Mnscr. Acdm.*)
- 4) Spune-i Tatei, lui Corbac
Că din funie-am să fac., etc.
(*Mnscr. Acdm.*)

XXXVI.

NOVAC ȘI CORBUL ¹⁾

I.

Fost-a, cică un Novac,
Un Novac, Baba Novac, ^{1*)}
Un viteaz de-ai lui Michai ^{2*)}
Ce săriă pe șapte cai
De strigă Craiova vai!
El un fecioraș aveă
Și tot astfel îi ziceă:
«Fecioraș, Gruiuțul meu!
Ascultă de ce-ți zic eu,
Să nu cazi la vre-un loc rău,
La loc rău și mult departe,
În neagra străinătate. ^{3*)}
Dacă sorții te-or purtă
Țările de-a vântură
Și 'n Stambul de a intră,
Tu de asta nu uită:
Vamă dreaptă să plătești,
Armele să-ți oțelești,

Hainele să-ți primenești
Ca să pari un biet sărac,
Să nu sameni a Novac
Că nu-i Turcilor pe plac.»
Grue 'n Țarigrad intră,
Vamă dreaptă el nu dă,
De haine nu se schimbă,
Ci pe uliți se primblă
Tot în haine Novăcești
Cum e drag ca să-l privești!
Turcii toți cât îl zăriă
Între dânșii se grăiă:
«Ista-i Gruea lui Novac,
Lui Novac Cara-iflac!» ^{4*)}
Și pe loc ei s'adună,
Și de Grue s'adină,
Și cu Grue se luptă,
Și pe Grue mi-l legă,
Cu trei funii de mătăasă,
Din ele să nu mai iasă!

Dar când Grue se 'ntindea
 Două funii se rupea,
 Numai una rămânea,
 Una lungă nodoroasă,
 Cât un braț voinic de groasă!
 Turcii iute-l cuprindea
 Și 'ntr'un beciu îl închidea
 Lumea să n'o mai privească,
 Soare să nu mai zărească!

II.

Grue zace la 'nchisoare,
 De trei ani lipsiți de soare
 Și prin gratii lung privește
 Cerul care strălucește
 Și de dânsul nu 'ngrijește!
 Dor cumplit inima-i seacă,
 Plâns de jale mi-l înecă,
 Când zărește despre soare
 Cărduri, cărduri de cucoare,
 Călătoare, zburătoare,
 Și de el nepăsătoare.
 Iată, mări, cum plângea
 Că 'n departe, sus zăria
 Un corb negru, corbișor
 Ce zbură încetișor
 Și din aripi tot bătea
 Și cu jale croncăniă.
 Iar Grue se amărea
 Și din gură-amar zicea:
 «Căci n'am durdă, pui de corb
 Zilele să ți le sorb!
 Ce tot țiți și croncănești
 Ori de mine te gătești?
 Corbul se apropieă
 Pe fereastră se puneă
 Și din pliscu-i răspundeă:
 «Grușor, drăguțul meu!
 Ce mă blestemi așa rău
 Când umblu de rândul tău?
 — Alei, corbi, corbișor,
 De vrei tu să-mi faci pe dor,
 Ține inelușul meu

Și du-l unde voesc eu }
 În munții Catrinului,
 În pădurea Pinului }
 La condacul lui Novac,
 Lui Novac, Baba-Novac.
 Și mă jur că de-oiu scăpă,
 Pe tine te-oiu adăpă
 Nu cu sânge păsăresc,
 Dar cu sânge păgănesc!»
 Corbul vesel croncăniă,
 Inelu 'n plisc îl puneă,
 Aripele-și întindeă,
 Și pe cer el se zăria,
 Întâi ca un porumbaș,
 Apoi ca un lăstunaș
 Apoi ca un bondăraș
 Și 'n zare dacă-ajungeă,
 El din zare se ștergeă.

III.

În munții Catrinului
 În pădurea Pinului,
 Odihneă Baba-Novac
 La umbra unui copac,
 Și p'în vis el tot vedeă
 Pe feciorul său Gruea.
 Iată-un corb că se iviă,
 Și pe-o creangă se puneă
 Chiar de-asupra capului
 Capului Novacului;
 Corbulețul ușurel
 Aveă 'n pliscu-i un inel
 Care jos cădeă din el
 Chiar în barba lui Novac
 Lui Novac Baba-Novac.
 Adormitul se treziă,
 Si inelul cât vedeă,
 Scoteă haine Novăcești
 De puneă călugărești
 Scoteă cuca de Novac⁵⁸)
 Și puneă un comănac,
 Și 'ncălecă voinicește,
 Și purcedeă vulturește,

Cu desagi, cu buzdugele
 Pline de Mahmudele, ^{6*)}
 El mergea și iar mergea,
 În Țarigrad ajungea,
 La divan că se ducea
 Și din gură-așa zicea:
 «Auzit-am, auzit
 De-un voinic ce mi-ați rob
 Iată-mă's că am sosit
 Să vi'l plătesc îndoit».
 El desagii deșertă,
 Turcii toți năvală dă,
 Și pe jos se tăvăliă,
 Unul pe-altul se 'mpingeă.
 Iar Novac că alergă

Pe Grue mi-l deslegă,
 Un paloș în mână-i dă
 Și din gură cuvântă:
 «Bate tu marginile
 Eu să bat mijloacele,
 Că le știu soroacele.
 Ei tăia la Turci, tăia
 Pân' ce bine osteniă,
 Apoi iute purcedeă
 Amândoi de se ducea,
 În codrii Catrinului,
 În pădurea Pinului,
 Unde corbii locuesc
 Și ca frunza se 'nmulțesc
 Și bine hălăduesc!

NOTE.

1*2*) *Un Novac, Baba-Novac*
Un viteaz de-a lui Mihai.

Pintre generalii lui Mihai-Vodă Viteazul s'a deosebit Baba-Novac, om credincios al Domnului, și carele a avut o moarte glorioasă de martir, din ordinul lui Ciaki și al Senatului Unguresc.

3*) *In neagra străinătate.*

Simțul de naționalitate și iubirea de patrie sunt așa de adânc întipărite în inimile Românului, că pentru el străinătatea e neagră, fără lumină. Soarele nu-l încălzește pe pământ străin!

Românii sunt supuși tristei boale a nostalgiei când se află dișterăți. De aceea în armia Austriacă unde sunt mulți feciori din Ardeal și din Bucovina, legea de pedeapsă în contra fugirei din oaste, e mult mai puțin aspră pentru Români. Un cântec vechiu zice:

Român în țară străină,
 Duce dorul și suspină.

4*) *Lui Novac Cara-Iflac.*

Turcii numesc pe Români Iflac, adică Valac, însă pe acei din Valachia îi chiamă *Cara-Iflac*, Români negri, și pe cei din Moldova, *Ac-Iflac*, Români albi.

5*) *Scoteă cuca de Novac.*

Cuca era un soi de coafură împodobită cu pețe de struț, cu care Domnii Moldovii și ai Valahiei erau încoronați când ei mergeau de se inchinau Sultanului ca să primească investitura. Obiceiul eră ca până a nu intră în sala de audiență a Sultanului, Arzodași, cel întâiu ușier numit Capusilar Kiethudași, să imbrace pe Domn cu caftan, și Muhzur Aga să-i pue pe cap cuca Domnească. Mai eră însă și alte cuce mai mici pentru Solaki.

6*) *Pline de mahmudele.*

Monedă turcească de pe timpul lui Sultan Mahmud.

INSEMNĂRI :

¹⁾ În *Balade* p. II—1853, balada e dată în următoarea formă :

NOVAC ȘI CORBUL

Frunză verde mândănac,
Fost-au, cică, un Novac
Ș'un fecior mândru aveă,
Cărui Gruea îi ziceă.
Când Gruea voinic eră
Astfel taica 'i cuvântă :
«Fecioraș, Griuțul meu,
«Ascultă cuvântul meu :
«Să nu cazi la vr'un loc rău
«La loc rău și mult departe,
«La neagra străinătaie.
«Eu văd ce ți se gătește,
«Soarta ce îți hotărăște
«Într'un oraș depărtat
«Ce se zice Țarigrad,
«Acolo când îi intră
«De aceasta nu uită,
«Vamă dreaptă să plătești
«Și coiful să ți-l clătești».
Gruea 'n Țarigrad intră
Iar vamă dreaptă nu dă
Ci 'ntr'o cafenea intră.
Turcii pe Gruea-l zăria
Și 'ntre ei așa grăia :
«Ista-i Gruea lui Novac
«Ce-a dat iurus prin Bugeac
«Și țări multe a pradat
«Și'n urmă-i foc a lăsat.»
Turcii iute s'adună
Și pe Grue mi-l legă
Cu trei șfere de mătase
Tocmai ca brațul de groase,
Dar când Gruea se 'ntindea,
Două șferi că se rupeă
Numai una rămânea.
Turcii iute-l cuprindeă
Și la temniță-l duceă.
Gruea 'n temniță zăcea
Și prin gratii lung priviă,
Priviă cerul și pământul,
Norii ce umblau ca vântul,
Cârduri multe de cucoare
Ce zburau mereu spre soare
Si-un dor mare-l apucă
Ce la inimă-l secă.
Iată, mări, cum priviă
Că departe el zăria
Un corb negru corbișor
Ce zbură incetișor
Și să tot apropiă

Și cu jale croncăneă,
Iar Gruea cât l'auzia
Astfel din gură ziceă :
«Căci n'am flintă, puu de corb,
«Sângele să mi-ți'l sorb !
«Ce tot țiți și croncănești ?
«Ori pe mine mă jălești,
«Ori de mine tu-ți bați joc ?
«Rămânere-ai fără cioc
«Și ți-ar cădeă unghile
«Să n'acăți cu dânsel».
Iar corbul s'apropiă
Lângă gratii se puneă
Si lui Grue răspundeă :
«Vai tu, Grue, dragul meu,
«Ce mă blăstemi așa rău ?
«Că umblu de rândul tău,
«Că m'a trimis maică-ta
«Să caut de soarta ta».
Grue cum îl auzia
Cătră Turci așa grăia :
«Turcilor, dușmanii mei,
«Dacă nu sunteți mișei
«Sloboziți-mi voi dreapta
«C'am un lucru de-a lucră.
«Am să scriu o cărticea
«S'o trimit la maică-mea ;
«S'o trimit la tatăl meu
«Să afe c'am să mor eu».
Turcii mâna-i slobozia,
Gruea cartea mi-o scrieă
Și corbului o dădeă
Și din graiu așa-i grăia :
«Alei ! dragă corbișor,
«De-i zbură numai un sbor
«Să duci cartea la tata,
«Mă jur ție că ți-oiu dă
«Numai carne de catană
«Și sânge de coțofană».
Corbul vesel croncăneă,
Cartea 'n ciocu-i o prindeă
Aripile-și întindeă
Si pe cer el se zăria
Întăiu ca un porumbaș,
Apoi ca un lăstunaș,
Apoi ca un bondăraș,
Și apoi se tot perdeă
Încât nu se mai zăreă ;
Cartea iute o duceă
Și lui Novac o dădeă.
Iar Novac cel înălbit
Se apucă de cetit..
Ceteă nu știu ce ceteă
Că de-odată s'otereă !
Țipă haine husărești

Și 'mbracă călugărești,
 Și încălecă voinicește
 Și purcedeă olăcește
 Cu desagi, cu burdujele
 Pline de mahmudele
 Și 'n Țarigrad ajungeă
 Și Turcilor bani ducea
 Și din gură le grăiă :
 «Auzit-am, auzit,
 «De-un voinic ce mi-ați robii
 «Și mă iată c'am sosit
 Să vi-l plătesc indoit!»
 Turcii la bani lâcomiă

Și pe Grue 'l sloboziă,
 Iară Grue cum ieșiă
 Prin văzduh pe sus priviă
 Și pe Corbu mi-l zăriă
 Și cu drag așa-i grăiă :
 «Alei! Coarbe, corbișor,
 «Tu de-acum 'mi-ești frățior!
 «Și mă jur să te 'nfrățesc
 «Și mă jur să te hrănesc
 «Nu cu carne cătânească
 «Ci cu carne păgânească,
 «Nu cu sânge păsăresc
 «Ci cu sânge păgănesc».

XXXVII.

FATA CADIULUI

La grădină, la cerdac ¹⁾
 Lui Hagi Baba-Novac ^{*)}
 Care poartă comanac, ^{**)}
 Lungă masă e întinsă
 Și de oașpeți mulți cuprinsă.
 Dar la masă cine șede?
 Pe 'mprejur cine se vede?
 Șede bătrânul Novac
 Ce trăește-acum de-un veac, ³⁾
 Cu cinci-zeci de finișori,
 Tinerei, mândri bujori,
 Și cinci-zeci de finișoare,
 Tinerele garofioare.
 Toți cu bine petreceă
 Pe Novac îl fericeă,
 Numai tânărul Ioviță
 Copilaș de Novăciță,
 Nici nu beă, nici nu mîncă;
 De la inimă oftă.
 «Nepoștele hăi, Ioviță
 Copilaș de Novăciță,
 Șoimuleț, puiu de român
 Ce nu știe de stăpân!
 Nici nu bei, nici nu mîncâci,
 Ce stai pe gânduri adânci?

— Eu pe gânduri am căzut
 De când, moșule-am văzut ⁴⁾
 Pe fata Cadiulul ⁵⁾
 Din satul Odriului. ⁶⁾
 — Fecioraș puiu de român
 Ce nu știe de stăpân!
 Dacă este mări-așă,
 Incetează de-a oftă
 Și te dū în grajdul meu
 De-ți alege-un puiu de zmeu
 Din cinci-zeci de bahameți
 Bahameți cū perii creți,
 Și-ți fă singur izbânda
 Ca să-ți capeți dobânda.»
 Tinerelul se sculă,
 Lui Novac se închină,
 Mâna dreaptă-i sărută ⁷⁾
 Și la grajd se îndreptă.
 Iar la grajd dacă mergeă ⁸⁾
 El un mânz își alegeă,
 Mânz de fugă sprintenel,
 Eșiă 'n vară pătrărel, ⁹⁾
 Mânz ce fuge ca șoldanul
 De nu-l prinde nici arcanul.
 Pe el iute că săriă

Și din fugă mi-l opriă
 La o poartă de grădină,
 De grădină cu flori plină
 Unde stau cadânele ^{6*)}
 De se'ngân cu florile.
 «Tu, fată-a Cadiului
 Din satul Odriului,
 Ghelai, ghelai pân'colea ^{7*)}
 Ca să-mi dai o floricea
 Și mi-o dă cu mâna ta
 Ca să-mi dregă inima.»
 Copila Cadiului
 Din satul Odriului
 Rumioară, se făcea
 Și trei flori ea-și alegea
 Și trei flori ea culegea,
 Ș'un fir de păr își smulgea ⁸⁾
 Și cu firul le lega
 Ș'apoi tainic ea le dă
 Unei roabe mândruliță
 Să le ducă la porțiță.
 Voinicelul greu oftă
 Perișorul sărută
 Și din gură cuvântă:
 «Tu, fată-a Cadiului,
 Surioara Crinului!
 Ghelai, ghelai pân'colea
 Ca să-mi dai o floricea,
 Dar mi-o dă cu mâna ta
 Ca să-mi dregă inima.»
 Copila Cadiului
 Din satul Odriului
 Bujorică se făcea
 Ș'o garoafă culegea
 O garoafă ca și ea,
 Apoi singură-o ducea,
 Celui mândru Novăcel ⁶⁾
 Avere-ar parte de el!
 Feciorașul se plecă,
 De mijloc o apucă,
 La sânu-i o ridică
 Și la fugă se-aruncă,
 Și din fugă-o desmierdă

Mii de sărutări îi dă.
 Iar cea roabă medioară
 Și de minte cam ușoară
 Șpaimă singură-și făcea,
 Și 'ntr'un suflet se ducea
 La Cadiu, la cafenea
 Unde beau Turcii cafea.
 «Sai Cadiule, nu stă
 C'au răpit pe fiica ta!»
 Cadiul se 'ngălbineă ⁷⁾
 Cealmoa pe ochi puneă
 Pe-o tătarcă 'ncălecă ^{8*)}
 Și la goană se luă
 Eapa câmpii apucă,
 Urechiușile-și culcă,
 Urma mânzului călcă.
 Fugeă mânzul nechezând,
 Eapa fugeă renchezând,
 Ș'așa bine că fugea,
 Mai că mai îl ajungea.
 Dacă videă și videă
 Fata mintea nu-și pierdeă ⁸⁾
 Ea pe mânz că se plecă
 De urechie mi-l mușcă ^{9*)}
 Urechiușea sângeră,
 Ear mânzul se oțeriă,
 Și săriă, săriă, săriă,
 Ș'așa bine că fugea,
 Într'o clipă ajungea
 În grădină, la cerdac,
 La Hagi Baba-Novac ^{10*)}.
 Cadiul încă sosiă,
 Eartaganul și scoteă,
 Iar Novacul cel bătrân
 Ce nu știe de stăpân,
 Iși ridică genele,
 Genele cu cărgele
 Ca să-și vază oaspele:
 «Stăi, cuscre Cadiule,
 Să ne-ascultăm vorbele,
 Că junii fac cetele
 Și bătrânii păcele!»

NOTE.

1*) *Care poartă comanac.*

Comanacul e coafură călugărească. -- Este de crezut că bătrânul Novac din această baladă nu e tot acela din balada precedentă, căci nu se potrivește comanacul său cu hainele novăcești, și cuca viteazului ostaș și prietin a Domnului Mihai Viteazul.

2*) *Pe fata Cadiului.*

Cadiu, cuvânt turcesc ce însemnează judecător.

3*) *Din satul Odriului.*4*) *Mâna dreaptă-i sărută.*

Sărutul de mână e un semn de respect din partea celor tineri către cei mai bătrâni. Acest obicei există din vechime la Români, căci ei au mult respect pentru bătrânețe.

5*) *Eșii 'n vară pătrărel.*

Adică de patru ani.

6*) *Unde stau cadânele.*

Femeile turcești port numele de cadâne.

7*) *Ghelai, ghelai pân' colea.*

Expresie turcească ce însemnează: Vină până colea.

8*) *Pe-o tătară 'ncălecă.*

Adică: încălecă pe o eapă de soiu tătareș.

9*) *De urechie mi-l mușcă.*

Acest fapt se găsește raportat în călătoria D-lui de Lamartin în Orient. Un Arap furând calul altuia, acesta se luă pe urma furului, dar când eră să-l ajungă, el însuși îi strigă ca să muște calul de ureche, căci el preferă a-l pierde de cât a-l vedea ajuns de alt cal.

INSEMNĂRI :

*) *Lui Hagi-buba-Novac.*

Acest nume al lui Novac se găsește în cântecele populare ale Sârbilor și în acele din Transilvania. În colecția tălmăcită în limba franceză de d-l Auguste Dozon, cancelarul consulului general al Franciei la Belgrad, sunt două balade care încep așa: *Novac et Radivoi boivent du vin dans la Romania la verte montagne, etc.* (Mnscr. Acdm.)

1) La kiliea lui Novac.

(Balade. P. II. 1853).

2) Care poartă comanac.

(Balade. P. II. 1853).

5) De când, moșule-am văzut

Pe fata Cadiului,

Nepoata Sultanului,

Că de când o am zărit
Firea în trupu-și au perit!*

— Nepoțele hăi, loviță

Copilaș de Novăciță

Dacă este mări-așă...

(Balade. P. II. 1853).

- 4) Dar din cinci-zeci de bahmeți
De bahmeți cu perii creți
Nici unul nu-i cuvenea:
Dacă vedeă și vedeă
Mai în fund el se ducea
La un mânz ce necheză;
Mânz de vine cam sgârcit,
Făcut tocmai pe fugit,
Care fuge tot cu anul
Și nu-l prinde nici arcanul.
De la esle mi-l luă
Pe el iute s'arunca
(Balade. P. II. 1853)
- 5) Și trei flori că trimitea
Cu-o copilă medioară
Cu costița gălbioară.
Ioviță le priimeă
La inimă le strângeă:
Și din gură iar grăia:
— «Tu fată-a Cadiului, etc.
(Balade. P. II. 1853)
- 6) Lui Ioviță de-o ducea.
(Balade. P. II. 1853)
- 7) Cadiul se 'ngâlbeniă
Cealmaoa pe ochi puneă,
Narghileaoa-și asvârliă,
Ș'o tătarcă 'ncălecă
Fără chingi și fără șă.
(Balade. P. II. 1853)
- 8) Ear fata Cadiului
Nepoata Sultanului
Se 'ntindeă și se plecă,
De ureche mi-l mușcă.
Săreă mânzul și zbieră
Și'n trei copce el eră
La chilia lui Novac
Care poartă comanac.
Cadiul încă soseă
Și pala din brău scoteă.
Iar Hagi-baba-Novac
Care poartă comanac
Iși ridică genele
etc.
(Balade. P. II. 1853)

XXXVIII.

MOGOȘ VORNICUL ¹⁾

În oraș, la București
Tot să stai și să privești
Pe cei șapte voinicci,
Mândrii pușori de zmei,
Șapte frați ca șapte brazi
Toți de-ai lui Mogoș cumnați.
Ei în capul podului
În fruntea norodului
Așteptă pe sora lor
Și pe mândru-i soțior,
Mogoș vornicul bogat
Ce glumește ne-ncetat.
Ei la umbră se culcă,
Bea voios și ospătă,
Cu ploscuța închină
De cinci vedre ș-o ocă
Vadra Țarigradului,

Măsura 'mpăratului.
Iar fratele cel mai mare,
(Că-i mai mare minte n'are)
Pe drum ochi-și alergă
Și cu glas dogit strigă:
«Zăriți voi ce zăresc eu?
Eată vine ca un zmeu,
Vine Mogoș vornicul,
Călare pe galbinul».
Frații toți mi se sculă,
Peste câmpuri se uită,
Și videă, mări, videă
Cum veneă Mogoș veneă:
«Bună ziua, șapte frați,
Șapte frați ca șapte brazi!
— Bun sosit, frate cumnate,²⁾
Ai venit pe ne-așteptate.

Dar unde ți-e soțioara?
 Ce ne-ai făcut surioara?
 Ori poate c'ai și uitat
 Cătră noi că te-ai legat
 Când pe Stanca ne-ai luat
 S'o aduci la frațiori
 Pe eamnă de nouă ori,
 Că-s mai multe sărbători;
 Pe vară de patru ori,
 Că-s mai multe lucrători?
 — Ba, măi frați, eu n-am uitat
 Către voi că m-am legat,
 Și cu Stanca am plecat
 S'o duc la desfătat
 Dar în drumul părăsit
 Turci, Tătari ne-au întâlnit,
 Și pe Stanca mi-au răpit.
 — Pe Stăncuța ni-au răpit
 Și tu, Mogoș, ai fugit?
 Că cei furi nu te-ai luptat,
 După ei nu te-ai luat
 Nouă ani să-i tot alungi
 Și cu moartea să-i ajungi?
 Mori dar, căne blestemat!
 Că ție nu ți-a fost dat
 Ca să fii vrednic cumnat
 Cu-a Stăncuței șapte frați,
 Șapte frați ca șapte brazi!»
 Și cu toții crunt turbă
 Paloșile ridică
 Iar fratele cel mai mare
 (Că-i mai mare minte n'are)
 Paloșul mi-l învărtă,
 În Mogoș îl asvârliă
 Dar nici că mi-l nemeriă.
 Paloșu 'n vânt vâjâia,
 De-un zid mare se lovia,
 Și 'ndărăt se întorcea,
 Lângă Mogoș de cădea,

Și 'n pământ se îngropă
 Și până 'n mănunchi intră.
 Iar fratele cel mai mic,
 (Că-i mai mic, e mai voinic)
 Paloșul mi-l învărtă,
 În Mogoș îl asvârliă.
 Și prin inimă-l junghia!
 Când de-odată ce videă,
 Ce videă și nu credeă?
 O telegă zugrăvită,
 Pe dinuntru poleită
 Cu doi-spre-ce telegari
 Telegari cu coame mari,
 Și-n telegă sora lor
 Înflorind ca un bujor!
 «Bună ziua, frații mei,³⁾
 Șapte pușori de zmei!
 Dar unde vi-i cumnatul?
 Ce mi-ați făcut bărbatul?
 — L-am trimis în iad de-a drept'
 Cu șapte paloșe -n pept,
 Că nu-i vrednic să trăiască
 Și cu noi să se rudească,
 Cine 'n oardă păgânească
 Nu știe să vitejească
 Și nevasta să-și păzească!
 — Vai de mine! ce-ați făcut?
 Vai de voi! n'ați priceput
 Cum că Mogoș a glumit
 Când de mine v'a grăit?
 Bine vorba n' sfârșiă,⁴⁾ ⁵⁾
 Lacrimi din ochi îi eșia,
 Lângă Mogoș ea cădea
 Cu brațele-l cuprindea
 Il bocea, îl dismierdă
 Apoi sufletul și-l dă
 În capătul podului,
 În ochii norodului!

NOTE.

• Poate-că legenda raportată aici să fie izvorul de unde se trage numele podului Mogoșoaei din București.

INSEMNĂRI :

- 1) In Mnsr. Acdm: *Mogoșoaea*.
 2) — «Cale bună, măi fârtate
 Popas bun frate cumnate!»
 3) Bună ziua șapte frați
 Șapte frați ca șapte brazi!
 4) Stăncuța se 'ngălbineă,
 Sângele 'n trup îi răceă,
 La pământ ochii ținteă,
 Urma sângelui cătă,
 După sânge se luă
 Tot de-alungul podului
 Pin mijlocul târgului,
 Și mergeă, mări, mergeă
 Pân' la groapă ajungeă:
 5) Bine vorba nu sfârșia
 Sufletul din trup ieșia
 Iar Stăncuța se pierdea,
 Moartă la pământ cădea
 In capătul podului
 In ochii norodului
 (*Mnsr. Acdm.*)
 (*Balade P. II. 1853*)

XXXIX.

B U J O R

I.

Frunză verde de negară;
 A eșit Bujor în țară! ^{1*})
 Bate, pradă, nu omoară
 Pe ciocoi îi bagă 'n fiară, ^{2*})
 Să-i deă bani de cheltuială
 Și haine de primineală.
 Bujor ese, Bujor zice:
 «Halal de tine, voinice!
 Haideți copii după mine
 Că știu calea 'n codru bine,
 Și știu turme de berbeci,
 Isoare cu ape reci,
 Și neveste frumoșele
 Și desagi cu rubiele!»

Ici în vale, colea 'n vale
 Sună-un glas duios cu jale,
 Glas frumos de fată mare,
 Bujor prinde-o sărutare!

Ici în vale, la pârâu
 Două fete spală grâu,
 Bujor le ține de brâu!

Ici în vale, la fântână,
 Două fete spală lână,
 Bujor le strânge de mână!
 Ici în valea lui Terinte,
 Două fete culeg linte,
 Bujor le scoate din minte!

II.

Frunză verde de negară;
 La Focșani între hotară,
 Este-un bordeiu cam plecat ^{3*})
 De copaci încunjurat.
 Acolo-i Bujor culcat,
 La Anița văduvița,
 Ce-i dă vin tot cu vădrița
 Și-l imbată cu gurița:
 «Anițico, draga mea!
 Mult mi-e dor de-o floricea,
 Floricică rumeoară
 Care-o porți în buzișoară.
 — Ștefănică Bujoraș!
 Floricica dați-o-aș.

Na și na gurița mea
De-o sărută cât îi vrea.
Iar de băut, nu mai bea
Că potira-i cât coala.
— Las' să vie că nu-mi pasă
Când mi-e paloșul pe masă
Și mândruța dragăstoasă».
Sărutatul n'au sfârșit,
Potira c'a și sosit.
Luptat-a Bujor, luptat,
De potiră n'a scăpat!

III.

Frunză verde de negară,
Pe Bujor mi-l duc prin țară
De-l arată ca pe-o fiară!
Și mi-l pun la închisoare,
Fără arme, fără soare!
Oliolio! codru frunzos
Cât ești vara de frumos
Iarna putrezești tu jos!
Ca tine Bujor în gros
Stă culcat cu fața 'n jos.

IV

Frunză verde de negară,
Pe Bujor mi-l judecară,
La Divan îl întrebară.
Mulți creștini de-a omorât
Cât prin țară a hojit?
Iar Bujor cruce-și făcea
Și cu dreptul răspundeă:
«Morți de om eu n'am făcut,
Dar ciocoi mulți am bătut!
— Ștefane, Bujorule¹⁾
Unde-ți sunt averile
Ca să-ți scapi tu zilele? ^{4*)}
— Le-am ascuns pe la copaci,
De-ajutor la cei săraci
Să-și cumpere boi și vaci!» ^{5*)}

V.

Frunză verde de negară,
Bujor se sue pe-o scară...
Plâng săraci cu jale-amară,
Că nu-i scara Domnilor
Și e scara hoșilor,
Calea neagră-a morților!

NOTE.

1*) *A eșit Bujor în țară.*

Acest hoț vestit, poreclit Bujor din cauza culoarei părului său, a eșit în țară pe la începutul veacului XIX. El eră fecior boeresc la moșia unui boer pân'a nu se dă la hoție; fiind însă rău bătut într'o zi de stăpânul său, Bujor a apucat calea codrului, ca să-și răzbune în contra boerilor. Cântecul însuși zice că el nu făcea morți de om, dar aveă mulțumire a pune pe ciocoi în lanțuri.

2*) *Pe ciocoi îi bagă 'n fiare*

Fiare în loc de fere, provincialism.

3*) *Este-un bordeiu cam plecat.*

Bujor a fost prins într'un bordeiu, aproape de Focșani, unde el se odihniă.

4*) *Ca să-ți scapi tu zilele.*

După înțelesul acestor două versuri, se vede că și pe timpul lui Bujor unii din judecători erau supuși farmecului banilor.

5*) *Le-am ascuns pe la copaci,
De-ajutor la cei săraci,
Să-și cumpere boi și vaci.*

Hoții Români s'au arătat mai totdeauna cu îndurare pentru cei slabi și săraci; de aceea și poporul îi consideră ca pe niște eroi și are pentru ei o dragoste plină de admirare.

În cele mai multe balade hoții sunt reprezentați cu culori vii și măndre. Voicu, un alt hoț ce s'a arătat în țară după Bujor, răspunde ca și acesta jucătorilor ce-l întrebau despre averile adunate:

Averile nu v'oiu dà,
Că pe Voicu-ți spânzură.
Și voi galbini-ți luă,
Cu cărțile îți jucă,

Cu droștele îți primblă,
Cu muierile-ți mănă.
I-am ascuns pe la copaci... etc.

INSEMNĂRI :

1) — Ștefane Bujorule
Tu, măi roșiorule!
Cu următoarea notă: Bujor eră mic
de stat, încălat la trup, și cu părul

roș. De aici i s'a dat nume floarei
bujorului.

(*Mnscr. Acadm.*)

XL.

JIANUL

N'ați auzit de-un Jian
De-un Jian, de un Oltean
De un hoț de căpitan
Care umblă prin păduri
Cu doi-spre-zece panduri,
Cu ghiebe și cu poturi?
El iea miéi dela ciobani
Armăsari dela mocani,
Fără plată, fără bani!
Și pânđește la strâmtori¹⁾
De despoae negustori,
Și tot prinde la boeri
De-i curăță de averi!
Toți de dânsul că fugă,
Toți de el se jăluia
La Domnul, la Caragea,
Domnul potiră-adună,
După hoț el o mână,

Iar Jianu n'țelegând
Cele ce-i treceau prin gând
Se 'ndrumă spre Olt fugând.
Când la Olt, Oltu-i umflat,
Că la munte l'a plouat:
«Măi Române, măi podar,
Trage podișca de car
Să mă treci la cela mal
Cu viteazul ist de cal.
Trage podul mai de-a drept'
Pân'nu-ți pun un glonte 'n pept
Nu-mi fii dușman și-mi fii frate
De nu vrei un glonte 'n spate».
Dar podarul se gândeă
Și cu lene se 'ntindeă.
Dacă vedeă și vedeă
Jian rostul nu-și perdeă.
El se aruncă înnot

Cu suflet, cu cal, cu tot.
 Calu 'n apă se luptă
 Iar Jianul cuvântă:
 «Decât să mă rog de prost
 Ca să dee podu 'n rost
 Mai bine cu murgu 'n not
 Că și el e puiu de Olt.
 Decât să mă căciulesc²⁾
 Mai bine să haiducesc!
 Hai voinice murguleț,
 Nu mai face părul creț,
 Hai la Slatina 'n județ.
 Unde gazda ne-om află
 Ș'amândoi ne-om răsufflă!»
 Când la gazdă el sosiă,

Ce videă și ce-auziă?
 Potira gazda legă
 De Jian o întrebă.
 «Hai iar, murgule, hai,
 Hai la munte sus, pe plai,
 Să scăpăm de chiu de vai!»
 Fugeă murgul cât fugeă,
 Dar potera-l ajungeă
 Pe Jianu mi-l prindeă
 Și-l duceă la Carageă.
 Vai! sărmanul voinicel!
 Sărăcuț, amar de el!
 Căci pe loc mi-l judecară³⁾
 Cu lanțuri mi-l încărcară
 Și-n ocnă mi-l aruncară.

NOTE.

Jianul eră de neamul său boer. El a hoțit ca și Bujor, pe la începutul veacului XIX și și-a săvârșit zilele la Târgoviște, fiind ertat de guvern.

Un alt cântec al Jianului sună așa :

«Colea, maică 'n făgețel
 S'a ivit un voinicel
 Pe-un cal vânăt porumbel.
 Mă duc, maică, după el.
 — Nu te duce, fata mea,
 Că-i păți rușine grea.
 Cel voinic cu calul mic
 Iancu Jianul îi zic
 El pe toate le-a iubit
 Pe toate le-a amăgit,

Le-a lăsat și a fugit.
 La Jiu pe unde-a umblat
 Câte fete s'a 'nșelat
 După el de s'au luat,
 Cu copiii tot le-a lăsat.
 La Olt, pin ori-care loc
 Câte le-a luat la joc
 Le-a lăsat plângând cu foc
 De-au rămas fără de noroc.

Se vede că Jianul, ca și Bujor, avea mare prestigiu în ochii fetelor, și că eră nu numai fur de averi dar și de inimi feciorești.

INSEMNĂRI :

1) Și păzește la strămtori
 De despoae negustori
 Încărcați de gălbiori.
 (Mnscr. Acdm.)

Să mă plec, să mă smeresc
 La ce naiba haiducesc!
 3) Domnul grec îl judecă
 De lanțuri îl încarcă
 Și 'n ocnă mi-l aruncă.

2) De-oiu stă să mă căciulesc

(Mnscr. Acdm.)

XLI.

TUN S U L ¹⁾

Vestea 'n țară a ajuns
 De un hoț cu nume Tuns,
 Că pe 'n codri a eșit
 De șase 'ntovărășit,
 Toți voinici aleși panduri,
 Oaspeți ageri de păduri,²⁾
 Ce se port din crâng în crâng,
 Câți îi văd, de el se plâng.
 Că nici unde nu gândești
 Cu dânsul te întâlnești
 Și'l auzi zicând cu bine:
 «De unde vii, măi creștine?
 Din ce stat, din ce oraș?
 Luat-ai la drum răvaș
 Să nu pătimești cevaș?

Te jur cu pistolu-n pept,
 Spune mie tot cu drept
 De ai bani mai multicei
 Dă-mi jumătate din ei,
 Că-ți dau la mână răvaș
 Să nu rămâi păgubaș,
 Și cu vreme de-oi trăi
 Pân' într'unul ți-oi plăti,
 Dar cumva de-oi muri eu
 Ți-i va plăti Dumnezeu!»
 Vai! sărmanul voinicel!³⁾
 Sărăcuț amar de el!
 Căci păcatul l'a gonit
 Cu moarte l'a pedepsit!

NOTE.

Istoria Tunsului a fost scrisă de un autor rus și tipărită într'un Calendar după ocupația Valahiei de către armile Rusești, la 1828. O parte din acea istorie anecdotică, a fost tradusă de d. A. Donici și tipărită în «Foia științifică și literară» ce s'a publicat în Iași la anul 1844¹⁾

ÎNSEMNĂRI :

1) Tunsul a hoțit în țara Românească în zilele noastre. Poporul spune mulțime de anecdote asupra lui ce dovedesc a avea mare îndrăzneală.
 (Mnsr. Acdm.)

2) Tâlhari neaoși de păduri.

3) Multă vreme a hoțit
 Dar n'a avut bun sfârșit

Căci Domnia l'a gonit
 Cu moarte l'a pedepsit.
 (Mnsr. Acdm.)

1) Articolul a apărut și 'n *Calendarul pentru poporul român* al lui M. Cogălniceanu, pe anul 1845, pag. 83, cu următoarea notă: În almanahul Odesii dela anul 1840 a fost tipărită această descriere în limba rusească. Autorul ei e iscălit Radul Curălescu de la Cișmeăua văruiță. Neputându-se sfârși acest articol în «*Propășirea*», am socotit să-l repetăm întreg în acest almanah.

XLII.

DRAGOȘ

I.

Dragoș mândru ca un soare^{1*)}
 A plecat la vânătoare¹⁾.
 Ghioaga și săgeata lui
 Fac pustiul codrului!
 Cerbul moare, urșii per
 Și vulturii cad din cer.
 Eată că 'ntr'o dumbrăvioară
 El zărește-o căprioară,
 Fiară blândă dela munte
 Cu steluță albă 'n frunte.
 Și cornițe mititele
 Și copite sprintenele.
 Căprioara cum îl simte
 Lasă locurile strimte,
 Fuge, saltă, zboară, pere
 Ca un vis, ca o părere,
 Eară Dragoș înfocat
 O gonește ne'ncetat.
 Zi de vară cât de lungă
 Vânătorul o alungă
 Ș'amândoi se perd de vii,
 În codrii mereu pustii!

II.

Eată, mări, că de-odată
 O poeană se arată
 Inverzită, înflorită
 Și de lume tăinuită.
 Iar pe earbă 'n poeniță
 Cântă-o albă copiliță
 Cu ochi dulci dezmierdători
 Și cu sânul plin de flori.
 Căprioara cât o vede
 Zboară vesel se repede
 Și îi cade la picioare

Pe-un covor de lăcrămioare.
 Cât viteazul o zărește
 Stă pe loc și se uimește.
 Uită blânda căprioară
 Și săgeata ce omoară,
 Uită draga vânătoare,
 Uită lumea de sub soare!

III.

«Copiliță! zice el,
 Rezemat de-un stejărel:
 Ești tu zâna istui plaiu
 Sau o floare de la raiu?
 — Dragoș, Dragoș frățioare!
 Nu sunt zână nu sunt floare,
 Ci am suflet fecioresc
 Și Moldova mă numesc.
 Mult e, mult de când te-aștept
 Să-mi alin dorul din piept,
 Că de Domnul sunt menită
 Ca să fiu a ta ursită!
 — O! Moldovo 'ncântătoare,
 Gîngașă fermecătoare!
 Iată arcu-mi vitejesc
 Lângă tine-l răsădesc^{2*)}
 Ca să dăe până 'n zori
 Crengi de frunze și de flori
 Și cu-acele crengi frumoase²⁾
 Să 'mpletim cununi voioase,
 Una ție, una mie
 Pentru-a noastră cununie!»

IV.

A doua zi ei plecară
 Și pin codri apucară
 Amândoi îmbrățișați

Cu flori mândre 'ncununăți.
 Dealuri multe ei suiră,
 Multe dealuri coborâră
 Până 'n valea cea 'nverzită
 De-un râu limped răcorită^{3*)}.
 Copilița 'nveseliă
 Și din gură-așa grăiă :
 «Dragoș, Dragoș frățioare !
 Lasă ochii tăi să zboare
 Peste culme și câmpii
 Păscute de herghelii ;
 Peste văi, peste grădini
 Unde-s roiri de albiți ;
 Peste ape curgătoare
 Și dumbrăvi răsunătoare.
 Cât pământ tu vei vedea
 E cuprins de zestrea mea !
 Ș'acea dalbă de moșie
 Toată 'n veci a ta să fie
 Când prin tine-a fi scăpată
 De o fiară 'nfricoșată,
 De un zimbru fioros^{4*)}
 Care-o calcă 'n sus și 'n jos !

V.

Bine vorba nu sfârșia ;
 Din râu iată că eșia
 Zimbrul aprig ca un zmeu
 Cu lungi coame ca de leu
 Și cu coarne oțelite
 Și cu aripi la copite,
 Fiară cruntă și turbată
 Plecă fruntea lui cea lată
 Și sărind, mugind, dă zor²⁾
 Peste mândrul vânător.
 Eară Dragoș s'ațineă
 Și cel zimbru cum veniă,
 Ghioaga'n frunte-i aruncă,
 Fruntea'n două-i despică !.
 Apoi capul îi tăiă
 Într'o lance îl puneă
 Și plecă în veselie¹⁾
 Pe frumoasa lui moșie
 De păgâni să o ferească
 Și ca Domn, să o domnească !

N O T E.

Această baladă, deși compusă de mine în stilul cânticelor bătrânești, am găsit de cuviință a o cuprinde în colecția poeziilor populare, fiindcă ea amintește una din legendele cele mai interesante a Moldovii.

1*) *Dragoș mândru ca un soare.*

După tradiția populară Dragoș a venit din Ardeal și a poposit într-o vale numită câmpul lui Dragoș între Bacău și Piatra. Descălecarea lui a fost pe la începutul veacului XIII.

2*) *Iată arcu-mi vitejesc,
 Lângă tine-l răsădesc.*

În munții Moldovii despre Ardeal am văzut un stejar bătrân de mai multe sute de ani, pe care locuitorii îl numiă : Arcul lui Dragoș. El eră cu trunchiul îndoit ca un arc.

3*) *De-un râu limped răcorită.*

Râul Moldova.

4*) *De un zimbru fioros.*

Tradiția veche pretinde că bourul Moldovii reprezintă capul zimbrului ucis de Dragoș când a descălecat în țară ; Istoria însă susține că acel bour vine dela cetatea *Caput Bovis* ridicată de împăratul Traian în Dacia.

INSEMNARI :

1) Urmează în mnsr. Acdm. :

A plecat mândrul Dragoș
Tocmai dela Meru-Roș
Și se duse cătră munți
Cătră codrii cei cărunți.

Cu următoarea notă : Meru-Roș trebuie să fie o corupție a numelui de Maramoroș, locul de naștere al lui Dragoș. În multe povești se spune de Merul-Roș ca de un loc depărtat și foarte greu de ajuns.

2) Amândoi să le'mpletim

Cununi două să gătim

(Mnsr. Acdm.)

Valea se cutremură !

*) Și cu mândra lui porniă

În câmpia românească

De păgâni să o ferească

Și ca Domn, să o domnească !

(Mnsr. Acdm.)

3) Și ca fulgerul de-odată

Peste Dragoș fulgeră...

XLIII.

MOVILA LUI BURCEL

Intr'o zi de sărbătoare,
Intr'o zi cu mândrul soare
Care lumea 'nveseliă
Și cu aur o 'nveliă
Iată mări se iviă,
Ca alt soare străluciă
Domnul Ștefan cel vestit,
Domnul cel nebiruit !
El pe cal încălecă
Și cu mulți voinici plecă
Dela scara curței lui
La biserică 'n Vaslui. (*))
Clopotele răsună,
Steagurile-i se 'nchină.
Armăsarii spumegă,
Frăele și-le mușcă,
Iar poporul tot strigă :
«Să trăești Măria ta !»
Când aproape de intrare
Ce s'aude 'n depărtare ?
Glas de om chiuind tare :
«Hai, ho, ța, ho, Bourean

Trage brazdă pe tapșan».
Ștefan Vodă se opriă •
Și din gură-așa grăiă :
«Auzit-ați auzit
Glas de Român necăjit ?
Intr'o clipă să-l găsiți,
Și cu el aici să fiți».
Cinci panțiri se alegeă,
Pe Vaslui în sus mergeă
Pân' zăriă într'o movilă
Un Român arând în silă
Și movila brăzduind
Și din gură chiund :
«Hai, ho, ța, ho, Bourean,
Trage brazdă pe tapșan !»
Cei panțiri descălecă
Pe Român il ferecă,
La Vaslui il aduceă
Și la Domnul mi-l duceă :
«Măi Române să n'ai teamă,
Spune nouă cum te chiamă ?
— Teamă n'am că sunt Român !

Teamă n'am că-mi ești stăpân!
 Tu ești Ștefan Domn cel mare
 Care 'n lume seamăn n'are,
 Și eu sunt Șoiman Burcel
 Pușor de voinicel!
 — Să trăești dacă n'ai teamă!
 Dă-ne nouă bună seamă
 Cum de te-ai păcătuit
 Să te-apuci de plugărit,
 Tocma'n zi de sărbătoare
 Tocma'n timp de închinare? ^{2*)}
 — Doamne, pun mâna la pept
 Și mă jur să-ți spun cu drept.
 Pân' a nu-ajunge plugar
 Aveam falnic harmăsar
 Și o ghioagă nestrugită
 Cu piroane țintuită,
 Care când o învărtiam
 Proașcă prin dușmani făceam,
 Câte opt pe loc turtiam!
 Alelei! pe când eram
 Om întreg de mă luptam
 Mulți păgâni am mai stricat!
 Multe capete-am fărmat
 De Tătari și de Lifteni
 Și de falnici Ungureni!
 Iar în foc la Războeni ^{3*)}
 Mi-a căzut ghioaga din mână
 De o sabie păgînă:
 Dar n'a căzut numai ea,
 A căzut și mâna mea
 Cu păgânu-alătura!...
 De-atunci n'am ce să mă fac
 C'am ajuns un biet sărac.

Nici n'am casă nici n'am plug
 Nici juncani ca să-i înjug!
 Toată vara m'am rugat
 De bogații cei din sat¹⁾
 Să-mi dea plugul ca să ar...
 Mi-a fost ruga în zadar.
 Atunci, Doamne, mă'ntorsei,
 La Tătari că mă dusei,
 Un plug mare că prinsei,
 Și cu-n bou îl înjugai
 Și de lucru m'apucaii;
 Că săracul n'are soare,
 Nici zile de sărbătoare
 Ci tot zile lucrătoare!»
 Domnul Ștefan l'ascultă
 Și din gură cuvântă:
 «Măi Burcele, fătul meu!
 Iată ce hotărâsc eu:
 Ia-ți un plug cu șase boi
 Și mergi bogat dela noi.
 Ia-ți movila răzășie
 Ca s'o ai de plugărie,
 Dar în vârfu-i să te-asezi
 Ca stejar să priveghezi,
 Și Tătarii de-i vedeă
 C'au intrat în țara mea,
 Tu să strigi cât ce-i putea:
 Săi Ștefane, la hotare
 C'a intrat sabie 'n țară!^{4*)}
 Atunci eu te-oi auzi,
 Ca un zmeu m'oi repezi
 Și nici urmă-a rămâneă
 De Tătari în țara mea!».

N O T E.

Între Iași și Vaslui se află un deal gol numit Movila lui Burcel. Poporul însă îi zice: Movila lui Purcel; și unii archeologi pretind că acest nume îi vine de la generalul Roman Porcelus carele ar fi tăbărar pe vârful ei. Balada ne spune adevărata origină a numelui dealului.

1*) *De la scara curții lui,
 La Biserică 'n Vaslui.*

Sub Ștefan Vodă cel Mare scaunul Domniei a fost câtva timp în orașul Vaslui; poziția acestui oraș fiind mai îndemânatică pentru apărarea țării în

contra năvălirei Tătarilor. Codrii Vasluiului erau pe atunci foarte întinși și au mistuit multe oarde de Tătari.

2*) *Toema 'n zi de sărbătoare
Toema 'n zi de închinare.*

Cunoscut este din istorie și din tradiție că Ștefan Vodă a fost foarte religios. El a zidit în țară 40 de biserici, spre pomenirea numeroaselor sale izbânzi asupra Leșilor, a Ungurilor, a Tătarilor, a Turcilor și a Cazacilor, cu care a fost în luptă în tot cursul glorioasei sale Domnii.

3*) *Iar în foc la Răsboeni.*

Crâncena bătălie cu Turcii de la anul 1476 în care Ștefan a avut a se lupta cu toată oastea lui Mohamed II, în număr de 120,000 ostași.

4*) *Săi, Ștefane la hotare
C'a intrat sabiq 'n țară.*

Istorie! — Tradiția spune că în adevăr pe timpul lui Ștefan Vodă, ședeă un ostaș de-ai lui pe movila lui Burcel, cale de o poștă și jumătate de la Vaslui, și că glasul său eră atât de puternic în cât ajungea până în auzul Domnului!

INSEMNĂRI :

1) In zădar m'am tot rugat
La bogații toți din sat
Să'mi deie plugul un ceas
Să'mi ar și eu loc de-un pas!
Șese zile i-am rugat
Nici că'n samă m'a băgat!

Atunci Doamne mă 'ntorsei
La fratele mă dusei,
Plugușorul îi luai
Și de lucru m'apucași:
Că săracul n'are soare etc.

(Balade. P. II. 1853).

XLIV.

ȘTEFAN VODĂ ȘI ȘOIMUL

ȘTEFAN.

Șoimule, șoimuț ușor
Fă-te roată sus în zbor.
Ce se vede la hotare
De s'aude zgomot mare?

ȘOIMUL.

Ștefane! viteazul meu!
Zău! de altul c'ar fi reu,
Iar de tine mult e bine

Că tu ești Șoiman ca mine.
De jur 'mprejurul tău
Năvălesc dușmani mereu!
Te calc Ungurii făloși
Și Lifteni necredincioși,
Te calc hanii tătarești
Și urdiele turcești!

ȘTEFAN.

Las' să vie, las' să vie
Să se dee pradă mie!

Moartea-i paște ca o turmă,
 Păcatu-i mână din urmă.
 Mulți au mai venit la noi,
 Pușini s'au dus înapoi,
 Că-s Român cu patru mâni

Și am leacuri de păgâni :
 De Tătari am o săgeată,
 De Turci pala mea cea lată,
 De Lifteni un buzdugan
 Și de Unguri un arcan.

XLV.

CÂNTECELE LUI ȘTEFAN VODĂ 1)

Ștefan, Ștefan Domn cel mare
 Seamăn pe lume nu are
 Decât numai mândrul soare !

Țara-i mică, țara-i tare
 Și dușmanul spor nu are !

Din Suceava când el sare,
 Pune pieptul la hotare
 Ca un zid de apărare !

ALTUL

Ștefan, Ștefan Domn cel mare,
 În Suceava cuibu-și are
 Ca un șoim voinic și tare.
 Din Suceava când el sare
 Zi și noapte, de călare,
 Se bate 'n patru hotare.
 Pe Tătari îi căsăpește,
 Pe Unguri îi pârjolește 1*)
 Și pe Turci îi risipește.
 Iar pe Leși cu chica tare 2*)
 Îi avântă 'n spânzurare,
 Și-i înjugă ca să are 3*) !

Brațul lui fără 'nctare
 Bate oardele Tătare,
 Bate cetele Maghiare,

Bate Leși din fuga mare,
 Bate Turci pe zmei călare
 Și-i scutește de 'ngropare.

Lumea 'ntreagă stă 'n mirare

NOTE.

1*) *Pe Unguri îi pârjolește.*

Aluzie la bătălia dela Baia unde o mulțime de Unguri au pierit în focul
 aceluia oraș.

2*) *Iar pe Leși cu chica tare
 Îi avântă 'n spânzurare*

Într'una din năvălirile Leșilor în Moldova, Ștefan Vodă i-au surprins într'un codru, și pe câți din ei a robit i-au spânzurat de păr în copaci. După
 aceea nenorocită expediție, Regele polon, întorcându-se în țara lui, a dat un
 decret poruncind ca toți Leșii să poarte chica scurtă. (Tradiție).

3*) *Și-i înjugă ca să are.*

Aluzie la Dumbrava Roșie ce a fost arată de Leși înjuțați la plug, și să-
 mănătă apoi cu ghindă.

INSEMNĂRI :

1) In Mnsr. 814 al Academiei, se mai află următorul cântec :

Ștefan, Ștefan, Domn cel Mare
Seamăn pe lume nu are.
Halal de Români
Amar de păgâni !
Seamăn pe lume nu are
Decât numai mândrul soare.
Halal de Români
Amar de păgâni !
El și-a pus pieptu'n hotare
De-oprește oarde tătare.
Halal de Români
Amar de păgâni.
Oprește oarde tătare
Și Lifteni cu chica tare.
Halal... etc.
Liftenii cu chica tare
Și-ungurii cu fala mare.
Halal... etc.

Ungurii cu fala mare
Și Turcii pe zmei călare.
Halal... etc.
Ștefan, Ștefan, Domn cel Mare
La Suceava cuibuși are.
Halal... etc.
La Suceava cuibuși are
Și din cuib ades el sare.
Halal... etc.
Și din cuibul lui când sare
Se bate'n patru hotare.
Halal... etc.
Se bate 'n patru hotare
Și lumea stă la mirare.
Halal de Români !
Amar de păgâni !

XLVI.

B O G D A N 1)

I.

Lăpușneanul cel cumplit 1*)
Stă pe scaun poleit.
Curtea-i plină de boeri,
Vornici, hatmani, vistieri
Ce se 'nchină Domnului
Și să tem de ura lui
Că ura Lăpușnănească
E peire boerească 2*).
Iată, mări, că de-odată
Un luceafăr se arată
Cu chip vesel și Domnesc
Și cu mersul voinicesc !
Cine-i mândrul tinerel,
Care-i tras printr'un inel ?
E Bogdanul cel glumeț
Și la luptă îndrăzneț,

Și de carte cărturar
Și de arc bun săgetar.
El în sală 'naintează
Și la Domnu 'ngenunchiază,
Apoi zice: «Mă rog ție
Taică Doamne din Domnie
Voe dă-mi să iau soție
Ursita ce-mi place mie.
Ea nu-i fată de 'mpărat
Și-i chiar de Litean bogat
Și de lege lepădat,
Da-i fecioară ca o stea
Mândră ca o păsărea,
Dulce ca o floricea,
Și sufletul meu o vrea !»
Lăpușneanul se 'mblânzește
Și din gură-așa grăește:
«Dragul tatii, mergi cu bine,

Voe tu ai dela mine!»
 Astfel zice și-l sărută
 Ca pe-o floare 'n sân crescută,
 Și plocoanele-i gătește
 Și pe cale mi-l pornește
 Cu o sută de nuntași
 Toți aleși din tăbărași.

II.

Nuntașii încălecă,
 Cu Bogdan vesel plecă
 Ei plecă pe la Sân' Petru
 Ș'ajungea pe la Sân' Medru ^{3*)}
 La Liteanul cel bogat
 Și de lege lepădat.
 Iar Liteanul de-i vedeă
 Poarta curței închideă,
 Și'n lăntuguri o legă
 Și din gură-așa strigă:
 «Care este mirele,
 Mirele, ginerele,
 Sară el zidurile
 Să deschidă porțile!»
 Cât Bogdan îl auziă
 De sârg mi se răpeziă ^{4*)},
 Calul își înfierbântă
 Ș'un răpez voinic îi dă.
 Calul rândunel zbură
 Și în curte că eră!
 Iar în curte cum săriă
 Bogdan timpul nu perdeă,
 Poarta curței deschideă
 Și nuntașii toți intră.
 Liteanul că se miră,
 Și mustața-și răsucia ^{5*)}
 Și din gură iar ziceă:
 «Care este mirele,
 Mirele, ginerele,
 Sară el teancurile
 Să-și ia postavurile».
 Cât Bogdan îl auziă
 Calul iar își repeziă,
 Peste teancuri el zbură,

Apoi le desfășură
 Și le dă pe la nuntași
 Care 'n lupte sunt fruntași,
 Cum eră și nuntașul
 Așa-i dă și postavul.
 De eră el năltișor
 Îi dă postav roșior
 Să fie strălucitor.
 De eră el medior
 Îi dă postav gălbior
 Ca să-l prinză binișor.
 De eră el mititel
 Îi dă postav albăstrel,
 Ca să se mândrească 'n el!

III 2).

Liteanul se bucură,
 El în casă că intră,
 Lui Bogdan că arătă
 Trei copile tot de-un stat,
 Tot de-un chip asemănat.
 Albe gingașe tustrele
 Ca trei flori de vioarele.
 Domnul tânăr le priviă
 Cu ochi dulci care stecliă,
 Iar Liteanu mi-i ziceă:
 «Care este mirele,
 Mirele, ginerele
 Cunoască-și el mireasa,
 Cunună-se cu dânsa!»
 Bogdan mintea nu-și perdeă,
 Inel din deget scoteă,
 Pe covor îl aruncă
 Și din gură cuvântă:
 «Care-mi este mireasa,
 Să mă iubesc cu dânsa,
 Culeagă-mi ea inelul
 Inelul cu degetul,
 Căci am sabie 'nsetată
 Ce dofește cap de fată».
 Din trei, două nici mișcă,
 Iar mireasa se plecă,
 Pe covor îngenunchiă

Ca o floare se 'ndoia,
 Și inelul culegea
 Și 'n degețel și-l puneă.
 Ochii mirelui stecliă,
 Inima-i se 'nveseliă.
 El mireasa-și ridică
 Pe ochi dulci-o sărută,
 Și pe brațe mi-o purtă
 Și 'n rădvan că o puneă,
 Și spre țară purcedeă.
 După ei încă veniă

Car mare cu druștele,^{6*)}
 Grădina cu florile
 Și o sută de nuntași
 Toți aleși din tăbărași.
 Ei plecă pe la Sân' Medru
 Ș'ajungeă pe la Sân' Petru,
 Și pe loc cât ajungeă
 Mândră nuntă că făcea
 Vestele de se ducea
 La vecini și 'n depărtări,
 Peste nouă țări și mări!

N O T E.

1*) *Lăpușneanul cel cumplit.*

În ediția baladelor, partea II, publicată la Iași în anul 1853 s'a lunecat o greșală importantă, confundând pe Bogdan chiorul, fiul lui Ștefan cel mare, cu Bogdan fiul lui Alexandru Lăpușneanul. După aflările dela alți cântăreți, balada a luat schimbare la începutul ei, și se potrivește chiar cu cronică Moldovei ce zice despre Bogdan fiul lui Lăpușneanu că: *de carte nu eră prost; la călărime sprinten; cu sulița la halca nime nu-l întreceă; a săgetă din arc eră mare meșter; îi plăcea jocurile copilărești și glumele, etc.*

2*) *Că ura Lăpușnănească
 E peire boerească.*

Aceste două versuri fac negreșit aluzie la uciderea celor 47 de boeri mari, în vreme ce benchetuiiau la masa lui Alexandru Lăpușneanu. Vezi descrierea făcută de C. Negruzzi.

3*) *Ș'ajungeă la Sân' Medru.*

Adică pe la Sfântul Dimitrie.

4*) *De sârg mi se răpeziă.*

De sârg, cuvânt vechiu ce însemnează: degrabă.

5*) *Și mustața-și răsucia.*

Răsucirea mustații e considerată ca un semn de plăcere. Românul când vede o nevastă frumoasă, își răsucește mustața cu mulțumire, și astfel îi dă a înțelege că îi place.

6*) *Car mare cu druștele.*

Druște se numesc fetele, prietene a mireșii, care o întovărășesc și o asistă la cununie. Ele sunt împodobite cu peteală de aur pe cap ca și mireasa.

INSEMNĂRI :

1) În «Balade» p. II. 1852, balada aceasta e dată supt următoarea formă :

BOGDAN.

Ștefan Vodă cel vestit,
 Domnul cel nebiruit
 Stă pe scaun aurit.

Casa 'i plină de boeri,
 Viteji mari cu mari averi
 Hatmani toți și vistieri.

lată, mări, cum eră
 Casa că se lumina,
 Soarele că s'arătă,
 Oare el i-i, sau nu-i el?
 Bai Domnul cel tinerel
 Care-i tras printr'un inel
 Domnul tânăr se ducea
 La bătrănu 'ngenuchea
 Și din gură-așa 'i grăia:
 «Doamne, taică, mă rog ție
 «Voe dă-mi să iau soție
 «Ursita ce-mi place mie
 «Ea nu-i fată de 'mpărat
 «Și'i chiar de Litean bogat
 «Și de lege lepădat;
 «Da'i fecioara ca o stea,
 «Mândră ca o păsărea,
 «Dulce ca o floricea»,
 «Domnul Ștefan voe-i dă
 Și pe față-l sărută,
 Și plocoanele 'i gătia
 Și pe cale mi-l puneă,
 Cu vr'o cinci-zeci de nuntași
 Toți aleși din tăbărași.
 Nuntași încăleca
 Și cu Domnul toți plecă,
 Și plecau pe la Sân'Petru
 Și-ajungeau pe la Sân'Medru.
 Iar Liteanul cel bogat
 Și de lege lepădat,
 Cât la poartă mi-i zăria
 Poarta 'n grabă o'nchideă
 Și din gură-așa grăia:
 «Care este mirele
 «Mirele, ginerele,
 «Saie 'mi el zidurile
 «Să deschidă porțile»,
 Vorba bine n'o sfârșia
 Și Bogdan cât l-auzia
 Calul și-l inferbântă
 Șun repez voinic îi dă....
 Peste ziduri el zbură,
 Și la socru se'nchină;
 Și poarta o deschideă
 Nuntașii că-și aduceă.
 Iar Liteanul cel bogat
 Și de lege lepădat
 Mustafa ș'o răsucia,
 In suflet se 'nveselia
 Și din gură-așa grăia:
 «Care este mirele
 «Mirele, ginerele
 «Saie el teancurile
 «Să-și ia postavurile».
 Bogdan cât îl auzia

-Calul iar își repezia
 Și teancurile săria
 Și la scară ajungeă
 Și socrului se 'nchină
 Și teancurile luă
 Și nuntașilor le dă;
 Precum e și nuntașul
 Așa-i dă și postavul:
 De 'i nuntașul medișor
 Li dă postav roșior
 Ca să'i șadă binisor;
 De 'i nuntașul nălțior
 Li dă postav gălbior
 Să fie strălucitor.
 Iar Liteanul cel bogat
 Și de lege lepădat
 Nici cu-atâta se lăsă;
 El în casă că intră
 Și lui Bogdan arătă
 Trei fete ca de 'mpărat,
 Tot un chip și tot un stat,
 Măndre, gingașe tustrele
 Ca trei albe floricele.
 Domnul tânăr le privia
 Ș'ochisorii că'i sticlia
 Iar Liteanul îi ziceă:
 «Care este mirele
 «Mirele, ginerele
 «Cunoască-și el mireasa,
 «Cununi-se cu dânsa».
 Atunci Bogdan ce făcea?
 Inel din deget scotea
 Pe covor 'l asvârliă
 Și din gură-așa grăia:
 «Care este mireasa
 «Să mă iubesc cu dânsa
 «Să-și întindă degetul,
 «Să culeagă inelul;
 «Că eu am sabie lată
 «Ce mănâncă cap de fată».
 Mireasa cât l'auzia,
 Lacrimile-o 'npodobiă.
 Pe covor ea 'ngenuncheă,
 Ca o floare se 'ndoia
 Și inelul culegeă
 Și 'n degetel și-l puneă.
 Iar Bogdan înveseliă
 Pe mireasă-o ridică
 Pe ochi dulci o sărută
 Și pe brațe și-o luă
 Și 'n rădvan că și-o puneă
 Și cu dânsa purcedeă
 După ei ce mai veniă?
 Butcele cu Doamnele,
 Grădina cu florile,

Si nuntașii cei frunțași
Tot aleși din tăbărași.
Și plecă pe la Sân'Medru
Și-ajungea pe la Sân'Petru

Și pe loc cum ajungea
Mândră nuntă că făcea
Cât nu se mai pomenia.

In Msncr. Acadm. partea III urmează astfel:

2) — «Ei, Litene, ce-ai vroît
«Toate ți le-am implinit.
«Unde-mi este mireasa
«Să mă cunun cu dânsa ?
— Vin cu mine fătul meu,
«Ca să cerci norocul tău
«Colo sus, într'o cămară
«Am trei fete ș'o comoară.
«De-i cunoaște mireasa
«Te-oi cunună cu dânsa
«Și comoara-oiu desfundă
«Și de zestre o voi da.»
Bogdan iute sus mergea
In cămară ajungea
Și vedeă trei mândre stele
De-opotrivă câte trele,
Și la chipuri și la stat
Și la graiu nevinovat.
Iar Bogdan cel îndrăzneț
Și de minte mult istet,
Aruncă inelu-i jos

Și zicea cu glas fioros :
«Care nu-i mireasa mea
«Vai de dânsa, vai de ea !
«De-andrăzni degetul său
«Să culeagă-inelul meu,
«Căci am sabie 'nsetată
«Ce dorește cap de fată.
Din trei două nici mișcă
Iar a treia se plecă
Și luă mândrul inel
De-l puneă în degetel.
Ochii mirelui sticliă,
Inima-i se 'nveseliă.
El mireasa și sărută
Și din gură cuvântă :
«Voi nuntași, feciori ostași,
«Toți aleși din tăbărași,
«Vă gătiți de veselie
«Pentru-a noastră cununie,
«Incepând dela Sân'Medru
«Și 'nchinând pân la Sân'Petru

XLVII.

IORDAKI AL LUPULUI

I.

Jos, pe apa Prutului,
In ținutul Hușului
La casele Lupului 1*)
Mers-au ura Domnului !
Mers-au ura și lovit-au,
Pe Iordaki prăpădit-au !
El cu Domnul se 'nvrăjbiă
Și călare pribegia
Pe drumul Bugeacului
Scăparea pribegului,
Și cu bine el sosiă,
Adăpost el își găsiă

La saraiul Hanului,
Cumnatul Sultanului.
Frunză verde măcieș,
Mare groază-i sus, la Eși
De Iordaki ca să vie
Să aducă grea urgie,
De Tătari cumpliți, grămadă,
Să le deie țara 'n pradă !
Boerii se adunară
Dela târg și dela țară
Și trei zile se vorbiră,
Trei zile se sfătuiră
Lui Iordaki, să-l înșele ; 1)
Trimițându-i măgulele

Ş'un poclon de zece pungi,^{2*)} Mulţumind lui Dumnezeu
 Patru şaluri tot în dungi, C'au sosit la locul său...
 Două scurte, două lungi, Dar în lume cine ştie
 Ş'un fugar frumos, Domnesc, Azi şi mâni ce-a să mai fie !...
 De soiu bun, moldovenesc, Eată-un Grec, unul Zoilă
 Şi o carte mare 'nchisă Om de vrajbă şi de silă,
 Ca dela Domnie scrisă, Un trimis dela Domnie,
 O hârtie 'nşelătoare, (Negre zilele să-i fie !)
 Pofţitoare, rugătoare, Olăceşte se duceă
 Ca să vie-lordaki-acasă Şi la Domn ştire făceă
 La Maria cea frumoasă. C'a sosit lordaki-a casă
 Iar de-i trebue Domnie, La Maria cea frumoasă !
 I-o dă Vodă cu frăţie, Frunză verde alunică,
 Intre ei pace să fie!... Grea pulbere se ridică
 Lordăkel se 'nveseliă, Dela Eşi înspre Mileşti^{6*)} 2)
 Iară Hanul îi grăiă : Iar printr'insa ce zăreşti ?
 «Zece zile mai aşteaptă Arnăuţi cu şuşanele
 Ca să ai tu parte dreaptă Cu argint pe la oţele.³⁾
 Căci am scris la 'mpărătie Lefegii şi Darabani
 Pentr'un firman de Domnie Cu-ai lor mândri Căpitani.
 Ori de nu, ia-ţi oastea mea lordăkele te fereşte,
 Şi cu dânsa fă ce-i vrea. Cursă rea ți se găteşte !
 — Ba, eu oastea n'oiu luă Cei ce vin călări la tine
 Că țara m'a blăstămă. Nu vin ca să se închine,
 Cine-aduce oastea 'n țară Ci vin cu porunci domneşti
 Sub blăstămul țării piară!»^{3*)} Şi cu gânduri duşmăneşti.
 Astflel dac'a cuvântat Frunză verde porumbică ;
 Cu Hanul s'a sărutat Drăgălaşa de Mărică
 Şi spre țară a plecat Pe lordaki mi-l treziă
 Cu Marin şi cu Ciocan, Şi din gură-aşa-i grăiă :
 Cu Lisandru cel bălan,^{4*)} «Hai, frate, la biserică
 Şi cu Zaria, bun viteaz^{5*)} De sfânta Duminică,
 Ce-i cam negru pe obraz. Că de-când ai pribegit
 Toţi cu inimile drepte Sufletul nu ți-ai grijit!»⁴⁾
 Slugi viteze şi 'nțelepte ; lordăkel se întindeă
 Oameni buni şi credincioşi Şi cu lene răspundeă :
 Ce's la masă ruşinoşi «Mergi Mărico, dumneata
 Dar la luptă hărăgoşi ! Că eu nu mă pot sculă.
 Drumul lung m'a obosit,
 Calul greu m'a ostenit !»
 Iată, mări, cum vorbiă
 Că fereastra se izbiă
 Şi cădeă jos la pământ
 Fără suflare de vânt.^{7*)} 5)

II.

Vinerea spre Sâmbăta,
 El, Mărică-i s'arătă,
 Şi cu drag o sărută

Ș'o icoană poleită
 Trăsniă fără a fi lovită. ^{8*)}
 Maria se 'nspăimântă,
 Iordaki se întristă
 Dar pe gânduri mult nu stă
 Că Lisandru-i aduceă
 Carte mare și-i ziceă :
 «O ceată de oameni mulți
 Lifegii și arnăuți,
 Au sosit aici din sus
 Ș'astă carte ți-au adus
 Cu pofțire boerească
 Să mergi la curtea Domnească.
 Dar ascultă-mă pe mine
 Căci ce simț eu nu i-a bine. ⁶⁾
 Tu ești mare cât un Domn
 Iar de ai minte de om
 Hai cu toți să 'ncălecăm
 Arnăuții s'alungăm
 Și de drum să ne cătăm
 Spre Bugeac să apucăm,
 Pe Hanul să-l ridicăm
 Și foc Ieșului să dăm.»
 Iordăkel nu-l ascultă
 Și din gură cuvântă :
 «Ba, m'oiu duce la domnie
 Că chiar Domnul mă îmbie
 Și se jură că va face
 Tot ce-oiu vreă ca să mă'mpace!

III.

Frunză verde de negară,
 Pe cel drum în zi de vară
 Ce se vede strălucind
 Și spre Eși înaintând ?
 Un rădvan cu telegari,
 Șease negri armăsari,
 Și 'n rădvanul boeresc
 Un luceafăr pământesc,
 Cu chip dulce femeesc.
 Iar pe lângă cel rădvan,
 Călare pe-un năzdrăvan, ^{9*)}
 Merg mândrul Iordăkel

Cu slugile după el ;
 Slugi cu inimile drepte,
 Înțelepte și deștepte
 Ce's la masă rușinoase
 Dar la luptă hărățgoase.
 Apoi veniă după ei
 Ceata de arnăuței,
 Lefegii și Darabani
 Cu-ai lor mândri căpitani.
 Ei la leși cât ajungeă ; ⁷⁾
 Iordachi la Domn mergeă
 Iar Domnul cât îl vedeă
 De mânie s'aprindeă
 Și strigă : «Jos pe covor
 Tăieți-i capul din zbor.»
 Un calău se răpeziă,
 Eartaganu-și neteziă, ⁸⁾
 Dar Iordachi-l așteptă,
 O palmă voinică-i dă
 Cât calăul jos pică.
 Apoi el se întorcea,
 La Lisandru de-i ziceă :
 «Ține tu sabia mea
 De-mi tae capul cu ea
 Că nici cum nu m'a dureă».
 Iar Lisandru, oftând greu,
 Răspundeă : «Stăpânul meu !
 Pânea, sarea ți-am mâncat
 Nu mă vâri la păcat!» ^{10*)}
 Din nou Vodă porunciă,
 Arnăuții se 'mbrânciă,
 Pe Iordachi s'aruncă,
 De păr lung îl apucă,
 Pe covor îl întindeă
 Și din zbor capu-i tăiă,
 Capul se rostogoliă
 În sânge se tăvăliă
 Și pe scări se coboră
 Și 'n rădvan apoi săriă.
 Iar Marica, vai de ea !
 Capu 'n brațe apucă
 Și plângând la el cătă,
 Și bocind îl sărută,
 Când pe frunte, când pe gură.

Când pe gât la 'ncrestătură.
 «Ale! Doamne! striga ea
 Facă-se pe vrerea mea!
 Doamna ta să văduvească,
 Neamul tău să calicească
 Târgul tău întreg să ardă
 Și Domnia-ți să se piardă!»...
 Frunză verde siminoc
 La Eși arde mare foc.

Bate para prin Milești,
 Zbor tăciunii la Lățești,
 Scânteile 'n Bârlănești,
 Până pe la Ciocănești,
 Și duc veste de 'ngrozit
 Că lordaki a pierit
 Și că focul a zburcit
 Din blăstămul cel cumplit!

N O T E.

În letopisețul lui Ion Neculcea, se pomenește de un lordaki Costachi Lupu, ce a fost vel stolnic sub Domnia lui Grigori Ghica 1727. El era fiul lui Lupu Costaki Gavriliță carele a jucat un rol însemnat în războiul lui Petru cel mare cu Turcii.

1*) *La casele Lupului.*

Trebue să presupunem că lordaki al Lupului avea, afară de Milești ce se află în ținutul Vasluiului, o altă moșie, pe malul Prutului, unde l'a ajuns urgia Domnească ce l'a silit a pribegi la Tătari.

2*) *Un plocon de zece pungi.*

O pungă cuprindea 500 lei.

3*) *Cine-aduce oaste'n țară
 Sub blăstămul țării piară!*

Cuvinte sublime! Model de patriotism!

4* 5*) Lisandru și Zaria în loc de Alecsandru și Zaharia.

6*) *Dela Eși înspre Milești.*

Această moșie Milești, din ținutul Vasluiului, a fost proprietatea spătarului Neculai Cârnu, care trăia pe timpul Domniei lui Ștefăniță Vodă, fiul lui Vasile Albanzul (1660—1662). Neeulai Cârnu era un om foarte învățat, și cunoștea mai multe limbi precum: Elinește, Grecește, Slavonește, Latinește, Nemțește și Turcește. El era bogat și îi plăcea fastul. Când eșia, avea un cortegiul Domnesc, și el purta totdeauna un buzdugan și o platoșă de argint, pe când caii lui erau împodobiți cu pene frumoase și cu hamuri cusute cu fir de aur.

Spatarul Neculai Cârnu, uitând bine-facerile și amicia lui Ștefăniță-Vodă, începî o corespondență cu fostul Domn al Valahiei, prințul Basarab care trăia retras în Polonia, și-l îndemnă a strânge oaste leșască și a intra în Moldova pentru-ca să detroneze pe Ștefăniță, a cărui domnie era prea tiranică. Basarab nu numai că refuză propunerile spatariului Cârnu, dar le și incunoștiință lui Ștefăniță Vodă. Acesta, aprins de mânie, puse pe calău să-i tae nasul, faptă crudă de unde i se trase și porecla de Cârnu.

După o așa pedeapsă spatarul Neculai părăsi Moldova și se duse la Moscova, lângă împăratul Alecsis Mihailovicz, tatăl ui Petru cel mare; și cum sosi în capitala Rusiei, el fu instituit preceptorul tânărului Petru Alecsievicz. Această poziție îi dobândi multă onoare și mari averi.

Împăratul îl avea de-aproape credincios și îl însărcină cu misiile impor-

tante. Astfel el fu trimis ambasador în China, unde câștigând încrederea împăratului chinez, primi după trei ani prezenturi mari, și un talger plin de pietre scumpe. Între aceste pietre se află și un briliant de grosimea unui ou de porumb, care astăzi se află în comoara împărătească.

După moartea lui Alecsis Mihailovicz, Petru suindu-se pe tron și aflând cu preceptorul său se găsiă exilat în Siberia în timpul anarhiei Strelizilor, îl aduse îndată la Moscova, și îl instituă consilierul său cel mai de aproape. Acolo el se însură cu fata unui din cei mai mari nobili din Rusia, și după un traiu îndelungat pe lângă Petru cel mare se săvârși din viață în timpul domniei lui Mihai Racoviță (1707—1709).

Numele său adevărat eră Neculai Milescu. (Vezi: *Fragments des chroniques Moldaves et Valaques pour servir à l'histoire de Pierre le Grand, Charles XII, Stanislas Leszczyński, Démètre Cantimir et Constantin Brancovan, par le Major M. Cogalnicean*).

7*) Că fereastra se isbiă,
Și cădeă jos la pământ
Fără suflare de vânt...

8*) Ș'o icoană poleită
Trăsniă făr' a fi lovită

Semne prevestitoare de moarte, după credința poporului.

9*) Călare pe-un năzdrăvan

Adică călare pe-un cal deștept. În povești se văd figurând cai năzdrăvani pasări năzdrăvane, și oameni năzdrăvani, care au minte pătrunzătoare și prevăd viitorul.

10*) Pânea, sarea ți-am mâncat:
Nu mă vâri la păcat.

Răspuns caracteristic care arată cât de puternică e simțirea recunoștinței în sufletul Românului.

INSEMNĂRI :

1) Lui Iordaki să-i trimeată
În Bugeac cât mai îndată.
2) De la Eși înspre Miclești.
3) Și cu eartagană grele.
(Mnscri. Acdm)

4) Sufletul ți-ai păgănit.
5) Fără suflare de vânt.
Iată frate că de-odată
(Semn de moarte înfricoșată)

6) Căci ce simț eu nu-i a bine,
Nu te duce la Divan
Că Divanul ți-e Dușman,
(Mnscri. Acdm.)

7) Astfel sosind în oraș
Iordăkel boer frunțaș,
Cu alai frumos trecea
Și la curte se ducea.
8) Altul pala-și neteziă
Dar Iordachi 'i așteptă,
Câte- o palmă el le dă
Ș'amândoi pe loc cădeă
Pe covor se întindeă.

(Mnscri. Acdm).

XLVIII.

MĂNĂSTIREA ARGEȘULUI ¹⁾

I.

Pe Argeș în jos,
 Pe un mal frumos,
 Negru vodă trece
 Cu tovarăși zece :
 Nouă meșteri mari
 Calfe și zidari
 Și Manoli zece ^{1*)}
 Care'i și întrece;
 Merg cu toți pe cale
 Să aleagă 'n vale
 Loc de Mănăstire
 Și de pomenire.
 Iată cum mergea
 Că'n drum ajungea
 Pe-un biet ciobănaș
 Din fluer doinaș, ^{2*)}
 Și cum îl vedea
 Domnul îi zicea :
 «Măndre ciobănaș
 Din fluer doinaș!
 Pe Argeș în sus
 Cu turma te-ai dus,
 Pe Argeș în jos
 Cu turma ai fost.
 Nu cumva ai văzut
 Pe unde-ai trecut
 Un zid părăsit
 Și neisprăvit
 La loc de grindis
 La verde-aluniș?
 — Ba, Doamne-am văzut
 Pe unde-am trecut
 Un zid părăsit
 Și neisprăvit,
 Căinii cum îl văd
 La el se răpăd

Și latră-a pustiu
 Și urlă-a morțiu».
 Cât îl auzia
 Domnu 'nveselia
 Și curând plecă,
 Spre zid apucă
 Cu nouă zidari,
 Nouă meșteri mari
 Și Manoli zece
 Care'i și întrece.
 «Iată zidul meu!
 Aici aleg eu
 Loc de Mănăstire
 Și de pomenire.
 Deci voi, meșteri mari,
 Calfe și zidari,
 Curând vă siliți ²⁾
 Lucrul de-l porniți
 Ca să-mi ridicați
 Aici să-mi durați
 Mănăstire naltă
 Cum n'a mai fost altă,
 Că v'oiu dă averi,
 V'oiu face boeri;
 Iar de nu, apoi
 V'oiu zidi pe voi,
 V'oiu zidi de yii
 Chiar în temelii!»

II.

Meșterii grăbiă,
 Șferile 'ntindea,
 Locu-l măsură,
 Șanțuri largi săpă
 Și mereu lucră,
 Zidul ridică;
 Dar orice lucră

Noaptea se surpă!»^{3*)}
 A doua zi iar,
 A treia zi iar,
 A pătra zi iar
 Lucră în zădar!
 Domnul se miră
 Ş'apoi îi muştră,
 Ş'apoi se 'ncruntă
 Şi-i ameninţă
 Să-i pue de vii
 Chiar în temelii!
 Meşterii cei mari,
 Calfe şi zidari,
 Tremură lucrând,
 Lucră tremurând
 Zi lungă de vară
 Ziua pân' în seară;
 Iar Manoli stă,
 Nici că mai lucră,
 Ci mi se culcă
 Şi un vis visă,
 Apoi se sculă
 S'astfel cuvântă:
 «Nouă meşteri mari,
 Calfe şi zidari!
 Ştiţi ce am visat
 De când m'am culcat?
 O şoptă de sus
 Avea mi-a spus
 Că ori-ce-am lucră
 Noaptea s'a surpă
 Pân' om hotări
 În zid de-a zidi
 Cea 'ntâi soţioară,
 Cea 'ntâi sorioară
 Care s'a ivi
 Mâni în zori de zi
 Aducând bucate
 La soţ ori la frate.
 Deci dacă vroiţi
 Ca să isprăviţi
 Sfânta Mănăstire
 Pentru pomenire,
 Noi să ne-apucăm

Ca toţi să jurăm
 Şi să ne legăm
 Taina s'o păstrăm;
 Ş'ori-ce soţioară
 Ori-ce surioară
 Mâni în zori de zi
 Intâi s'a ivi,
 Pe ea s'o jertfim³⁾
 În zid s'o zidim!»^{4*)}

III.

Iată 'n zori de zi
 Manea se trezi,
 Ş'apoi se sui
 Pe gard de nuele
 Şi mai sus, pe schele,
 Şi 'n câmp se uită,
 Drumul cercetă.
 Când, vai! ce zăria?
 Cine că venia?
 Soţioara lui,
 Floarea câmpului!
 Ea s'apropia
 Şi îi aduceă
 Prânz de mâncătură,⁴⁾
 Vin de băătură.
 Cât el o zăria⁵⁾
 Inima-i săria,
 În genunchi cădea.
 Şi plângând ziceă:
 «Dă, Doamne, pe lume
 O ploaie cu spume,
 Să facă pârae,
 Să curgă şiroae,
 Apele să crească,
 Mândra să-mi oprească,
 S'o oprească 'n vale
 S'o'ntoarcă din cale!»
 Domnul se 'ndură,
 Ruga-i ascultă,
 Norii adună,
 Ceru 'ntunecă.
 Şi curgeă de-odată

Ploae spumegată
 Ce face pârae
 Și umflă șiroae.
 Dar ori-cât cădeă,
 Mândra n'o opriă,
 Ci ea tot veniă,
 Și s'apropiă.
 Manea mi-o vedeă,
 Inima-i plângeă,
 Și iar se 'nchină,
 Și iar se rugă :
 «Sufală, Doamne-un vânt
 Sufală-l pe pământ,
 Brazii să-i despoae,
 Paltini să îndoae,
 Munții să răstoarne,
 Mândra să-mi întoarne,
 Să mi-o 'ntoarne 'n cale
 S'o ducă de vale!»
 Domnul se 'ndură,
 Ruga-i ascultă
 Și suflă un vânt
 Un vânt pe pământ
 Paltini că 'ndoiă,
 Brazi că despoiă
 Munții răsturnă ⁶⁾
 Iară pe Ana
 Nici c'o înturnă!
 Ea mereu veniă,
 Pe drum șovăiă
 Și s'apropiă
 Și amar de ea,
 Iată c'ajungea!

IV.

Meșterii cei mari
 Calfe și zidari,
 Mult înveseliă
 Dacă o vedeă,
 Iar Manea turbă,
 Mândra-și sărută,
 In brațe-o luă,
 Pe schele-o urcă,

Pe zid o puneă
 Și, glumind, ziceă :
 «Stăi, mândruța mea,
 Nu te speria
 Că vrem să glumim
 Și să te zidim!»
 Ana se 'ncredeă
 Și vesel râdeă.
 Iar Manea oftă
 Și se apucă
 Zidul de zidit,
 Visul de 'mplinit.
 Zidul se suiă
 Și o cuprindeă
 Pân la gleznișoare,
 Pân' la pulpișoare.
 Iar ea, vai de ea!
 Nici că mai râdeă ⁷⁾
 Ci mereu ziceă :
 «Manoli, Manoli,
 Meștere Manoli!
 Ajungă-ți de șagă
 Că nu-i bună, dragă.
 Manoli, Manoli,
 Meștere Manoli!
 Zidul rău mă strânge
 Trupușoru-mi frânge!»
 Iar Manea tăceă
 Și mereu zideă
 Zidul se suiă
 Și o cuprindeă
 Pân' la gleznișoare,
 Pân' la pulpișoare,
 Pân' la costișoare
 Pân' la țâțișoare.
 Dar ea, vai de ea
 Tot mereu plângeă
 Și mereu ziceă :
 «Manoli, Manoli,
 Meștere Manoli!
 Zidul rău mă strânge,
 Țâțișoara-mi plânge,
 Copilașu-mi frânge!»
 Manoli turbă

Și mereu lucră.
 Zidul se suiă
 Și o cuprindea
 Pân' la costișoare,
 Pân' la țâșișoare,
 Pân' la buzișoare
 Pân' la ochișori, ⁸⁾
 Incât, vai de ea!
 Nu se mai vedeă,
 Ci se auziă
 Din zid că ziceă:
 «Manoli, Manoli,
 Meștere Manoli!
 Zidul rău mă strânge
 Viața mi se stinge!»

V.

Pe Argeș în jos,
 Pe un mal frumos
 Negru Vodă vine
 Ca să se închine
 La cea Mănăstire,
 Falnică zidire,
 Mănăstire naltă
 Cum n'a mai fost altă.
 Domnul o priviă
 Și se 'nveseliă
 Și astfel grăia:
 «Voi, meșteri zidari,
 Zece meșteri mari!
 Spuneți-mi cu drept
 Cu mâna la pept
 De-aveți meșterie
 Ca să-mi faceți mie
 Altă mănăstire
 Pentru pomenire
 Mult mai luminoasă
 Și mult mai frumoasă?»
 Iar cei meșteri mari
 Calfe și zidari
 Cum stă pe grindis,
 Sus pe coperiș
 Veseli se mândriă

Ș'apoi răspundeă:
 «Ca noi, meșteri mari
 Calfe și zidari
 Alții rici că sunt
 Pe acest pământ!
 Află că noi știm
 Oricând să zidim
 Altă Mănăstire
 Pentru pomenire
 Mult mai luminoasă
 Și mult mai frumoasă!»
 Domnu-i ascultă
 Și pe gânduri stă, ⁹⁾
 Apoi porunciă
 Schelele să strice
 Scări să le ridice,
 Iar pe cei zidari
 Zece meșteri mari
 Să mi-i părăsească
 Ca să putrezească
 Colo pe grindis
 Sus pe coperiș.
 Meșterii gândea
 Și ei își făcea
 Aripi zburătoare
 De șindrili ușoare.
 Apoi le 'ntindeă
 Și 'n văzduh săriă,
 Dar pe loc cădiă,
 Și unde pică
 Trupu-și despică.
 Iar bietul Manoli,
 Meșterul Manoli
 Când se încercă
 De-a se aruncă
 Iată c'auziă
 Din zid că eșiă
 Un glas nădușit
 Un glas mult iubit
 Care greu gemeă
 Și mereu ziceă:
 «Manoli, Manoli,
 Meștere Manoli!
 Zidul rău mă strânge

Țâțșoara-mi plânge,
 Copilașu-mi frânge,
 Viața mi se stinge!»
 Cum o auziã
 Manea se perdeã. ¹⁰⁾
 Ochi-i se 'nveliã ;
 Lumea se 'ntorceã,
 Norii se 'nvãrtiã,
 Și de pe grinduș,

De pe coperiș,
 Mort bietul cădeã !
 Iar unde cădeã
 Ce se mai făceã ?
 O fântână linã
 Cu apă puținã
 Cu apă săratã
 Cu lacrimi udatã ! ¹¹⁾

N O T E.

Dupã cronicile țării Românești, Radul Negru Voevod, domniã dincolo de Carpați, pre Almaș și pre Fãgãraș, ridicatu-s-au de acolo, cu toatã casa lui și mult norod, și pogorãndu-se pe apa Dãmboviței inceput-au a face țarã nouã. Întãi a fãcut orașul Cãmpu-Lung unde a ridicat și o bisericã naltã și frumoasã. Apoi a descãlecat pe Argeș unde și-a pus scaunul Domniei zidind curți de piatrã și case domnești, și o bisericã mare și mãndru lucratã.

În «Revista Romãnã» publicatã la București se gãsește descrierea acestei biserici împreunã cu stampe litografiate ce reprezintã frumusețile arhitecturii sale.

^{1*)} Și Manoli zece.

Acest meșter Manoli a rãmas în tradiție un personagiu legendar. Poporul atribuie lui Manoli zidirea tuturor monumentelor vechi din țarã.

^{2*)} *Un biet ciobãnaș
 Din fluer doinaș.*

Toți pãstorii Romãni port în brãu un fluer mic ce se numește fluer ciobãnesc, și sunã din el deosebite arii, unele vesele, iar cele mai multe melancolice și foarte expresive. Un cãlãtor strãin, muzicant de mare talent, zice «cã adeseori, cãnd cineva umblã în munții țãrilor Romãne, el aude în depãrtare un fluer pãstoresc ce sunã cu dulceață un cãntec de dor. Atunci el se oprește fãrã voe, dominat de un farmec necunoscut, pentru-ca sã asculte mult timp aceste suspinuri ale muntelui».

În cãlãtoriile mele prin munții, dupã cãutarea baladelor poporale, am auzit multe fluere rãsunãnd prin poenile codrilor, și am rãmas încãntat de frumusețea originalã, a acelor sunete pãtrunzãtoare ; iar mai cu seamã, la Bicaz, pe malul Bistriței am intãlnit un pãstor anume Brãndușã, care se înãlțã la gradul unui adevãrat artist prin talentul cu care cãntã Doina din fluerul sãu.

^{3*)} *Dar ori-ce lucrã
 Noaptea se surpã.*

Superstițiile poporului în privința zidirilor sunt multe. Așa, ei crede cã o zidire nu poate avea trãinicie dacã nu se îndeplinesc oare-care datine mistice, precum de pildã îngroparea umbrei unui om în temelie. Pietrarii au obiceiul a furã umbra cuiva, adicã a-i luã mãsura umbrei cu o trestie și a zidi apoi acea trestie în talpa zidirei. Omul cu umbra furatã, moare pãnã în 40 de zile și devine stafie nevãzutã și geniul întãritor al casii.

Fiind însă cã acest obiceiul a produs adeseori nenorociri, speriiind muntea celor cu umbrile furate, și aducãndu-i astfel la boale grele, zidarii au fost

siliți a-și schimba datina. Când dar este a se ridica vre-o casă nouă, până a nu se așeză cea întâi piatră a temeliei, se face aghiazmă cu care se stropesc șanțurile. Apoi se taie doi miei de se face masă mare pentru zidari, cari, după ce ospătează și închină în sănătatea stăpânului casei și întru tăria zidurilor, îngroapă cruciș capetele mieilor în două colțuri ale casii, iar în celelalte două unghiuri, ei zidesc două oale roșii pline cu apă ne'ncepută.

Iar după-ce lucrul se săvârșește, Românii nu se mută în casă până-ce mai întâi nu duc înlăuntru icoanele, zahar, pânea și sare; și după mutare ei dau masă mare de bună locuință.

4*) *Pe ea s'o jertfim
Și 'n zid s'o zidim!*

Nenorocita este menită a-și pierde vieța pentru mântuirea zidirei și a se face stafia bisericei. Vezi nota precedentă.

Fiind-că am pomenit mai sus de stafii ce sunt umbre casnice care locuiesc mai cu seamă în beciuri întunecoase, aici credem că e locul să pomenim și de alte credințe superstițioase ale poporului Român. Ast-fel sunt Strigoii, Moroi, Rusaliele, etc.

Strigoii, sunt morții care se scol din mormânturi, și merg în noaptea sfântului Andrei cu secriile pe cap, de cearcă pe la casele lor. Românii spre a se apăra de asemenea vizite supărătoare, au obiceiul a frecă ușile și ferestrele cu usturoiu în ajunul sf. Andrei, fiind usturoiul displicut strigoilor.

Moroi sunt iarăși un soi de strigoi mici ce vin de cer țată la mamele lor. Ei sunt copii noi-născuți ce mor până a nu fi botezați. Spre a-i împacă, mamele trebuie se care cu gura, șapte ani de-a rândul, în ziua de Bobotează, aghiazmă mare și să stropiască astfel mormintele copiilor.

Rusaliele sunt trei fete de împărat care au ciudă asupra oamenilor fiind-că nu au fost bătate în seamă de dânșii în cursul vieții lor. Ele nasc furtuni ce descopăr casele Românilor, vârtejuri ce ridic pânzele nevestelor în vremea ghilutului, și le anină pe copaci. Se crede că Rusaliele fură și copiii de lângă mamele lor și îi duc peste ape și peste codri. De acolo vine vorba: *l'au umflat Rusaliele!* Femeile Românce păzesc cu sfințenie ziua de Rusalii, și în vreme de nouă săptămâni ele nu culeg nici o buruiană de leac, crezând că în acel timp buruienile sunt pișcate de Rusalii și nu au putere de lecuit. Cum vine însă ziua Sănzienilor, toate Româncile alerg pe câmp la cules de buruene, crezând că în acea zi toate au darul vindecării. Spre a se apăra de mânia Rusaliiilor este obiceiul, în ajunul zilei lor, a pune pelin sub căpătâiul patului, și a purta a doua zi pelinul la brâu.

Subiectul acestei balade este cântat și de poeții poporului Sârbiei, însă cu oarecare deosebiri. Balada sârbească se numește: Fondarea cetății Scadar (Scutari), ce este ridicată de trei frați Merljawtschewitsch, anume: regele Wukaschin, Vaivodul Ugljescha, și tânărul Gojko. Meșterul cel mare se chiamă Rad în loc de Manoli. Femeea zidită este nevasta lui Gojko. Din cuprinsul acelei balade se vede însă că aceeași superstiție există pe ambele maluri ale Dunărei.

INSEMNAȚII.

1) Negru Vodă și Manoli sau Mă-năstirea Argeșului.

(Balade P. II. 1853).

2) Zi, noapte, siliți.

(Balade. P. II. 1853)

3) Jertfă s'o jertfim.

4) Prânz de udătură.

5) Manoli-o videă
Inima-i săriă
Trupul îi slăbia

- Și 'n genunchi cădea
Și se închină
Ș'astfel se rugă:
(Balade P. II. 1853).
- 6) Munții răsturnă
Dar cât ce suflă
Mândra n'o opriă,
(Balade P. II 1853).
- 7) Nici că m'ai râdea
Ci se speria
Și mereu ziceă:
(Balade P. II 1853).
- 8) Pân' la ochișori,
Pân' la perișori,
Incât, vai de ea!
(Balade P. II 1853)
- 9) Și pe gânduri stă
Ș'apoi crunt râdea
Ș'apoi poruncia.
- 10) Manea 'ncremenia
Mintile-și perdeă
Ochii se 'nvăliă...
- 11) Apă lăcrămată.
(Balade P. II 1853).

XLIX.

RADU CALOMFIRESCU ¹⁾

I.

In oraș la București,
In curți nalte și Domnești
Mândră masă e întinsă
Și de mari boeri cuprinsă.
Dar în mijloc cine șede? ^{1*)}
Mircea Vodă 'n mijloc șede, ²⁾
Și la dreapta lui se vede
Doi Căplești și trei Buzești ³⁾
Zmeii țării Românești,
Purtătorii oștilor
Și fruntea boerilor.
Ei toți beă se veselie
Și pe Domn îl fericia,
Dar când fu despre beție,
Despre dalba veselie,
Iată, nene, că sosia
Și la Domn îngenunchiă
Radul din Calomfirești,
Zmeul țării Românești,
Cu sluga lui, cu Nedeia
Ce de mic îi tot dedea
Ajutor bun de putere

Și cuvânt de mângâere.
«Domnule, Măria ta!
Fie cum oiu cuvântă:
Îți aduc ție 'nchinare
Ca unui frate mai mare,
Și 'ți doresc mereu să fii
Cu izbânzi și veselii.
Dar știi, Doamne, ori nu știi
Că Tătarii m'au lovit
Și Tătarii mi-au robit
Copilașii
Drăgălașii
Măiculița
Drăgulița ⁴⁾
Rău mă doare inimioara
De copii, de soțioara,
Dar mă doare și mai tare
De măicuța ce mă are,
Că-i creștină și bătrână
Ș'a s'ajungă-a fi cadână,
De răsul căpcânilor ⁵⁾
Pin casa păgânilor. ^{6*)}
Rogu-te, Măria ta,
De vroiești a m'ajută.

Dă-mi ajutor pe Buzești
 Și pe cei tustrei Căplești
 Purtătorii oștilor
 Și fruntea boerilor !»
 Mihnea Vodă-l ascultă
 Și din gură cuvântă :
 «Alei! Radule mișel !
 Mai așteaptă tu nițel, ⁶⁾
 Până ce vom ospătă,
 Până ce ne vom culcă,
 Până ce ne vom sculă
 Să văd ce vis om visă,
 Și apoi ajutor ți-om dà !»
 Radu buzele-și mușcă
 Și la față se schimbă.
 «Să trăiești, Măria ta !
 Iar dacă te-oiu așteptă
 Până ce îi ospătă,
 Și până ce te-i culcă
 Și până ce te-i sculă
 Să vezi ce vis îi visă,
 Tătarii s'or depărtă,
 Păgubaș ei m'or lăsa !»

II.

Rădul iute 'ncălecă,
 După dușmani se luă
 Cu sluga lui, cu Nedea,
 Ce de mic îi tot dădea
 Ajutor bun de putere
 Și cuvânt de mângăere.
 Goniă el, mereu goniă,
 Goniă, nu mai osteniă,
 Nebăut și nemâncat,
 De dor mare frământat.
 Când a fost a treia zi,
 Pe Tătari el îi zări,
 Atunci Nedea că grăi :
 «Hei! stăpâne Radule,
 Ascultă-mi poveștile, ⁷⁾
 C'acum e pe vitejie,
 Pe vinceală sau robie.
 Tae tu marginele,

Eu să taiu mijloacele ;
 Care-a scăpă dela mine
 Să nu scape dela tine !»
 În Tătari ei se isbiă,
 Vârtej de moarte făcă
 Și tăiă, nene, tăiă ⁸⁾
 Pe Tătari îi risipiă,
 Și pe cei robiți scoteă
 Și pe-acasă-i trimiteă.
 Dar pe maică-sa bătrână
 N'o găsiă 'n ceata păgână.
 Radu 'n scări se ridică
 Ca vulturul se uită ⁹⁾
 Peste câmpii Lăpușnii,
 Peste câmpi mereu pustii,
 Și cum stă și cum ochiă
 Iată, nene, că zăriă
 Un cort mare și rotat,
 Cât un cort de împărat ;
 Și 'n cort zăriă pe-un Mirzac ¹⁰⁾
 Un Mirzac dela Bugeac,
 Care 'n brațele-i strângeă
 O creștină ce plângeă.
 Fulger Radu se făcă,
 Ca un fulger se duceă,
 Și la cort se rezeziă,
 Pe Mirzac îl rezeziă,
 Și în lance că-l luă,
 Mort în câmp îl aruncă.
 Apoi vesel purcedeă ¹¹⁾
 Cu mă-sa și cu Nedea,
 Ce de mic îi tot dădea
 Ajutor bun de putere
 Și cuvânt de mângăere !

III.

Iată la mijloc de cale,
 La fântâna dintr'o vale,
 Iată bună 'mpreunare
 Cu cinci voinicei călare,
 Cu Buzești și cu Căplești
 Zmeii țării Românești !
 «Noroc bun și cale bună !

Ce vânt dulce vă adună
 Și cu mine vă 'mpreună ?
 — Noi în cale ți-am ieșit
 C'avem dor de hărățit ^{3*)})
 Și la harță vitejească
 Și la joacă războiască.»
 Ei la harță se luă,
 Pe jurământ s'apucă
 Stăpânii să hărățească
 Și slugile să-i privească !
 Incepeă dar de călare
 Harța cea din fuga mare,
 Paloșele zingănind,
 Sulițele învărtind,
 Buzduganele ciocnind
 Și din gură chiuind.
 Când de-odată cei Buzești
 Și cu cei tustrei Căplești
 Peste Radul năvăliă,
 Cu cinci lănci îl străpungeă:
 Apoi capul îi tăeă,
 Pe-o tipse îl puneă
 Și la Domnul îl duceă
 Și cu toți așa-grăiă:
 « Alei! Doamne, Doamne Mirce! ^{1*)}
 Alei! Doamne mult voinice! ^{4*)}
 Radul de-ar fi mai trăit
 Scaunul ți-ar fi răpit!
 Iată capu-i, dă-l la corbi,
 Și copiii lui fă-i robi!»

Bine vorba nu sfârșiă.
 Iată, nene, că veniă,
 Sluga vechie, moș Nedea
 Cu măicuța Radului
 La scaunul Domnului,
 S'amândoi îngenunchiă,
 Și, plângând, maica ziceă:
 « Alei! Doamne, Doamne Mirce
 Alei! Doamne mult voinice!
 Fă-mi dreptate, fă-ți dreptate
 Radu că ți-a fost bun frate,
 Că eu, Doamne, din păcate,
 M'am iubit cu taică-tău
 De-am făcut pe Radul meu!»
 Domnul Mircea greu oftă
 Pe bătrâna o sculă
 Mâna dreaptă-i sărută
 Și pe loc dreptate-i dă.
 El boerii adună
 Și de moarte-i judecă.
 Gâdele îi apucă,
 Sus, la scară-i aduceă
 Un cōvor le așterneă
 În genunchi îi tot puneă, ¹³⁾
 Și mânica-și suflecă
 Și pala și-o ridică
 Și capetele zbură,
 Zbură pe scări de-a dură
 Când Buzești peste Căplești
 Când Căplești peste Buzești.

NOTE.

^{1*)} Dar în mijloc cine șede ?

O zicătoare ce trebuie să existe de pe timpul năvălirilor de limbi străine, sună așa: *să fii totdeauna la mijloc de masă și la colț de țară.*

^{2*)} De răsul căpcânilor.

Românii expuși în vechime la neconținute năvăliri de limbi străine, ce lăsau foc și sânge în urma lor, deteră barbarilor numirea de Căpcâni, adică: dihanii cu trup de om și cu cap de căne.

În istoria lui Alexandru Makedon se zice: «De acolo merse Alexandru cinci-spre-zece zile și ajunse la o țară cu oameni cu șapte mâni și deteră foarte tare prin oastea lui Makedon; și de aceea periră mulți și mulți prinseră vii, să-i scoată la lume pentru minune. Și trecu țara lor în zece zile și mai merse înainte și ajunse la o țară cu oameni căpcăuni (căpcăuni), dinainte cu obraz de om, iar dindărapt cap de căne ce latră căinește».

3*) *C'avem dor de hărățit.*

Vezi nota 10 din balada XXIII a lui Mișu Copilul.

4*) *Alei! Doamne, Doamne Mirce!
Alei! Mirce mult voinice!*

Mircea cel bătrân a ținut multe războaie cu Turcii și a fost pururea învingător. El a domnit 29 ani, a zidit mănăstirile Cotmeana și Cozia și a fost îngropat la aceasta din urmă.

În tractaturile sale de alianță cu regele Poloniei Vladislav, Mircea se intitula astfel: «Mircea, din mila lui Dumnezeu Voievodul Valahiei, Ducul Făgărașului și al Omlășului, Comitul Severinului, Despotul Dobrodiiciului și Domnul Drăstiorului, etc.

INSEMNAȚII :

- 1) Mihne-Vodă și Radu Calomfirescu. (Balade P. II 1853).
- 2) Și în capăt cine șede
Mihne-Vodă 'n capăt șede.
- 3) Doi Buzești, doi pui de zmei
Și Căpleștii câte trei
Că's fruntea boerilor
Purtătorii oștilor
Și groaza războaelor.
- 4) Drăgulița,
Și soțiica
Drăgulica. (Balade P. II 1853).
- 5) Țiitoarea Turcilor
Și maica păgânilor.
Rogu-mă Măriei-tale
Ca unui frate mai mare.
- 6) Mai așteaptă puțintel.
- 7) Ascultă-mi povețele
C'aici nu-i pe boerie
Ș'aici e pe vitejie,
Roagă-te la Dumnezeu
Să ne-ajute, dragul meu. (Balade. P. II. 1853)
- 8) Și tăia, mări, tăia
Răduleț marginile
Și Nedea mijloacele,
Zi de vară
Pân' în sară. (Balade. P. II. 1853)
- 9) Cu ochiana se uită.
- 10) Pe maică-sa o zăreă,
Maică-sa ce se sbăteă
La sânul unui Mărzac
Un Mărzac dela Bugeac. (Balade P. II. 1853)
- 11) Apoi măsii aduceă
Un car mare ș-o puneă
Și acasă-o trimiteă.
Și 'napoi el se 'ntorceă
Cu slugă-sa, cu Nedea
Ce 'i e toată puterea
Și toată mângăerea.
- 12) Alei! Doamne Mihnule,
Domnule, stăpânule!
(Balade P. II. 1853).
- 13) Ș'ochii pe rând le legă.
(Balade P. II. 1853).

L.

OPRIȘANUL¹⁾

I.

Colo 'n țara Muntenească,
Țară dulce, Românească

Ca și cea Moldovenească,
În oraș, la București
Sunt curți nalte și Domnești,
Iar în curți o sală mare

Unde şade la prânzare
 Mihnea Vodă cel cruntat
 De boeri înconjurat.
 «Boeri mari, boeri de rând!
 (Zice Domnul închinând)
 Toţi mâncaţi, cu toţii beţi
 Şi cu bine petreceţi;
 Numai unul poftă n'are
 De băut şi de mâncare,
 Cantar slutul, armaş mare!
 Ori bucatele nu-i plac,
 Ori de noi nu-i este drag!»
 Boerimea 'n cet râdea,
 Iar Cantariul răspundea:
 «Ale! Doamne Mihnule,
 Mihnule netihnule! ^{1*)}
 Alei! tu stăpânul meu,
 Lumină-te-ar Dumnezeu!
 Bucatele tale-mi plac
 Şi de oaspeţi îmi e drag,
 Dar unde s'a pomenit,
 S'a văzut, şi auzit
 Două săbii într'o teacă
 Doi domni în ţară săracă?
 Măria ta 'n Bucureşti,
 Oprişanu 'n Stoenеşti!
 Ce-am văzut la Oprişanul
 N'am văzut nici la Sultanul,
 Că el are 'n câmp, la soare
 Mii şi sute de mioare...
 Es în vară fătătoare;
 Berbeci are sute 'ntregi
 Cu cozile pe telegi,
 Şi ciobani tot înarmaţi,
 Cu postavuri îmbrăcaţi
 De nu crezi că sunt ciobani
 Ci chiar neaoşi Căpitani.
 Nu-mi e ciudă de asta
 Cât mi-e ciudă de alta:
 Oprişanul încă-şi are
 Herghelii în număr mare,
 Două, trei, cinci mii de epe
 Tot alese şi sirepe.
 Pinteroage la picioare²⁾

Cu cergi albe pe spinare
 Şi cu doi mânzi fiecare.
 Nu mi-e ciudă de asta
 Cât mi-e ciudă de alta:
 Oprişanul are 'n sat
 Ogari, căpoi de vânat,
 Cu zgărzi late, ţintuite
 Pe la margini poleite,
 Şi mai are grajduri mari
 Cu cinzeci de armăsari,
 Jumătate arăpeşti
 Şi ceilalţi Moldoveneşti!
 Nu mi-e ciudă de asta
 Cât mi-e ciudă de alta:
 Scutariul lui Oprişan
 N'are faţă de ţăran;
 Pe deasupra-i cu suman
 Dar pe trup are caftan.
 Şi cârligu-i de scutar
 Nu-i de-alun nici de ştejar
 Ci de aur tot săpat
 Cu petre scumpe lucrat,
 Şi'n vârful cârligului
 Sub mâna Scutarului
 Este-o piatră nestimată,
 Ce plăteşte lumea toată!
 — De-i așa cum zici, Cantare,
 Lasă prânzul, sai călare
 Şi 'ntr'o fugă să te duci
 Pe-Oprişanul să-l aduci
 Cu toate podoabele
 Cu toate averile
 Să-şi dea socotelile!»
 Astfel Domnul poruncia!
 Cantar vesel se ducea
 La cel sat, în Stoenеşti
 Unde sunt averi Domneşti.
 El acolo cum venia
 Cu scutariul se 'ntâlnea
 Şi porunca-i arăta
 Şi din gură cuvânta:
 «Mihnea-Vodă 'n Bucureşti
 Face praznice Domneşti;
 Toţi boerii credincioşi

Și de pace bucuroși
 Lângă Domn s'au adunat
 Și pahare-au închinat.
 Numai unul n'a venit,
 Oprișanul cel vestit!
 De-i vrăjmaș și om de ceartă
 Mihnea Vodă-acum îl iartă
 Și-l poștește ca să vie
 Ca un frate la Domnie!

II.

Oprișanul credincios
 Și de suflet omenos
 Se porniă din Stoenеști
 Ș'ajungeă la București
 Noaptea pe la cântători
 Pân' a nu răsări zori.
 Mihnea Vodă adormit
 Dormiă pe-un pat aurit
 În cămară 'ntunecată.
 Tot cu șaluri îmbrăcată.
 Dar de-odată se treziă
 Și la slugi așa grăiă:
 «Slugi, aprozi, copii de casă!
 Voi dormiți și nu vă pasă
 Soarele c'a răsărit
 Și pe mine m'a trezit.
 Dar voi oare nu gândiți
 Când în somn vă leneviți
 Că am țară de domnit
 Judecăți de săvârșit
 Și boeri de boerit?
 Toți aprozii se treziă
 Și lui Vodă răspundeă:
 «Rămâi, Doamne, liniștit!
 Soarele n'a răsărit,
 Dar în locu-i a sosit
 Oprișan din Stoenеști
 Cu averi împărătești.
 El în curte a intrat,³⁾
 De zebrea a aninat,
 Un cârlig de împărat
 Cu pietre scumpe lucrat,

Ce lucește ca un soare
 Intr'o zi de sârbătoare».
 Mihnea Vodă se sculă
 Fața albă își spală,
 Barbă neagră și peptână
 La icoane se 'nchină,
 Apoi el se înarmă
 Și pe Oprișan chemă:
 «Oprișan din Stoenеști!
 Cu dreptul să ne grăești.
 Ce-ai făcut de-ai adunat
 Averi mari de împărat,
 Incât nu numai averi
 Dar ai și scutari boeri?
 — Dumnezeu mi-a ajutat!
 Și eu mi le-am adunat
 Din darul Sfinției sale
 Din mila Măriei tale!
 — Nu-l crede, Măria ta!
 (Cantariul atunci strigă).
 El mie s'a lăudat
 Că avere-a adunat
 Numai din puterea lui,
 Nu din mila Domnului.
 Dar n'am ciudă de asta
 Cât am ciudă de alta:
 Oprișanul mi-a spus mie
 Că așteaptă ca să-i vie
 Firman dela 'mpărăție
 Să te scoată din Domnie».
 Mihnea Vodă se 'ncruntă
 Și din gură cuvântă:
 «Pân' a veni firmanul
 Piară 'ntăi Oprișanul!⁴⁾
 Jos la poartă să-l duceți
 Și capul să i-l tăieți!»
 De vrăjmaș ce mult eră
 Armașul se bucură,
 Ca o fiară se-aruncă
 Pe-Oprișan il apucă
 Și pe scări il îmbrânciă
 Și la moarte mi-l duceă!
 Când la poartă, frate, iată
 Un rădvân că se arată

Tras de șease telegari,
 Negri, ageri armăsari
 Cu cozi lungi și coame mari.
 Iar înuntru o bătrână
 Cu-o icoană sfântă 'n mână
 Și cu haine mohorâte
 Și cu pletele albite.
 Pe-Oprișan cât ea-l vedeă
 Sus, la Domnul se duceă,
 Și 'ngenunchi trupu-și frângeă
 Și grăind amar plângeă:
 «Ale! Doamne fățul meu!
 Nu te erte Dumnezeu
 Să omori pe Oprișanul
 Că-i perî până la anul.
 Știi tu, Mihneo, ori nu știi
 Că 'n ziua Sântei Marii
 Eră, Doamne, ca să-ți vie
 Firman dela 'mpărăție
 Să te scoată din domnie?
 Ș'aveai parte de firman
 Făr' de bietul Oprișan
 Care 'n cale i-au eșit
 Și 'ndărăt l-au napoit
 Dăruind chiar pe vizir

Cu-armăsari dela Misir,
 Și cu pungi de bani o mie
 Șă te lase pe Domnie!»
 Oprișanca nu sfârșiă,
 Mihnea 'n curtea lui eșiă
 Poruncind la toți să sae
 Pe-Oprișan ca să nu-l tae.
 Dar Cantar Armașul mare
 Iși făcuse răzbunare;
 Și capul nevinovat
 Zăcea 'n țărână aruncat
 Lângă trupul răsturnat!
 Vai de omul cu păcat!
 De păcat e alungat
 Și nu poate-a fi scăpat!
 Vânzătorul de Armaș⁵⁾
 Fiară crudă, om pizmaș,
 Fost-au gol legat la soare
 Și de mâni și de picioare,
 Gol legat de cozi de epe
 De patru epe sirepe
 Care când se opintiră
 În patru părți se izbiră
 Și 'n patru îl despărțiră!

N O T E.

1*) *Alei! Doamne Mihnule
 Mihnule netihnule.*

Acest cuvânt vechiu, *netihnu*, trebuie să vie negreșit dela *tihnă* (*odihnă*) și să însemneze prin urmare *nestâmpărat, frământat de griji*.

Și în adevăr, un cronicar român face următoarea descriere despre Mihnea Vodă.

«Mihnea feciorul lui Dracu armașul, cum apucă Domnia, îndată se desbracă lupul de pelea cea de oae și-și astupă urechile ca aspida și ca vasiliscul. Iar arcul și-l încordă și găti săgeți de a săgetă, și sabia și-o fulgeră, și mâna și-o întăria spre rane! și prinse pe toți boerii cei mari și aleși, și-i munci cu multe munci și cumplite și le luă toată avuția, și se culcă cu ju-pânesele și cu fetele lor înaintea ochilor lor. De aci unora le-au tăiat nasurile și buzele, pre alții i-au inecat și pre alții i-au spânzurat. Iar el se îmbogăția și creștea ca cedrul până la ceriu», etc.

ÎNSEMNĂRI :

¹⁾ În Manscr. Acadm.: «Cantariu ar-
 maș mare și Oprișanul».

²⁾ Pintenoage la picioare
 Roaibe, negre, de-orce floare.
 (Mnsr. Acdm.).

3) De fereastră-a aninat,
Un cârlig de-aur făcut
Cu petre scumpe bătut,
Ce lucește ca un soare
Prin zebreua-amăgitoare»,
(Mnscr. Acdm.)

4) Urmează:
Iar de-a vrut alai domnesc
Faceți-i alai hoțesc!
Jos la poartă... etc.
(Mnscr. Acdm.)

5) Așfel și bietul Armaș.
(Mnscr. Acdm.)

LI.

• ȘTEFĂNIȚĂ VODĂ

I.

Frunză verde meri creștești ¹⁾
În oraș în București,
L'ale case mari domnești
De se văd în Stoenеști
Mândră masă e întinsă
Și de mari boeri cuprinsă
Tot boeri de-a oștilor
Puterea domnilor
Și groaza dușmanilor.
Iar în capăt cine șede? ²⁾.
Ștefăniță Domn se vede,
Dar nici beă nici veselește
Ci cu ochii lung privește
La copila Dihului,
Sorioara Mihului
Mihului voinicului
Din valea Cobiului. ³⁾
Că e mândră ca o floare,
Și de ochi farmecătoare
Și de suflet iubitoare,
Unde-o vede Domnul moare!
«Copiliță, draguliță ⁴⁾.
Cu sân alb de porumbiță
Umple cupa mea de vin
Ție, dragă, s'o închin
Ș'apoi cântă-mi viers de dor
Cu glas dulce, răpitor.
Cântă-ți, dragă, cântecul

Că mi-e drag ca sufletul!» ⁵⁾.
Copilița se înclină
Ca o floare de grădină
Și-i întinde-o cupă plină;
Apoi zice 'nctișor
Un viers dulce, plin de dor:
«Frunză verde stejărel,
Am un frate voinicel
Și mă tem amar de el!
Frunză verde măr Domnesc,
Am un Domn care-l iubesc
Și de dânsul mă 'ngrijesc,
Vai de mine! cum să fac
Pe-amândoi să mi-i împac,
Să-mi fie traiul pe plac!»
Copilița nu sfârșiă
Și Domnul astfel grăia:
«Copiliță, mândruliță
Cu sân alb de porumbiță,
Nu mai plânge că 'n curând
Implini-voi al tău gând.
Voi boeri ce ospătați
Stați și nu mai închinați,
Cuvântul să-mi ascultați.
Mâni în zori să vă aflați
Toți călări și înarmați
Cu săgeți, cu buzdugane, ⁶⁾
Și la brâe cu arcane,
Că să mergem despre soare
Să facem o vânătoare

După urși și căprioare,
 După pasări gălbioare
 Ce sunt bune de mâncare
 Și plăcute la cântare!»

II.

Când de zi se luminează
 Boerii se adună
 Și pe cai încălecă
 Și cu Domnul toți plecă,
 Înspre munți, la vânatoare
 După urși și căprioare
 După paseri gălbioare.
 Și mergeă, frate, mergeă¹⁾
 Pân' în munți că ajungeă;
 Iar când soarele-apuneă
 Iată că se întâlneă
 C'un cioban cu flueraș
 Și cu port de Oltenaș.
 Domnu 'n cale-i se opriă
 Și cu gură-așa grăia:
 «Ciobănaș cu flueraș
 Puișor de Oltenaș
 Cunoști calea codrului
 De prin munții Crișului?
 Cunoști fagul Mihului
 Din codrul Cobiului?
 — Cunoșc calea codrului
 Până 'n fundul fundului.
 Știu și fagul Mihului
 Din codrul Cobiului.
 — De știi locurile bine,
 Nu mă-i duce tu pe mine?
 — Ba, te-oiu duce eu pe tine
 De-i lăsa tu oștile
 Să-mi păzească oile,
 Că de-oiu perde-o mielușea
 Oiu sluji un an pe ea,
 Și de-oiu perde-un mielușel
 Oiu sluji doi ani pe el.»
 Domnul oștile lăsa
 Cu ciobanul se luă,
 Singur, singur, singurel

Pe cea zare de muncel.
 Iar ciobanul se 'ndreptă
 Către munți și mi-l purtă
 Pe cărări și pe potici
 Ce's călcate de voinici,
 Pin hățiș, pin cărpiniș
 Unde nu-i loc de cărmăș.
 El mergeă, frate, mergeă
 Pân' ce 'n codru ajungeă
 Drept la fagul Mihului,
 Locașul voinicului.
 Când de fag, s'apropieă
 Ciobănașul se opriă
 Și din gură-așa grăia:
 «Iată fagul Mihului,
 Mihului voinicului!
 Iar pe Mihul dacă-l vrei,
 Cată drept în ochii mei!»

III.

Domnul drept la el cătă
 Ochii lui se încrunță.
 Iar ciobanul se schimbă,
 Gluga lui își aruncă
 Și-de-odată se-arată
 Cu zelar, cu buzdugan,
 Cu haine de căpitan.
 Apoi drept la Domn cătă
 Și'n glas mare cuvântă:
 «Alei! Doamne din domnie!
 Eri ai fost dat la beție;
 Astăzi veniși la trezie,
 Dar n'ai prins la cumintie.
 Ce păcate te-au împins
 Paloșul de ți-ai încins?
 Fostu-ți-a silă de tine
 De te-ai luat după mine.
 Ori că nu te-ai săturat
 Pe-a mea soră c'ai furat
 Ș'ai făcut cu ea păcat
 Făr-a te fi cununat?
 Dar gândit-ai că păcatul
 Iși urmează vinovatul

Și că 'n lume ori ce faptă
 Are plată și răsplată?»
 Și cum stă și cum ziceă
 O frunză de fag smuncia
 Și 'ntre buze o puneă
 Și sună hoțiș din ea.
 Frunza patru că plezniă,
 Codrul negru clocotia,
 De-un lung chiot chiotia,
 De-un greu tropot tropotia,
 Și 'mprejuru-le de-odată
 Se ivia o mândră ceată,
 O ceată de voinicei,
 Lotri, puișori de zmei,
 Cu căciule stogoșate,
 Cu chebe roșii pe spate,
 Și mustăți de varvaric
 Cum stă bine la voinic.
 Lângă el cât îi zăria
 Mihul astfel le grăia :
 «Frații mei, neferii mei,
 Lotri, puișori de zmei!
 Îl vedeți voi pe ist om?
 El e mare, căci e Domn,
 Dar cât e de Domn și mare
 Minte coaptă încă n'are!

Hai, copii de mi-l luați
 Prin săbii să-l fluturați
 Dar nimic să nu-i stricați,
 Cale bună să-i lăsați
 Că de-i Domnul priceput
 E destul câte-au văzut
 Ca să afle, ca să știe:
 Cu Mihul nu-i de glumie!»
 Domnul pe gânduri cădea
 Șapoi astfel răspundeă :
 «Mihule, bujorule,
 Frate, frățiorule!
 Eu la mână ți-am picat
 Tu de moarte m'ai scăpat.
 Când la mână mi-i pică
 Eu de moarte te-oiu scăpă.
 Vină mâni tu la Domnie
 Ca să vezi o cununie,
 Cununia Domnului
 Cu sora voinicului,
 S'o fac mie soțioară
 S'o fac ție Domnișoară!»
 Astfel Domnul cuvântă,
 Și din codru se 'nturnă,
 Iară codrul răsună :
 «Să trăești, Măria ta!»

INSEMNĂRI :

- 1) Frunză verde flori domnești
 (Balade P. II 1853).
- 2) Ce luceafăr dalb se vede?
 Ștefăniță din Măndrești
 Domn al țării românești,
 El e tânăr și frumos
 La ochiu luminos.
 Și cât beă, cât veselește
 Cu foc mare tot privește
 La copila....
 (Mnscr. Acdm).
- 3) De pe valea Oltului,
 Mândra încă nu mănacă
 Ci din inimă oftă
 Și la Domnul mult cătă
 Și cu ochii-l îmbătă
 Iară Domnul cuvântă :
- 4) Copiliță floare vie
 (Zice Domnu'n veselie)
 (Mnscr. Acdm).
- 5) Să-mi mai dreagă sufletul.
 Să trăești Măria-ta,
 Eu cântecul l'oiu cântă
 Ca să fac pe voea tă.»
 Și copila iar oftă
 Ș'apoi astfel ea cântă.
 (Balade P. II 1853).
- 5) Cai cu șele, fără șele
 Cum îi plac Domniei mele;
 Pe la șele buzdugane,
 Pe la brăe eartagane.
 (Balade P. II 1853).
- 6) Și din târg pe când eșia
 Și spre Olt se tot ducea,
 Și mergeă, mări, mergeă

Pân' ce soarele-apuneă
 Apuneă și răsăria.
 Cum mergeă și tot mergeă
 Iată că mi-și întâlnea
 Ciobănaș cu flueraș
 Vesel, mândru Oltenaș;
 Domnul calul își opria
 Și din gură-așa grăia:
 — Ciobănaș cu flueraș
 Puișor de Oltenaș!
 Știi tu calea codrului
 De pe malul Oltului?
 — Cunosoc calea codrului

Până'n fundul fundului.
 — De știi calea codrului
 Cunoști fagul Mihului
 Mihului haiducului?
 — Știi și fagul Mihului
 Din mijlocul codrului.
 — De știi calea'n codru bine
 Nu mi-i duce și pe mine?
 — Ba te-oi duce eu pe tine
 De'i lăsa tu oștile
 Să'mi păzească oile.«
 Domnul oștile lăsa
 etc. (*Balade. P. II. 1853*).

LII.

CONSTANTIN BRÂNCOVANUL

Brâncovanul Constantin ^{1*}
 Boer vechi și Domn creștin,
 De averi ce tot strângea ¹⁾
 Sultanul se îngrijia
 Și de moarte-l hotără
 Căci viziru îl pâra.
 Intr'o joi de dimineață,
 Zi scurtărei lui de viață
 Brâncovanul se sculă,
 Fața blândă el spălă,
 Barbă albă-și pieptănă,
 La icoane se 'nchină,
 Pe fereastră-apoi căta
 Și amar se spăimântă! ²⁾
 «Dragii mei, coconi iubiți!
 Lăsați somnul, vă treziți,
 Armele vi le gătiți
 Că pe noi ne-a 'nconjurat
 Pașa cel neîmpăcat. ^{2*)}
 Cu-Eniceri, cu tunuri mari
 Ce sparg ziduri cât de tari!»
 Bine vorba nu sfârșia,
 Turcii 'n casă iurușia,
 Pe tuspătru mi-i prindea
 Și-i ducea de-i închidea

La Stambul, în turnul mare ^{3*)}
 Ce se 'nalță lângă mare
 Unde zac fețe Domnești
 Și soli mari împărătești. ^{4*)}
 Mult acolo nu zăcea
 Că Sultanu-i aduceă
 Lângă foișorul lui
 Pe malul Bosforului.
 «Brâncovene Constantin,
 Boer vechiu, ghiaur hain!
 Adevăr e c'ai chitit
 Pân-a nu fi mazilit
 Să desparți a ta Domnie
 De a noastră 'mpărăție?
 Că de mult ce ești avut
 Bani de aur ai bătut
 Făr'ați fi de mine teamă,
 Făr'a vreă ca să-mi dai seamă!
 —De-am fost bun, rău, la Dom-
 Dumnezeu singur o știe; [nie
 De-am fost mare pe pământ,
 Cată-acum de vezi ce sunt!
 — Constantine Brâncovene!
 Nu-mi grăi vorbe viclene.
 De ți-e milă de copii

Și de vrei ca să mai fii,
 Lasă legea creștinească
 Și te dă'n legea turcească.
 — Facă D-zeu ce vrea! ³⁾
 Iar pe toți de ne-ți tăia
 Nu mă las de legea mea!
 Sultanul din foșor
 Dete semn lui Imbrohor.
 Doi gelați veniă curând
 Săbiile fluturând,
 Și spre robi dacă mergea
 Din coconi își alegea
 Pe cel mare și frumos,
 Și'l puneă pe scaun jos,
 Și cât pala răpeziă,
 Capul iute-i reteziă!
 Brâncovanul greu oftă
 Și din gură cuvântă:
 «Doamne! fie 'n voia ta!»
 Cei gelați iarăși mergea
 Și din doi își alegea
 Pe cel gingaș mijlociu
 Cu păr neted și gălbui
 Și pe scaun îl puneă
 Și capul îi răpuneă!
 Brâncovanul greu oftă
 Și din suflet cuvântă:
 «Doamne! fie 'n voia ta!»
 Sultanul se minună
 Și cu mila se 'ngână:
 «Brâncovene Constantin
 Boer vechiu și Domn creștin!
 Trei coconi tu ai avut,
 Din trei doi ți i-ai pierdut;
 Numai unul ți-a rămas!
 Cu zile de vrei să-l las,
 Lasă legea creștinească
 Și te dă 'n legea turcească!
 — Mare'i Domnul Dumnezeu!
 Creștin bun m'am născut eu,
 Creștin bun a muri vreau...
 Taci, draguță, nu mai plânge
 Că'n piept inima-mi se frânge.

Taci și mori în legea ta
 Că tu ceriu-i căpătă!»
 Imbrohorul se 'ncruntă,
 Gelații se 'naintă
 Și pe blândul copilaș,
 Dragul tatii fecioraș,
 La pământ îl aruncă
 Și zilele-i ridică.
 Brâncovanul greu oftă
 Și cu lacrimi cuvântă:
 «Doamne! fie 'n voia ta!»
 Apoi el se 'ntunecă,
 Inima-i se despică,
 Pe copii se aruncă,
 li bociă, îi sărută.
 Și turbând apoi strigă:
 «Alelei! tâlhari păgâni!
 Alei! voi feciori de câni!
 Trei coconi ce am avut
 Pe tustrei mi i-ați pierdut!
 Dare-ar Domnul Dumnezeu
 Să fie pe gândul meu:
 Să vă ștergeți pe pământ
 Cum se șterg norii la vânt
 Să n'aveți loc de 'ngropat
 Nici copii de sărutat!
 Turcii crunt se oțeriă
 Și pe dânsul tăbără,
 Haine mândre-i le rupeă,
 Trupu-i de piele jupia,
 Pielea cu pae-o umpleă,
 Pin noroiu o tăvălia,
 Și de-un paltin o legă
 Și rânzând așa strigă:
 «Brâncovene Constantin
 Ghiaur vechiu, ghiaur hain!
 Cască ochii-a te uită
 De'ți cunoști tu pielea ta?
 — Câni turbați! Turci, liftă rea!
 De'ți mîncă și carnea mea,
 Să știți c'a murit Creștin
 Brâncovanul Constantin!»

NOTE.

1*) *Brâncovanul Constantin.*

Constantin Brâncovanul a domnit 26 ani în țara Românească și a fost ucis de Turci în 15 August 1714 la vârsta de 60 ani. Șincai scrie în cronică Românilor că odată cu Brâncovanul au pierit patru feciori ai lui, cărora el le-a grăit astfel în ora morții: «Iată! toate avuțiile și ori-ce am avut, am pierdut! Să nu ne pierdem încai sufletele... Stați tare și bărbătește, dragii mei! să nu băgați seamă de moarte. Priviți la Hristos mântuitorul nostru câte a răbdat pentru noi și cu ce moarte de ocară a murit! Credeți tare întru aceasta și nu vă mișcați nici vă clintiți din credința voastră pentru vieața și lumea aceasta, etc.

Apoi, adăogă Șincai, aceste zicând el, porunci împăratul de le tăieră capetele, întâi ale feciorilor, începând dela cel mai tânăr, și mai pe urmă a tăiat capul lui Constantin Brâncovanu, și aruncară trupurile în mare; și creștinii după acea, aflându-le, le-au astrucat la Patriarhie.

2*) *Pașa cel neîmpăcat.*

Mustafa Pașa, care eră Imbrohor.

3*) *La Stambul în turnul mare.*

Prin turnul mare se înțelege negreșit cetatea numită de Turci: Edicule, ridicată pe malul mării de Marmara în capătul orașului Stambul, și pe care Europeii o numesc *șapte turnuri*.

4*) *Și soli mari împărătești.*

Când se năștea vre-o neînțelegere serioasă între Sultan și puterile Europene, se închideau ambasadorii străini în cetatea Edicule până la sfârșitul certei sau a războiului.

5*) *Bani de aur ai bătut.*

Între pârele trimise la Poartă în contra Brâncovanului eră și aceasta: că bătuse monedă de aur în Ardeal, de câte doi, și până la zece galbeni, una.

INSEMNĂRI:

1) De avut ce mult eră
După el dușmani umblă...
Nici că-l puteau căpăta!
(*Balade P. II, 1853*).

2) Trei coconi ai lui treziă
Și din gură le ziceă.
(*Balade P. II, 1853*).

3) Tătărei păgânilor
Dușmani ai creștinilor
Trei coconi de mi-ți tăeă
Nu mă las de legea mea!
Face-ți cu mine ce-ți vrea!

(*Balade P. II, 1853*).

LIII.

CÂNTECUL LUI MICHAÏ VITEAZUL

Auzit-ați de-un Oltean,
De-un Oltean de-un Craiovean
Ce nu'i pasă de Sultan ?

Câte lupte au privit,
Câte oști au mistuit
Câte oase-au înălbit ;

Auzit-ați de-un viteaz
Care veșnic șade treaz
Cât e țara la necaz ?

Mulți ca frunzele de brad,
Ca nisipul de pe vad,
Ca gemetele din iad !

Auzit-ați de-un Michai
Ce sare pe șapte cai
De strigă Stambulul vai ?

Spue corbii munților
Și fiarele codrilor
Care-a fost nutrețul lor ?

El e Domnul cel vestit
Care 'n lume a venit
Pe luptat și biruit.

Fost-au leșuri Tătărești,
Și Turcești și Ungurești¹⁾
Date'n săbii românești

Spue râul cel Oltean,
Spue valul Dunărean
Și codrul Călugărean,

Alelei ! Michai, Michai !
Căci de noi milă nu ai
Să ne scapi de-amar și vai !

NOTE.

Acest cântec l-am găsit scris într'o psaltire foarte veche din biblioteca Mănăstirei Neamțului. De desubtul cântecului erau următoarele cuvinte scrise cu slovă călugărească : *Scrisu-s-au acest vîers bătrân de mine, ieromonahul Paisie, credincios rob a lui Dumnezeu, iar eu l-am auzit și l-am învățat dela răposatul bunul meu, Stoian Jolde, armășelul.*

INSEMNĂRI :

- 1) Trupuri sarbede, Turcești.
(Mnscr. Acdm.)

LIV.

VISUL LUI TUDOR VLADIMIRESCU

«Tudor, Tudor, Tudorel,
Dragul mamii voinicel!
De când mama ți-ai lăsat

Și Olteni ți-ai adunat
Pe ciocoi să-i prinzi în ghiară
Și s'alungi grecii din țară,

Mult la față te-ai schimbat
 Și mi te-ai întunecat!
 Spune, maică, ce te doare
 Că m'oiu face vrăjitoare
 De alean să te descânt
 Să calci vesel pe pământ.
 — Alei maică! alei dragă!
 Curând visul mi-l desleagă
 Că știi, maică? am visat
 Buzduganu-mi fărâmat!
 Sabia-mi cea bună, nouă
 Am visat-o ruptă 'n două
 Pușca mea cea ghintuită
 Am visat-o ruginită!
 Maică! pistoalele mele
 Le-am visat făr' de oșele
 Apoi încă-am mai văzut
 Șarpe galben prefăcut
 Ce purtă coarne de țap
 Și creastă roșie'n cap.
 El avea ochiu vânzător,

Avea graiu lingușitor
 Și mă tot rugă mereu
 Să mă duc la cuibul său.
 — Ba, ferească Dumnezeu
 Să nu te duci, fătul meu,
 C'acel șarpe veninos
 E vr'un dușman ticălos
 Vre un hoț volintiraș
 Și la inimă vrăjmaș.
 — Maică, măiculița mea,
 Cum să scap de cursă rea?
 Căci un glas prevestitor
 Imi tot spune c'am să mor.
 — D'ai să mori, drăguțul meu,
 Facă ce-o vrea Dumnezeu!
 Dar să știi tu dela mine
 C'un Român voinic ca tine
 Pân' ce cade, pân' ce moare
 Calcă șerpii în picioare,
 Căci de-un șarpe 'nveninat
 I se iartă un păcat!

N O T E.

Cunoscut este că visul prevestitor al viteazului Tudor Vladimirescu s'a împlinit! Fiind mișelește tras în lagărul lui Ipsilanti, șeful volințrilor greci, Tudor a fost și mai mișelește ucis de dânsii. Nu mai este dar îndoială că cântecul popular desemnă pe Ipsilanti însuși prin șarpele cu ochiul vânzător, cu graiul lingușitor și cu creastă roșie în cap.

LV.

HORIA ȘI CLOȘCA

HORĂ REVOLUȚIONARĂ

Horia, Cloșca's la un loc
 Ș'au aprins un mare foc
 Și cântă voios în joc;

Că-i în țara Ungurească!
 Trageți hora ca să joc
 La lumina celui foc!

«Pe cel câmp pustiu și 'ntins
 Arde-un foc de noi aprins.
 Las' să ardă și să crească

Ungurean, musteață lungă!
 Zis-am morții să te-ajungă
 Zis-am parăi să te arză,

Zis-am crucei să te piarză!
 Trageți hora ca să joc
 La lumina celui foc.

De-și curăț păcatele!
 Trageți hora ca să joc
 La lumina celui foc.

Ungurean câne turbat!
 Multe 'n lume ți-am răbdat,
 Dar venit-au timpul meu
 Ca să mă răzbun și eu!
 Trageți hora ca să joc
 La lumina celui foc.

M'am suit la munte 'n zori
 Ș'am prins fulgerul din nori
 Și de sus din înălțime
 L'am izbit în Ungurime!
 Trageți hora ca să joc
 La lumina celui foc!»

Cum răcnesc jivinele!
 Cum s'aprint slăninele!
 Cum ard toate satele

Horia, Cloșca la un loc
 Părăsiți de-a lor noroc
 Ard cântând voios în foc!

N O T E.

Acest cântec, de o formă mai regulată și mai corectă, l'am pus în numărul baladelor fiind-că are un caracter istoric.

La anul 1684, Horia și Cloșca, doi viteji români din Transilvania, sături de jăfuirile și apăsările Ungurilor, răsculară țara în contra lor. Două-zeci mii de Români răspunseră la chemarea lor, și răspândiră o groază atât de mare în Maghiarime că aceasta fu silită a cere ajutor la Imperiul Austriac. Împăratul Iosef II trimise o armie întreagă asupra lui Horia și Cloșca, care după o luptă crâncenă, fură prinși la 28 Februarie 1685, și aspru pedepsiți cu moarte. Tradiția spune că ei au fost închiși în curse de fer și purtați prin toate satele, și că apoi au fost arși de vii în ochii poporului.

LVI.

M A G D U 1)

(BALADĂ)

Vine Magdul de pe vale
 Și 'ntâlnește-o fată 'n cale:
 «Magdule din Răsuceni
 Ce cați la noi la Strâmbeni?
 Ce cați, Magdule, la noi?
 Ori nu's fete pe la voi?
 — Ba sunt ele dar îs mici;
 Nu sunt încă de voinici,²⁾
 Ș'am venit să cerc pe-aici

De-oiu găsi una mai mare
 Să-mi fie de însurare.
 — Ba sunt fete măricele
 Câte flori și câte stele;
 Dar nici una nu-î ca mine...
 — Te aleg dar eu pe tine,
 Amândoi să trăim bine»
 Vine Magdul dela plug
 Cu doisprece boi la jug.

Dușmanii calea-i pândesc
 În calea lui se ivesc,
 Cată la doisprezece boi
 Și-i aleg doi câte doi.
 Magdul că se încruntă
 Voinicește se luptă.
 Iar dușmanii 'l năvăliă
 Și de moarte mi-l râniă !..
 La casa cu trestioară
 Zace un voinic să moară.
 Nu știu zace ori se face
 Că gurița nu-i mai tace.
 Nici la umbră nici la soare
 El odihnă nu mai are
 Ci se bate zi și noapte
 Și varsă sudori de moarte !..
 Cântă buha într'o cruce,

Pe Magdu la groapă-l duce,
 Dar de plâns cine mi-l plânge ?
 Și 'n brațe cine mi-l strânge ?
 Plânge mama cât se poate
 Și surorile lui toate.
 Iar logodnica-i când plânge
 Varsă lacrimi de sânge,
 Si de doru-i și de jale
 Să despică frunza 'n vale :
 «Oh ! drăguțe Magdule!
 Semăna-ți-aș numele
 Pin toate poeniile
 Să răsae florile.
 Care fată le-a culege
 De ea dorul să se lege
 Care-or vrea ca să le poarte
 La pământ să cadă moarte !»

ÎNSEMNĂRI :

¹⁾ În manuscris e titlul «Barbu»,
 nume ce înlocuește pe «Magdu» în
 tot cuprinsul baladei.

(Vezi și Hora XII: *Barbu*).

²⁾ Nu sunt încă de voinici.

Cu ele n'am ce vorbi
 Nici nu pot a mă iubi.

³⁾ În Manscr. sfârșește astfel
 «Prin grădini, prin poenițe

«Să răsae garofițe.

«Să le poarte fetișoare

«La cap și la țâțșoare

«Și neveste tinerele

«Să fie mai frumușele

«Cine-a stă în calea lor

«Să-i ardă inima 'n dor,

«Și să steie tot pe loc

«Ca mine cuprins de foc.

LVII.

MĂRGERILĂ ȘI STELIȚA

Prin mijlocul târgului,
 La zarea amurgului
 Primblă-mi-se'n sus și jos
 Mărgerilă cel frumos
 Bujorașul fetelor,
 Sufletul nevestelor,
 Cu saiaua pusă'n brâu,
 Cu negrul trăgând de frâu,

Și pe uliți cum treceă
 El din gură-așa grăiă :
 «Câte fete-am întâlnit
 «Eu cu toate m'am iubit
 «Câte fete am aflat
 «Pe toate le-am sărutat
 «Numai una mi-a scăpat.
 «Stelița cu ochii verzi...

«Mori de doru-i când o vezi!
 Dar Stelița că râdeă;
 Și din gură că ziceă;
 «Cine'n lume s'a află .
 «Pe mine-a mă sărută,
 «Cinci mii de galbeni i-oiu dà!
 Mărgerilă-o ascultă
 Pe cal iute'ncălecă...
 Sufletu-i se 'ntunecă
 Mărgerilă 'nebuniă
 Mă-sii că se jeliuă.
 Maică-sa că-l sfătuiă:
 — «Mărgerilă, fătul meu
 «Nu mai plânge-așa mereu
 «Că au foc lacrimile
 «Și topesc luminile.
 «Mărgerilă, dragul meu,
 «Să faci cum ți-oiu zice eu,
 «Noaptea când o inopțiă,
 «Când Stelița s'a culcă,
 «Te dezbracă bărbătește
 «Și te 'nbracă femeeste,
 «Leapădă cea faiarliță
 «Și pune astă sucniță.
 «Și te dū la cea Steliță.
 «Ca o blândă copiliță».
 Mărgerilă-o ascultă,
 Cu Sucnița se'nbracă
 Ș'astfel că mi se schimbă...
 Chiar mă-sa că se 'nșelă.
 Ei pe uliți purcedeă,
 La Stelița se duceă
 Și glasul și-l prefăceă
 Și din gură 'ncet ziceă:
 «Rogu-te, mândră Steliță
 «Să-mi dai drumul pe porțiță
 «Ca să scăp în colibiță
 «Că s'o biată copiliță
 «Fără tată, fără mamă...
 «Sunt cu tine tot de-o samă,
 «Fără frați, fără surori...
 «Suntem chiar ca două flori.
 «Lasă-mă să vin la tine
 «Că m'alungă nu știu cine

«Și tot vrea să mă sărute
 «Ori pe vrute, ori nevrute».
 Portița se deschideă
 Și Stelița că-i ziceă:
 «Vină iute, fa copilă,
 «C'a fi mândrul Mărgerilă».
 Stelița 'n casă-l duceă,
 Stelița mi'l mângăeă,
 Ș'amândoi se desmierdă
 Ș'amândoi se sărută
 Când de-odată, vai de ea!
 Mărgerilă hohotia
 Și din gură că-i ziceă:
 «Stelițico, draga mea,
 «Este oare-adevărăt
 «Că te-ai fi tu laudat
 «Cinci mii de galbeni că-i dà
 «Celui ce te-a sărută?
 «De-i așa, mândră, copilă,
 «Adă banii fără silă
 «Că sunt mândru Mărgerilă».
 Stelițica 'l auziă,
 Ochi 'n lacrimi îi stecliă
 Și din guriță ziceă:
 «Mărgerilă dragul meu,
 «Răsplătească-ți Dumnezeu,
 «Că tu rău m'ai înșelat!
 «Fii de-acum al meu bărbat
 «Să trăim, să ne iubim
 «C'amândoi ne potrivim
 «Și la ochi și la sprincene
 «Ca doi porumbași la pene.
 «Tu n'ai tată, eu n'am mamă...
 «Amândoi suntem de-o samă.
 «Tu n'ai frați, eu n'am surori...
 «Amândoi ca două flori».
 Mărgerilă-o cuprindeă
 În brațe că mi-o strângeă
 O strângeă și mi-i ziceă:
 — Pleacă gura s'o sărut,
 «S'o sărut, să nu te uit...
 — Mergi puiule sănătos
 «Ca un trandafir frumos.
 — Rămâi puică sănătoasă

«Ca o garoafă frumoasă
 «Pusă 'n pahărel pe masă».
 — Mergi, iubite Mărgerilă,
 «Și de mine fă-ți tu milă».

— Merg, mă duc, și vin îndată
 «Vin aici cu nunta toată,
 «Cu poclonul mirilor
 «Și cu carul druștelor».

INSEMNĂRI :

Această baladă e tipărită într'un calendar al lui Th. Codrescu, pe anul 1855, apoi reprodusă de revista «Făt-Frumos» din Bârlad, An. I No. 13. În edițiile poeziilor populare această baladă nu se găsește; desigur că a fost uitată de către poet.

LVIII.

FATA BANULUI DE HAȚEG ¹⁾

Luat-au, frate, luat
 Un fecior de om bogat
 Pe-o fată de om sărac
 Cum îi eră lui pe plac.
 Iar după-ce mi-o luă
 Soacra prinsă-a o muștră.
 Că'i sărmană și calică
 Și nu-i bună de nimică.
 «Lasă-o, mamă, n'o muștră
 Că la târg eu m'oiu căra
 Și-oiu duce-o la stratoveț
 Unde's mândrele cu preț»...
 Iată, frate, cum veniă,
 Cu'n străin se întâlniă:
 — De vândut ți-e nevasta?
 — De vândut, de-i întrebă
 Dar n'o dau de voea mea
 Ci s'o scap de soacră reă.
 — Spune-mi prețul care-oiu vreă.
 — Prețul 'mi-este rupt de-acasă
 Cu'n fir verde de mătasă.
 O mie și cinci de lei
 Ca să-i fac o zestre ei...
 Prins'au ei a numără
 Iar nevasta-a cuvântă:
 «— la seama, bărbate, bine

«Cui vrei să mă vinzi pe mine,
 «Să nu paț ca și cu tine.
 «De vrei a mă depărtă
 «Bine-ai face de m'ai dă
 «Dup'un dascal românesc
 «Cu el bine să trăesc
 «Și ție să-ți mulțumesc.
 «N'ai grijă, nevasta mea,
 «C'ai scăpat de soacră rea,
 «Și de-acum ești înzestrată
 «Ca să nu mai fii muștrată.
 De-acolo ei s'au luat
 În crâșmuță s'au băgat
 Cu vin roș s'au tot cinstit,
 Apoi astfel au grăit:
 «De trei zile de când bem
 «Și nu știm cine suntem?
 — «Eu sunt fata Banului
 «Din țara Hațegului!
 — «Ce spui, soro? ce cuvânt!
 «Dar eu încă așa sunt
 «Tot fecior de-a banului
 «Din țara Hațegului.
 «Vai de noi! că suntem frați
 «Și'n păcat cumplit băgați!
 «N'ați cumnate nevasta

«Că'i chiar soră-mea asta.
«Și n'o purtă de vânzare
«Că'i fată de viță mare.
«Na'ți de-acum averea mea
«N'am ce să mai fac cu ea.

«Că de-acum la pocăire
«Merg să mor în mănăstire.
«Merg să mă călugăresc
«De păcat să mă plătesc,
«Și de suflet să-mi grijesc!

INSEMNĂRI :

¹⁾ Această baladă n'a fost publicată în nici una din edițiile Poeziilor populare. Ea se găsește în Manuscrisul 814 al Academiei.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

DOINE.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

N O T E.

Doinele sunt cântece de iubire, de jale și de dor; plângeri duioase a inimei Românului în toate împrejurările vieții sale.

Un muzicant de mare talent, D-l Henri Erlich care a locuit câțiva ani în România, și a publicat un album de arii românești, (Viena, 1850. — Msncr. Acdm.). zice în precuvântarea acelu album:

«Naționalitatea Românilor se arată curată și necontestabilă atât în limba și datinele lor, cât și chiar în muzica lor deosebită de ori-care alta. Negreșit ariile Românești vor părea foarte curioase popoarelor Occidentului pentru melodia lor cu totul originală, și câte odată putem zice sălbatică, și pentru acompaniamentul lor ce cuprinde une-ori acordurile cele mai capricioase, cele mai bizare, și alte ori foarte simple și monotone. Ele au însă o expresie de melancolie dulce și dureroasă chiar. Sunt mai cu seamă unele pasage misterioase care fac să se prezinte dorinți infocate și ascunse în fundul inimei, și care se manifestă printr'un soi de plânset melodic. Aceste sunt ariile doinelor; cât pentru acele de danț, horele, ele răsună cu o veselie nebunatică, zgomotoasă, cu acea veselie la care omul nenorocit se dedă în momentele sale de uitare și de plăcere».

Vezi articolul intitulat «*melodiile românești*» în «România literară», foae publicată în Iași în anul 1855.

Doinele dela numărul I până la numărul XXXIII sunt din Moldova.

Acele dela No. XXXIII până la LVI sunt din Valăhia.

Acele dela numărul LVI până la numărul LXXX sunt din Ardeal.

Unele doine port și numele de cântice *voinicești* în Moldova, *oltenești* în Valahia și *haiducești* în Ardeal.

I.

D O I N A

Doină, Doină, cântec dulce!
Când te-aud nu m'aş mai duce.
Doină, doină, viers cu foc!
Când răsuni eu stau în loc.
Bate vânt de primăvară,
Eu cânt Doina pe afară
De mă 'ngân cu florile
Şi privighitorile.
Vine iarna viscoloasă
Eu cânt Doina 'nchis în casă

De-mi mai mângâiu zilele
Zilele şi noţtile.
Frunza 'n codru cât învie ¹⁾
Doina cânt de voinicie.
Cade frunza jos în vale
Eu cânt Doina cea de jale.
Doina zic, Doina suspin
Tot cu Doina mă mai ţin.
Doina cânt, Doina şoptesc
Tot cu Doina vieţuesc!

INSEMŢĂRI:

¹⁾ Frunza 'n codru mă înbie
Eu cânt doina de hoţie,
Frunza cade 'ngălbenită
Eu cânt doina cea mahnită.
Isvoraşul curge 'n vale

Eu cânt doina cea de cale,
Vine timpul de 'nsoţire
Eu cânt doina de iubire.
(Mnscr. Acdm)

II.

LUNCA ŢIPĂ, LUNCA SBIARĂ

Lunca ţipă, lunca zbiară
Pentr'un puiu de căprioară.
Vai de biata inimioară
Ca şi lunca, geme zbiară

Pentru-o puică bălăioară.
Frunza creşte, frunza cade
Căprioara n'o mai roade.
Vai de mine! ce m'oiu face?

Doru 'n sufletul meu zace
 Ş'inimioara-mi nu mai tace!
 Inimă, fii răbdătoare
 Ca pământul sub picioare,

Pân' ce puica bălăioară
 S'a întoarce 'n luncă iară
 Cu cel puiu de căprioară.

III.

URÂTUL

Of! urât, urât, urât!
 Boală făr' de crezământ!
 De te-ai duce 'n codri, duce,
 Ursu 'n labe-i să te-apuce!
 Urâtul din ce să face?
 Din omul care nu-ţi place.

Urâtul din ce-i făcut?
 Din omul care-i tăcut.
 Cine-a scornit urâtul,
 Nu'l înghiţă pământul!
 Că mie de mult urât
 Sufletu-mi s'au amărât!

IV.

CÂNTECUL RĂZĂŞULUI

Frunză verde de cireş;
 Lung e drumul pân' la Eş,
 Lung e drumul şi bătut
 Din Siret şi până 'n Prut!
 Nu-i bătut tot de nevoi
 Şi-i bătut tot de nevoi
 Şi de păcatele mele
 Cele multe, cele grele!
 Ard'o focul răzăşie!^{1*)}
 Eu chiteam că-i boerie
 Şi-i numai o sărăcie!
 Pentru-o palmă de pământ
 Zilele mi-am dat în vânt.

Ani întregi m'am judecat
 Şi nimic n'am câştigat!
 Eu umblam la judecată,
 Copii 'mi plângeau pe vatră,
 Nevasta 'mi zăcea lăsată.
 Dare-ar Domnul Dumnezeu
 Să fie pe gândul meu!
 Lăsam'oiu de răzăşie
 Să apuc în haiducie
 Ca să-mi fac sfânta dreptate
 Cu cea ghioagă de pe spate,
 Să-mi aleg judecători
 Cei stejari nestrâmbători! ').

N O T E.

1*) *Ard'o focul răzăşie.*

Nenorocita clasă a răzăşilor printre care se găsesc coborătorii celor mai mari familii din vechime, a avut mult a suferi sub domnia lui Michail Sturza, de răpirea boerilor vecini cu moşiile lor. Mulţi din acei mici proprietari au preferat a se desface de pământurile lor şi a deveni clăcaşi pentru ca să scape de prigoniri.

INSEMNĂRI.

1) Aceste 2 versuri din urmă, sunt înlocuite în Mnsr. Acdm. astfel:
 Că numai codrul la noi | Numai el cu îndurare
 Te apără de ciocoi, | Dă dreptul celui ce-l are!

V.

CÂNTECUL PLUGARULUI

Arde-te-ar focul pământ
 Şi te-ar bate Domnul sfânt!
 Căci îmi eşti duşman cumplit!
 Ce-am sămănat n'a eşit.
 Sămănat-am grâu de vară,
 A eşit numai negară.
 Sămănat-am orz, ovăs,
 A eşit mohor de şăs,
 Sămănat-am păpuşoiu,
 A eşit earbă 'n fuşoiu.

Stau în câmp şi mă gândesc
 Cu ce o să vieşuesc?
 N'am leţcae la chimir
 Să mă pot plăti de bir
 Şi de foi şi de soldat
 Şi de Iuda blăstămat. 1*)
 Vai ş'amar de biet Român
 Când e Domnul rău stăpân! 1)
 N'are loc în ţara lui
 Şi-i ca pleava câmpului!

N O T E.

1*) *Şi de Iuda blăstămat.*

În toate satele Moldovii, crâşmele sunt ţinute de Evrei, cari ca nişte lipitori, sug avuţiile ţăranilor, îndemnându-i la beţie.

INSEMNĂRI:

1) N'are milă la stăpân.

(Mnsr. Acdm).

VI.

CÂNTECUL CĂLUGĂRULUI

Arză-te focul pădure
 Ş'ai cădeă sub o secure!
 Arde-ar lemnile din tine
 Cum arde inima 'n mine,
 Să-mi fac drum pân' la vecine,
 Şi de sus, din Mănăstire
 Unde zac în părăsire
 Să văd cărduri de copile
 Care mă sfârşesc de zile,
 Şi să văd pe draga mea
 Care m'am iubit cu ea
 În copilăria mea.
 N'ar aveă loc în pământ,
 Şi l'ar bate Domnul sfânt
 Cine m'a călugărit,

Şi de ea m'a despărţit!¹⁾
 Eu n'am fost de pustnicie
 Căci am fost de voinicie
 Nici am fost de Mănăstire
 Ci de lume cu iubire.²⁾
 Că mă 'nchin pe la icoane
 Cu ochii pe la cocoane,
 Şi citesc, întorc la file
 Cu ochii pe la copile.
 Unde văd o fată mare
 Rasa-mi tremură 'n spinare
 Unde văd puicuţa mea.
 Zboară sufletu-mi la ea
 Ca roiul la floricea!

INSEMNĂRI:

1) De lume m'au despărţit.

2) Am fost făcut pe iubire.
(*Mnscri. Acadm.*)

VII.

NEVASTA TÂLHARULUI

Fost-am eu la părinţi una
 Precum e în ceruri luna,
 De părinţii mei iubită
 Şi de dâşii potrivită
 Cu luna, cu stelele,
 Salba cu măргеcele,
 Grădina cu florile
 Şi zioa cu zorile.
 Ei pământul au umblat

Să-mi găsească un bărbat.
 Bărbăţelul ce mi-au dat¹⁾
 Eră tânăr şi bogat;
 Aveă bani, aveă inele
 De-mi umpleă mâna cu ele,
 Dar vezi frate, ce păcat!
 Erau toate de furat,
 Nu trecu chiar săptămâna
 Şi pe ei puseră mâna

Și la ocnă 'l înfundară
 Și cu lacrimi mă lăsară.
 Decât m'aș fi măritat
 Mai bine 'n foc m'aș fi dat
 C'am rămas cu rod în sân
 Și nu-i rod de bun Român

Ci e rod de om mișel,
 Sărăcuț, amar de el!
 De-ar fi fost el un viteaz
 Nu mi-ar fi așa necaz,
 Dar a fost un biet tâlhar
 Și de-aceea mi-e amar!

INSEMNĂRI :

1) Bărbătelul ce mi-au dat
 Eră negustor bogat;
 Avea bani, aveă inele,

Și paftale și măgele;
 Dar vezi frate, ce păcat! etc.
 (Mnscr. Acdm).

VIII.

COPILA MURIND

Cântă pasărea pe-o floare
 Pentru-o fată care moare
 Cântă păsăruica 'n spin,
 Copila scoate venin.¹⁾
 Cântă păsăruica 'n salce
 Copila de moarte zace.²⁾
 Cântă păsăruica 'n poartă
 Copilița dulce-i moartă!

Ah! amar sufletul meu
 Tu plângeai de dor mereu
 Și pe floare și pe spin
 Și pe poarta lui Marin,
 Ah! amar sufletul meu!
 Eși curând să mor și eu
 Să mă duc la cel mormânt
 Să mă prefac în pământ!

INSEMNĂRI :

1) Zoița scoate venin.

2) Zoița, zoița'i moartă.
 (Mnscr. Acdm).

IX.

FLORICIA

Frunză verde de alună,
 Mă dusei noaptea pe lună,

Să găsesc o floriciță
 Care mult inima-mi strică,

Și s'o 'ntreb de ce 'n grădină
 Pleacă fruntea și suspină ?
 «Eu mă plec, floarea-mi răspunde,
 Căci o jale mă pătrunde
 Arde sufletu-mi și geine
 Căci mă trec fără de vreme.
 Trei zile sunt înflorită

Ș'apoi cad de vânt pălită.
 De-abia cresc și mă fac floare
 Abia mă 'ncălzesc la soare
 Și pe mine cade 'ndata
 Umbră neagră 'ntunecată,
 Incât nime nu mă vede,
 Floare sunt ori iarbă verde.»

X.

PRUTUL

Prutule, râu blăstămat!^{1*)}
 Face-te-ai adânc și lat
 Ca potopul tulburat !
 Mal cu mal nu se zărească,
 Glas cu glas nu se lovească,
 Ochi cu ochi nu se ajungă
 Pe-a ta pânză cât de lungă!
 Locustele când or trece,
 La ist mal să se înece !

Holerile când or trece
 Pe la mijloc să se 'nece !
 Dușmanii țării de-or trece
 La cel mal să se înece.
 Iar tu 'n valurile tale
 Să-i tot duci, să-i duci la vale
 Pân' la Dunărea cea mare
 Pân' în Dunăre și 'n mare !

NOTE.

^{1*)} Prutule, râu blăstămat.

Inainte de luarea Basarabiei de Muscali, cântecul zicea : Nistrule râu blăstămat, fiind-că toate relele veneau de peste Nistru.

XI.

BOBII

Trage, mândro, cu bobii!^{1*)}
 Nu-ți mai lăcrimă ochii.
 De-a cădea bobii în zece
 Să știi că dorul nu-mi trece.

De-or cădea bobii în opt
 Să știi că mi-e dor de tot.
 De-or cădea bobii în cinci
 Să știi că eu sunt pe-aici ;

De-or cădea bobii în doi   Iar de-a mai rămâneă un
Să știi că sosesc la voi,   Să știi că eu vin nebun
Să ne iubim amândoi.   Pe-o prăjină de alun. ^{2*)}.

NOTE.

1*) *Trage mândro cu bobii.*

A trage în 41 de bobi este un obicei foarte răspândit la Români. Bobii prevestesc viitorul fetelor și al flăcăilor, și când, după deosebitele împărțeli în zece grămezi, și în opt, și în cinci, și în trei, rămâne unul pe din afară, *bobul sositor*, atunci negreșit persoana dorită vine, dorul se împlinește.

Babele prin sate sunt foarte dibace în tragerea bobilor pe sătă. Mai sunt însă și Țigance vrăjitoare care se poartă din loc în loc și spun sorții cu oglinda sau cu cercetarea palmei de la mâna dreaptă.

Românii, ca și strămoșii lor, au mare plecare a crede în prevestiri, și păstrează încă unele din obiceiurile antice, atingătoare de aflarea soartei.

Pe timpul Romanilor, amorezii mai cu deosebire, dădeau o mare însemnătate unor credinți copilărești. Lucrurile cele mai nedemne de băgat în seamă le umpleă inimile de bucurii sau de descurajare. De pildă, pocniau în mâni foi de trandafir sau de mac, sau de alun, și dacă foaia plesniă cu vuet, mulțumirea lor eră mare, căci ei considerau pocnitul frunzelor de bun augur. Flăcăii Români de astăzi au încă obiceiul de a face să plesnească în palme frunze de alun.

În vechime, amorezii cercau iară să facă a sări pân' în podul casei sâmburi de măr, strângându-i între degete. Sâmburii de măr, curățiți de coajă, serviau la părinții noștri ca un mijloc de galanterie către dame. La mese mari boerii prezentau cucoanelor sâmburi de măr pe vârfulurile cuțitelor.

Romanii vechi considerau că prevestiri de fericire scânteierea lampelor sau a frunzelor de laur în foc. Unele mișcări ale trupului erau observate cu o luare aminte serioasă. Palpitările de inimă treceau ca semne de trădare. Baterea ochiului și a sprâncenei drepte vesteau a bine; însă amortirea degetului celui mic și a degetului celui gros dela mâna dreaptă, erau semne spăimântătoare.

Țuirea urechilor, ca și sughițul din zilele noastre, însemnă că pomeniă cineva de dânsii.

Iar mai ales strănutul avea o importanță nemărgenită în ideile lor. Ei credeau că amorul strănută când vroia să le înștiințeze îndeplinirea dorințelor. Catul, pentru-ca să exprime fericirea statornică a doi tineri însurați, zice că amorul le-a strănutat în dreapta și în stânga. Propertiu, ca să arate că amorul înzestrase pe Cynthia cu toate darurile, o întrebă dacă acel zeu a strănutat când ea s'a născut.

Când amorezii erau îngrijiți unii de alții, ei puneau să le tragă în sorți cu niște mici tablete pe cari se găsiu scrise oare care litere. Tabletele se aruncau într'o urnă, urna se scutura, se răsturnă, și așezarea literelor căzute compunea un răspuns cuprinzător de secretele viitorului. Tragerea acelor sorți se făcea de către copii ce stă pe piețele publice din Roma și din celelalte orașe romane.

Romanii credeau și în puterea farmecelor. Adeseori o amareză lăsată de iubitul ei, întrebuiință farmeci pentru-ca să-l intoarne iar la picioarele ei. Afară de descântece, ea fabrică două păpușele, una de ceară și alta de lut, și le apropiă de foc. Cea dintâi se topiă, cealaltă se întăria; astfel dar trebuiă să se topiască inima necredinciosului pentru amareză. Damele romane credeau iară că la caz de necredință către bărbații lor, Dumnezeuul Olim-

pului, pentru-ca să le pedepsească, făcă să le iasă noiți pe unghii, sau pu
chele pe limbă. La Românele noastre noițele făgăduesc prezenturi, și pu
chelele nu mai au nici o relație cu necredința.

*) Pe-o prăjină de alun.

Vezi nota 1 din balada Cucul și Turturica.

XII.

L E N A

Frunză verde salbă moale,
Apucai pe drum la vale
Ș'ajunsei pe Lena 'n cale.
Eu călare, ea pe jos
Cu gherdan de flori frumos.
Și cercei lungi de mărgel¹⁾
Să tragă ochii la ele.
Calea mândrei aținuii
O florică de-i cerui.
Cerui floarea sânului
Ea-mi dă floarea Crinului.
Cerui floarea din guriță
Ea-mi dă floarea garofiță,
Cerui apă din isvor,
Ea mi-o tulbură cu dor.
Cerui apă neatinsă,
Ea mi-o dă cu dor aprinsă.

Cât am dat de-o am băut
Lena alta mi-a părut,
Mi-a părut un toporaș
Răcorit de-un isvoraș.
De pe cal mă detei jos
Să iau floarea s'o miros,
Ea s'a prefăcut pe loc
Intr'un fluturel de foc.
Vrui să-l prind, el a zburat,
Vrui să beau, apa-a secat.
Vai de mine, ce păcat²⁾
Lena că m'a fermecat!
Firea-i Leno blăstămată
De-a mea minte tulburată!
Să ajungi un negru nor
Ca să ploie lacrimi de dor!

INSEMNĂRI :

- 1) Și cercei de rubiele.
2) Frunză verde rozmarin
Mă duc frate să mă'nchin
La biserica de-un lemn

Și pe Lena s'o blestem,
Ca s'ajungă-un negru nor
Să ploaie lacrimi de dor.
(Mnscr. Acadm.)

XIII.

SORA CONTRABANDIERULUI^{1*)}

Frunză verde de grenade,
Am avut un Toader frate

Ș'a trecut în ceea parte
Cu trei tencurele 'n spate.

Iar Cazacii l-au zărit,
 L-au zărit, l-au urmărit
 Și l-au prins, și l-au legat
 Și 'n carantină l-au dat
 De mi-l țin jos răsturnat
 Nebăut și nemâncat!
 Legături i-au pus de in
 Ca să-l ducă la Hotin
 Și să-l judece rusește
 Și să-l bată căzăcește!
 Bate vântul dela Prut,
 Inimioara mi s'a rupt.
 Bate vântul despre zori
 Și mă umple de fiori.
 Bate vântu 'n miez de noapte
 Și-mi tot pare c'aud șoapte:
 «Decât m'ar băgă la oaste
 Mai bine-aș zace pe coaste,
 Decât în oastea rusească
 Mai bine 'n cea Românească.
 Dominică, drăguța mea,
 Mult bine mi-eră la ea
 Că-mi așterneă la răcoare

Și mă 'ntrebă ce mă doare^{1*)}
 Vai! Român de capul tău
 Cum te-ajunse ceasul rău,²⁾
 Și n'avuși măcar un frate
 Ca sa-ți cate de dreptate,
 Să umble cu cărțile
 Să-ți scoată dreptățile.
 Dă, Domnico, pe murgul
 De-mi deschide butucul.
 Dă-ți Domnico, rochița
 De-mi deschide temnița.
 Dă și carul cu doi boi
 De mă scapă de nevoi.
 Și vin' soro, să mă vezi
 Cum îmi frâng trupu'n obezi,
 Să tot plângi și să nu crezi!»
 Frunză verde de grenate,
 Căci m'aș duce în cea parte
 Să mai văd pe bietul frate!
 Da's o biată fată mare
 Și la lume n'am crezare
 Ci am numai ochi de plâns
 Și un suflet de dor aprins.

NOTE.

1*) *Sora Contrabandierului.*

Această doină este compusă de o tânără țarancă, anume Domnica din satul Crăinicienii.

2*) *Cum te-ajunge ceasul rău.*

Vezi nota 3 din balada Mioriței și balada intitulată Ceasul rău din Doine și Lăcrămioare.

INSEMNAȚII:

1) Și mă'ngrijă ca pe-o floare.
 (Mnsr. Acdm.).

XIV.

STRĂINUL

Frunză verde rozmarin,
 Rău e de voinic străin!
 Numai luna că'l iubește

Si soarele 'l încălzește,
 Trece 'n jos, se duce 'n sus
 Nime nu'i dă un răspuns,

Nici îi zice: bun ajuns!
 Sue 'n deal, coboară 'n vale,
 Nici o mândră nu-i stă'n cale,
 Trece sate 'n curmeziș
 Și dumbrăvile 'n lungiș,¹⁾
 Vede-o mândră fetișoară

Ca un pui de căprioară.
 El îi zice: dragă, stă.
 Ea în lături tot se dă.
 El îi zice: vină 'n coace,
 Ea-i răspunde: n'am ce face.

INSEMNĂRI :

- 1) Și dumbrăvile'n cruciș.
 (Mnscr. Acdm.).

XV.

C O P I L A

Taci, bădică, nu mai spune
 Că n'avem suflete bune,
 C'asta-i țara ospetiei,
 Țara dulce-a veseliei.
 Taci, bădică, nu mai zice
 Că noroc nu e pe-aice,
 C'a veni luna lui Maiu¹⁾
 De te-i crede chiar în raiu.
 Iar de-i vrea să mi te 'nsori
 Să ne facem soțiori,

Da-ți-oiu dulce sărutat
 Și dulci poame de mâncat.
 Două mere 'n umbră, coapte,
 Cu izvoare dulci de lapte,
 Care soare n'au văzut
 Și vântul nu le-au bătut.
 Rotunzele amândouă
 Și spălate tot cu rouă,
 Tot cu rouă de pe flori
 Culeasă la cântători.²⁾

INSEMNĂRI :

- 1) Veni-va luna lui Maiu
 De te-i crede sus, în raiu.

- 2) Unde le'i vedeă, să mori!
 (Mnscr. Acad.).

XVI.

P U I C A B Ă L Ă I O A R Ă

Frunză verde sălcioară,
 Puiculiță bălăioară,
 Tu n'ai tată, eu n'am mamă,
 Amândoi suntem de-o seamă,

Tu n'ai frați, eu n'am surori,
 Amândoi ca doi bujori.
 Vină, vină puiculiță,
 De m'adapă cu-o gurită

Vin' că dorul mă omoară
 Și mă arde ca o pară.
 Vai de mine! n'am crezare!
 Puica-mi zice 'n gura mare:

«Omorî-te-ar dorul meu
 Că tu ești viclean și rău,
 Și tu vrei a mă 'nșelă
 Iar nu a mă luă». ¹⁾

INSEMĂRI :

¹⁾ Iar nu vrei a mă luă».

(Mnscr. Acad.).

XVII.

D O R U L

Frunză verde mărăcine, ¹⁾
 Nimic se prinde de mine!
 De când dorul m'a lovit
 Mințile mi-a rătăcit;
 De când dorul m'a cuprins
 Sufletul mi s'a aprins!
 Suiu în deal, cobor în vale
 Și-mi pierd ziua tot pe cale;
 Valea suiu, dealul cobor,
 Îmi trec viața tot cu dor.
 Puiculiță, floare 'n gură!
 Când te văd în bătătură
 Îmi uit plugu 'n arătură,

Sapa 'nfiptă 'n curătură,
 Și las boii ca să pască,
 Plugul să se ruginească,
 Și sapa să putrezească.
 Alei! puico, dac'ai vră
 Patru pluguri ași dură
 Țara 'ntreagă ași ară.
 Graiul dulce de muiere, ²⁾
 Varsă 'n suflet mângâiere
 Și dă omului putere
 Ca să facă tot pe vvere.
 Dar nu vrei, sărman de eu!
 Și eu mor de dorul tău.

INSEMĂRI :

¹⁾ Frunză verde mărăcine!
 Geaba beu și mânânc bine.
 Nimic se prinde de mine.
 De când dorul m'a lovit
 Mințile mi-am rătăcit,
 De când sunt nepriceput
 Cărarușa mi-am pierdut!
 Suiu în deal și cânt în frunză
 Mândruțița să m'auză
 Saiu din deal, cobor în vale,

Așteptând pe mândra 'n cale.
 Puiculiță floare 'n gură,... etc.
 (Mnscr. Acadm.)

²⁾ Vorba dulce de muiere
 Varsă-n suflet mângâiere,
 Și dă omului putere
 Ca să facă ori ce-ar cere.
 (Mnscr. Acadm.)

XVIII.

DRAGOSTELE

Alelei ! amar de mine,
 Frăţioare Constantine !
 Rele sunt frigurile,
 Mai rele-s dragostele !
 Frigurile te răcesc
 Dragostele te-ameţesc
 Şi te-aprind, te scot din minte
 Şi te-ajung cu dor ferbinte.
 Vai de mine ! ce păcat ¹⁾
 Ele că m'au fermecat
 Şi-n trei zile m'au uscat,

M'au uscat, m'au vestejit
 Ca stejarul înfrunzit
 Când de brumă e atins
 Sau de mare foc cuprins. ²⁾
 Alei ! dragă frăţioare
 Mă trec ca roua din floare
 Şi ca spuma de pe mare
 Când le soarbe mândrul soare.
 Fă-mi o groapă la răcoare
 Că inima rău mă doare. ³⁾

INSEMNĂRI :

¹⁾ Dor de mine s'a legat.
²⁾ Incins.

³⁾ Că mă simt murind în floare.
 (Mnscrip. Acadm.)

XIX.

CUCUL

Frunză verde de pelin,
 Ce-mi eşti, cucule hain,
 De cânti vara 'n jumătate
 Ş'apoi zbori în altă parte ?
 Cuculeţ, pasăre sură !
 Muşcă-ţi-aş limba din gură
 Cântecul să nu-ţi mai zici ¹⁾
 Nici să mai colinzi pe-aici.
 Vara vii, vara te duci ²⁾

Când îs dragostele dulci.
 Cântă-mi mie încă-odată
 Că mi-e mintea turburată.
 Cântă'n dreapta mea cu foc ^{1*)}
 Să am parte de noroc.
 Cântă'n faţa mea cu drag ³⁾
 Că ţi-oiu da frunze de fag
 Să nu mai fii tot pribeag.

NOTE.

^{1*)} Cântă 'n dreapta mea cu foc.

Vezi nota din balada «Cucul şi Turturica».

INSEMNĂRI.

- 1) Cucu, cucu, să nu zici
2) Vara vii, toamna te duci
Lăsând dragostele dulci.

- 3) Cântă'n fața mea cu drag
Pân' a nu fi iar pribeag.
(*Mnsr. Acdm.*)

XX.

PLÂNGEREA ȚĂRII

Frunză verde de negară,
Vai! sărmană biată țară
Cum te-ajunse focul iară!
Rușii vin te calicesc,
Nemții te batjocuresc
Și ciocoi te hulesc!
Nu mi-e ciudă de străini
Cât de pământeni haini,
Că tu, dragă, le-ai fost mumă
Și ei singuri te zugrumă!
Nu mi-e ciudă de Muscali
Nici de Nemții bocâncari ^{1*)}
Cât mi-e ciudă de ciocoi
Că te lasă la nevoi
De ți-pă sufletu'n noi.
Frunză verde de neghină,
Vai ș'amar de-a ta grădină!
Cea grădină cu flori plină!
Cum o calcă, cum o strică

Niște iezme fără frică! ¹⁾
Cum îi smulge florile
Și-i pradă rodurile!
Frunză verde de mohor,
Vai de sânu-ți plin, de dor ²⁾
Cât e el de hrănit
Și la epe căzăcești,
Și la câni flămânzi nemțești,
Și la pilafgii turcești
Și la râme ciocoști!
Sărăcuț de maica mea
Cui a fi milă de ea?
Sărăcuț de locul meu
Când l'a scăpă Dumnezeu?
Hai copii la cei stejari
Să tăiem niscai-va pari,
Țara să ne-o țărcoim
Și de iezme s'o ferim!

NOTE.

^{1*)} *Nici de Nemții bocâncari*

Poreclă dată soldaților austriaci cari au ocupat Principatele-Unite, în timpul războiului dela Crâm, și care erau încălțați cu botine groase sau bocânci.

INSEMNĂRI :

- 1) Niște dușmani fără frică.
2) Vai de sânu-ți roditor
Cum îl calcă și-l zdrobesc
Cum îl rup și mi-l rânesc

Niște iepe căzăcești
Niște câni flămânzi, nemțești
Niște râme ciocoști!
(*Mnsr. Acdm.*)

XXI.

CĂLĂREȚUL

Din Siret și până 'n Prut
 Murgul apă n'a băut
 Iarbă verde n'a păscut,
 De-a păscut în câmp vre-odată
 A păscut iarbă uscată
 Și a băut apă din baltă
 Cu glod negru-amestecată.
 Țiu, țiu, țiu murgule zboară
 Pân' la verde dumbrăvioară
 S'ajungem încă cu soare ¹⁾,
 La Florica, dulce floare,

Că m'așteaptă cu mâncare
 Și cu dulce sărutare.
 Țiu, țiu, țiu murguțul meu,
 Fugi în sbor ca dorul meu,
 Că eu, frate, bine-ți vreau.
 Calcă, murgule, lupește
 Și te-așterne epurește
 Că zăresc în bătătură
 Mândra mea cu miere 'n gură,
 Să-mi dea mie flori din sân
 Să-ți dea ție braț de fân.

INSEMNĂRI :

¹⁾ S'ajungem în sat cu soare.

(*Mnscr. Acdm.*)

XXII.

FÂNTÂNA CU DOUI BRAZI

La fântâna cu doi brazi
 Am ucis doi Unguri frați
 Pentru-o puică Ungureancă
 Care nu-mi eră dușmancă,
 O copilă din hotar
 Fată de boer Maghiar.
 La fântână ea cum stă,
 Brațe albe-și arătă.
 Eu pe loc mă fermecai ¹⁾
 Brațele-i le sărutai,
 Și copila se plecă
 Și pe brațe-i mă culcă.
 Iar cei frați cam tinerei

S'aprinseră ca doi zmei
 Și de mine se legară ²⁾
 Și pe mine s'aruncară.
 Eu măciuc'am râdicat
 Pe-amândoi i-am și culcat
 Și sub brazi i-am îngropat,
 La crucele drumului,
 La răcoarea vântului ;
 Și la cap și la picioare
 Le-am pus flori de lăcrămioare,
 Câte fete-or trece 'n cale
 Să le plângă-amar de jale.

INSEMNĂRI :

- 1) Eu pe loc m'am fermecat
Pe copilă-am sărutat
Și pe brațe-i m'am culcat.
(Mnscr. Acdm.).
- 2) Și de mine s'au alegeat
(Poate 'mpinși de vre-un păcat!)
(Mnscr. Acdm.).

XXIII.

CIOCOIUL

Frunză verde baraboiu,
Mă 'ntâlnii cu un ciocoiu :
«Bună cale, măi Române,
— Mulțumim, ciocoiu de câne,
— Măi, mojice, tu ești beat.
— Latră, ciocoiu gulerat
Că eu astăzi n'am mâncat.
— Măi, mojice, mojic rău,
Lăs' că mi te-oiu drege eu
Când a veni birul greu.

— Alelei! puu de ciocoiu!
De te-aș prinde la zăvoiu,
Să-ți dau măciuci, să te moiu,
De piele să te despoiu ;
Ca să 'mbrac cu pielea ta
Pistoalele și flinta,
Vântul să nu le pălească,
Ploi să nu le ruginească
Ochiul să nu le zărească.

XXIV.

CORBUL

Corbi, corbi, frățioare!
Ce tot croncănești la soare?
Ori ți-e foame, ori ți-e sete
Ori ți-e dor de codru verde?
— Și mi-e foame, și mi-e sete
Și mi-e dor de codru verde.
Aș mânca inimi din sân

S'aș bea sânge de păgân.
Ași mânca rărunchi de cal
S'aș bea sânge de moscal ;
Aș mânca foi de stejar
S'aș bea sânge de tătar ;
Aș mânca faguri de roiu ¹⁾
S'aș bea sânge de ciocoiu !

INSEMNĂRI :

- ¹⁾ Ași mânca rărunchi de oi
Ș'ași bea sânge de ciocoi.

XXV.

C O D R U L

Arde-mi-te-ai codri des!
 Văd bine că s'au ales
 Din tine să nu mai es!
 Am intrat făr' de mustață
 Ș'acum arunc cărunteață.
 Am intrat puiu de Român,
 Ș'am ajuns moșneag bătrân!
 Alei! codri blăstămat!
 Mă ții de tine legat
 Si eu mult m'am săturat

A trăi tot depărtat
 Și de lume 'nstrăinat.
 Căprioară, surioară
 Dor de lume mă omoară,
 Roade poala codrului
 Să-mi văd fața dorului
 Și să merg la mândra mea
 Care m'am iubit cu ea
 Din copilăria mea.

XXVI.

V O I N I C U L

Cine-i tânăr și voinic
 Ese noaptea la colnic
 Fără par, fără nimic.
 Fără paloș nici pistoale
 Numai cu palmele goale!
 Cine-i tânăr și viteaz
 Bujori poartă pe obraz ¹⁾,

Și la potiri se arată
 Peptul gol, fața curată,
 Și cât scoate un cuvânt
 Cad neferii la pământ,
 Cum se scutur perile
 Perile și merile.

INSEMNĂRI:

¹⁾ Nu se schimbă la obraz,
 Ci la dușmani se arată... etc...
 (Mnscr. Acadm.)

XXVII.

D O I N Ă V O I N I C E Ă S C Ă

Frunză verde șapte brazi,
 Fost-am noi vr'o șapte frați

Ș'au perit cinci într'o marți;
 Și rămas-am numai doi

De umpleam lumea de noi,
 Ş'au perit unu 'ntr'o joi.
 Şi rămas-am numai eu
 De arde sufletul meu.
 Frunză verde siminoc,
 De scârbă, de mare foc
 Stau în codru şi gândesc
 Ce să fac ca să trăesc?
 Să m'apuc de plugărie
 Ori s'apuc în haiducie?
 Măiculiţă ce m'oiu face
 Plugăria că nu-mi place,
 Că de când eram eu mic
 Aveam semne de voinic.
 Înloc să mă leg de sapă
 Eu duceam murgul la apă,
 Iar când murgul necheziă
 Doru 'n mine se treziă,

Dor de codru înverzit
 Cum e bun de voinicit.
 Când eram de şapte ani
 Luam miei dela ciobani ¹⁾
 Fără plată fără bani;
 Când eram de opt-spre-zece
 Cercam vinul dacă-i rece
 Pivniţa de-i răcoroasă,
 Crâşmăriţa de-i frumoasă;
 Când eram de două-zeci
 Mă legam de Turci, de Greci
 Şi de capete 'i scurtam
 Şi aleanu-mi uşuram.
 Dar acum sunt om stătut
 Şi păţit şi priceput
 Şi văd bine că-i dat mie
 Ca să mor în haiducie.

INSEMNĂRI :

¹⁾ Furam miei dela ciobani.
 Poame verzi de pin grădini

Faguri dulci dela albinii.
 (Mnscr. Acmd.)

XXVIII.

A L T A

Frunză verde de cicoare,
 Când văzui vara cu soare,
 Cătat-am pădurea deasă
 Ca să ţin cu dânsa casă,
 Ş'am cătat galbini tăieţi
 Să fac zale la băieţi,
 Ş'am cătat galbini uşori
 Să fac rochiu la surori,
 Dar găsii numai rubiele
 De făcui cercei cu ele
 Şi salbe mândrelor mele.
 Bistriţo, apă de munte!
 Bistriţo, şiroiu de frunte!
 Ce te făcuşi Dunăre

Şi te umflaşi tulbure
 De nu pot trece prin tine
 Cu baltagul la ciochine?
 Să mai es, colo, pe vale,
 Ca să mă aşez în cale,
 În calea ciocoilor ¹⁾,
 În trecerea oilor?
 De cinci zile, fraţioare
 Stau pe murgul meu călare
 Tot cu mâna pe pistoale
 Şi cu ochii tot pe vale.
 Mă tot uit uitare lungă
 Doar norocul să m'ajungă
 Şi norocul nu m'ajunge

Și mijlocul mi se frânge
 De greul păcatelor
 De sarcina armelor:
 Murguleț, copită mică!
 Ian' mai du-mă la potică
 În poeana din pădure
 Unde mândra strânge mure,
 Și mă dū în Valea-Seacă
 Să aștept ziua să treacă
 Iar când a 'nseră de noapte

Să mai cerc durda ce poate.
 Oliolio! soare rotund!
 De-ai apune mai curând,
 Că mie mi s'a urât
 De suit, de coborât.
 Tot suind din vale 'n deal
 Cu mâna pe iartagan,
 Coborând din deal în vale
 Tot cu mâna pe pistoale!

INSEMNĂRI :

- 1) În calea boerilor
 În drumul ciocoilor.

(*Mnscr. Acadm.*)

XXIX.

A L T A

Frunză verde de susaiu,
 Mă 'ntorsei iară pe plaiu
 Cu mireasa pe sub straiu^{1*)}
 Să mai prind ceva de traiu!
 Pe mândruța să-mi îmbrac
 Cum i-a fi mândrei pe plac¹⁾.
 De când plaiul am lăsat
 Traiul bun eu l'am uitat.
 Arma 'n sân mi-a ruginit,
 Nimic n'am agonisit.
 Mă lăsaiu pe plaiu de-oparte
 Unde soare nu străbate,
 Sub frunziș de ciritei
 Unde trec turme de miei
 Și mocani bogați de vite,
 Cū chimirile ficsite.
 Nu știu turmele luă-le-aș
 Ori chimirile smunci-le-aș

Că nu-i vreme de pierzare,
 Că s'aude 'n depărtare
 Zgomot de potiră tare.
 Frunză verde de agude,
 Ian' vezi, frate, ce s'aude?
 Graiul dulce-a mândrei mele
 Ori zgomot de potiri grele?
 De-a fi puica mea frumoasă
 Ad'o sfântul sănătoasă,
 Sufletul să-mi răcorească
 Zilele să-mi îndulcească.
 Iar de-a fi potira grea
 Care paște viața mea
 Las' să vie că-am o flintă
 Pentru potiră gătită
 Să-i pun plumbul subsuoară
 S-o străbat în inimioară!

N O T E.

1*) *Cu mireasa pe sub straiu.*

Adică cu arma, vezi nota 4 din balada lui *Doncică*.

INSEMNĂRI :

1) Copilașii să-mi împac.

(*Mnscr. Acdm.*)

XXX.

A L T A

Frunză verde clocotici,
Haideți, frate, de pe-aici
Că nu-i bine la potici,
Frunza 'n codru s'a rărit
Satele s'au înmulțit
Potirele s'au pornit!
Haideți iarna la stăpân
Să cărăm mereu la fân¹⁾
Haideți iarna la ciocoi
Să cărăm fân pentru boi

Pân' ce-a dà frunza 'n cătun
Ș'a cântă cucu 'n alun.
Primăvara de-a veni
Iar la codru ne-om porni,
Și prin frunzi iar vom cântă
Și de grijă ne-a purtă
Plaiul cu pădulele,
Pădurea cu murele.
Seleaful cu armele
Armele cu gloanțele!

INSEMNĂRI :

1) Să cărăm mereu la fân
Pân' ce-a dà frunza'n cătun

In cătun și in alun.
(*Mnscr. Acdm.*)

XXXI.

A L T A

(A LUI ION PETREANU^{1*)})

Batăl crucea om bogat
Om bogat și făr' de sfat!
Toată vara l'am rugat
Să-mi deà bani pe adunat,

Măcar două, trei parale
Să-mi cumpăr la copii sare,
C'am făcut o turtă 'n vatră
Ș'am făcut'o nesărată.

Dacă văzui și văzui
 Imi luai coasa din cui
 Și mi-o pusei pe spinare
 Și plecai la Lunca-mare.
 Trăseși două, trei pârlage,
 Foamea la pământ mă trage!
 Dacă văzui și văzui,
 Două, trei cruci îmi făcui;
 Luai coasa de picior
 Și 'n vășduh îi detei sbor,
 Ș'o isbii de-un păducel,
 Sări coasa din cățel.
 Iaca stăpânul călare
 Că-mi aduce de mâncare,
 Mălai negru zguruit
 Și uscat și mucezit.
 N'apucași să 'mbuc o dată,
 Ciocoiul își face plată¹⁾
 Și mă ia la schingiuit
 Că nimic nu i-am cosit.
 Eu o palmă îi detei
 Și toți dinții că'i scoseși.
 Dacă văzui și văzui
 Șoim de codru mă făcui,
 Și de când m'am haiducit

Drag îmi e drumul cotit.
 Când văd tabere viind
 Și ciocoi înalbăstrind,
 Mă fac broască la pământ
 Imi așez durda spre vânt
 Și mi-i ieau la căutare
 Dela cap pân' la picioare,
 Și chitesc și socotesc
 Pe unde să mi-i lovesc?
 La retezul părului
 Pe din dosul fesului^{2*)}
 Unde-i cald ciocoiului.
 Eu chitesc durda pocnește,
 Ciocoiul se svârcolește
 Și de zile se sfârșește.
 Las' să moară ca un câne
 Că i-am zis ades: Stăpâne!
 Nu-ți tot bate joc de mine³⁾
 C'a veni vara ca mâine
 De te-oiu prinde 'n Lunca-mare
 Să-ți fac divan pe spinare
 Și să te calc în picioare,
 Ca pe-un șarpe otrăvit
 Ca pe-un dușman ne'mblânzit.

N O T E.

1*) *Doina lui Ion Petreanul.*

Acest Ion Petreanul, sau Ion Petrariul, după cum îl numesc unii dintre lăutari, a hoțit sub domnia lui Mihail Sturza, și a ținut drumul mai cu seamă în Lunca mare din țara de jos. Inceputul baladei lui zice:

Cine trece 'n Lunca-mare?
 Ion Petreanul călare.
 Cu celmaoa despre soare

Cât o roată de car mare.
 Cu trei rânduri de pistoale
 Ș'un baltag legat de șale.

După-ce a fost prins întâia oară, el a fost scăpat din ștreang de Mitropolitul Veniamin care îl și luă pe lângă Sf. sa în curtea Mitropoliei, cu sperare că'l va aduce astfel pe calea pocăinței. Zadarnică încercare. Ion Petreanu adevări proverbul ce zice că: «Năravul din născare leac nu are». Intr'o primăvară, atras de farmecul vieții aventuroase, el se făcu nevăzut din lași, și se ivi iarăși în Lunca mare cu o ceată de voinici. Hăituit de potiră ca o fiară sălbatică și prins de-a doua oară, el fu spânzurat în câmpul dela Frumoasă, de însuși tovarășul său, Gavril buzatul, țigan de soiu, care primi a se face călău pentru ca să-și scape viața.

Aici e locul să facem observația că niciodată un Român nu s'a dedat la trista meserie de calău. Chiar din letopisiți se vede că toți călăii au fost străini. Tomșa avea unul pe lângă el care eră țigan, și care, când venia

boierii la curte să se închine Domnului, zicea : «Măria ta! s'a îngrășat berbecii, is buni de tăiat».

2*) *Pe din dosul fesului
Unde-i cald ciocoiului.*

Boerii generației trecute, cari purtau costumul bizantin, adică anterior, giubea, ișlic și mestii, aveau obiceiul a-și rade ceafa. La anul 1821 când Tudor Vladimirescu a intrat în București, mulți din boeri inspăimântați se schimbaseră în haine proaste, iar Pandurii lui Tudor dacă puneau mâna pe vreunul, zicea: *Cătați-l la ceafă, măi, ca să videm de-i ciocoiu.*

ÎNSEMNĂRI :

1) Ciocoiul își face plată ;
Mă ie, frate, la bătut
Că treaba nu i-am făcut,
Și mă ie la schingiuit... etc.

(Mnscr. Acdm.)

2) Nu -ți tot bate răs de mine.
Earnă nu'i un an de zile
Ș'a veni vara ca mâne.

(Mnscr. Acdm.)

XXXII.

A L T A

Sub poale de codru verde¹⁾
O zare de foc se vede
Și la zarea focului
Ștau voinicii codrului !
Nu știu zece sau cinci-spre-ce
Sau peste sută mai trece,
Știu că beau vinațe reci
Și că frig vr'o cinci berbeci.
Dar nu'i frig ei cum se frige
Ci'i anină pin cârlige
Și'i întoarce pin belciuge
Să le facă carnea dulce.

Iar cum stă și ospătă
Căpitanul șueră,
Ei ospățul și'l lăsă
Și la luptă alergă ;
Luptă ei cât ce luptă,
Potirașii alungă,
Da'n codru când se 'ntorcea
Nici un os nu mai găsiă,
Că'n urma voinicilor
Calcă ceata lupilor
De pin fundul codrilor.

N O T E.

1) *Sub poale de codru verde.*

Unii lăutari cântă această Doină în următorul chip :

Sub poale de codru verde
O zare de foc se vede
Iar la zarea focului
Ștau haiducii codrului.

Nu știu zece sau cinci-spre-ce,
Ori peste sută mai trece,
Ci mi'ș frige un berbeci;
Dar nu'l frige cum se frige

Ci'l infige in cârlige
 Și'l întoarce pin belciuge
 Ca să-i fie carnea dulce.
 Sub umbră de păducel,
 Voinicii mănânc din el
 Și din gură zic astfel:
 «Codri, codri infrunzit
 Ține-mă 'n tine ferit
 Că nimic nu ți-am stricat,
 Și nu mă simt vinovat.
 In tine de când intrai

Numai o creangă tăiai,
 Armele de-mi atârnai.
 Le-aș fi pus, codri, pe jos,
 Dar pământu-i umedos
 Și ferul e ruginos.
 Codri, codri, dușman ești!
 Tu voinicii amăgești.
 Și de dușmani nu'i ferești.
 Cât ești, codri, de frunzos,
 Iarna putrezești tu jos
 Și voinicii zac la gros!

XXXIII.

TURTURICA

Amărâtă turturică
 O! sărmana, vai de ea!
 Cât rămâne singurică
 O! sărmana, vai de ea!
 Sboară tristă pin pustie
 O! sărmana, vai de ea!
 Mai mult moartă decât vie.
 Cât trăește tot jălește,
 Cu alta nu se 'nsoțește.
 Trece pin pădurea verde
 Dar ea pare că n'o vede.

Sboară, sboară până cade
 Și pe lemn verde nu șade,
 Iar când stă câteodată
 Stă pe ramură uscată
 Ori se pune pe o stâncă
 Și nici bea nici nu mănâncă.
 Unde vede apă rece,
 Ea o tulbură și trece,
 Unde vede-un vânător
 Către el se duce 'n sbor.

XXXIV.

CIOBANUL

De mic, sărăcuț de mine
 Crescui tot pe mâni străine.
 Sărăcuț de maica mea!
 Mă băgai la cioban slugă,
 Imi deteră cață, glugă.
 Sărăcuț de maica mea!
 Luai oile 'n porneală
 Să le duc la pășuneală
 Sărăcuț de maica mea!

Lupi 'n goană le luară
 Jumătate le mâncară.
 Când văzui în cea din urmă
 C'o să rămâi fără turmă
 Plec spre bâlci după tocilă
 Cu gândul cam pe teșilă.
 Când trecui la crâșmă 'n vale,
 Crâșmăreasa-mi ese 'n cale
 Și mă strigă: Vin' băete!

Și să gust vinul îmi dete.
 Vinul bun, ocaua mare,
 Băui vinul de gustare.
 Băui trei zile de vară,
 Strigând: scoate mereu, cară.
 Cu lăutari și cu gloată
 Băui, nene, turma toată.
 Sărăcuț de maica mea!
 Când văzui că după toate
 Încă și dator mă scoate.
 O capră ce-mi rămăsese
 Și prin crânguri se dusesse
 O luai la căutare
 Cât e ziuica mare.
 Capra 'n deal, capra'i în vale
 Nici că vrea să-mi stee 'n cale.

Asvârlui măciuca 'n sete
 Capra peste cap se dete.
 Alergai cu-o rugioară
 Ș'o junghii sub bărbioară.
 Măcelarii alerгарă,
 Carnea 'ndată-o cumpărară,
 Și pielea ei tăbăcarii
 Și mațele lăutarii.
 Iacă veni și Românu
 Păgubașul și stăpânul;
 Mă legă vartos de coate
 Cerând seamă pentru toate
 Sărăcuț de maica mea!
 Ș'asa, nene, din beție
 Mă trezii în pușcărie!

XXXV.

ALBA DE LA MUNTE.

«Albo, Albo de la munte!
 Ce-ai pus fesciorul pe frunte 1*)
 Că ți-au eșit vorbe multe.
 — Las' să iasă că nu-mi pasă
 Inima-mi de dor e arsă
 Că bădica-i dus de-acasă,
 Să-mi cosească fân cu rouă,
 Frânge-i-s'ar coasa 'n două
 Să vie la alta nouă!
 Să-mi cosească fân, costrele,
 Facă-și coasa bucățele,
 Să vie 'n brațele mele!
 Să-mi cosească fân cu floare
 Ca să-mi fie de răcoare
 La cap și la țâțșoare.
 Zică lumea, că i dau pace.
 Eu m'oiu purtă și voi face
 După cum lui Badea-i place.
 Zică lumea ce va zice,
 Ea n'a putea să ne strice,

Dragostea să ne-o ridice;
 Că mă ține Badea bine,
 Inima lui e la mine,
 Ș'a mea o poartă cu sine.
 Inima lui îmi grăește,
 Ș'a mea lui încă-i șoptește;
 Una de alta dorește,
 C'amândouă sunt legate
 Cu legături înfocate,
 Ș'una pentru alta bate.
 Acel lanț ce le cuprinde
 Între ele când se 'mînde
 Cu mare foc le aprinde. 1)
 Iar când s'adun amândouă
 Atunce par'că le plouă
 O răcoreală de rouă.
 Așa le e jurământul
 Și's legate cu cuvântul
 Să le despartă pământul!

NOTE

1*) *Ce-ai pus fesciorul pe frunte.*

Românele de pe malul Dunărei și o parte din acele de la munte, porțesuri mici roșii pe cap. Cucoanele bătrâne din generația trecută purtau fesuri albe, și pe de-asupra fesurilor, testemeluri subțiri de Țarigrad împodobite cu bibiluri.

INSEMNAȚII :

- 1) Cu mai rău foc le aprinde.
(*Mnsr. Aadm.*).

XXXVI.

SPUNE MÂNDRO...

Spune, mândro, mergi nu mergi?
Din două-una să-ți alegi.
Spune, mândro, vrei nu vrei?
Că coala mă roagă trei.
Aideți, mândro, să fugim,
Unde-om putea să trăim
Că satul ni s'a mărit
Și nu mai e de trăit.
Unde sunt cu trei, cu doi,

Vorba le e tot de noi,
Și fac sfaturi pe ascuns
Să ne facă-un neajuns.
Vină, mândro, mai curând
Că de nu, te las plângând,
Și mă duc peste Muscel
Unde n'am dușmani de fel,
Că n'am ce 'mpărți cu el.

XXXVII.

BURUEANA DE LEAC

Aoleo! mamă Ileană!
Cătă-mi vre-o burueană 1*)
Și cu mine-ți fă pomană.
Mergi în câmp de-alege-un smoc
Tot de mac și busuioc,
Să'mi stingi inima de foc.
C'a fi azi o săptămână
Am văzut pe la fântână

O puicuță de Română,
Și de-atunci dorul mă frânge,
Șoarele din cer mi'l stinge,
Și la groapă mă împinge
Dragostele tinerele
Nu se fac din viorele
Ci din buze subțirele.
Blăstămat să fie locul

Unde mi s'a aprins focul
De-mi tot plâng acum norocul.
Blăstămat să fie ceasul
Când i-am urmărit eu pasul.

Și i-am auzit eu glasul.
Cu pasul m'a rătăcit,
Cu glasul m'a amețit;
Liniștea mi-am prăpădit

NOTE.

1) *Aoleo ! mamă Ileană
Cată-mi vre-o burueană.*

În toate satele sunt babe care au specialitatea de a le cui bolnavii cu buruene culese mai cu seamă în ziua de Sinziene, după Rusalii. Ele întrebunțază cu destulă dibăcie unele leacuri ce se numesc: doftorii băbești; dar mai totdeauna acele leacuri sunt întovărășite cu descântice. În notele baladei: *Cucul* și *Turturica* am dat două descântice, acela de *diochiu* și de *iele*; mai adăogăm aice trei altele. Acele de *pocitură*,—de *săgetătură* și de *mușcătura șerpilor* :

Descântec de pocitură

Păsărică dalbă
Cu aripa albă !
Din peatră-ai crescut
Cu nori te-ai bătut
Trei picături din tine-au căzut
Una de lapte, una de vin
Și una de venin
Cel ce-a băut laptele s'a săturat,
Cel ce-a băut vinul s'a îmbătat
Iar cel cu veninul a crăpat.
Așa să piară pocitura din pocit,
Pân' într'o clipă să fie lecuit
Și să rămâe ca pomul nflorit!

Descântec de mușcatul șerpilor

Sub o tufă 'n poeniță
Este-o fântâniță

Cu aceste cuvinte se descântă o cofiță nouă cu apă ne'ncepută, în vreme ce vrăjitoarea tulbură apa cu trei vârguțe de alun. Apoi se deșartă cofița descântată pe rana mușcătorei.

Descântec de săgetătură

Plecat-au nouă fete fecioare
Pe cale, pe cărare.
Și 'ntr'o mândră vale
La mijloc de cale
Maica Domnului le-au întâlnit
Și din carul ei de aur astfel le-a grăit:
«Unde mergeți pe răcoare
Voi nouă fete fecioare ?
— Mergem la biserica cea mare
Cu trei altare,
Ne-am luat năframele
Să ștergem icoanele,
Ne-am luat ștergarele

Și 'n fântână-o petricică
Rece, vinețică,
Și sub peatră-un șerpurel
Cu dinți de oțel.
Dinții apuc de pele, pelea de carne,
Carnea de os
Și pin trup trece un fulger veninos.
Dar cum ese dintre nori
Fulgerii strălucitori,
Așa să easă din os, din carne, din pele
Mușcătorele rele
De dinți de oțel
Celui șerpurel
Ce stă sub petricică
În fântâna mică
Sub tufă sălbățică.

Să curățim stranele
Ne-am luat măturile
Să măturăm scările.
— Voi, nouă fete fecioare
Luați toate câte o floare
De sub a mele picioare,
Și vă duceți colo 'n sat
La cel bolnav săgetat,
Cu ochii să'l mângâeți
Ca florile să'l ștergeți
De jungheturi
De săgetături.
Ca să rămâe curat luminat,
Cum Dumnezeu l'a lăsat.

XXXVIII.

CUCUL

Vine cucul de trei zile
 Peste văi, peste movile
 Și loc n'are să se pue,
 Să cânte, focul să-și spue,
 Pune-s'ar pe-o rămureă
 Aproape de casa mea,
 Să-mi tot cânte, cânte'n față,
 Și seara și dimineață,
 De-ar fi cucul voinicel¹⁾

Mi l'aș prinde argățel,
 Și cămeși subțiri i-aș toarce
 Și l-aș purtă cum îmi place.
 De-ar fi cucul un viteaz,
 El mi-ar trece de necaz;
 Dar e cucul păsăreă,
 El cântă pe rămureă
 Și sboară pe unde vrea,
 Nu-i pasă de jalea mea!

INSEMNĂRI :

- ¹⁾ De-ar fi cucul un voinic
 Mi l-aș prinde ibovnic
 (Mnscr. Acdm.)

XXXIX.

ALTUL

Unde-aud cucul cântând
 Și mierlele șuerând
 Nu mă știu om pe pământ!
 Eu zic cucului să tacă,
 El se sue sus pe cracă
 Și tot cântă de mă seacă.

Iar mai jos pe-o rămureă
 Cântă și o turtureă
 Tristă ca inima mea.
 Cucul zice de pornire,
 Turturica de jălire
 Și'al meu suflet de peire!

XL.

TRANDAFIRUL

Am iubit un trandafir;
 Dușmanii l-au pus la bir!
 Nu l-au pus ca pe-un copil

Și l-au pus ca pe-un Mazil.
 El de frică s'a răsrit
 Și s'a dus la haiducit.

S'a dus, nene, m'a lăsat,
La toți pare bine 'n sat
Numai mie 'mi pare rău
C'a fost pușorul meu.
Dar m'oiu duce și eu, duce
Unde-i drumul în răscruce

Trandafirul să-l găsec
Și de sânu-mi să-l lipesc,
Că de sân de s'a lipi
El mai bine-a înflori
Și și-a plăti birul său
Vărsând rouă 'n sânul meu!

XLI.

MORMÂNTUL

Fost-am pe unde-am iubit,
Pe mândruța n'am găsit
Și m'am lăsat după vânt
Și am dat de un mormânt.
Vântu 'mprejur suspină,

Earba 'ncet se clătină.
Sărăcuț, amar de mine!
De-aș simți moartea că vine
Aș lăsa cu jurământ
Să mă 'ngroape 'n cel mormânt!

XLII.

DRUM LA DEAL...

Drum la deal și drum la vale!
Imi fac veacul tot pe cale,
N'am în lume sărbătoare
Nici n'am partea mea la soare.
Bat'o crucea ursitoare
Care m'a ursit pe mine
Să n'am nici-o zi cu bine!
Ostenit mereu de ducă,
Noaptea 'n codri mă apucă,

Copacilor sunt nălucă!
Ochi-mi nu se mai usucă!
Unde merg, în ori-ce parte¹⁾
Dragostele-mi sunt deșarte.
Aolică, lică floare!
De n'ai fi fărmeceătoare
Nu m'ai abate din cale
Să calc pe urmele tale!

INSEMNAȚII :

¹⁾ Unde merg, în ori-ce parte
De iubit eu nu am parte

Dragostele -mi sunt deșarte.
(Mnscr. Acđm.)

XLIII.

FLORICICĂ 'N FOI ALBAȘTRA

Florinică 'n foi albaștră !	Mai frumoasă decât luna
Păcat de dragostea noastră	Cu fețișoara ca crinul
Că e lumea rea și hoată,	Și cu ochii ca seninul,
Umblă 'n față să ne-o scoată.	Din mână dacă m'ai pierde
Toți strig și fac gură largă	Cine o să te dezmiere?
Dragostea ca să ne-o spargă, ¹⁾	Cine să-mi apuce locul
Of! draga mea 'n lume una	Să-și fericească norocul?

INSEMNAȚII :

¹⁾ Dragostea ca să ne-o spargă.
Să ne despartă cu zorul

Să ne pedepsim cu dorul.
(Mnscr. Acadm)

XLIV.

AOLICĂ, DAOLICĂ

Aolică, daolică!	Crește, fă-te mărișoară,
Mult mi-e drăgulița mică!	Să trăim cât avem viață
Aș lăsa-o de-ar mai crește,	Cu iubire și dulceață;
Dorul crunt mă prididește.	Să trăim cât a vrea sfântul,
Ah! fetiță, fețișoară!	Să ne despartă pământul!

XLV.

FRATELE RĂȘNEȚ

Aoleo, frate Rășneț!	Ori ceva te-am amărit
Ce ne treci ca un drumet	Intr'atât de ne-ai urit?
Și nu vii să ne mai vezi?	Ce ți-am făcut să ne uiți,
Ori ne știi morți între vii	La noi să nu te mai uiți?
Pe la noi de nu mai vii?	Ce te-a tras să te rășnești

Și să nu ne mai iubești?
 Vină, vin' încai acum,
 Te mai abate din drum
 Că de când mi te-ai răsnit
 Și la noi n'ai mai venit,
 Potecele îți priveșc,
 Urmele ți le jălesc,
 Că pe unde tu călcai
 Când veneai și când plecai

Eu mereu le măturam
 Și cu flori le presăram,
 Iar acum de când nu vîi
 Au crescut tot bălării,
 Că de când ne-ai părăsit¹⁾
 Cărările-au înverzit,
 Sufletu-mi s'a amărit,
 Fața mi s-a vestejit,
 Soarele s'a înegrit.

INSEMNAȚII :

- 1) Că de când ne-ai părăsit
 Bucuria ne-a lipsit!

(Mnscr. Acdm.).

XLVI.

BOLNAVUL

Scoală, sufletele, scoală,
 Scoală să vedem ce boală,
 Ce boală te împresoară,
 Te doboară, te omoară?
 Scoală, un cuvânt îmi spune,
 Nu tăceă, nu mă răpune,

Că de când nu-ți este bine
 Nu te-ai mai uitat la mine;
 Ci te uită, dragul meu,
 Să privești cum te plâng eu,
 Cum te bocesc, cum te plâng
 Și de jale cum mă frâng!

XLVII.

DESPĂRȚIREA

Unde te duci bărbățele
 Și cui mă lași sufletele?
 Cum de nu te 'nduri de mine
 Și lași să plâng după tine?
 Te întoarce și te uită
 Ca să-mi vezi jalea cea multă.

Vai! nu mai pot, cad pe cale.
 Mă sfârșesc amar de jale.
 Stăi drăguțul meu cel dulce,
 Stăi, nu grăbi de-a te duce,
 Stăi ori mă ia și pe mine,
 Să fiu la un loc cu tine!

XLVIII.

SUNĂ PETRICICA 'N VALE

Frunză verde de alună,
 Sună, sună și răsună,
 Sună petricica 'n vale
 Răsturnându-se pe cale,
 Mândra mea plânge cu jale ;
 Frunză verde de sulfină,
 Plânge mândra și supină,
 Că pe deal, pe colnicele
 Și-a perdut sărmana lele
 Dragostele tinerele.

Frunză verde de alună
 Duce-se lelea nebună
 Blăstămând iarba și pirul
 Și căutând-o cu firul
 Șă-și găsească trandafirul ;
 Frunză verde de susai,
 Lele, nu mai zice vai,
 Din ochi lacrimi nu mai stoarce
 Că ce sboară nu 'se ntoarce,
 Firul rupt nu se mai toarce.

XLIX.

O L T U L

Oltule, Oltețule !
 Secă-ți-ar pâraele,
 Să crească dudaele,
 Să trec cu picioarele.
 Oltule, râu blăstămat
 Ce vii așa tulburat,
 Și te repezi ca un zmeu
 De-mi oprești pe Nițul meu ?
 Schimbă-ți, schimbă-ți apele,
 Slăbește-ți vârtejele,
 Să-ți văd petricelele ;
 Când trec fetișoarele,
 Să le speli picioarele.
 Iaca Neica, nu e Neica,

Nu e Neica, plânge Leica !
 Dacă mi-ar fi fost Neicuța
 L'ar fi cunoscut Leicuța !
 Vântule, du-te de-i spune
 Că zăbavele nu's bune,
 Că Leicuța-i duce dorul
 Și i-a 'nțelenit ogorul !
 Viño, Nițule, băete,
 Ce faci puica să te-aștepte ?
 Busuiocul a 'negrit,
 Rosmarinu-a 'ngălbinit.
 Leica plânge, tot jălește
 Și ca ei se vestejește !

L.

DOINĂ OLTENEASCĂ

(A JIANULUI)

Frunză verde măr crețesc,
 Stau în drum și mă gândesc
 Ce s'apuc, ce să muncesc,
 Pânea să-mi agonisesc,
 Copilașii să-mi hrănesc?
 Cum ședeam pe gânduri dus ¹⁾
 Mă uitaiu spre munte 'n sus
 Și mă luăiu spre apus.
 Când pe munte mă urcai
 Roată 'n juru-mi mă uitai.
 Mă uitai în jos spre lunci,
 Văzuiu oameni, muieri, prunci
 Cu plugurile la munci.
 Ei brăzduiau tot mereu,
 Numai plugulețul meu
 L'a n'țelenit Dumnezeu. ²⁾
 Că doi boi ce-i avusei
 De vremi rele 'i răpusei
 Și de săpă rămăsei.
 Tot avutul din bordeiu
 Mi-e pe vatră un coteiu
 Ș' un tăciune stâns de teiu

Și cenușă 'ntr'un uleiu.
 Am umblat, am alergat,
 M'am milcuit, m'am rugat
 De sărac și de bogat;
 Nici că 'n seamă m'au băgat!
 Am cerut boi într'un ceas
 Ca să-mi ar și eu de-un pas,
 Nevoei să nu mă las,
 Dar milă n'a mai rămas!
 Atunci mă 'ntorsei și eu
 Și zisei în gândul meu:
 «Dare-ar bunul Dumnezeu
 Să umble și plugul meu!
 Din baltag să-mi fac eu plug, ³⁾
 Pistoalele să le 'njug,
 Ca să brăzduesc ales
 Unde-a fi crângul mai des;
 Să trag brazda dracului
 Chiar din culmea dealului
 Pân' în capul satului.
 Drept ușa bogatului
 Și prispa fărtatului!

INSEMNĂRI :

¹⁾ Cum ședeam pe gânduri dus
 Aminte ce mi-am adus?
 Mă urcăi pe deal în sus
 Mă uitai în jos spre lunci

(Mnscr. Acdm.)

²⁾ L'anțelenit Dumnezeu
 Sărăcuț, sărac de eu!

(Mnscr. Acdm.)

³⁾ Săbioara să-mi fac plug
 Pistoalele să le 'njug;
 Pe la colnice să ies
 Să pun, să mbrăzdesc ales
 Pân' în capul satului
 Drept ușa bogatului.

(Mnscr. Acdm.)

LI.

A L T A

Mult mi-e dor și mult mi-e sete
 Să văd frunza 'n codru verde,
 Să mai strâng vr'o șapte cete!
 Primăvară, muma noastră,
 Suflă bruma din fereastră
 Și zăpada de pe coastă,
 Să văd iar verzind în cale,
 Să mă las iar în cea vale
 Cu-o pereche de pistoale.
 Frunza 'n codru cât se ține
 Toți voinicii trăesc bine,
 Iară frunza dacă'l lasă

Toți voinicii merg pe-a casă
 Și la para focului
 Zac de dorul codrului!
 Frunză verde de susaiu
 De-ar veni luna lui Maiu
 Să-mi aud ceriul tunând,
 Să văd norii fumegând
 Erbulița 'n șesuri dând,
 Să mai văd focuri pe-afară
 Copilași cu pielea goală,
 Cai în câmpuri nechezând
 Și voinici pe plaiu suind.

LII.

A L T A

Lumea 'ntreagă ocolii,
 Ce căutai, nu găsii.
 Căutai șir de mărgele
 Să-l aduc mândruței mele,
 Dar cine cât mă videă
 Averile-și ascundeă.
 Puiculiță fa, Marie
 Hai cu mine 'n haiducie ;

Ce-oiu câștigă ți-oiu da ție.
 Ți-oiu anină doi cercei
 Doi cercei de brebenei,
 Să tragă ochii la ei ;
 Și pe sânu-ți, drept mărgele,
 Oiu lipi buzele mele
 Să-ți pară că's rubiele.

LIII.

A L T A

În noaptea sântei Mării
 S'au vorbit vr'o trei copii
 S'apuce 'n codrul de tei

Să cerce de's voinicei.
 Pe unu 'l chema Ciocan
 Ș'avea'n mână-un buzdugan,

Pe-al doile Busuioc
 Și țineă potera 'n loc.
 Iar eu mă numiam Mihai
 Și săream pe șapte cai
 De strigă Craiova vai!
 Șapte ani am haiducit,
 Pe ciocoi am ingrozit,

Dar pe când ne luptam noi
 Au perit doi într'o joi,
 Și am rămas eu singurel
 Ca pe câmp un stejărel.
 Singurel eu am rămas
 Dar de codru nu mă las!¹⁾

INSEMNĂRI :

¹⁾ În Mnsr. urmează, despărțite printr'o linie :

Frunză verde de pelin
 Vai de omul cel străin!
 Ii ca mărul lângă drum;

N'are pace nici de cum,
 Câți trec il sburătuesc
 Și de crengi il sărăcesc!

LIV.

A L T A

Frunzuliță iarbă neagră,
 Taica, maica tot mă 'ntreabă
 Care muncă mi-e mai dragă?
 Munca cea de haiducie,
 Pistoale de Veneție,
 Și cal bun de călărie.
 Geaba beu, geaba mănânc,
 Geaba mijlocul îmi strâng,
 Dacă n'am arme să 'ncing
 Și cal bun să mi-l inching.¹⁾
 Voinicelul narmat

E ca știuca pe uscat,
 Voinicelul fără cal
 E ca peștele pe mal
 Și ca mărul lângă drum,
 N'are pace nici de-cum,
 Câți trec il sburătuesc
 Și de crângi il sărăcesc;
 Dar voinicul înarmat
 Și pe-un zmeu încălecat
 Drăgălaș e și frumos
 Ca luceafăr luminos.

INSEMNĂRI :

¹⁾ În Mnsr. Acdm. sfârșitul e astfel:

Și cal bun să mi'l inching.
 Cine m'a vedeă călare
 Să-mi deșarte buzunare,

Și să-mi zică: «mulțumesc
 «Că mă lași să mai trăesc!»

LV.

OLTEANUL

Astă vară am vărat
 Colo 'n muntele cel nalt,
 Cu luna, cu soarele
 Și cu căprioarele,
 Că din naștere 's muntean
 Iar din botez sunt oltean.
 Căprioare surioare
 Sculați în două picioare,
 Rodeți poala codrului
 Să văd matca Oltului.
 Oltule! pe malul tău
 Crește-ar iarbă și dudău
 Ca să pască murgul meu.
 Oltule! câne spurcat.
 Ce vii mare tulburat
 Și cu sânge-amestecat?
 Aduci plăghii și butuci¹⁾
 Și căpestre de cai murgi

Și chiar trupuri de haiduci!
 Oltule! râu blăstămat!
 N'avuși grijă de păcat
 Să 'nghiți trupuri de voinici
 Care-au haiducit pe-aici?
 Secă-ți-ar izvoarele
 Și toate pâraele
 Să'ți rămâe petrele,
 Să le calce fetele,
 Că tu n'ai ținut cu noi
 Și te-ai vândut la ciocoi!
 Pe unde-a trecut luntrea,
 Inalță-se pulberea,
 C'ai fost rău de oltenași
 Și ai fost bun de poterași.
 Oltenași ai înghițit,
 Poterași ai răcorit!

INSEMNAȚII :

- 1) Aduci plăghii de butuci
 (Mnscr. Acdm)

LVI.

MEHEDINȚEANUL

Frunză verde magheran,
 Voinicel Mehedințean,
 Sunt născut pe frunzi de fag
 Ca să fiu la lume drag.
 Și's scaldat de mic în Olt,
 Să mă fac viteaz de-tot,
 Să am zile cu noroc.
 După-ce am mai crescut
 Din ochi maica m'a pierdut,

C'am fugit dela părinți
 Tot în munți, la Mehedinți,
 Apoi m'am lăsat în vale
 Cu trei rânduri de pistoale¹⁾
 Și am ajuns un voinicel
 Cu inima de oțel.
 Aoleo! ce foc de dor!
 Veni-va badea Tudor^{1*)}
 Să mai strângă din păduri

Cete mândre de panduri
 Ca s'alunge dela noi
 Și pe Greci și pe ciocoi.
 Frunză verde păducel
 Cine-a merge după el ?
 Un șoiman Mehedințel
 Care știe să chitească,
 Rândurica s'o lovească,

Și mai știe de călare
 Să se lupte 'n fuga mare,
 Și mai știe să înoate
 Vâslind Dunărea din coate.
 Aoleo ! mă arde focul
 Ca să-mi cerc și eu norocul
 Aoleo ! de rău, de bine
 Țipă sufletul în mine !

NOTE.

1*) *Veni-va Badea Tudor.*

În Valahia mică, peste Olt, mulți cred că Tudor Vladimirescu, șeful pandurimei dela 1821, n'a murit, și îl așteaptă să se întoarcă în munți, ca să mai organizeze o nouă goană de Greci și de ciocoi vânduți la străini.

INSEMNĂRI :

1) Pe-a Dunărei lungă cale,
 Ș'am ajuns un voinicel
 Cu inima de oțel,
 Cu ochire vulturească

Și cu fugă epurească
 Nime să nu mă gonească.

(*Mnscr. Acdm*)

LVII.

CATANA

Munte, munte, piatră seacă !
 Lasă voinicii să treacă
 Să treacă la ciobănie
 Să scape de cătănie.
 Decât catană la rând
 Mai bine 'n codru flămând,
 Decât catană 'n șireag
 Mai bine 'n codru pribeag.
 Decât la străini catană
 Mai bine la oi cu pană !¹⁾
 N'ar aveà loc și pomană
 Cine m'a făcut catană.
 Mi-a dat haine mohorâte
 Cum is mie mai urâte,
 Și mi-a tăiat pletele

De mă râde fetele,
 Românaș, sărman de eu !²⁾
 Căci a fost norocul meu
 Să mă văd cu arma 'n mână
 În loc să petrec la stână
 Ziua ca să mulg la oi,
 Noaptea să sun din cimpoi.
 Eu voios aș cătăni
 La străini de n'aș robi,
 Eu voios aș fi cătană
 Da'ar fi oaste română.
 Dar decât să fiu la Nemți
 Mai bine să mor în tremți;
 Decât să fiu la husari
 Mai bine 'n furci de strejari !

INSEMNĂRI :

1) Urmează aceste 2 versuri :

Ziua-a paște oile,

Noaptea-a cântă doinele.

(Mnscr. Acdm.)

2) Sărămănele, vai de tine!

Știut-ai tu, mări, bine

Când ai prins arma la mână

Că nu-i mai lucră la stână ?

Nici îi mai mulge la oi,

Nici îi sună din cimpoi ?

Eu voios aș cătăni. . etc

(Mnscr. Acdm)

LVIII.

DORUL DE ȚARA ^{1*)}

Plânge-mă, mamă, cu dor
 Că ți-am fost voinic fecior,
 Și de grijă ți-am purtat
 Ogorul ți l'am lucrat.
 Iar de când m'am cătănit
 Viața mi s'a otrăviț.
 Că tângesc în țări străine
 Și tot plâng gândind la tine.
 Mult mi-e dor, mămuca dor
 De cel codru frățior

Și de stâna cea cu oi
 Și de cântec de cimpoi !
 Mult mi-e dor, mămuca mea
 De cea mândră viorea ¹⁾
 Care mă iubiam cu ea !
 Mult mi-e dorul ne'mpăcat
 Și mă 'ndeamnă la păcat,
 Să mă las de cătănie
 Și să fug la ciobănie
 Ori ce-a fi cu mine, fie !

N O T E.

^{1*)} *Dorul de țară.*

Nostalgia ! Vezi nota 3 din balada «Novac și Corbul».

INSEMNĂRI :

1) Cu gurița sărutată

Și cu ochi frumoși de fată.

(Mnscr Acdm).

LIX.

ÎMPĂRATE, ÎMPĂRATE!

Împărate, Împărate !
 Răspunde-mi tu cu dreptate

Unde duci catanele ?
 Iar la foc sărămănele ?

Nu le duce așa țare
Că se strică la picioare.
Îs catane tinerele,
Nu's dedați la drumuri grele.
Împărate, împărate!

Lasă-te, nu te mai bate ;
De când focul ai pornit ¹⁾
Mulți voinici s'au prăpădit,
Fete multe-au bătrânit,
Ș'alt nimic n'ai isprăvit!

INSEMNAȚII :

¹⁾ De când focul ai pornit
Femei multe-ai văduvit,

Ș'alt nimic n'ai isprăvit.
(*Mnscr. Acdm.*)

LX.

CUCUL

Perit-ai fi, puiu de cuc!
Tu mi-ai cântat să mă duc.
Mi-ai cântat mie de cale
Și mândrei de lungă jale!
Eu m'am dus din țară 'n țară
Tot cu inima amară.

Am umblat din sate 'n sate
Tot cu pușca grea în spate.
Ea mi-a ros umerile,
Sabia șoldurile
Cât de-abia mă țin pe loc
Și n'am parte de noroc!

LXI.

ALTUL

Cântă puiul cucului
Pe coarnezle plugului,
Cântă-o mierlă pe teleagă
Și de mine se tot leagă ;
Cucul zice, mierla zice :
«Nu-ți bea banii, măi voinice
Că-ți e carul fărâmat
Și plugul neferecat
Și pământul nelucrat!»

Cucule, jivină rea!
Nu purtă de grija mea ;
Mierlușcă, pasăre sură
Nu-mi tot bănuî din gură
C'oiu veni cam tulburat
Ș'oiu cădea într'un păcat,
Și voiu sparge cuibușorul
Și voiu rupe pliscușorul.

LXII.

A L T U L

Cântă puiul cucului
 Pe crucea molidvului. ¹⁾
 «Cucule, vin' lângă mine
 Că mă jur să te țin bine
 Cu vin dulce strecurat
 Cu pâne de grâu curat.
 — Eu mai bine m'oiu țineă

Cu hrana ce mi-a plăceă,
 Ș'oiu zbură pe unde-oiu vrea
 Oiu mâncă frunze de fag
 Ș'oiu cântă lumei de drag.
 Oiu beă apă din izvor
 Ș'oiu cântă lumei de dor!

INSEMNĂRI :

- ¹⁾ Pe cel vârf al muntelui.
 (*Mnscr. Acdm.*)

LXIII.

D O R U L

Vine dorul despre seară;
 Despre zori el vine iară,
 Și-mi grăește și mă 'ntreabă
 De ce sunt cu fața slabă?
 Eu zic dorului cu jale ¹⁾
 C'am iubit fără de cale,
 Eu zic dorului plângând
 C'am iubit fără de rând.

Dorul râde și se duce
 Bate-mi-l-ar sfânta cruce!
 De-ar fi dorul vânzător
 Și Badea cumpărător,
 Eu pe dorul vinde-l-aș
 Pe Badea cumpără-l-aș
 Ca să-mi fie de-ajutor,
 Să mă apere de dor.

INSEMNĂRI :

- ¹⁾ Eu zic dorului cu grabă
 C'am iubit fără de treabă.

Eu zic dorului curând
 C'am iubit fără de rând.
 (*nscr. Acdm.*)

LXIV.

FATA ARDELEANĂ

Cât e țara Ungurească,
 Cât e țara Românească,

Nu e floare pământeană
 Ca fetița Ardeleană!

Ea-i nălțuță, mlădioară,
 Ca o verde trestioară,
 Și-i frumoasă, vorbitoare
 Și de suflet iubitoare.
 Când văd sânu-i rotunjior
 Mă ajunge foc de dor; !*)
 Când văd păru-i de mătăasă
 Cumplit dorul mă apasă;

Când văd fața-i rumeoară
 Dorul aprig mă omoară.
 Iar când trece și zâmbește
 Câmpu 'n față-i înflorește, ¹⁾
 Și când ea se prinde'n joc,
 Se tot leagănă în loc
 Și'n feciori aruncă foc.

NOTE.

^{1*)} Mă ajunge foc de dor.

Vezi nota 2 din balada Blăstămul.

INSEMNĂRI:

¹⁾ Câmpu 'n urmă-i înflorește.

(*Mnscr. Acdm.*)

LXV.

DUSU-S-AU BĂDIȚA

Dusu-s-au bădița, dus
 Pe valea Bistriți 'n sus.
 El s'a dus ca să găsească,
 Pofta lui să-și implinească,
 Două vaci cu coarne largi
 Și copile care-s dragi;

Două oi țigăi, bârsane ¹⁾
 Și copile năzdrăvane.
 Dar el oricât ar umblă
 Ca mine nici c'a află
 Oițică blândișoară ²⁾
 Și nevastă bălăioară.

INSEMNĂRI:

¹⁾ Două oi țigăi, mițoase
 Și copile mângâioase.

²⁾ Oae blândă și tăcută
 Și nevastă pricepută.

(*Mnscr. Acdm.*)

LXVI.

MÂNDRA LIȚA

Frunză verde alunică,
 Am avut o mândră mică
 Și'am lăsat'o să mai crească,

Minte 'n cap să dobândească
 Dar de când o am lăsat,
 A crescut, s'a măritat.

Vai de mine! ce păcat!
 Mi-ar fi, nu mi-ar fi bănat
 Dacă s'ar fi măritat
 De-aici al treile sat,
 Dar ea s'a făcut mireasă
 De la noi a treia casă.
 Es afară, o zăresc
 Și de zile mă sfârșesc.
 Intru 'n casă, o aud
 Și m'apucă dorul crud.
 Vai! mămucă iubitoare
 Inimioara rău mă doare,
 Și tu nu-mi dai vindecare
 Ci-mi tot zici că lumea-i mare

Și că 'n lume's fete multe
 Care-ar vreă să mă asculte
 Și să facă tot ce vreu
 Ca s'aline dorul meu.
 Ah! mămucă draga mea!
 Nu pricepi tu ce a-și vreă!
 Ești bătrână și nu crezi!
 Lumea-i largă și nu vezi
 Că din sută și din mie
 Numai una-mi place mie.
 Ceru-i mare, stele's multe
 Și mai mari și mai mărunte,
 Dar cât sunt de luminoase
 Nu's ca Lița de frumoase!¹⁾

ÎNSEMNĂRI :

- 1) Nu's ca mândra de frumoase.
 (Mnscr. Acdm.).

LXVII.

IUBIRILE

Dragele, iubirile
 Cântă ca păsările
 În toate colțurile
 Și pin lunci și pin câmpii
 Și pin munții cei pustii;
 Iubirile care's mari
 Stau la drumuri ca tâlhari,
 Iubirile care's mici

Se ațin pe la potici.
 Trec prin tină, nu se 'ntină,
 De voinici tineri s'animă,
 Dau pin apă nu se 'neacă
 De copile se tot leagă
 Trec pin foc, nu se topesc
 Ci mai tare-incă hoțesc!

LXVIII.

HÂTRUL BĂTRÂN

Florică, floricea!
 Când eram pe vremea mea

Câte trei mândre aveam,
 Cu tustrele mă iubeam;

Una 'n deal și una 'n vale,
 Una la mijloc de cale.
 Iar de când m'am bătrânit
 Fetele m'au părăsit;
 Sui în deal, cine mă chiamă?
 Moartea care-mi cere seamă¹⁾.
 Dau în vale, cine-mi râde?
 Moartea care mă cuprinde.
 Pomul dacă 'mbătrânește
 Pune-i paie de-l pârlește.
 Omul dac'a 'mbătrânit

Fă-i sicriu de odihnit.
 Vai de dânsul! vai de el!
 Când e omul tinereț
 Lesne'i vine a gândi
 Cât pământul c'a trăi,
 Și zilele omului
 Sunt ca floarea câmpului.
 Dimineața înflorește,
 Peste zi se vestejește
 Și spre seară nu mai este

INSEMNĂRI:

- 1) Moartea care-mi cere vamă.
 (Mrscr. Acdm.).

LXIX.

FRATELE

(CĂLUGĂR)

Vai de mine-amar de mine!
 Fugit-am, mândro, de tine,
 De trei luni și de trei zile
 Să găsesc pace și mile,¹⁾
 Că tu rău m'ai fermecat
 Cu trei paie dela pat,
 Cu o schiță din portiță
 Și cu fire din cosiță.^{1*)}
 Mă dusei la Mănăstire,
 Pusei mâna pe psaltire
 Și citii câteva zile²⁾

Să mai uit cele copile.
 Dar ce-oiu face ca să scap.
 În nevoie să nu 'ncap?
 Că drumul ce-am apucat
 Mă duce drept la păcat.
 Drăguliță eu văd bine
 Că nu am să scap de tine.
 Fă-te 'ncalte-o mănăstire,
 Și-mi dă gura de citire.
 Și mă lasă să mă 'nchin
 La icoanele-ți din sân.

NOTE:

- 1*) Și cu fire din cosițe.

Românul zice că nu e mai tare legătură decât acea făcută cu fire de păr femeesc.

INSEMNĂRI :

- 1) Să găsească alte copile
2) Și citii câteva zile
Cu ochii pe la copile,

Și mă 'nchinai la icoane
Cu ochii pe la cucoane.
(Mnscr. Acdm.)

LXX.

O M U L U R Â T

Vai de mine! ce m'oiu face?
Ce iubesc mamei nu-i place.
De-ar plăcea mamei ca mie
Duce-m'aș la cununie,
Și m'aș duce ca vântul
Când spulberă pământul;
Iar de-a fi să mă mărit
Cu omul ce mi-e urât
Duce-m'aș iar ca vântul

Ca să-mi aflû mormântul.
Decât cu urātu 'n casă
Mai bine cu boala 'n oase.
Din boală vraciul te scoate
Iară din urât nu poate,
Că urâtul n'are vâd
Decât scândura de brad,
Urâtul n'are sfârșintă
Decât cu trei coți de pânză! ^{1*)}

NOTE.

^{1*)} Decât cu trei coți de pânză.

Pânza cu care se învâlește mortul când se așează în sicriu.

LXXI.

N E V A S T A ^{1*)}

La mama pe când eram
De lucram, de nu lucram
Mamei tot dragă eram.
Iar de când m'am măritat
Nici un bine n'am aflat.
De cu ziua mătur casa,
Aprind focul, gătesc masa,
Aduc apă din fântână

Și furca n'o las din mână;
Lau copilul, îi dau țată
Și mulg vaca la porțiță.
Tacă-ți gura, măi bărbate,
Că, zău, cugetul îmi bate
Din străin să-mi fac un frate
Ca să-mi cate de dreptate.

NOTE.

*) *Nevasta.*

Un călător străin zice în relația voiajului său prin țările noastre, că nu cunoaște pe lume femei mai harnice ca nevestele Românce; și în adevăr, dacă vom ține seama de tot lucrul ce-l fac ele, afară de lucrul pământului, vom împărtăși lesne opinia călătorului străin.

Nevasta româncă ține casa, crește copiii, face de mâncat bărbatului, și-i duce la câmp, în ori-ce depărtare s'ar găsi, mulge vaca, îngrijește de grădină, de vite, de păsări, etc., țese pânza trebuitoare pentru îmbrăcămintea familiei, strânge cânipa, o topește, o bate, o preface în călți, o toarce, o țese; apoi pânza o ghilește, etc. și în vremea asta, ea mai face și boerescul, seceră, prășește, cu copilul ei de țâță alături. Copilașul e ascuns sub o tufă de brusture, la răcoare, și plânge; mama lui aleargă de'l hrănește, apoi iar se apucă de lucru în câmp sub arșița soarelui.

Și cu toate aceste nevestele Românce sunt vesele, glumețe și totdeauna gata la ori-ce treabă. Soiul lor este frumos, însă frumusețile lor se pierd de timpuriu din cauza lucrului greu al pământului!

LXXII.

NEVASTA BOLNAVĂ

Plugurile intră 'n sat,
Nevestele zac în pat.
Mă dusei la mină-a casă,
La nevasta-mi cea frumoasă
Ca să prind un sărutat,
Ea-mi zice: «De ești bărbat
Și ai suflet cu durere
Adă-mi o cupă de miere
Și-mi adă-o cupă de vin
Durerea să mi-o alin;¹⁾
Ia și cea sită din cuiu
Și făină din buduiu
Și-mi fă iute-o turtă lată
Să nu 'ncapă pe lopată,²⁾
Ah! draguț bărbatul meu,
Să faci cum ți-oiu zice eu.³⁾
Cânipa mi-am sămănat

Dar când fu pe adunat
Boala 'n trupu-mi a intrat!
Îs bolnavă și mai moartă,
Cânipa cade de coaptă.
Ia tu coasa de-o cosește,
De boală mă mântuește,
Și ia grebla de-o adună,
Și de boală mă răzbună».
Vin cu miere i-am adus,
La cânipă eu m'am dus⁴⁾
Dar nimic n'am ajutat
Că nevasta m'a lăsat
Ș'a luat, luat cu ea
Sărmana inima mea!
Asta-i lumea ard'o focul!
Când chitești să cerci norocul
Nici că'n lume 'i afli locul!

INSEMNĂRI:

În Mnsr. urmează aceste 2 versuri:

1) Și le pune la olaltă
Că să le înghit de-odată.

2) Să nu 'ncapă pe lopată
Ca să o îmbuc de-odată.

3) Ajuta-ți-ar Dumnezeu.

4) Turtă 'n vatră i-am și pus.

LXXIII.

DOINĂ HAIDUCEASCĂ

Murgule, coamă rotată,
 Mai scoate-mă 'n deal odată
 Să-mi fac ochișorii roată
 Să mă uit la lumea toată.¹⁾
 Veni-u-ar timpul, să vie
 Ca Românul iar să 'nvie

Și de hoți să mântuiască
 Țara lui Ardelenească!
 Asta nu-i țară de câni
 Și e țară de Români,
 Nu-i pământ de Ungureni
 Și-i de neaoși pământeni!

INSEMNĂRI :

- ¹⁾ Să mă uit la lumea toată
 Care-am stăpănit odată.

(*Mnscr. Acdm.*)

LXXIV.

A L T A

Arză-te focul răchită
 Ce ești neagră și pârlită,
 Și nu ești încă 'nfrunzită,
 Ca să-mi fac curea la flintă
 Din coaja ta nedubită;
 Să-mi-o spânzur la spinare

Și s'apuc în codrul mare
 Pe când mugurul răsare.
 Mugurul a răsărit,
 Mie timpul mi-a venit
 În codru de haiducit!¹⁾

INSEMNĂRI :

- ¹⁾ În codru de pribegit.

(*Mnscr. Acdm.*)

LXXV.

A L T A

Mândră mămucă-am avut,
 Frumos copil a făcut,
 M'a 'nfășat cu flori de munte

C'a s'ajung viteaz de frunte,
 Gura toți să mi-o asculte,
 Mândrele să mi-o sărute.

Zi-le, maică, să se strângă
 Ca oițele la strungă,
 Mie-acum că mi-a venit
 Mi-a venit timp de iubit.
 Strigă 'n capul satului
 Pe fata fârtatului.
 Mândra vine alergând,
 Eu îi zic cu glasul blând :
 «Copiliță, Liță, fa
 Mai dat-ai gură cuiva ? »
 Ea prinse a se jură :
 «Să mă bată-anaftema
 De-am mai dat gură cuiva
 Afară de dumneata ! »
 Iar de dreaptă ce eră
 Soarele se noură.
 De-atunci, vere-am pribegit

Și m'am dat la haiducit.
 Că-mi e sufletul amar
 Și-mi e traiul în zadar !
 Vai de mine și de mine !
 Nu mai știu ce'i rău, ce'i bine.
 De când mama m'a făcut
 Tot pin codri am șezut
 Și lumea n'am mai văzut
 Decât numai soarele, ¹⁾
 Decât căprioarele.
 Căprioară-a codrului
 Du-mă 'n valea Oltului
 Doar oi u mai zări odată
 Pe șerpoaica cea de fată
 Care-amar m'a înșelat
 Și în codri m'a băgat ! ²⁾

ÎNSEMNĂRI :

¹⁾ Decât luna, soarele

²⁾ Și amar m'a fermecat.

(*Mnscr. Acdm.*)

LXXVI.

A L T A

— Eu, vere, te-aș întreba
 Dacă nu te-ai supără,
 Cu ce hrană te hrănești
 De nici vara nu muncești
 Nici iarna nu ămbălești ?
 — Nu știu, veré, spune-ți-oiu
 Ori o palmă trage-ți-oiu.
 Când e vară, primăvară
 Iau cu mine merinzioară
 Și mă sui pe plaiu la munte
 Unde's oile mai multe.
 Merg la stâne, le petrec
 Și de-acolo încă plec
 Jos pe valea Oltului

La steava Ungurului,
 Să mă rog la Dumnezeu
 Să facă pe gândul meu,
 Să deie ploae cu soare
 Ce îndeamnă la culcare
 Să adoarmă stevarii
 Să le fur armăsarii,
 Apoi singur îmi fac parte,
 Aleg steava 'n jumătate
 Și mă duc, vere 'ntr'o ducă
 De se pare că's nălucă
 Drept la târg, la Brancoveț
 Unde's caii mai cu preț.
 Iepele care's cu mânzi

Fac cinci sute de florinzi,
Iar de soiu Moldovenesc ¹⁾
Cu galbini se cântăresc.
Apoi, vere, încă plec
La Anița de petrec
Viață bună 'ndestulată
Cât mi-e punga nesecată,

Și petrec într'o 'ntinsoare
Tot la umbră, la răcoare,
Cu trupul pe frunzi căzute
Cu gura la cep de bute,
De-aud vinul gălgâind ²⁾
Și mândruțele-alergând
Ca să le sărut pe rând.

INSEMNĂRI :

1) Iară cai de soiu turcesc
(*Mnscri. Acadm.*)

Rochii albe foșfoind,
Și mândruțele-alergând
Ca să le sărut pe rând.
(*Mnscri. Acadm.*)

2) De-aud vinul gălgâind

LXXVII.

HAIDUCUL RÂNIT.

Pe cel deal îndelungat
Sue-se-un car ferecat
Cu'n haiduc de el legat.
Iar aproapea carului
E mama haiducului,
Mama plânge și iar plânge
Șterge ranele de sânge
Și tot zice la cei boi :
«Rogu-mă, plângând, de voi
Duceți caru 'ncetișor
Că'i rânit bietul fecior !»
Boii mersu-și legănă
Iar voinicul suspină :

«Du-te, mamă, cu norocul
Și mă lasă-aici cu focul,
Că de-acum nici mama poate
Să mă scape dela moarte !
Cât am fost eu neatins
Multe curse am învins,
Mulți Săcui am săcerat
Ca să-mi fac pământ curat,
Dar acum mi-a venit rândul ¹⁾
Să mă duc și eu ca gândul,
Să mă duc din acest loc
Unde-i robota de foc !»

INSEMNĂRI :

1) In manuscris sfârșește astfel :
«Ca să-mi fac pământ curat».

Bine vorba n'a sfârșit
Și voinicul a murit.

LXXVIII.

VOINICII BUCOVII.

Sus la crâșma Sucevii ¹⁾
 Beau voinicii Bucovii.
 Iată că vine călare
 Udrea căpitanul mare
 Și le zice: «Dragii mei!
 Hai să ne împărțim în trei
 Și în patru, și în cinci,
 Apoi să 'ncălțăm opinci,
 Iarna grea ne năpădește
 Frunza 'n codru se rărește,

Hai să coborâm în țară
 Pân' la mândra primăvară,
 Ca să 'mblăcim la secară
 Și ca să tăiem la fagi,
 Fagi subțiri de hadaragi.
 Iar cum a 'nverzi pe-afară
 Om eși la codru iară,
 În capătul lanului ²⁾
 În calea armeanului».

ÎNSEMNĂRI :

¹⁾ Sus, la târgul Sucevii
 La crâșmița văduvii.

²⁾ în capătul codrului.

(Mnscr. Acdm.).

LXXIX.

VRĂBIUȚA.

Vrăbiuță de pe deal
 Sbori degrabă în Ardeal
 Și te 'ntoarce de îmi spune
 Ori vești rele, ori vești bune.
 Du-te, vezi dacă mai sunt
 Frați de-ai mei pe-acest pământ
 Sau dacă i-a omorît

Ungureanul cel urit?
 De-or fi vii să mă răpăd
 Intr'o fugă ca să-i văd.
 De-or fi morți să mi-i răzbun
 Cu-o măciucă de alun
 Ce'i bună de descântat
 Și morții de răzbunat.

LXXX.

FLOREA ȘCHIOPAN

A perit Florea Șchiopan ¹⁾
 De-o mână de Ungurean,
 Dar pân' a nu fi perit

Unguri mulți el a stârpit;
 Cântați păsărele 'n pom
 De jalea bietului om.

Plânge-l, nevestă rămasă,
C'ai ținut frumoasă casă.
Plângeți-l și voi opt boi
Căci umblă străini cu voi.
Pe de-asupra de oraș

A sburat un porumbaș
Urmărit de alți doi, trei,
Ce tot plâng ca vai de ei,
Că sunt căinici copilași)
Copilași de-ai lui rămași!

INSEMNAȚII :

1) În Manuscris începe astfel:
Fost-au fost un Zimerman
Cu nume Florea Șchiopan.
Cântă cucul într'un pom

C'a murit sârmanul om.
Plânge-l nevestă rămasă .. etc.
2) Ei sunt jalnici copilași.
(*Mschr. Acadm.*)

LXXXI.

LELEA VITEAZĂ

Frunză verde pălămidă
Plină-i țara deomidă,
Deomidă Ungurească
Și de gârgără Săsească!
Măi copii, copii Români,
De-aveți suflet, de-aveți mâni
Hai cu Lelea la plivit
La plivit, la curățit;
Cine are flintă grea
Pue șapte glonți în ea;
Cine are topor mare

Scoată-mi'l la foc de soare;
Cine are bardă mică
Facă-i buza subțirică,
Când s'a răpezi pin gloate
Să deie sărut de moarte.
Eu n'am flintă, n'am secure
Nici am ghioagă din pădure
Dar câți dinți eu am în gură
Îs făcuți pe mușcătură;
Câte degete-am la mâni
Îs tot leațuri de păgâni!

LXXXII.

NU MAI POT DE OSTENIT 1)

I.

Nu mai pot de ostenit
Tot umblând după iubit
Și nimic n'am folosit!
Nu știu alții cum găesc
Și pe placul lor iubesc...
Numai eu singur trăesc.

E vr'un farmec la mijloc
Ori eu, mări, n'am noroc
Și's ursit să ard în foc.
Dorul meu nu are leac!
Căror plac, mie nu-mi plac,
Care-mi plac, fug ca de drac!

LXXXIII.

INTRE JIU²⁾...

II.

Intre Jiu și 'ntre Oltet
 In cel vârf de pisculeț
 Mi-a 'nfrunzit un nuculeț;
 Nuculețul mărișor
 Abia 'nfrunzit rărișor...

Cucii cânt' de se omoară,
 Iar mai jos pe-o rămurea
 Cântă și o turturea
 Și cu altă păsărea.

LXXXIV.

CÂNTĂ CUCUL³⁾...

III.

Cântă cuce numai mie
 Că eu plec la haiducie.
 Tu ești cuc eu sunt haiduc
 Cântă-mi bine că te 'mpușc,

Și-ți ieu capul dela trup
 Gura flintei să-mi astup.
 Și-ți ieu untul de supt piele
 Să-mi ung flinta la oțele.

N O T E.

¹⁾ Această doină (din Valahia) cât celelalte două următoare, LXXXIII, LXXXIV, (care pare a fi una și aceeași) se găsesc, sub această formă, numai în manuscrisul Academiei.

²⁾ Doină din Valahia.

³⁾ Cântec Oltenesc.

LXXXV.

FRATELE RĂZLEȚ.

(DOINĂ)

«Frunză verde pădureț,
 Oliolio! frate răzleț,
 Ce nu vii să ne mai vezi?
 Că de când te-ai răzlețit

Pe la noi n'ai mai venit
 Să vezi cât ești de jălit!
 Cum te plânge maica ta
 Cum te plânge nevasta,

Cum te plâng surorile
 De cu zori ca florile.
 De plâns ochii li se strică,
 Frunza 'n codru se despică.
 De dor mare nesfârșit
 Fața lor s'a vestejit
 Ca frunza stejarului
 De-atinsul brumarului.
 — Alei! Surori ce-am avut
 Cât din ochi eu v'am perdut
 Multe rele-am pătimit
 Mult amar am înghițit!
 Că mama când m'a făcut
 Atunci bine i-a părut,
 Iar când nașa m'a scăldat

Atunci rău m'a blăstămat,^{1*)}
 Că cu plânsul nu 'ncetam
 Și din somn o deșteptam.
 Mama 'n brațe mă luă
 Și la sân mă legăna,
 Și cu lapte m'adăpă,
 Dar cumplit mă blăstămă¹⁾ :
 Să fiu în lume de chin,
 Să trăesc ca un străin
 Și de viață să n'am parte
 Și de ea să fiu departe.
 Gândul ei s'a împlinit
 Și de voi m'am răzlețit
 Cu sufletul amărit!»

NOTE.

¹⁾ *De când mama m'a scăldat
 Atunci rău m'a blăstămat!*

Când se scaldă copilul după naștere, obiceiul este de a se pune în scăldătoare zahăr, grâu sau orz, vin și sămânță sau floare de bujor, dacă copilul e de parte bărbătească, și atunci nașa îi menește să-i fie viața dulce ca zaharul și mănoasă ca grâul; să ajungă a fi mândru ca un bujor, și precum vinul se întărește cu cât se învechește, asemenea finul să tot crească în putere, cu cât a înaintă în vârstă.

Dacă însă copilul e de parte femească nașa îi pune în scăldătoare zahăr, o pană de păun sau de porumb, și foi de trandafir, menindu-i să aibă trai dulce și îmbelșugat, și să ajungă ușoară la mers ca pana, și frumoasă la chip ca floarea trandafirului.

INSEMNĂRI:

¹⁾ Dar în gând mă blăstămă :
 Să fiu în lume de chin
 Să trăesc ca un străin,
 Și să fiu de voi departe

Și în viață-mi să n'am parte
 Nici de casa părintească
 Nici de dragostea frățească!
 (Mnscr. Acdm.).

LXXXVI.

CÂNTECUL ORBULUI

(DOINĂ)

Frunză verde mărăcine,
 Vai ș'amar! amar de mine¹⁾

Nu știu ziua când se face,
 Că'n mormânt lumina-mi zace!²⁾

Părăsit, eu stau în drum,
 Nu văd lumea nici de cum;
 Nu văd lume, nu văd soare,
 Nu văd mândre fețișoare.
 Incotro dau să mă'ntorc,
 Ochii mei de plâns se storc;
 Incotro mă învârtesc,
 Intuneric tot gălesc;
 Cine trece pe cărare
 Nu treacă cu nepăsare
 Că lumea-i amăgitoare

Ca o floare trecătoare,
 Ca o apă curgătoare.
 Oameni buni, mă tânguiți
 Oameni buni! mă miluiți
 Căci cu-atât vă folosiți.
 Lumea asta-i o părere
 De avere, de putere ³⁾
 Iar cuvântul orbului
 Sue 'n naltul cerului.
 Și ruga sărmanului
 Stă la dreapta Domnului.

INSEMNĂRI :

- 1) Vai de orbul! vai de mine!
 (Mnscr. Acdm.)
 2) Când în noapte se preface.
 (Mnscr. Acdm.)

- 3) De avere, de putere
 Și de seacă mângâere,
 Iar cuvântul orbului .. etc.
 (Mnscr. Acdm.)

LXXXVII.

SURORILE

Frunză verde lăcrămioară
 Am avut o surioară
 Iubitoare, cântătoare,
 Născută la foc de soare.
 Vai de mine! Vai de ea!
 Din copilăria mea
 Ochi cu dânsa n'am mai dat,
 Timpul greu ne-a apăsât!
 Dar de-a fi orice ar fi
 Noi surioară tot vom fi.
 Că'n noi dorul nu mai tace,

Sângele-apă nu se face.
 Două inimi surioare
 Sunt ca razele-arzătoare
 Ce din soare vesel plec
 Și prin neguri dese trec
 Și'n văzduh se rătăcesc
 Și apoi iar se întâlnesc.
 Glas de soră, glas de frate
 Trec hotare depărtate
 Și s'adună, se'mpreună
 Că două raze de lună.

NOTE.

D-l G. Vegezzi-Ruscalla din Turin a scris o dizertare foarte interesantă asupra acestei poezii, într'o epistolă adresată cavalerului C. Nigra, actualul ambasador italian în Paris, intitulată *Italia e Romania*.

LXXXVIII.

CÂNTECUL MIREȘII¹⁾

Când eram la părinți una
Precum e în ceruri luna
Nici o grijă nu aveam
Fără decât mă'npodobiam.
După-ce m'am măritat
Grijile m'a 'nconjurat,
Dorul mamei a venit
De-al meu suflet s'a lipit.
Bate vântul prin molizi

Imi dă dorul de părinți.
Bate vântul printre brazi
Imi aduce dor de frați,
Bate vântul printre flori
Imi dă dorul de surori.
Decât aș fi măritată
Rămâneam mai bine fată
Lângă mamă, lângă tată!

NOTE.

¹⁾ Acest cântec și cele 2 următoare (LXXXIX, XC) se găsesc numai în Mnsr. Acđ.

LXXXIX.

FOST-AM POMI...

Fost-am pomi cu frunza verde
Dar verdeața ni se pierde!
Fost-am fețe înflorite
Ș'acum fețe veștejite!
De-ar ști omul ce e viața
Nu și-ar pierde dimineața.
Că zilele omului
Sunt ca floarea câmpului

Dimineața înverzește,
Peste zi se vestejește.
Câte flori sunt pe pământ
Se duc toate la mormânt,
Numai floarea lacului
Stă la poarta raiului,
De judecă florile
Ce-au făcut miroasele.

XC.

FRUNZĂ VERDE DE SMOCHINĂ

«Frunză verde de smochină,
«Voinic din țară străină

«Venit de două, trei zile
«Cânt, privind la copile!

«Pân' ce-aveam pungile pline,
«Multor le-eră drag de mine.
«Dacă punga-mi s'a golit
«Ei pe mine m'au urât!
«Numai flinta de pe spate
«Nu mă lasă la o parte,

«Că la bine și la rău
«Stă lipici de trupul meu.
«Flintă, flintă credincioasă
«Tu să-mi fii de-acum mireasă;
«Eu mă jur să te ții bine
«Pân' ce-oiu muri lângă tine!»

H O R E.

N O T E.

Românii sunt foarte amatori de joc și au deosebite danțuri caracteristice precum : *danțul de brâu sau mocăneasca, corăbiasca, unjureasca, ruseasca, olteniasca, țitura sau ca la ușa cortului*. (Acesta mai cu seama îl joacă țiganii) și în sfârșit *danțul călușeilor și hora*.

Hora este cea mai veche și cea mai națională din toate. Ea-i simbolul Unirii, a dărei de mână, într'o singură familie, și se reproduce în zilele noastre întocmai ca acele coruri ce se văd săpate pe marmora capiștelor antice.

Hore se numesc și ariile ce împreunează danțul, precum și versurile ce sunt improvizate în vremea jocului. Caracterul lor e vesel, glumeț și mai adesea iubitor. Ele sunt cântate de lăutarii ce stau în mijlocul horei, sau chiar de dănțuitori când sunt transportați de plăcere. Unele sunt scurte de patru, șase sau opt versuri, și exprimă sau vre-o izbucnire a inimii, sau vre-o cugetare glumeață, precum de pildă :

Cât e omul de bătrân
Tot ar mânca măr din sân !

sau

Sub potcoava cizmei mele
Șade dracu ș'o muiere
Și mă'nvață-a face rele.

Horele dela numărul I până la numărul XXIII sunt din Moldova.
Acele dela numărul XXIII până la numărul XXXVII sunt din Valahia.
Acele dela numărul XXXVII până la numărul L sunt din Transilvania.

I.

I L E A N A

«Hai Ileană la poeană
 Ileană, Ileană!
 Să săpăm o buruiană
 Ileană, Ileană!
 Buruiiana macului
 Ileană, Ileană!
 Ca s'o dăm bărbatului
 Ileană, Ileană!
 Să tot doarmă, doarmă dus,
 Pân' ce soarele-a fi sus
 Și să doarmă somnoros
 Pân' ce soarele-a fi jos,
 Ileană, Ileană!

— Cum n'aș merge 'n poeniță
 Bădiță, bădiță!
 Dar nu pot după vroiniță
 Bădiță, bădiță!
 Că bărbatul rău mă teme,
 Nicide-un pas el nu-mi dă vreme.
 Mai stăi, stăi pân' s'a culcă
 Și cocoșul a cântă,¹⁾
 Dela sânu-i c'oiu scăpă
 Bureana c'om săpă
 Și 'i vom pune'o 'n locul meu
 Ca să doarmă somnul greu
 Bădiță, bădiță!

INSEMNĂRI :

¹⁾ După acest vers urmează aceste
 două în mnsr. Acdm.

Noaptea pe la cântători
 Pân' a nu răsări zori.

II.

T I Ț A

Merge Țița la fântână
 Țița, mândra Țița!

Cu cofița într'o mână
 Țița, mândra Țița.

Și tot merge ea cântând
 Floricele culegând, ¹⁾
 Floricele lepădând;
 Când voinicii le-or culege
 De ei dorul să se lege.
 Când or dà să le miroase,
 Să le intre doru 'n oase!
 Tișo, Tișo copiliță
 Cu sân alb de porumbiță,
 Nu dà foc inimilor,
 Dă pace voinicilor

Că tu-i dà peste-un păcat
 Cu marghiolul cel din sat! ^{1*)}
 Tișo råde și nu crede,
 Dar marghiolul se răpede
 Ș'o urmează cât coleă...
 Vai de dânsa, vai de ea!
 Tișo, Tișo, nu mai plânge
 El în brațe mi te strânge
 Cu tot dorul satului,
 Cu focul bărbatului!

NOTE.

^{1*)} *Cu marghiolul cel din sat.*

Marghiol însemnează un tânăr înghimpat și vânător de inimi femești.
 Se zice de o persoană ce e mândră de sine că se *marghiolește*.

INSEMNĂRI:

¹⁾ Floricele culegând
 Floricele sărutând

Floricele lepădând.
 (*Mnscr. Acdm.*)

III.

MOȘ BĂTRÂN

Na păcatul! ce văzui
 Pe colnic, lângă Vaslui? ^{1*)}
 Fată mare, moș bătrân
 Cerând fetii măr din sân!
 «Fugi la naiba, ghiuj bătrân
 Nu-ți dau nici-un măr din sân.
 Chiar de geaba ți l-aș dà
 Că nu ai cu ce-l mușcă,

Nici ești copil mititel
 Ca să mi te joci cu el.
 — Tu n'ai minte, fata mea!
 Ochii vąd, inima vreă.
 Copilu-i copilăros,
 El aruncă mărul jos
 Și nici știe-al desmierdă
 Nici cu el a se jucă!

NOTE.

^{1*)} *Pe colnic lângă Vaslui.*

Această horă se cântă și în Valahia, însă ea începe astfel, peste Milcov:

Aoleu! ce mai văzui
 Colo 'n deal, la Călmățui?

IV.

FRUNZĂ VERDE DE ALUNĂ

Frunză verde de alună,
Decât c'un tată ș'o mămă
Mai bine cu-o mândră bună.¹⁾
Ea de vede că ți-e rău
Îți face leacuri mereu

Și le-aduce 'n gura ei
De-o săruți pe când le bei.
Iar de vede că ți-e bine,
Te strânge 'n brațe la sine
De-ți râde inima 'n tine!

INSEMNAȚII:

¹⁾ Mai bine cu-o mândrișoară
Ce te-a prins de inimioară.
(*Mnscr. Aadm.*)

V.

FRUNZĂ VERDE DE PIPER

«Frunză verde de piperi,
Haideți puică 'n deal la peri
Să te 'ntreb ce-ai făcut ieri?
— Am dat apă la neferi;
Am dat apă de spălat,
Buze dulci de sărutat.

— Și la mine n'ai gândit?
De păcat nu te-ai ferit?
— Decât sfântă c'un mișel
Mai bine c'un voinicel.
Voinicul are noroc
Și cu dânsul treci pin foc!»

VI.

FRUNZĂ VERDE DE CĂPȘUNE

«Frunză verde de căpșune,
Zi mă-tej să te cunune,
Că de mine ești lăsată
Cu foc mare blăstămată!
— Insoară-te dumneata
Să văd pe cine-i luă?
De-i luă una ca mine,

Dumnezeu s-o ție bine;
De-i luă-o slușioară
Deie Dumnezeu să moară
Să-i mănânc din colivioară^{1*)};
De-i luă una frumoasă
Dumnezeu s-o facă groasă
Să nu-ți poată-intră în casă!

NOTE.

^{1*)} *Să-i mănânc din colivioară.*

În mitologia Romanilor sufletele ce aveau a trece în lumea umbrelor, trebuiau să împace mai întâi pe câinele Cerber, dându-i o turtă de grâu făcută cu miere. Coliva morților se face asemenea cu grâu și cu miere, și este de presupus că ea reprezintă la Români de astăzi turta lui Cerber.

VII.

UNGUREANUL

Ungurean cu suman scurt,
Moghior, Moghiorlan!
Nu ședeă 'n Moldova mult
Moghior, Moghiorlan!
Și te dū în țara ta
De-ți mănâncă slănina,
Și-ți fă casă pe gunoi
Ș'o freacă cu usturoi

Ca s-o aperi de strigoi ^{1*)}
Fugi departe peste deal,
Peste deal peste Ardeal;
Că de când ești pe la noi
S'a scumpit brânza de oi,
Și de când tu te-ai ivit
Toate oile-au stârpit.

NOTE.

^{1*)} *Ca s'o apăr de strigoi.*

Vezi nota dela balada: *Mănăstirea Argeșului.*

VIII.

PUIȘORUL

Frunză verde de bujor,
Am avut un puișor.
Puiu, puiu, puiu, puiu, puiu, puiu,
Vină'n cușcă să te puiu.
Puișorul a zburat
Și cu lacrimi m'a lăsat.

Puiu, puiu, puiu, etc.
Cum aș face ca să-l prind
Inimioara să-i aprind?
Puiu, puiu, puiu, etc.
Deaș mai prinde puișorul
Pe loc i-aș frânge piciorul,

Puiu, puiu, puiu, etc.
 Și i-aș face cuib în sân,
 Să nu-mi mai fie hain¹⁾.

Puiu, puiu, puiu, puiu, puiu, puiu,
 Vin la sânu-mi să te puiu!

INSEMNAȚI:

¹⁾ Nu mai cate cuib străin!
 (Mnscr. Acdm.)

IX.

RÂNDUNICA

Rândunea cu albă creastă
 Nu mai bate la fereastă
 Că nu-s fată și-s nevestă.
 Când eram la mama fată
 Orice vream făceam îndată,
 Iar dacă m'am măritat
 Bărbățelul m'a muștrat.
 Cui e voia să iubească

Vie 'n poartă să-mi grăiască;
 Nu trimeată pe altul
 Că altul umple satul.
 Vie singur furișat
 Și-i dau dulce sărutat,
 Și-i dau guriță tăcută,
 Să facem dragoste mută.

X.

ILENUȚA DELA PEATRA

Ilenuțo dela Peatră
 Cu percica retezată,
 Ce-ai fermecat lumea toată,
 Vin' să te sărut odată,
 Să mă farmeci și pe mine
 Ca să mă iubesc cu tine.
 De ți-e bărbatul urât
 Iă țărână dela mormânt

Și-i presare 'n așternut
 Să se scoale surd și mut.
 Și-i dă 'n mână o vârguță
 Să se apere de mătă.
 Sărmanul bărbatul prost!
 Bun odor la casă-a fost!
 Ori-ce vede el nu crede,
 Ori-ce crede el nu vede!

XI.

HORĂ ȚIGĂNEASCĂ ^{1*)}

Arde-mă și frige-mă,
 Pe-un cărbune pune-mă!
 De mă-i pune pe-un cărbune
 Ibovnicul nu ți-oiu spune.
 De mă-i pune 'ntr'o frigare
 Ibovnicul vină n'are!
 De mă-i bate cu-o vârguță
 Peste ochi și peste țâță
 Tot m'oiu duce la portiță
 Să dau altuia guriță.

De mă-i bate cu gardul
 Tot m'oiu iubi cu altul!
 Așa-mi cere sufletul,
 Așa-mi este umbletul.
 Via 'n vară înflorește
 Iar în toamnă cum rodește,
 Vine graur de-o ciupește.
 Eu de eri am înflorit;
 Sănu-mi încă n'a rodit
 Și îl arde-un foc cumplit.

NOTE

^{1*)} *Horă țigăneasă.*

Vestitul poet rus, Pușchin, a tradus această horă din Românește și a introdus-o în poemul său intitulat Țigani.

XII.

BARBU

«Ce cați, Barbule, la noi?
 Nu sunt fete pe la voi?
 — Ba sunt, da's cam mititele
 Nu mă pot iubi cu ele.
 La voi sunt mai nălțișoare,
 Și de chip mai bălăioare,
 Mi le-a făcut Dumnezeu.
 Tocmai de's pe placul meu!
 — Barbule dela Munteni
 De-ai venit la Moldoveni,

Potoale-ți dorințele
 Și nu-ți pierde mințile¹⁾
 — Mi-oiu sămănă numele
 Pin toate cărările
 Să răsae flori de dor
 Cu miros pătrunzător.
 Să le poarte fetele
 Fetele, nevestele
 Să le meargă vestele!»

INSEMNĂRI:

¹⁾ Barbule, Bărbuțule
 Ascultă, drăguțule

Seamănă-ți semintele
 Și nu-ți pierde mințele.
 (Mnscr. Acadm.).

XIII.

BABA ȘI FATA

Sub răchită rămurată
 Seade-o babă supărată
 Și 'mprejur iarba-i uscată !
 Ce-a fost verde-a vestejit,
 Ce-a fost dulce-a amărit,
 Ce-a fost vesel s'a mâhnit !

Pe sub lunca înverzită
 Trece-o fată înflorită
 Și de fluturi urmărită ¹⁾.
 Ce-a fost veșted înverzește,
 Ce'i amar se îndulcește,
 Ce'i mâhnit se 'nveselește.

INSEMNĂRI:

1) Și de inimi urmărită.

(Mnșcr. Acdm.)

XIV.

LELIȚELE

Dragă 'mi-e lelița 'naltă
 Și la mers cam legănată.
 Dragă mi-e lelița 'n joc
 Când se leagănă cu foc,
 Unde-și pune piciorul
 Se aprinde mohorul.
 Unde-aruncă-un ochișor
 Arde sufletul de dor !
 Dragă 'mi-e lelița mică
 Și de trup cam gingășică,
 Că se suie pe opincă

Și dă gură subțirică ;
 Câte fete cu mărgele
 Toate's drăguțele mele.
 Câte fete cu bondiță
 Poartă miere pe guriță.
 Câte fete răsărite
 Toate-mi par flori înflorite.
 Cum ași face, cum ași drege
 Că pe toate le-ași culege,
 Să-mi fac traiul și să mor
 Legănat pe sânul lor !

XV.

BABA ȘI MOȘNEAGUL

— Fost-ai, leleo, când ai fost
 Și ai rămas un lucru prost.
 — Fost-ai, badeo, om voinic

Ș'ai rămas om de nimic.
 — Avu-și, leleo, floricele
 Și acum ai sbârceți la pele.

— Avu-și badeo, ochii dârji
 Ș'acum ești cu trupu'n cârji.
 — Fost-ai, leleo, cu lipici

Ș'ai rămas cu fugi de-aici.
 — Fost-ai, badeo, om vioiu
 Ș'ai ajuns chiar un strigoiu.»

XVI.

FUGI ÎN COLO

Fugi încolo, vină 'ncoace,
 Șezi binișor, nu-mi dà pace ;
 Lasă-mi mâna, nu mi-o frânge
 Ia-mă'n brațe de mă strânge.

Vrei o floare, nu-ți dau floare,
 Na-ți guriță 'ndulcitoare ;
 Vrei ce vrei, eu vreu nu vreu
 Și-ți dau tot sufletul meu!

XVII.

FLOAREA DIN PÂRLEAZ

Leleo roșă la obraz
 Lelițo, lelițo fa,
 Florică din pârleaz
 Lelițo, lelițo fa,
 Ce folos că ești frumoasă
 Și la cap căpățânoasă.
 Ești dragă flăcăilor
 Ca buha găinilor.

Mândră ești și sprâncenată
 Dar la buze cam umflată.
 Ești ca floarea cea de nalbă
 Dar împlețiși coadă albă
 Strânge-ți, leleo buzele
 Că le pișcă muștele.
 Strânge-ți lipitorele
 Că se văd fasolele.

XVIII.

BUSUIOCUL

«Busuioace, Busuioace
 N'ai mai crește nici te-ai coace!
 — Dar de ce să nu mă coc
 Că mă port fetele 'n joc.

— Trandafire n'ai mai fi
 Nici în cale-ai înflori!
 — Dar de ce să nu mai fiu
 Că mă poartă, lelea viu !)

— Tu ești viu dar eu sunt mort,   Și ai parte de busuioc.
 Și de-abia 'n lume mă port.   Vin' la horă ici în șir
 — Mergi în horă, saltă'n joc   Și ai parte de trandafir.

INSEMNĂRI :

1) Busuioace, busuioace!
 N'ai mai crește nici te-ai coace.
 — Dar de ce să nu mă coc?
 — Că te poartă lelea 'n joc
 Și cu ochii îmi dă foc,
 De mă topesc chiar pe loc!
 — Trandafire n'ai mai fi

Nici în cale-ai înflori!
 — Dar de ce să nu mai fiu?
 — Că te poartă lelea'n brâu,
 Și de-o văd, zău, nu mai știu
 De sunt mort sau de sunt viu.

(Mnscr. Acdm.).

XIX.

I AN' SUI LELEO..

«Ian'sui, leleo 'n, cel măr dulce   — Vin' bădiță înapoi,
 Să vezi Badea cum se duce   Mai vin' dragă pe la noi,
 Cu chica nepieptănată,   Chica pieptână-ți-oiu
 Cu naframa nespălată,   Naframa spăla-ți-oiu
 Cu fața nesărutată.   Fața sărută-ți-oiu».

XX.

FEMEEA TEMUTĂ

«Frunză verde de agude,   Cu două pistoale pline,
 Strig la puica, nu m'aude;   Când de când să deie'n mine.
 Și de-aude ea s'ascunde,   Unu 'n mine, unu 'n tine;
 Ea s'ascunde, nu-mi răspunde.   Să deie 'n noi amândoi
 — Ba te-aud, bădiță-aud   În noi, săracii de noi!
 Dar n'am gură să-ți răspund,   C'ășa ne-a slujit norocul
 Că-i dușmanul lângă mine   Să 'mpărțim amândoi focul.

XXI.

SULTANA

Frunză verde cardama
 Sultânico, fa.
 Ori tu mi-ai făcut ceva
 Sultânico, fa,
 De nu te mai pot uită?
 Când mă uit la casa ta
 Mi se rupe inima.
 Alunica'ți dela gât
 M'a aprins, m'a omorât.
 Alunica'ți de pe brațe
 A să mă scoață din viață.

Lelițo cu alunei
 Nu cătă la doi, la trei
 Și cată la ochii mei
 Că's albaștri ca și-ai tăi.
 Hai, leliță, la prisacă
 Timpul dulce să ne treacă
 Să mâncăm miere de roi,
 Să ne iubim amândoi;
 Să bem apă dintr'un loc
 Și să ne iubim cu foc!

XXII.

LELIȚĂ DELA MUNTENI

Lelițo dela munteni
 Lelițo, leliță fa,
 Vin colea la Moldoveni
 Lelițo, leliță fa,
 Să ne prindemi soțiori¹⁾
 Să 'nflorim ca doi bujori.
 Hai în horă de 'i jucă

Că eu sufletul ți-oiu dă;
 Tu ești mândră la privit
 Eu voinic, bun de iubit.
 Piară dracul dintre noi,
 Să fim una amândoi
 Tot un trup ș'un sufletel
 Ca un deget ș'un inel!

INSEMNĂRI:

¹⁾ Să ne prindem soțiori
 Să 'nflorim ca doi bujori.
 Vin încoa să ne iubim
 C'amândoi ne potrivim
 Și la ochi și la sprincene
 Ca doi porumbei la pene.
 Tu ești dulce la privit
 Și făcută pe iubit.
 Eu sunt mândru, sunt vioiu

Și ca tine sunt de-un soiu.
 Ardă-l focul de hotar!
 El ne-adapă cu amar
 Și ne ține despărțiți
 Când suntem chiar logodiți.
 Piară dracul dintre noi.
 etc.

XXIII.

ȘAPTE FETE

Pe mine ce m'a mâncat?
 Șapte fete dintr'un sat
 Ș'o nevestă cu bărbat;
 Iar nevasta dracului
 Mă spuse bărbatului
 Mă făcû râș satului;
 Și fetele m'au lăsat,
 Că toate s-au măritat
 La inimă m'au secat! 1)
 Una-i Vișa, una-i Mușa
 A treilea e Brândușa
 A patrulea 'i Anghelușa
 A cincelea 'i Catinca

A șaselea e Voica
 A șaptelea Ilinca.
 Toate-au fost mândrele mele,
 Și cât m'am iubit cu ele
 Le-am dat salbe și inele;
 Dar cea puică de nevestă
 Dă cu spuză pe fereastă
 Dă cu spuză să mă arză
 Când treceam ca să mă vază.
 Ce-a fost verde s'a uscat,
 Ce-a 'nflorit s'a scuturat,
 Ce-am iubit eu n'am uitat!

INSEMNĂRI :

1) După acest vers urmează următoarele trei, în Mnsr. Acdm.:
 De nu credeți ce vorbesc

Și vă pare că glumesc
 Toate să vi le numesc

XXIV.

STĂNCUȚA

La bordeiu cu crucea naltă,
 La Stăncuța sprâncenată
 Joacă hora încheiată,
 Curge lumea fermecată.
 Vinu'i bun, ocoa mare
 Beau voinicii pe secare,
 Nu se 'ndur ca să se ducă,¹⁾
 Noaptea la dânsa-i apucă.
 Cine trece 'se oprește,
 Cât o vede nebunește,

Bea vin, punga-și cheltuește
 Și, zău, că nu se căește.²⁾
 Cine vine 'n patru boi
 Se 'ntoarnă numai cu doi;
 Cine vine de călare,
 Pleacă cu șaua 'n spinare,
 Iar pe jos ori-cine vine³⁾
 Iși bea tot de lângă sine
 Și se duce gol cu bine.

INSEMNĂRI :

- 1) Vinu-i bun, ocaua mică
 Beau voinici de 'l usucă
 Nu se 'ndur ca să se ducă.
 2) Dimineața se căește.
 3) Iar pe jos oricine vine

Iși beà tot de lângă sine,
 Că Stăncuța sprâncenată
 Cu ochi dulci pe toți îmbată.

(Mnscr. Acdm.)

XXV.

MĂRIOARA

«Mărioară dintre bălți
 Cu dragostea 'n patru părți
 Nà dela mine doi zloți
 Și nu te iubi cu toți.

— Rămâi tu cu banii tăi,
 Eu cu prietenii mei.
 Baniș știu să-i cheltuesc
 Dar pe bani nu mă iubesc».

XXVI.

DOMNICA

Astăzi bură mâine bură,
 Leliță, leliță,
 La Domnica 'n bătătură,
 Leliță, leliță.
 Ca să crească de-o răsură
 S'o pue la legătură;
 Să se priminească 'n vie
 Și 'n rochiță lilichie¹⁾

Să placă altor și mie.
 Să pue la gât mărgele
 Și la degete inele,
 Păftăluțe și cordele
 Numa 'n flori și fluturele
 Ș'apoi să s'arunce 'n joc²⁾
 Ca un trandafir de foc.

INSEMNĂRI :

- 1) Și'n rochiță lilichie
 Să 'mbrace și tiolichie
 Să placă altor și mie.

- 2) Ș'apoi să întindă hora
 Ca să-mi rupă inimioara.
 (Mnscr. Acdm.)

XXVII.

NEVASTA CARE IUBEȘTE

Nevasta care iubește
 Spală noaptea și cărpește
 Și ziua se primenește
 Of, of, of, și hop, hop, hop,
 Of ce foc și ce potop!
 La horă dacă se prinde
 Inima ei se aprinde,
 Și danțul mereu întinde.
 Of, of, of, și hop, hop, hop,
 Of ce foc și ce potop!¹⁾

Sare, pasurile 'ndeasă.
 Plâng copiii, ei nu'i pasă
 Nici de casă nici de masă.
 Of, of, of și hop, hop, hop,
 Of ce foc și ce potop!
 Iar bărbatul ei săracul,
 Cară la moară cu sacul,
 Pe-amândoi lua-i-ar dracul!
 Of, of, of și hop, hop, hop,
 Of ce foc și ce potop!

INSEMNĂRI :

¹⁾ Urmează versurile :
 Sare ca o căprioară
 Dă din mâini de par'că sboară

Ca o pasăre ușoară, of, of, of,
 Sare, pasurile 'ndeasă.
 etc.

(Mnscr. Acadm).

XXVIII.

OMULE, BOULE

Au nu vezi unde mă duc
 Omule, boule ?
 Cu'n conduc și cu'n papuc
 Omule, boule.
 Cu papucul târșâind
 Cu condurul tropăind.
 Că de când m'am măritat
 Și te-am luat de bărbat,
 Nu te-ai mai trezit din prost
 Și de necaz mi-ai tot fost.
 Te-am mânat să ari la plug
 Cu cei patru boi la jug.
 Plugu-mi lăsași la nevoi
 Și-mi perduși sărmanii boi !
 Apoi încă te-am mânat

Și cu pușca la vânat.
 Pușca 'n două mi-o frânseși
 Și nimic nu aduseși.
 Ți-am dat cofa să te duci
 La puț, apă să-mi aduci.
 Căzuși, cofa mi-o spârseși
 Nici doagele n'aduseși.
 Te-am mânat apoi pe loc
 Cu hârbul să-mi aduci foc ;
 Hârbul mi l'ai bucățit,
 Sprâncenile ți-ai pârlit.
 Te mânaiu să-mi tai un lemn
 Până când să cer un semn ;
 Toporul l'ai năpustit,
 Sub lemne ai adormit !

XXIX.

AOLEO ! CE FUSE ASTA ? ¹⁾

Aoleo ! ce fuse asta ?
Lupii mi-au mâncat nevasta,
Când suiam amândoi coasta.

Trecui balta,

Luaiu alta. ¹⁾

Aoleo ! ce bătaioasă !
Umblă tot năbădăioasă ;
Nici cu asta nu fac casă.

Nici cu dânsa

Nu fac strânsa. ²⁾

Când îmi umblă 'n bătătură,
Chiar Rusalii par'c'o fură. ³⁾
Și când dă câte o gură

Vaca fuge,

Boul muge. ⁴⁾

Ho, balțato ! na boiastră !
Stați că nu e boala voastră.
Și e chiar nevasta noastră. ⁵⁾

Mi-e pereche

Nu vi-i streche ! ⁶⁾

ÎNSEMNĂRI :

¹⁾ Urmează :

Mai frumoasă

Mai chipoasă

Și gingașă

Drăgălașă.

²⁾ Urmează :

Tot din două

Nu leg nouă

Nici din pilă

Nu fac milă.

³⁾ Cu nebună călcătură.

⁴⁾ Urmează :

Ca de streche

La ureche

⁵⁾ Ci e dracul de nevastă.

⁶⁾ Urmează :

Vă e mumă

Nu vi-i ciumă

Ea vă râde

Nu vi-i găde.

(In Mnscri. Acadm.)

XXX.

NEVASTA HARNICĂ

Iaca mândra de pe vale ! ¹⁾
Cu rochița în paftale
Cum mă 'ntâmpină în cale.

Of, of, of și aoleu,

Arde sufletețul meu !

Ea aleargă 'n fuga mare

Seceră orz de prânzare, ²⁾

Și 'l usucă 'ntr'o căldare.

Of, of, of și aoleu

Arde sufletețul meu !

Până un copil să sugă
Se asvârle ca svârlugă
Și rășnește tot în fugă.

Of, of, of și aoleu,

Arde sufletețul meu !

Intr'o clipă ea frământă,

Se roșește, se 'nfierbântă

Și de bucurie cântă.

Of, of, of și aoleu,

Arde sufletețul meu ! ³⁾

INSEMNĂRI :

- 1) In Mnsr, Acdm. inceputul e astfel :
 Bat-o sfântul de lupoaie!
 Mă mânâncă ca pe-o oae
 Fără să mă mai juoaie!
 Of, of, of, și aoleu!
 Arde suflețelul meu!
 Iar mândra de peste vale etc.
- 2) Seceră orzul călare.
- 3) In Mnsr, mai urmează :
 Face foc, tae cu barda
 Fața-i în sudori se scaldă
 Ca să-mi facă-o turtă caldă
 Of, of, of, și aoleu
 Arde suflețelul meu.

XXXI.

NEVASTA BĂTUTĂ

Aoleu ! mă-mă doare spata,
 Că m'a bătut cu lopa-pata
 Suflețelul cât colea.

Aoleu ! mă-mă doare gâtul
 Că m'a bătut rău urâtul.
 Suflețelul cât colea.

Aoleu ! mă-mă doare mâna
 Că m'a bătut cu pră-prăjina.
 Suflețelul cât colea.

Aoleu ! mi-a-mi-a frânt piciorul
 Că m'a bătut cu to-toporul
 Suflețelul cât colea.

Aoleu ! mă-mă doare șoldul
 C'a dat în mine cu-cu boldul
 Suflețelul cât colea.

Aoleu ! mă-mă doare cotul
 C'a dat cu lemnul ne-netotul
 Suflețelul cât colea.

Aoleu ! mă-mă doare capul
 Că m'a lovit cu pro-proțapul.

XXXII.

RĂZBUNAREA NEVESTEI

Ici e țărână cu glod
 Hop odată, sus.

Ici e bărbatul nerod
 Hop odată, sus.

Ici e tocmai unde joc
 Ca să mă alin de foc.

Ici doarme cu mâni la pept
 Și o să joc să mi-l deștept.
 Dar decât l'oiu deșteptă
 Oiu jucă și oiu tot cântă.
 Dormi tu, bărbățelul meu
 Erte-mi-te-ar Dumnezeu !
 Dormi, dormire-ai somnul lung
 Că multe-am tras și-mi ajung !

XXXIII.

DE CÂT RUDA ȘI VECINUL

De cât ruda și vecinul
 Lelițo, leliță,
 Mult mai bine cu străinul,
 Lelițo, leliță
 Ruda că te năcăjește
 Și vecinul te vorbește.
 Iar străinul te ajută
 Și face dragoste mută.¹⁾
 Decât un tată ș'o mumă
 Să te certe pentru-o glumă
 Mai bine c'un bărbățel
 Dacă-i blând și tinerel,

Că-ți spune două, trei glume
 Cum îți e mai drag pe lume
 Și-ți așează o pernioară
 Pe prispă serile-afară.
 Decât un bărbat urât
 Mai bine-un străin iubit.
 Cât șezi cu el împreună
 Nu te 'nduri de vorbă bună.
 Fie noaptea cât de mare,
 Că tot mică ți se pare.
 Trece 'n grab'ca o nălucă,
 Ziua 'n brațe-i te apucă!

INSEMNAȚII :

¹⁾ Te mângâie, te sărută.
 (Mnscr. Acdm.)

XXXIV.

DORULE ODORULE

Către mine te jurai,
 Dorule, odorule!
 Că pe nimeni nu mai ai,
 Dorule, odorule!
 M'ai făcut de te crezui,
 Dar cu altul te văzui;

Ș'acela mi-e frate bun,
 Nu-mi vine să mă răzbun.
 Poți să-mi fii de-acum cumnată,
 Că de mine ești lăsată
 Cu foc mare blăstămată
 Și de mine 'n veci uitată!

XXXV.

ESTE BINE, NU E BINE

Este bine, nu e bine
 Să iubești de lângă tine,

Că te vede ori și cine
 Și te face de rușine;

Ci să iubești mai departe;
 Ducele nu sunt deșarte.
 Ori și când doru-ți abate,
 Te repezi ca la un frate.
 Bărbatu-i cu bunătate
 Te 'ntrebă de sănătate;
 Iar nevasta, de iubește,
 Se preface că bolește,
 Geme, zace, se bocește
 Și bărbatu-și amăgește.
 El aleargă ș'o întrebă:
 Nu știi, soro, vre-o babă
 Ca s'aleagă vre-o iarbă,

S'o pun la foc ca să fiarbă?
 Ea 'i răspunde: Mergi la moară
 La făină de secară.
 El se duce, ea se scoală,
 Se gătește 'mbracă țoală,
 Apoi masa că așează,
 Cu neicuța ospătează,
 Și din gură tot urează:
 «Deie Dumnezeu o ploaie,
 Grăunțele să se moaie
 Să nu poată-a măcină
 Nici a casă-a se 'nturnă!

XXXVI.

AOLICĂ, DODO, FA

«Aolică, Dodo, fa!
 Au tu mi-ai făcut ceva
 De nu te mai pot uită?
 — Ba, nu ți-am făcut nimic
 Dar mi-e vorba cu lipic
 De supun pe-ori-ce voinic.
 — Hai, mândro, pe deal în sus
 C'a făcut fuseiul fus
 Și nici haragi nu i-am pus.»

Hai, mândro, să ne suim
 Să mergem, să hărăgim,
 Numai amândoi să fim.
 Eu să hărăgesc din deal,
 Către vale 'n jos, spre mal
 Și tu, mândro, către deal.
 Față 'n față să privim,
 Ochi cu ochi să ne 'ntâlnim,
 Unul spre-altul să venim!

XXXVII.

ZIS-AU BADEA 1)

Zis-a, badea, c'a veni
 Luna când a răsări.
 Es afară, luna 'i sus
 Bade-a venit și s'a dus!
 Es afară, luna 'i jos,

Badea nici că s'a întors!
 Unde ești, bădiță frate,
 De mă lași pe așteptate?
 — Taci, lelișo, c'am venit
 De cum luna s'a ivit.

Și te-aștept pe după casă
Sub răchita cea pletoasă.
—De-ai venit, bine-ai venit,

Trandafirul meu iubit!
Că cu tine mă mai ieu
De-mi alin necazul greu!

INSEMNĂRI :

¹⁾ Această «Horă» cât și celelalte două, următoare, XXXVIII, XXXIX sunt cuprinse în Mnsr. Acdm. într-una singură.

XXXVIII.

ARZĂ'L FOCUL DE BĂRBAT

Arză-l focul de bărbat!
A venit aseară beat
Și de mine s'a legat ¹⁾
Eu i-am zis: Vide-te-aș mut!
Că nu ești om priceput.
Cum te-arăți, cum lenevești
De nimica nu 'nrijești.

N'ai închis ocoalele
Nici ai închis vitele
Ș'un buhai s'a deslegat,
Toate vitele mi-a spart,
Ș'au venit lupii în sat
Și pe toate le-au mâncat!

INSEMNĂRI :

¹⁾ Cu ocară m'a muștrat
Și de mine s'a legat

*Cu ocară m'a muștrat.
Eu i-am zis... etc.*

(Mnsr. Acdm.).

XXXIX.

LELIȚICO, DRAGA MEA

Lelițico, draga mea,
Guriță de floarea!
Când a veni Sâmbăta
Leagă de codița ta
Ur fir galbăn ¹⁾ de mătasă

Și mi'l scoate pe fereastă.
Căud oiă veni să te-aștept
De mătase-oiă trage 'ncet,
Tu pe-afară că 'i ești ²⁾
Ș'amândoi ne-om dragosti.

INSEMNĂRI :

¹⁾ Negru

²⁾ Și tu dragă mi-i simți
Și pe-afară că 'i ești,

Ca să 'nchizi ocoalele
Să nu fugă vitele.

(Mnsr. Acdm.).

XL.

ÎNSURĂ-M'AȘ^{1*)}

Însură-m'aș, însură,
Nu știi soacra ce mi-a dà?
Coșarca cu fusele,
Costrețul cu mâțele?
Însură-m'aș însură,
Nu știi ce fată-aș luà?
Să fie de om bogat,
Rău mi-e teamă de-un păcat!
Ea mi-a cere lumea toată
Făr'a se gândi la plată
Și mi-a cere piei de zmeu
Să 'ncalțe piciorul său,

Că de capră
Lesne crapă,
Și de oaie
Șe despoaie
Și de țap
Îți sare 'n cap!
Aș luà-o de Bărgău,
Mă tem c'a fi lucru rău.
Oiu luà-o sărmăncuță
Care poartă opincuță
Și cămașă cu altiță,¹⁾
Și pe șolduri o catrință.

NOTE.

1*) *Însură-m'aș însură*

Însurătorile pentru Români sunt un prilej de mari veselii, căci nunțile țin mai multe zile și bancheturile nu conținesc. Obiceiurile sunt păzite cu rigurozitate dela moși strămoși în asemenea ceremonii de familie și sunt foarte interesante de observat. Iată de pildă datina împetirei cum se practică în munții Vrancei.

Vornicelul ținând o năframă cusută în mână, merge întovărășit de alți doi oameni la părinții fetei, și zice:

«Buna vreme la cinstita Adunare! și la cinstiți socri mari! cum trăiți? cum vă aflați?»

Socrii răspund: «Mila Domnului, ne aflăm bine; dar și dumneavoastră, «sama vă dați, pe la noi ce căutați?»

Vornicul se închină și zice: «Noi cum umblăm și ce căutăm, sama bine «ne dăm, frica nimănuui nu purtăm. De unde venim știm, și unde mergem «cunoaștem, că noi suntem soli împărătești, oamenii buni dumnezeiești, și «avem poruncă împărătească, nime să nu ne oprească. Deci d-voastră sunteți rugați bine să ascultați, când om cuvântă și sama ne-om dà: Al nostru tânăr împărat decuseară ne-a chemat și această poruncă ne-a dat: să străngeți cete de voinici, cu topoare mari și mici, ca să fac o vânătoare, «de pasări gălbioare, de blânde căprioare. Noi cu toții ne-am supus, la vânătoare ne-am dus. Iar împăratul în deseară, zări o urmă ușoară de springă tenă fiară. Unii ziseră că-i urmă de pasăre de raiu, să fie împăratului bună «de traiu. Alții ziseră că-i urmă de zână, să fie împăratului grădină, de frumoase roduri plină. Atunci tânărul nostru împărat, în scări de aur s'a ridicat, peste mândră oaste a cătat și a zis: Cine-a fi în stare, să prindă a fiară, și pe urmă-i să se ducă, și răspuns apoi s'aducă? Atunci noi ne-am ales și pe loc am purces din urmă în urmă ca păstorul după turmă. Și viind noi trei voinici, și ajungând pe aici cu suflarea vântului, pe fața pă-

«mântului, am zărit căzând pe casă o stea mândră, luminoasă, ș'am mai văzut o floricea mai mândră decât o stea, care 'n flori înflorește, dar de rodit nu rodește. Impăratul nostru o vrea și ne-a trimis după ea, ca să i-o ducem mireasă, să și-o facă 'mpărăteasă!»

INSEMNĂRI :

- 1) Ea și-opincile își cruță
Că umblă mai mult desculță.
(*Mnscr. Acđm.*)

XLI.

PE SUB POALE DE PĂDURE.

Pe sub poale de pădure
Merg copilele la mure,
Nevestele la alune
Și rîd ca niște nebune.
Eu m'am dus să tai nuele
Și pin huci am dat de ele.

Venit-a ploae cu vînt
De le-a țipat la pămînt.
Eu am fost băiat milos
M'am lăsat cu ele jos
Și le-am mâncat murele
Și le-am mușcat gurele.

XLII.

FA LELIȚĂ ROTILIȚĂ.

«Fa leliță rotiliță
Dă-mi gura peste portiță.
— Ba, eu gura nu ți-oiu dà
Că așa tu mă-i mușcă.
Drag îmi e bădica nalt
Că sărută desmierdat.

El se pleacă de ești mică
Și în brațe-i te ridică
Dar bădica mititel
Mi-e urât și fug de el,
Că cu nasu 'n brău te 'mpunge
Și cu gura nu te-ajunge!

XLIII.

PENTRU MÂNDRA CARE-MI PLACE

Pentru mândra care-mi place
 Nici părinții n'au ce-mi face,
 Nici judele satului,
 Nici chiar Domnii sfatului.
 Domnii șed și sfătuesc,
 Eu cu mândra mă iubesc,¹⁾
 Și cu dragoste 'i șoptesc:
 «De ți-ai face pat afără

Eu m'aș face vânt de vară
 Ș'aș veni la tine'ndată
 Să te văd cum ești culcată?
 Cu fața către perete,
 Cu gura arzând de sete?
 Fața vântură-ți-o-aș
 Gura sărută-ți-o-aș!

INSEMNĂRI :

¹⁾ Eu cu mândra mă iubesc.
 Vântul bate, câinii latră

Eu zic fetei cei din șatră:
 (Mnscr. Acdm.)

XLIV.

TRECUI VALEA

Trecui valea ș'o punțiță
 La fata de dăscăliță:
 «Dragă mândră, mândruliță!
 Nu știi țese, nu știi coase
 Dar te știi că ești frumoasă.¹⁾
 Podu-ți țese pânza groasă
 Fuiorul joacă pin casă.

Dar fuiorul cum s'a tors?
 Coborând pe scară jos,
 Cu trei ouă de găină
 Și cu sacul de făină.
 Ori cum fie, așa fie,
 Ești frumoasă și-mi placi mie!

INSEMNĂRI :

¹⁾ Nu știi țese, nu știi coase
 Dar imi placi că ești frumoasă,

Nici la tine-i casa-casă
 Nici la tine-i masa-masă...
 (Mnscr. Acdm.)

XLV.

BADE TRANDAFIR

«Bade trandafir frumos!
 Vrut-ai să te-arăți duios
 Dar te-ai arătat ghimpos
 Și din minte nu m'ai scos.¹⁾
 — Vai! leliță din cel sat!
 Ce-ai cerut și nu ți-am dat?
 Cerut-ai faguri de miere,

Eu ți-am dat buzele mele;
 Cerut-ai o vioreă,
 Ți-am adus inima mea.
 — Dacă vrei dragoste-aprinsă²⁾
 Adă-mi gura neatinsă.
 Și o inimă fecioară
 Ca apa dela isvoară.

INSEMNĂRI :

¹⁾ Bade, trandafir subțire!
 Vrut-ai să mă scoți din fire,
 Dar din fire nu m'ai scos
 Că la vorbă ești ghimpos.
 (Mnscr. Acdm.)

²⁾ Dacă vrei dragosti-aprinse

Adă-mi buze neatinsse;
 Dacă vrei dragoste vie
 Adă-mi inima 'n fetie.
 Ca să fie soțioară
 Cu-a mea inimă fecioară.
 (Mnscr. Acdm.)

XLVI.

MĂI BĂDIȚĂ PĂR SUCIT

Măi bădiță, păr sucit!
 Șezi la noi daca-i venit.
 Decât să văd că te duci
 Mai bine te-aș videà 'n furci,

In furci nalte de nuele
 De-asupra căsuței mele.
 Vântul să te răcorească,
 Ochii mei să te privească.¹⁾

INSEMNĂRI :

¹⁾ Unde te-a legână vântul
 Tot la tine-oiu fi cu gândul.
 (Mnscr. Acdm.)

XLVII.

PORUNCITU-MI-A MÂNDRA

Poruncitu-mi-a mândra
 Să mă duc pân' la dânsa.
 Duce-m'oiu ca un nebun
 Pe-o frunziță de alun.
 Trec în vale, mor de sete,
 Mă 'ntâlnesc cu două fete,
 Amândouă 'n berte nouă,
 Sărută-le-aș pe-amândouă,
 Iar pe una tot de-a-una

Că'i frumoasă ca și luna. 1)
 Copiliță de boer!
 Cată colo 'n fund, pe cer,
 Vezi cel nour, vezi cel deal?
 Vin' cu Badea la Ardeal.
 Fata-mi zice: Ești nebun
 Mergi pe-o frunză de alun
 Că te-așteaptă oare cine
 Și râde 'n brațe străine.

INSEMNĂRI :

1) Până ce-o răsări luna.

XLVIII.

TRANDAFIR CU DOUĂ FLORI

Trandafir cu două flori,
 Mama-i cu două nurori,
 Una 'i ruja macului
 Una 'i ruja dracului,
 Una 'i pune lăutoare
 Ca să-i fie-opăritoare. 1)

Alta merge la fântână
 Cu cămașa soacri 'n mână
 Ș'o întinde 'n apă-o dată:
 Na'ți-o, mamă, că-i spălată
 Ș'o agață pe-o neua,
 Câinii hârâe la ea!

INSEMNĂRI :

1) Una-i pune lăutoriu
 Și-l răstoarnă pe cuptoriu.
 (Mnsr. Acdm.)

XLIX.

PASĂRE GALBĂNĂ

Pasăre galbănă 'n cioc
 Rău mi-ai cântat de noroc,
 De ți-ar pică ciocul tău

Precum mi-ai cântat de rău!
 Tra, la, la, la, la, la, la,
 Nu vedeai inima mea

Cât de fierbinte iubiă,
 Dar acuma-i sloiu de ghiată,
 Rece și fără de viață,
 Tra, la, la, la, la, la, la,
 Glasul tău cu amărăre
 Mi-a cântat de despărțire.
 Să mă duc în cale grea,

Departa de puica mea!
 Tra, la, la, la, la, la, la,
 Căci nu sunt un vânător
 Să pândesc când ai să sbori,
 Și să-ți dau eu ție plată
 Cu un fulger de săgeată!
 Tra, la, la, la, la, la, la!

L.

RĂVAȘ PUICĂ ¹⁾...

«Răvaș puică, răvaș dragă,
 Nu-ți pară lucru de șagă.
 Răvaș dela Împăratul
 Că-ți vine-acasă bărbatul.
 — Arză'l focul de răvaș,
 Și 'n cenușă vide-l-aș!
 — Gată-te, nevastă, bine
 Că bărbatul iată'l vine.
 — Las' să vie, dracul știe!
 Calea măracini să'i fie.
 Eu cămeșa i-am spălat,
 Cu urzici i-o am frecat
 Și pe spini i-o am uscat.
 Și încă i-am gătit de cină

Două labe de găină
 Cu smântâna din fântână.
 — Gată-te, nevastă bine
 Iată că drăguțul vine.
 — Las' să vie, Domnul știe!
 Calea trandafiri să'i fie.
 Eu cămeșa i-am spălat,
 Cu sulcină-o am frecat,
 Și pe flori i-o am uscat.
 Și încă i-am gătit de cină
 Un puiu tânăr de găină,
 Și o ulcică de vin plină.
 Că'i sunt dragă, și ori ce-oiu face
 El îmi zice că îi place!

INSEMNĂRI :

1) In Mnsr. No. 814 al Acđ. această «Horă» e dată astfel:

— Gată-te nevastă bine,
 Iată că bărbatu-ți vine.
 — Las' să vie, țapa 'l știe,
 Dracul calea să'i ațâie!
 Eu cămeșa i-am spălat-o,
 Cu urzici i-am și frecat-o,
 Și încă i-am gătit de cină
 Două labe de găină
 Cu smântână din fântână
 Și cu ouă dela stână.
 Dar, bădică, ori ce-oiu face,
 El tot zice că nu'i place!

— Gată-te nevastă bine,
 Iată că drăguțul vine.
 — Las' să vie, Domnul știe!
 Mândră calea să-i ație!
 Eu cămeșa i-am spălat-o
 Cu sulcină i-am frecat-o,
 Și încă i-am gătit de cină
 Un puiu tânăr cu smântână
 Și verdețuri din grădină
 Și o ulcică de vin, bună.
 Că'i sunt dragă, și ori ce-oiu face
 El nu zice că nu-i place!

LI.

H O R A U N I R E I

Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română,
Să 'nvărtim hora frăției
Pe pământul României

Iarba rea din holde piară!
Piară dușmanii din țară,
Între noi să nu mai fie
Decât flori și veselie!

Măi Muntene, măi vecine!
Vină să te prinzi cu mine
Și la viață cu unire
Și la moarte cu 'nfrățire.

Unde-i unul nu-i putere
La nevoi și la durere.
Unde's doi, puterea crește
Și dușmanul nu sporește!

Amândoi suntem d'o mamă,
D'o făptură și d'o samă,
Ca doi brazi într'o tulpină,
Ca doi ochi într'o lumină.

Amândoi avem un nume
Amândoi o soartă 'n lume.
Eu ți's frate, tu-mi ești frate,
În noi doi un suflet bate.

Vin' la Milcov cu grăbire
Să'l secăm dintr'o sorbire
Ca să treacă drumul mare
Peste-a noastre vechi hotare,

Și să vază sfântul soare
Într'o zi de sărbătoare
Hora noastră cea frățească
Pe câmpia Românească!

NOTE*)

Am crezut de cuviință a pune „Hora Unirei“ între cântecele populare, fiindcă e cântată în toate unghiurile pământului românesc, și a ajuns a fi chiar Marsilieza Unirei Românilor.

(Această notă, în Manuscriptul Academiei, întovărășește și Hora „Leliță dela munteni“).

LII.

H O R A D E L A M I R C E Ș T I

— Leleo, ce tot zăbovești
Pin lunca dela Mircești?
Leliță, leliță.
Că e lunca numai floare
Și de minți fermecătoare

Leliță, leliță.
Ori ți-ai perdut cărarușa
Pin vale pe la Brândușa?
Leliță, leliță.
Ori ți-ai frânt vre-un picior

În desiș la Perișor ?

Leliță, leliță.

— Ba, c'am fost, măi frățioare,
În valea cu lăcrămioare,

Bădiță, bădiță

S'ascult o privighetoare

Și să-mi pun la sân o floare

Bădiță, bădiță.

— Lângă vale, sus pe-un fag

Cântă-un gangurel cu drag,

Leliță, leliță.

Nu cum-va l'ai ascultat

Și el mintea ți-a furat,

Leliță, leliță.

— Ba, c'am fost, măi frățioare,

La Fantul cu trestioare

Bădiță, bădiță,

S'am rupt trestie din el

Să alung cel găngurel

Bădiță, bădiță

— În cea baltă dela Fant

Este-un șarpe cam berbant

Leliță, leliță.

Nu cumva tu l'ai călcat
Și de pulpă te-a mușcat

Leliță, leliță.

— Ba, c'am fost în aluniș
De-am rupt vargă din desiș

Bădiță, bădiță.

Și cu ea m'am apărat

De cel șarpe blăstămat

Bădiță, bădiță.

— Prin desiș cu frunza verde

Unde urma nu se vede

Leliță, leliță.

Șade-un mândru păunel

Nu te-ai întâlnit cu el,

Leliță, leliță ?

— Ba, bădiță, l'am zărit

Și pe loc i-am dăruit

Bădiță, bădiță,

Vărguța și lăcrămioara

Trestia și inimioara

Bădiță, bădiță !

NOTE.

Poiana lăcrămioarelor, valea Brândușii și Perișorul sunt nume de poene din lunca dela Mircești ce se întinde pe malul Siretului. *Fantul* este o râpă sălbatică, plină de trestii nalte, și umbrită de crengile unor plopi uriași ce se pleacă pe malurile lui.

LIII.

ALTE HORE¹⁾

I.

Tăsmăluța de la gât

Acea m'a omorât

Lelițo, leliță fa.

Nu cătă la doi, la trei

Și cătă la ochii mei

Că's albaștrii ca și-ai tăi

Leliță, lelițo fa.

II.

Frunză verde nucă seacă

Lelițo dragă

Hai lelițo la prisacă

Lelițo dragă.

Să mâncăm miere de roi

Lelițo dragă

Să ne iubim amândoi

Lelițo dragă.

III.

Când mă uit la dumneata
 Leliță, lele,
 Mi se rupe inima
 Leliță, lele,
 Frumușică-mi ești la stat
 Leliță, lele,
 Și cu haz la sărutat
 Leliță, lele.

IV.

Dragă mi-e lelița 'naltă
 Leliță, leliță,
 Că dă gura peste poartă
 Leliță, leliță,
 Iar lelița mititică
 Leliță, leliță,
 Se acață pe opincă
 Leliță, leliță,
 Și dă gurița de frică
 Leliță, leliță.

INSEMNĂRI :

¹⁾ Aceste 4 Hore, cât și cele două următoare (LIV, LV) n'au fost publicate încă în nici o ediție; ele se găsesc la sfârșitul Mnsr. No. 814, al Academiei.

LIV.

MIERLIȚA

Mierliță, mierliță!
 Pasăre pestriță,
 Pestriță și sură
 Farfara de gură;
 Mult mă rog eu ție

Ca să-mi fii soție;
 Să nu-ți faci aiure
 Cuibul prin pădure,
 Ci să-l faci mai bine
 Aproape de mine.

LV.

SĂFTIȚA

— Săftiță, Săftiță!
 — Aud, neiculiță.
 — Dar dacă auzi
 De-ce nu răspunzi?
 Căci e mult de-aseară
 De când șed pe-afară
 Poarta 'nconjurând
 Și tot așteptând.

Vremea vremuește
 Cămașa-mi răcește,
 Luna s'a ascuns,
 Ploaia m'a ajuns.
 Streșișoara pică
 Giubelușa-mi strică.
 Nu mi-i de giubea
 Ca de fermenea.

Căci întâia dată
 Azi e fermecată ;
 Și de nu mă crezi
 Deschide și-o vezi.
 — Du-te, du-te, neică
 De ți-e drag de Leică.
 Nu mai stă în drum
 Că nu pociu acum.

Nu-ți mai pierde somnul
 Că mi-a venit omul,
 Și nu mă 'nlesnesc
 Nici chiar să-ți vorbesc.
 Du-te că e noapte
 Să n'auză șoapte,
 Că e vai de noi
 De noi amândoi !

CĂNTECE

I.

NANI-NANI

(CÂNTECE DE LEAGĂN)

Nani-nani copilaș
 Dragul mamei fecioraș!
 Că mama te-a legănă
 Și mama te-a căută
 Ca pe-o floare drăgălașă
 Ca pe-un îngerel în fașă¹⁾

Nani-nani cu mama
 Că mama te-a descântă
 Să te faci un viteaz mare
 Ca Domnul Ștefan cel mare.
 Să fii verde la război,
 Să scapi țara de nevoi!

Nani-nani, puiul meu,
 Ferici-te-ar Dumnezeu!
 Să fii oacheș și frumos
 Ca un soare luminos.

Fetele să te 'ndrăgească,
 Flori în calea ta să crească!²⁾

A L T U L

Nani-nani, copiliță
 Draga mamei garofiță
 Că mama te-a legănă
 Și pe față te-a spăla
 Cu apă de la isvoare
 Ca să fii ruptă din soare.

Nani-nani, drăguliță,
 Crește-ai ca o garofiță.
 Să fii naltă, trestioară,
 Albă ca o lăcrămioară,
 Blândă ca o turtureă
 Și frumoasă ca o stea!

NOTE*).

In Italia mamele obișnuiesc, ca și Româncele, a legănă copiii lor cu un soi de nani-nani. Ele cântă următoarea strofă:

Dormi, dormi, nel mio seno.
 Il mio cuor culla sara,
 Fa la nina, nana, na,

INSEMNĂRI :

I.

- ¹⁾ In manuscris urmează strofa :
 Nani-nani cu mama
 Că mămuca ți-a cântă
 Ca s'adormi să te visezi
 Și prin somn ca să tot vezi
 Îngerei pe curcubeii

Ca tine de frumușei.
 Ploi de raze și de stele
 Pe câmpii de floricele,
 Avere-ai parte de ele !

²⁾ urmează :

Să-ți faci parte, să-ți faci nume
 Să se ducă vestea 'n lume

II.

L A D O - L A D O

(CÂNTEC DE NUNTĂ)

Frunză verde lăcrămioară,
 Lado, lado, surioară !
 Dute 'n haine de mireasă
 La bărbatul tău acasă.
 Lasă mamă, lasă tată
 Că de-acum ești măritată,
 Lasă frați, lasă surori,
 Lasă grădina cu flori
 Că tu singură-ai să fii
 O grădină de copii.

Lado, lado, nu mai plânge,
 Mijlocelul nu-ți mai frânge
 Că acasă te-i întoarce
 Când pe strat inul s'a toarce,
 Și la maică-ta te-i duce,¹⁾
 Chiar atunci și nici atunci,
 Când bondariu-a face miere,
 Când a face plopul pere
 Și răchita vișinele
 Să-ți alini pofta cu ele !

N O T E *).

Acest cântec se cântă miresei când pleacă ea de la casa părinților ca să se ducă la casa mirelui.

INSEMNĂRI :

- ¹⁾ Și la maică-ta te-i duce
 Când păgănu-a face cruce

Când bondariu... etc.

(*Mnscri. Acadm.*)

III.

U N C R O P U L

(CÂNTEC DE A DOUA-ZI DUPĂ CUNUNIE)

Vine cioful dela baltă
 Cu plătica 'mbăirată,

Cu suducul în pohod
 Și carasul în năvod.¹⁾

Ce cați, ciofule, la noi? ²⁾
 Ce-ai venit ca un strigoi?
 Du-te, du-te la pădure
 Să nu peri de vr'o secure,
 Du-te, du-te 'n mărăcine
 Să nu pați vre-o rușine.
 Că la noi sunt cununii,
 Și la noi sunt veselii.
 Noi jucăm și tropăim,
 Pământul să'l netezim,
 Bem, cântăm, și veselim
 Și din gură chiuim,
 Și sărim în hop și 'n, trop
 Că e ziua de uncrop.

Vai! sărmanul de strigoiu!
 Cioful zace pe gunoiu.
 Nime nu cată la el
 Că 'i străin și singurel.
 Preteasa, mai miloasă
 la pe ciof, il duce 'n casă
 Și-l pune pe colț de vatră,
 Iar câinii la dânsul latră. ³⁾
 Popa vine mânios,
 De pe vatră mi'l dă jos,
 Preteasa mai duioasă
 Poștește pe ciof la masă.
 Popa 'i dus, ciofu 'i în casă,
 Ciofu 'n sân la preteasă!

N O T E *).

Acest cântic bizar se cântă a doua zi după cununie, la masa cea mare, unde se obișnuște a se bea vin fiert cu miere. La acea masă, fiecare din oaspeți este dator a cânta un cântec care-i va plăcea, când îi vine rândul să bea partea de vin fiert. Alte multe datini își au locul lor în ziua uncropului, însă nu putem a le arăta aici.

INSEMNĂRI :

- 1) Si costrasul în năvod.
 2) Vine el la cununie
 Părtaș nunții ca să fie;
 Funză verde păpușoi
 Ce cați ciufule la noi?
 Du-te, du-te la pădure

Ș'acolo-ți culege mure
 Că la noi sunt veselii
 Nu's locuri de pescării.
 Noi jucăm și tropăim, etc.
 3) Și'l tot cată și iar cată.
 (Mnscr. Acdm).

IV.

P L U G U L

(COLINDĂ)

Aho, aho, copii argați,
 Stați puțin și nu mânați
 Lângă boi v'alăturați
 Și cuvântul mi-ascultați:
 S'a sculat mai an
 Bădica Troian ^{1*)}

Ș'a încălicat
 Pe-un cal învățat,
 Cu nume de Graur
 Cu șaoa de aur,
 Cu frâu de mătasă
 Cât vița de groasă.

Și 'n scări el s'a ridicat,
 Peste câmpuri s'a uitat
 Ca s'aleagă-un loc curat
 De arat și semănat.
 Și curând s'a apucat
 Câmpul neted de arat
 În lungiș

Și 'n curmeziș.
 S'a apucat într'o joi
 Cu'n plug cu doi-spre-ce boi
 Boi bourei,
 În coadă cudălbei
 În frunte țintăței
 Mânați, copii: hei, hei!

Zioa toată a lucrat,
 Brazda neagră-a răsturnat,
 Și pin brazde-a semănat
 Grâu mărunț și grâu de vară,
 Deie Domnul să răsară!
 Mânați, măi: hăi, hăi!

Și cât lucrul la sfârșit
 Iată, mări, s'a stârnit
 Un vânt mare pe pământ
 Și ploi multe după vânt,
 Pământul de-a răcorit
 Și sămânța-a încolțit.
 Mânați copii: hăi, hăi!

La lună, la săptămâna,
 Iși împlea cu apă mâna,^{2*)}
 Și se duse ca să vadă
 De i-a dat Dumnezeu roadă.
 Și de-i grâul răsărit.
 Și de-i spicul aurit.
 Eră 'n spic ca vrabia,
 Eră 'n paiu ca trestia!
 Mânați, măi: hăi, hăi!

Troian iute s'a întors
 Și din grajd pe loc a scos
 Un alt cal mai năzdrăvan
 Cum îi place lui Troian

Negru ca corbul
 Lute ca focul
 De nu'l prinde locul.
 Cu potcoave de argint,
 Ce sunt spornici la fugit
 Mânați, copii: hăi, hăi!

El voios a 'nncălecat,
 La Teghina-a apucat,
 Și oțel a cumpărat
 Ca să facă săceri mari,
 Pentru săcerători tari,
 Și să facă săceri mici
 Pentru copilași voinici,
 Ș'altele mai mărunțele
 Cu mănunchi de floricele
 Pentru fete tinerele
 Și neveste ocheșele.
 Mânați, măi: hăi, hăi!

Ș'a strâns fine
 Și vecine
 Și toți finii
 Și vecinii
 Și vr'o trei babe bătrâne,
 Care știu rândul la pâne,
 Și pe câmp i-a dus,
 Și pe toți i-a pus,
 La lucru pământului
 În răcoarea vântului.
 Mânați, copii: hăi, hăi!

Ei cu stânga apucă
 Și cu dreapta săceră,
 Și pin lan înaintă,
 De părea că înotă.
 Alții 'n urma lor legă
 Snopuri nalte adună,
 Și clăi mândre rădică
 Ce la soare se uscă;
 Mânați, măi: hăi, hăi!

Apoi carele 'ncărcă,
 Și pe toate le cără

Și girezi nalte dură,
În capul pământului
În sterița vântului,
Apoi aria-și făcea
Și din grajdii mai aducea
Zece epe
Tot sirepe.

Și de par că le legă,
Și pe toate le mână
Imprejurul parului
De-asupra fățiarului
Mânați, măi: hăi, hăi!

Epele mereu fugea,
Funia se tot strângea
De par iute ajungea!
Și grâul se triera,
Și flăcăi îl vântura,
Dimerlia scutura,
Harabale încărcă
Și la moară le plecă,
Mânați, copii: hăi, hăi!

Iară hoța cea de moară
Când văzù atâtea cară
Încărcate cu povară,
Puse coada pe spinare
Și plecă în fuga mare
La cea luncă de scăpare.
Lunca mare,
Frunză n'are;
Lunca mică
Frunza-i pică.

Iar morarul, meșter bun
Zăria moara pin cătun,
Și-și luă cojoc mișos
Și mi-l îmbracă pe dos.
Și-și luă ciocanu 'n brâu,
Și mai luă și un frâu.
Apoi iute alergă
Moara cu frâu-o legă
Ș-o apucă de călcăiu
De-o puneă pe căpătăiu
Și-i dă cu ciocanu 'n șele

De-o așeză pe măsele;
Mânați, măi: hăi, hăi!

El o luă de lăptoc
Ș-o dă iar în vad, la loc.
Și turnă deasupra 'n coș
Grâu mărunțel de cel roș
Grâul s'așeză pe vatră
Și din coș cădea sub piatră.
De sub piatră în covată
Curgea făină curată,
Mânați, copii: hăi, hăi!

Troian mult se bucură
Zeciuală morii dă,
Pe morar îl dăruia,
Apoi călare suia
Și voios se înturnă
Cu flăcăii ce mână.
Iar boii se opintia
Și roțile scârțâia;
Mânați, măi: hăi, hăi!

Iată mândra jupâneasă,
Dochiana cea frumoasă
C'auzia tocmai din casă
Chiotul flăcăilor
Scârțâitul carelor;
Și 'n cămară că mergea
Și din cuiu își alegea
Șită mare și cam deasă
Tot cu pânză de mătasă.
Suflecă ea mânici albe,
Ș'arătă brațele dalbe,
Și cerneă, mări, cerneă,
Ninsoarea se așterneă.
Pe sus tobele bătea
Negurile jos cădea. **)
Mânați, măi, hăi, hăi!

Apoi mama plămădiă
Ș-o lăsa până dospia;
Apoi colaci învârtia,
Pe lopată mi-i culcă

Și 'n cuptor îi aruncă!
 Apoi iară cu lopata
 Rumeni îi scotea și gata.
 Atunci ea 'mpărția vr'o cincii
 La flăcăii cei voinici.
 Și 'mpărția trei colăcei
 La copiii mititei
 Iară mândrului bărbat
 Îi dădea un sărutat!
 Mânați, măi: hăi, hăi!

Cum a dat Dumnezeu, an,
 Holde mândre lui Troian,
 Astfel să dea și la voi,
 Ca s'avem parte și noi.
 Să vă fie casa, casă
 Să vă fie masa, masă!
 Tot cu mesele întinse
 Și cu fețele aprinse,
 Tot cu casele grijite,
 Cu buni oaspeți locuite.
 Și la anul să trăiți,
 Să vă găsim înfloriți
 Ca merii
 Ca perii
 In mijlocul verii.

Mânați, măi: hăi, hăi!

De urat, am mai ură
 Dar ni 'i că vom înseră
 Pe la curtea dumneavoastră
 Departe de casa noastră,
 Dumneavoastră aveți parte
 De curți nalte luminate,
 Văruite, șindrilite,
 Și cu ferești stecluite.
 Noi avem bordeie mici
 Bune de plugari voinici,
 Văltucite și lipite
 Și cu stuh acoperite.
 Dar câte pae 's la noi
 Atâți bani fie la voi!
 De urat am mai ură
 Dar ni 'i că vom înseră
 Și avem a trece 'n cale
 O dumberă rea din vale.
 Unde sunt fete nebune
 Ce asvârlă cu alune
 Și se leagă de feciori
 Ca albinele de flori,
 Și le 'ncurc' cărările
 Tot cu desmierdările!

La mulți ani.

N O T E *).

Cea mai însemnată calendă la Romani eră calenda anului nou, când se felicitau și se dăruiau cu prezenturi, și când eră obiceiul a se cânta pe la case. De acolo se trage colinda noastră, adică urarea de anul nou, și de crăciun. Colindătorii merg pe la case, se opresc sub ferești, și încep a zice urarea numită *plugușorul*, împreunându-și cuvintele cu sunet de clopoței, sau de fere de plug, sau de un instrument ce'i zic *buhaiu* și care consistă într'o sită de pele petrecută cu un fir gros de păr de cal. Tragerea firului prin pelea sitei produce un răget surd ca de bou depărtat.

1*) *Bădică Troian.*

Troian în loc de Traian. Valul lui Traian ce trece țările române este numit Troianul. Asemenea și ruinele podului de pe Dunăre lângă Turnul Severinului se numește podul lui Troian.

2*) *Își umplea cu apă mâna*

În ori-ce întreprindere fac, fie un drum, fie o speculație, fie o căsătorie, fie un război, Românii găesc de bun augur dacă le ese înainte cineva cu un vas plin de apă sau de vin. Ei zic atunci cu mulțumire: «*Mi-a eșit cu*

plin, în plin să-mi meargă». De aceea negreșit Troian își umple mâna cu apă când are a se apuca de cules holdele.

Asemenea când ese Crai-nou pe cer, Românii îi închină cofițe pline cu apă sau cu vin și după ce 'i adresează rugămintele lor varsă cofițele peste cap.

**) *Pe sus tobele bătea
Negurile jos cădea*

Aceste ouă versuri compun una din cimiliturile obișnuite la șezători.

Când flăcăii și fetele se adună noaptea la clăci sau la șezători, își petrec timpul cu tot soiul de jocuri; unii spun povești, alții propun frânturi de limbă sau cimilituri care nasc hohote de râsună casa. Eată câteva din aceste fraze, numite frânturi de limbă, și care trebuie zise iute și de multe ori.

1 Hărb frânt.

Hrib fript.

2 Capra calcă, 'n piatră,

Piatra crapă 'n patru

Crape capul capri 'n patru.

Cum crapă piatra în patru.

3 Veniră aseară oaspeții la noi

Legară caii de coame, de coade, de cuele podului, etc.

Iată și câteva cimilituri:

1) Două merg, două stau
Două dușmănie și-au.

} *Soarele și luna
Focul și apa*

2) Pe cea vale nourată
Vine-o fiară 'ncornorată,
De meșteri străini lucrată.
Suflet n-are, suflet duce,
De pământ nu se atinge.

} *Corabia*

3) Roș e, măr nu e,
Pături sunt, plăcintă nu-'i.

} *Ceapa*

4) Limbă dulce sau amară
Grăește la răsărit și s'aude la apus.

} *Scrisoarea*

5) Am două pietre nestimate,
Încotro le-arunc, acolo se duc.

} *Ochii*

6) Dai de piatră nu se strică,
Dai în apă se despică.

} *Hârtia*

7) Cimilică mititică
Nici de Vodă nu-i e frică.

} *Scânteia*

8) Pe cea gură de vale
Vine-o mătăhală mare,
Cu 5 capete, 4 suflete și 100 degete.

} *Mortul dus pe nă-
sălie de patru ciocli.*

9) Oăstea unui craiu
Într'un vârf de paiu.

} *Macul*

etc. etc. etc. etc. etc.

Jocurile copiilor români sunt foarte diverse; ele se numesc: de-a *mijoarca*, de-a *brăzdița*, de-a *puia-gaia*, de-a *bastonul*, de-a *halea-malea*, de-a *sâta cumătrei*, de-a *boul*, de-a *balanea*, de-a *dracul*, de-a *baba-oarba*, de-a *țân-cușa*, de-a *ineluș-învârtecuș*. Ei se mai joacă și în *dupi*, în *țarc*, cu *mingea* sau cu *zmeii*.

VIII.

FLORILE DALBE

Sculați, sculați boeri mari	Stea comată strălucită
Florile dalbe,	Florile dalbe
Sculați voi, Români plugari,	Pentru fericiri menită.
Florile dalbe,	Florile dalbe
Că vă vin colindători	Iată lumea că 'nflorește,
Florile dalbe	Florile dalbe
Noaptea pe la cântători ^{1*)}	Pământul că 'ntinerește,
Florile dalbe	Florile dalbe.
Și v'aduc un Dumnezeu	Cânt pin luncă turturele,
Florile dalbe	Florile dalbe
Să vă mântue de rău,	La fereastră rândunele
Florile dalbe,	Florile dalbe.
Un Dumnezeu nou-născut	Ș'un porumb frumos, leit
Florile dalbe	Florile dalbe,
Cu flori de crin învăscut,	Despre apus a venit,
Florile dalbe.	Florile dalbe
Dumnezeu adevărat	Floare dalbă a adus
Florile dalbe	Florile dalbe.
Soare 'n raze luminat	Și la căpătâiu s'au pus
Florile dalbe.	Florile dalbe.
Sculați, sculați boeri mari,	El vă zice să trăiți
Florile dalbe,	Florile dalbe
Sculați voi, Români plugari,	Întru mulți ani fericți
Florile dalbe.	Florile dalbe
Că pe cer s'a arătat	Și ca pomii să 'nfloriți
Florile dalbe	Florile dalbe
Un lucefăr de 'mpărat,	Și ca ei să 'mbătrâniți
Florile dalbe,	Florile dalbe.

NOTE.

Colinda „Florile dalbe“ se cântă în ajunul Crăciunului, pe sub ferestrele caselor, de către flăcăi și băieți ce port o iconiță reprezentând nașterea lui

Hristos. Tot atunci ei umblă și cu *stea*oa, o stea mare de hârtie poleită și luminată pe dinăuntru.

1*) *Noaptea pe la cântători.*

Românii împart ziua și noaptea în următorul chip:

Z I U A.

Răsărirea, (soare răsare).

Prânzișorul, când e soarele de trei suliți.

Prânzul, când stă soarele în cruce, la amiazi.

Chindia, când e timp de toacă și apusul.

Iară noaptea se împarte în *amurgul*, în a treia *strajă*, pe la culcate.

La cântători când cântă eucoșii în miez de noapte.

La mănecate.

În zori, când se îngână ziua cu noaptea, sau se mijește de zi.

CĂNTECE DIN BASARABIA.

Din cauza greutății relațiilor dintre Moldova și Basarabia, nu am putut să-mi procur alte cântece peste Prut de cât aceste XVI bucăți, din care unele sunt numai fragmente. Sunt însă convins să s'ar putea descoperi multe balade și doine minunate la Români ce se află sub stăpânirea rusească, căci și-au păstrat foarte bine pân'acum datinile, limba și tipul strămoșesc.

I.

Frunză verde de ovăs
 Florică de pe șăs!
 Te-am îndrăgit de pe mers,
 Că ți-e mersul legănat
 La inimă m'a secat!
 Florică, floare-albastră
 Răsărită 'n calea noastră,
 Nălțișoară, subțirea
 Tocmai de potriva mea,

Căraușii te-or călcă,
 Te-or călcă și te-or strică,
 La inimă m'or secă;
 Florică, floricea
 Vină pe inima mea,
 Lângă mine să 'nflorești,
 De pas rău să te ferești,
 Sufletul să-mi răcorești!

II.

Frunză verde baraboi,
 Ne-a făcut maica pe doi
 Unul mercuri, unul joi,
 Ș'a umplut lumea cu noi.
 Ș'am avut o surioară
 Ce-a umplut lumea de pară!
 Maica s'a luat pin țară
 Să ne strângă grămăjioară.
 Să ne dee 'n Bălți la școală^{1*)}

(Mai bine-am muri de boală!)
 Moscălește să 'nvățăm
 Și la oaste să intrăm!
 Moscălește-oiu învăță
 Când eu limba mi-oiu uită
 Când a crește grâu 'n tindă,
 Ș'a ajunge spicu 'n grindă,
 Când a crește grâu 'n casă
 Ș'a ajunge până 'n masă!

N O T E *).

1*) Să ne dee 'n Bălți la școală.

Bălțile sunt un sat mare de pe malul Prutului, in Basarabia.

III.

Zi și noapte viscolește
 Nevastă, nevăstă!
 Dorul tău mă prăpădește
 Nevastă, nevăstă!
 Casa ta 'i descoperită
 Mie-mi pare șindilită,

Casa ta e deslipită,
 Mie-mi pare poleită.
 Când mă uit la casa ta
 Mi se rupe inima,
 Când îți zăresc umbletul
 Rău îmi arde sufletul!

IV.

Frunză verde de măslină
 Trecuiu Nistrul, apă lină
 Să vedem pânea de-i bună

Ca și 'n țara mea străbună.
 Fie dulce ca și mierea
 Mie-mi pare că-i ca fierea

V.

Frunză verde poamă coarnă
 Astă iarnă eră iarnă
 Și ningeă și viscoleă,
 Bădița la noi veneă.
 Dar acu 'i senin și bine

Și bădița nu mai vine.
 Ori de mine 'i s'a urât
 Ori cazaci l'a omorât,
 Arză-i focul la un loc
 Cum arde peptu-mi în foc!

VI.

Floare, floricea
 Mai zi, puica mea,
 Cum ziceai aseară
 Pe din jos de moară.

Cum ziceai, ziceai,
 Inima-mi rupeai,
 Mai zi încă odată
 Și mi-o rupe toată.

VII.

Cine vede și pricepe
 Dragostea de unde 'ncepe
 Cine vede și cunoaște
 Dragostea de unde naște ?

Dela gâtul cu mărgele,
 Dela buze ruminele
 Dela graiu cu drăgănele
 Dela țâțe bourele.

VIII.

Când eram la mama fată
 Purtam rochii de bucată
 Dar de când m'am măritat
 Cu 'n moscal din cela sat
 Nici n'am fustă de purtat
 Nici papuci de încălțat !

Inimă-mi e cu lacată,
 Când aş discuiă odată
 Ar cunoaște lumea toată
 Cât amar și cât venin
 Bea inima la străin.

IX.

Frunză verde de hămeiu,
 Ce gândești de nu mă iei ?
 Judecată poate vrei ?
 Hai la popa din Orheiu ^{1*)}
 «Protopoape luminate
 Judecă și fă dreptate.
 — Judecata ți-e făcută
 le-ți vădana și fă nuntă.

— Ba, vădana n'oiu luă
 Chiar de mă vei blăstămă
 Ș'oiu luă o fată mare
 De peste cele hotare
 C'acolo sunt Moldovence
 Și mai colo sunt Muntence
 Cu viers dulce femeesc
 Și cu suflet românesc».

1) *Hai la popa din Orheiu.*

Ținutul Orheiului eră unul din cele mai tari pe timpul Domnilor vechi. Orheienii aveau veste de vitejie pe când Moldova se găsiă în lupte necurmate cu puterile vecine.

X.

Frunză verde de pelin,
 Tu străină, eu străin,
 Amândoi ne potrivim.
 Hai în codru să trăim.
 Haide 'n codrii Bâcului ^{1*)}
 Pe marginea Prutului,
 Să ne facem bordeieș

Cu ușorii de cireș,
 Și cu patul de măcieș;
 Când om vrea ca să dormim
 În departe s'auzim
 Buciumele păstorești
 Din câmpii Moldovenești.

^{1*)} *Haide 'n codrii Bâcului.*

Codrii mari ce se găsesc pe drumul dela Sculeni la Kișinău, capitala Basarabiei.

XI.

Ionel din Kișinău
 Drag îmi e numele tău!
 De-i trăi să fii al meu,
 De-i muri să te 'ngrop eu.
 Să te 'ngrop la capul meu

Ca să te visez mereu,
 Să dorm pe mormântul tău
 Până ce-a vrea Dumnezeu
 Ca să mă sfârșesc și eu.

XII.

Ah! amar și vai de viață!
 Nici-o dragă dimineată,
 Să nu vărs lacrimi pe față
 Nici-o dragă de-cu-seară
 Lumea să nu-mi fie-amară!
 Mare-i lumea, eu nu 'ncap,
 Și mă mir ce rău le fac?

Nici averea nu le ieu,
 Nici iubirea nu le vreu,
 Ci tot plâng, jelesc mereu
 La mormânt, la soțul meu.
 Pe mormântu 'i earba crește,
 În mormânt el putrezește,
 Inima mi se topește!

XIII.

Frunză verde peliniță,
Pe cea verde movițiță
Se rotește-o păuniță,
Ș'un păun cu chica scurtă.
Eși, bădiță, de-l ascultă.
«Ascultă-l'ar pustia
Că mi-a luat soția.

Ochii cu sprincenile
Mâna cu inelile,
Gâtul cu mărgelile
Gura cu mândrelele
Și mi-a luat zilele
De-a umplut movilele.»

XIV.

Fă-mă, doamne ce mi-i face
Sufletul să mi se 'mpace
Fă-mă hulubaș de-argint
Cu aripele de vânt,
Să mai zbor de pe pământ

Pân' la maica pe mormânt.
Și să stau, să m'odihnesc,
Să plâng și să mă jălesc
Și de bune și de rele
De aleanul vieții mele!

XV.

Frunză verde clocotici
La tot pomul câte cinci,
Iar la pomul cel mai mare
Șade un voinic călare
Și tot zice cu oftare:
«La fântâna cu cerdac
Este-un trandafi: de leac.

Cum aş face să nu-l scap,
Să mi-l pun seara la cap.
Toată noaptea să-mi visez
Mândrulița ca să văz
De gândește ea la mine
Ori de umblă 'n căi străine!»

XVI.

Drag mi-a fost drumu 'ntracoace,
Și n'am pentru cine 'l face!
Puiculița ce-am iubit
Zice că m'am moscălit
Și-mi vorbește dușmănește,
De pe mal când mă privește,
Și-mi tot zice: fugi departe
Că de mine tu n'ai parte!

Când erai Român curat,
Sufletul meu ți l'am dat
Dar de când te-ai căzăcit
Ești ca dracul de urât.
Prutu 'i mare și nu pot
Pân' la ea să-l trec în not.
Prutul vine ca un zmeu
Când sosesc pe mălul său!

A D A O S.

NOTA

În Manuscrisul No. 819 al Academiei (Poezii populare) se găsesc o mulțime de «expresii» culese de către V. Alecsandri din poveștile populare, din ce auzise, sau citise. Credem nimerit a le da la sfârșitul «Poeziilor populare», ca făcând parte din aceeași comoară neseacă a geniului neamului românesc.

EXPRESII DIN POVEȘTI

- Și-a vindecat ochii de arșița plânsului cu apa dela Fântâna Zănei Zorilor.
- A perit fără de urmă.
- Zorile crăpară.
- Feri din cale ! stigă Făt-Frumos către balaur. El mai strigă odată și 'nc'odată.
- Neagră-ți fie lumina, și calea incurcată.
- Își rezezi murgul dar își află voinicul.
- Merseră nici prea tare, să nu obosească, nici prea încet, să nu întârzie...
- Dă la pas, dă în pași.
- Vâlva pădurii, — mama pădurii.
- Abia-și vorbi vorba.
- Urieșul a luat lumea 'n spate și a împuns fugă cu ea.
- El își întări inima, deși îl furnică în spinare fiorii de spaimă.
- Văzând că nu o scoate la capăt cu iuțeala, începù a se purta mai cu cale și treabă.
- Când el o văzù așa de frumoasă și de luminoasă, își ascunse ochii cu palma ca să nu-și piardă vederile.
- «N'aveți frică, nici eu n'am». Astfel grăi și a făcut făcuta, căci nu-l răbdă firea de a o face.
- El văzù că nu mai vede nimic, începù a simți că nu mai simte nimic, și dete a pricepe că nu mai are ce pricepe... Apoi când se trezi, i se părea că se născuse din nou, căci smeul peri ca în palmă.
- Dihania sbură pe picioare și umblă pe aripi, erà cu capul dinapoi, cu coada dinainte, cu ochii în piept și cu pieptul în frunte.
- Viteazului îi tremură fiori odată din sus în jos, odată din jos în sus, odată cruciș și odată curmeziș.
- Ce e frate? — Nu e bine. — Pentru-ce să nu fie bine? — Pentru-că un balaur vine.

— E frig de se sleește măduva 'n oase, de îngheață răsuflarea în gură, și vițelul în vacă... Crapă stâncele de ger și plesnesc stejarii codrului, și oule corbului.

— Împărăția zmeului nu e de o azvârlită, de două, dar de nouă mii nouă sute nouăzeci și nouă.

— Se duse cum se duse năluca când umblă vântoasele și gonesc tricolicii în miezul nopții.

— E cald de se topește măduva 'n oase, și potcoavele cailor. Cald de seacă inima, și se usucă limba.

— Du-te și-i zi: «sănătate și voe bună dela mine».

— Măsurat-au pustiul cu ochii și mare lungă i-a părut măsura.

— Nici cald, nici frig. Cum e mai bine, între amândouă... ca primăvara când se întarcă mieii.

— Fetele vântoaselor se dau în dragoste cu vârcolacii.

— Purtă opinci de oțel cu curele de vițel.

— Oftează cu greu ca omul care ar vrea și n'ar vrea să facă ce face.

— Îi dete dreptate la toate, cum se cade omului care șade la masa altuia.

— Mama pădurii (sau sfânta Vinerea) eră așa de bătrână și de sbârăcită, că de te nășteai de șapte ori una după alta, și de trăiai șapte vieți depline, nu ai fi putut ajunge la un capăt cu numărutul sbârăcelilor de pe fața ei... Ea se născuse când nu eră încă ce este, când lumea nu eră lume, iar când se făcù fată mare, stânta Vinere eră atât de frumoasă cât Dumnezeu zidi lumea cu oamenii, cu soarele, cu stelele, cu pasările și cu florile, pentru ca să fie cine să se minuneze de frumușețile ei.

— El ascultă tăcut și nu pierdù o vorbă din gura ei; apoi se sui în podul casei de dormi dus.

— A doua zi, pe când luceafărul boului se urcă pe cer, el își hrăni calul cu jar.

— Zâna zorilor are ochi care vrăjesc, și priviri care răpesc mințile.

— Du-te și Dumnezeu să te aducă întreg și teafăr, fătul meu: «El plecă și se întinse pe cale».

— Acolo nu urmă zilei noaptea, și nopții zioa... eră pururea zioă cu vânt moale și răcoros, cu soare ascuns și lumina pe jumătate.

— După mult mers el a ajuns, după o cale ca de trei asvârlite.

— Nu eră luna la răsărit așa de mare cât eră ochiul balaurului în mijlocul frunței.

— Pe iarbă răsăreau tot flori de flori, iar pe flori dormea zâne de zâne.

— Voinicul nu eră de eri de alaltăeri; eră om pe sine.

- Părea că acolo ar fi stat lumea locului ; tot primăvară și tinerețe.
- El cântă, ea îl ascultă când cu dulce, când cu amar, când cu drag, când cu necaz.
- Calea e lungă, lumea e rea... Să te feri de lume, să nu-ți ieși din cale.
- O năframă de pânză nesădită, cu dinaintea vrăjită. Cine o poartă, scapă de soartă.
- Nu merse mult și zări nourii din țara lui, simți suflarea vântului de-acasă.
- Voi zmei! porniți, goniți, ajungeți, prindeți și aduceți sau ucideți!
- Zmeii fugiră după Făt-Frumos ; însă Făt-Frumos fugea de nici razele soarelui nu-l ajungea ; astfel încât noaptea se prelungea treptat în calea lui.
- Zioa trimise pe sfântul soare să caute pe Făt-Frumos, zicând să facă din șapte zile una, și să se obosească trus-nouă cai ai lui în goana voinicului.
- Se mișcă a străin.
- Du-te ; și fii cu 'n picior aicea și cu unul unde te trimit.
- Când viteazul se opri, toată lumea se opri ca să vadă ce-o să facă.
- Atât eră de frumoasă încât lupii păzeau turma când o vedeau pe dânsa păstorită.
- Voinic crescut pe șaoa calului. — El suci frâul și opri fugarul.
- Multe se petrec în lume, și dintre toate multe bune, multe rele.
- Așa e lumea !... chiar și acolo e rea unde o poartă gândul cel bun.
- Cu vorbe și iscusință omul priceput află cale și chip.
- Vremea trecea, zioa munții eră aproape ; eră mâne-poimâne.
- Una bună și cea din urmă.
- A pornit cu primejdia și s'a dus cu pedeapsa lui Dumnezeu.
- Zioa nu-i lăsă odihnă și noaptea îl ținea treaz.
- Mințile muerești stoarce zăr din piatră. Vicleșul muerilor desbracă voinicii. Ce putere nu poate, poate dulceața vorbelor, și ce nici asta nu poate, poate lacrămile mincinoase.
- Mult a ținut până la ruptul firului.
- Fost-am cale îndelungată și am grăit cu suflare vânturilor, și am vorbit cu limba fearelor, și am cântat cu valurile de apă, iar acum cu graiu de om îți spun că...
- El sări pe fereastră și peste fereastră, în casă, și în casă la masă, și la masă în frunte unde ședeă împăratul când eră mire.
- Poți tu să faci din brustur trandafir, și liliacul să cânte cu glas frumos, și să rodească măr pe iarba lupului ?

- Rău e gândul tău, dar parte să ai de el.
- El eră pe pragul morții și nu mai avea în el decât trei răsufări.
- El începù a răsufli aburi de moarte.
- Privește, iubite, în paharul meu ca să-mi îndulcești vinul.
- Muierea dă în stânga, dă în dreapta, sparge, drege, curățește, se sucește, desucește.
- Ești de toate, numai așa nu, precum ar trebui să fii.
- Singur și trist ca frunza acățată de un painjen.
- Sora cea mai mare eră atât de frumoasă, încât dacă-i vedeai fața oglindită în fața vinului, ți se părea cum că vinul e mai tare și mai înfocat; iar sora cea mai mică atât eră de frumoasă încât dacă-i vedeai fața oglindită în fața vinului, ți se părea cum că vinul e mai dulce și mai moale.
- Războiu, suveică, urzeală, năsădeală, crâmpiță.
- Veniă așa de iute că nu făceau colb copitele cailor.
- Nu ți-e portul ca lauda, nici fața ca vestea.
- După multă vorbă și îndelungată sfătuire, ei apucară prin guduroaiele întunecoase a pădurei.
- Deodată, ca din pușcă, sări o căprioară.
- Nici trăsnetul nu-l putea trezi din somn.
- Iar când privi și văzù ce vede... se înfioră în cruciș și curmeziș, căci baba avea gura ca grapa, ochii ca ceapa, nasul cârlig și părul pârlit.
- Eră fălos încât erai să crezi că a stat de vorbă cu Sf. Petru.
- Ca să nu-l cuprindă somnul se culcă pe un pat de spini, cu jăratec de desupt.
- Atât de subțirel că nici cu vârful limbei nu-l puteai simți.
- Descurcându-i părul, și'a 'ncurcat ochii, atât de frumos eră părul Ileenii.
- I'a 'npletit în păr firul morții.
- A luat lumea de-alungul ca un om fără țară și fără căpătâiu.
- Dacă nu m'ascuți pe mine, apoi Dumnezeu cu tine.
- În cosițe floarea 'i cântă, nouă 'mpărății ascultă : (Ileana Cosinzeana).
- Mama ciumii din marginea lumii.
- Ce-ți poartă cioarele picioarele, vântul părul, orbii ochii, de te-ai abătut pe la casa mea ?
- Se isbiă valul în sus de părea că vreă s'apuce luna din cer.
- Rămân cu cuiul în inimă.
- Vorba vorbă aduce.
- N'ai grijă : «Tacu-mă» mă chiamă.
- Când e chidie pe copaci în ajunul Crăciunului, are să fie anul mănos.
- Rumână de răceala vântului și de căldura gândului.
- A trăit viață albă, a văzut zile bune.

CUPRINSUL

	Pag.		Pag.
Notă la ediția «Minervei»	V	Sârb-Sărac	67
Dedicația, Măriei sale Doamnei Elena	VIII	Doncilă	72
Scrisoarea Măriei sale Doamnei	IX	Kira	74
	Pag.	Rada	77
Poezia populară	3	Badiul	79
		Ghemis	83
		Vulcan	87
		Corbac	91
Căntece Bătrânești. — Legende.		Novac și Corbul	93
Balade.		Fata Cadiului	97
	Pag.	Mogoș Vornicul	100
Miorița	5	Bușor	102
Năluca	7	Jianul	104
Cucul și Turturica	9	Tunsul	106
Balaurul	12	Dragoș	107
Erculean	14	Movila lui Bucel	109
Blestemul	15	Ștefan Vodă și Șoimul	111
Inelul și naframa	17	Căntecele lui Ștefan-Vodă	112
Păunașul Codrilor	19	Bogdan	113
Soarele și Luna	21	Iordaki a Lupului	117
Șoimul și floarea fragului	23	Mănăstirea Argeșului	122
Brumărelul	24	Radu Calomfirescu	128
Ciuma	25	Oprișanul	131
Holera	27	Ștefăniță-Vodă	135
Bogatul și săracul	28	Constantin Brâncovanul	138
Stejarul și cornul	30	Cântecul lui Mihai Viteazul	141
Călătorul	31	Visul lui Tudor Vladimirescu	141
Fata de bireu	32	Horia și Cloșca	142
Mândra din Muncel	33	Magdu	143
Români de pe malurile Dunării	34	Mârgerilă și Stelița	144
Muiereșca din Brașeu	35	Fata Banului de Hațeg	146
Dolca	35		
Salga	38		
Mihu Copilul	40		
Toma Alimos	46	D o i n e .	
Român Grue Grozovanul	49	Doina	Pag. 151
Codreanul	55	Lunca țipă, lunca sbiară	151
Vidra	62	Urătul	252
		Cântecul răzășului	152

	Pag.		Pag.
Ian' sui leleo	215	Trecui valea	227
Femeea temută	215	Bade trandafir	228
Sultana	216	Măi bădiță, păr sucit	228
Leliță dela munteni	216	Poruncitu-mi-a mândra	229
Șapte fete	217	Trandafir cu două flori	229
<u>Stâncuța</u>	217	Pasăre galbână	229
Mărioara	218	Răvaș puică	230
Domnica	218	Hora Unirei	231
Nevasta care iubește	219	Hora dela Mircești	231
Omule, boule	219	Alte hore	232
Aoleo! ce fuse asta?	220	Mierlița	233
<u>Nevasta harnică</u>	220	Săftița	233
Nevasta bătută	221		
Răzbunarea nevestei	221		
Decât ruda și vecinul	222		
Dorule odorule	222		
Este bine, nu e bine	222		
Aolică, dado, fa	223		
Zis-au badea	223		
Arză-l focul de bărbat	224		
Lelițico, draga mea	224		
Insura-m'aș	225		
Pe sub poale de pădure	226		
Fa leliță rotiliță	226		
Pentru mândra care-mi place	227		
		Cântece.	
		Nani-nani	237
		Lado-Lado	238
		Uncropul	238
		Plugul	239
		Florile dalbe	244
		Cântece din Basarabia	249—253
		Adaos.	
		Expresii din Povești	257—260

